T·P

T A L E N T – P L A N Tervezõ, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.
9023 Győr, Richter János u. 11.; Tel: 96/418- 373; Fax: 96/418- 699; E-mail:talent_plan@arrabonet.hu

NYÚL

Településfejlesztési Koncepció, Integrált Településfejlesztési Stratégia és Településrendezési eszközök felülvizsgálata

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Elfogadva Nyúl Községi Önkormányzat képviselő-testületének 210/2019. (XII.05.) önkormányzati határozatával

Munkaszám: 17031

2019. december 10.

Nyúl Községi Önkormányzat
Képviselőtestülete
9082 Nyúl, Kossuth Lajos u. 46.

NY/3738-2/2019.

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT

Nyúl Község Önkormányzata Képviselő-testületének
2019. december 05-én megtartott
rendkívüli üléséről készült jegyzőkönyvéből

Nyúl Községi Önkormányzat Képviselő-testületének

210/2019.(XII.05.) önkormányzati határozata

Tárgy: Nyúl község integrált településfejlesztési stratégiájának elfogadása.

Nyúl Községi Önkormányzat Képviselőtestülete Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdés 1. pontjában, és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 6.§ (1) bekezdésében előírt feladatkörében eljárva, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012.(XI.8.)Kormányrendeletben és Nyúl község képviselőtestületének a településfejlesztési és településrendezési, valamint a településképi dokumentumok partnerségi egyeztetésének szabályairól szóló 10/2018.(X.31.) önkormányzati rendeletében előírt egyeztetése eljárás lefolytatását követően elfogadja a 17031 munkaszámú „Nyúl településfejlesztési koncepció és településrendezési eszközök felülvizsgálata" keretében elkészült Integrált Településfejlesztési Stratégiát.

E határozat melléklete a 17031 munkaszámú „Integrált Településfejlesztési Stratégia" megnevezésű dokumentáció.

Felelős : Schmiedt Henrik polgármester
Határidő: 2019. december 6.

N y ú l, 2019. december 06.

Schmiedt Henrik s.k.
polgármester

Takács Lajos s.k.
jegyző

A kivonat hiteléül:
(Kiss Csabáné)

Tartalomjegyzék

1. JÖVŐKÉP 4

1.1 A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan 4

1.1.1 A településfejlesztési elvek rögzítése 102

1.2 CÉLOK 106

1.2.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása 106

1.3 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ 128

1.3.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása 128

1.3.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra 136

1.3.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére 145

1.4 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI 176

1.4.1 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása 176

1.4.2 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása 188

1.5 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK 190

1.5.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával 190

1.5.2 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése 195

1.5.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz 201

1.6 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI 203

1.7 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI 207

1.8 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE 219

1.8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek 219

1. JÖVŐKÉP

1.1 A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Vezetői összefoglaló

Nyúl Község a Nyugat-Dunántúli Régióban, Győr-Moson-Sopron megyében azon belül pedig a Győri Járásban helyezkedik el. A település a Győrt Veszprémmel összekötő 82-es számú főút mentén fekszik Győr és Pannonhalma közvetlen szomszédságában. Távolsága a győri városközponttól 12 km, míg Pannonhalmától 7 km. A Budapestet Béccsel összekötő M1-es autópálya a községtől 3 km-re fut. A 3 főváros Bécs, Budapest és Pozsony 100 km-en belül közvetlen autópálya és főút összeköttetéssel elérhető.
A település pozitív demográfiával rendelkezik, lakossága 4280 fő, mellyel a Nyugat-Dunántúli Régió második legnagyobb falva. A település összeépült Győrújbarát Községgel, mely 6200 fős népességével a régió legnagyobb falusi települése. A közvetlen szomszédos Éccsel és Pannonhalmával a térség több mint 16 000 fő lakosságot képez. Településünkön érezhető Győrnek, mint az ország harmadik legiparosodottabb városának pozitív hatása mind társadalmi, mind gazdasági szempontból.
Nyúl kedvelt letelepedési célpont, melynek köszönhetően magas a fiatal beköltöző családok száma, illetve a születések aránya. A lakosságszám éves szinten mintegy 50 fővel emelkedik, amihez több mint 30 születendő gyermek társul. Ez a fejlődés megkövetelte az ellátórendszer folyamatos fejlődését, melyre önkormányzatunk komoly hangsúlyt fordított. Az elmúlt években mintegy 600 millió Forint beruházással egy modern, teljes körű oktatási és gyermeknevelési intézményrendszert tudtunk kiépíteni, ami magában foglalta egy hatcsoportos óvoda teljes felújítását, egy új bölcsőde építését, az általános iskola akadálymentesítését és teljes körű energetikai felújítását. Az intézményekben közel 450 gyermekről gondoskodnak.
A településen az aktív korúak száma meghaladja a 2300 főt. A munkanélküliek aránya 4% alatt van. A lakosság túlnyomó része Győrben dolgozik, és sokan találtak munkát a helyi cégeknél is. Meglepően magas azon vidéki dolgozók száma is, akik a nyúli cégeknél vállaltak munkát. Győr közelsége miatt a település kedvelt letelepedési célpont, ami köszönhető egyrészt a szuburbanizációs folyamatoknak, másrészt pedig az ország túlsó végéről történő belső migrációnak. Munkahelyek szempontjából a legjelentősebb a győri Ipari Park, ott is kiemelten az Audi Hungária Kft., mint elsőszámú foglalkoztató. Az Audi és a rá épülő beszállítói és alvállalkozói kör mintegy 16 000 ember számára biztosít munkahelyet.
Győr agglomerációjából Nyúl Község rendelkezik az egyik legnagyobb társadalmi és gazdasági potenciállal. A településen 3 nagyobb cég és a mezőgazdasági szövetkezet mintegy 200 főt alkalmaz és mellettük még több mint 300 kisvállalkozás működik a szolgáltatások szinte teljes palettáját nyújtva.
A település legnagyobb büszkesége természeti értékeiben rejlik. A községen található a Sokoró-dombság legmagasabb pontja is a maga 313 méterével. Európai jelentőségű látványosság a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, melyből a Szurdik vízmosás Közép-Európa egyik legnagyobb természetes vízmosása a maga közel 600 m hosszával és helyenként 20-30 m magas

partfalaival. Országosan egyedi a löszmélyutakba vájt pincesora, amely valódi kuriózum. Az elmúlt évek beruházásainak köszönhetően több, mint 200 millió Forint lett fordítva ezen természeti örökségek revitalizációjára, infrastrukturális hátterének kiépítésére, melynek köszönhetően bemutatható turisztikai értékké váltak. A terméskő fallal szegélyezett térkőbe épített lámpasor szintén egyedi látványosságnak bizonyult a vízmosás mentén.
A település kiemelt rangú az európai uniós támogatások elnyerésében és felhasználásában. A pályázatoknak köszönhetően a településen az elmúlt egy évtizedben több, mint 1 milliárd Forint beruházás valósult meg a település fejlesztés szinte minden terén. A projekteknek köszönhetően Nyúl Község arculata egy teljesen új irányzatot vett szűk egy évtized alatt. Elég itt csupán a teleülés kapujában lévő körforgalmi csomópontra és üzemanyagtöltő állomásra gondolni, ami szinte kisvárosi hangulatot kölcsönöz községünknek. Folyamatban van egy a község jövőjét és működésének alapjait meghatározó ipari utas fejlesztés, amely teret ad egy gazdasági övezet kialakítására, ami a későbbi adóbevételek elsőszámú forrása lehet.
A Modern Városok Program keretében megvalósuló invesztíciók, mint a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút építése, a 8311-es számú útszakasz felújítása a vízelvezetés megoldásával, valamint a főbb közlekedési csomópontok átépítésével valódi 21. századi arculatot fog kölcsönözni a településnek. Az előttünk álló időszakban soha nem látott mérvű fejlődés valósulhat meg Nyúl Községben, ami 50 év saját erős fejlesztését foglalja magába.
Jelen stratégia az első részében tartalmaz egy minden területre kiterjedő megalapozó vizsgálatot, amely megvilágítja a település gazdasági, társadalmi és szociális helyzetét, az ahhoz kapcsolódó intézményi struktúrát és infrastrukturális hátteret. Felméri adottságainkat, lehetőségeinket, valamint a település üzemeltetéséhez és az intézmények fenntartásához kapcsolódó forrásokat, illetve az azokból ellátott szolgáltatásokat és szociális ellátásokat. Elemzi a község adottságait, lehetőségeit, kapcsolódásaiból fakadó együttműködési lehetőségeit. Vizsgálja azokat a dokumentumokat és fejlesztési koncepciókat, amelyek kihatással lehetnek a község jövőjére, illetve forrást biztosítanak tervei megvalósításához.
Az integrált stratégia második része tartalmazza a valódi érdekességeket. Ez taglalja a község tervezett fejlesztéseit, közép és hosszú távú terveit, valamint jövőképét. Nagyon érdekes annak a vizsgálata, hogy a község hol éri el befogadóképessége és teljesítőképessége határait, amely ahogy látjuk a jelenlegi maximális kihasználtság felé halad. Komoly gondolkodásra és tervezésre ad okot, hogy a jelenlegi intézményi háttér kihasználtsága milyen új feladatokat ró az önkormányzatra és mi lesz az az irány, amely mellett a település vezetősége dönt. Nyúl Község választút előtt áll. Az egyik az, hogy megpróbáljuk fenntartani a jelenleg meglévő egyensúlyt és megmaradunk egy barátságos, a természetben élő, otthonos és magas szintű szolgáltatásokat nyújtó európai községnek, vagy pedig elindulunk egy új úton, egy ridegebb, nagyobb volumenű, talán romboló jellegű kisvárosi lét felé annak pozitív, de talán több negatív hatásával.
Őszintén bízok benne, hogy a jelenlegi koncepció megadja a válaszokat kérdéseinkre, kétségeinkre és segít minket a döntéshozatalban, mivel egy egész település sorsát, jövőjét irányíthatjuk és tarthatjuk kezünkben. Ez a stratégia egy lehetőség arra, hogy ne csak követői, hanem tudatos formálói legyünk saját jövőnknek és otthonunk arculatának. Úgy érzem, hogy a koncepciót végigolvasva adottak a miértek és a válaszok a jó döntések meghozatalához és valódi, kézzel fogható segítség az irányvonalak megfogalmazásához.

Bízva a tudatos jövőépítésben és Nyúl Község valódi európai arculatában,

Nyúl Község önkormányzati feladatainak bemutatása:

- Gazdálkodás és településüzemeltetés

Az önkormányzat fogalma

Az önkormányzás fogalma a gyakorlatban azt jelenti, hogy az adott helyi közösség függetlenül működik, és saját ügyeiben önálló döntési jogosultsággal rendelkezik. A helyi önkormányzatok esetében a fent említetteken túl ez abban nyilvánul meg, hogy a kormány csak ellenőrzési jogkört gyakorolhat felettük. Helyi közügyet csak kivételesen és csak törvény utalhat más szervezet feladat és hatáskörébe.

Az önkormányzati rendszer tagjai és feladatai

A képviselő-testület felelős az önkormányzat gazdálkodásának a biztonságáért. A polgármester a képviselő-testület elnöke. A testület a polgármester helyettesítésére, valamint munkájának segítésére a polgármester javaslatára az önkormányzati képviselők közül alpolgármestert választ. Az alpolgármesterre képviselő-testületi hatáskör nem ruházható át. A polgármester önkormányzati és államigazgatási feladatokat lát el, irányítja a képviselő-testület hivatalát. Felel a gazdálkodás szabályszerűségéért, az önkormányzat belső ellenőrzési rendszerének megszervezéséért. A polgármester tekintetében a munkáltatói jogokat a képviselő-testület gyakorolja. A jegyző az önkormányzat szakmai-közigazgatási vezetőjeként vezeti a képviselő-testület hivatalát, a polgármesteri hivatalt. A jegyző gondoskodik az önkormányzat működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról. A képviselő-testület és a bizottságok ülésén tanácskozási joggal vesz részt. Munkáltatói jogokat gyakorol a hivatal köztisztviselői fölött. A jegyző a helyi adók vonatkozásában adóhatóság.

Az önkormányzatok működése

Azok az önkormányzatok, ahol a helyi hatalomgyakorlás közvetlenül, önszerveződő módon, valósul meg, ott választott képviselők útján határozzák meg a helyi ügyek körét. Az önkormányzati rendszerben a helyi közösségek demokratikusan gyakorolják önállóságukat. Ahhoz, hogy az önkormányzat megfelelően tudjon működni, számos előfeltétel elengedhetetlen. Emellett jelentős a törvényben biztosított önkormányzati hatáskörök sérthetetlensége, ugyanakkor a gazdasági, illetve gazdálkodási önállóság sem mellékes szerep az önkormányzatok életében. Talán a legfontosabb tényező a helyi jogalkotási hatalom biztosítása, amellyel az önkormányzatok szabályozni tudják a helyi közösség napi szintű működését. Szubszidiaritás elve, hogy mindent célszerűbb közvetlenül, az adott helyen kezelni és elintézni, de alacsonyabb szintű jogszabály sosem lehet ellentétes magasabb rendű jogszabállyal. Az önkormányzatok működéséhez szükséges források nagy része a jövedelem újraelosztás funkciójának köszönhetően jut vissza a helyi közösségekhez, de általánosságban elmondható, hogy ezek a források éppen, hogy elégségesek. A kormányzat a jövedelem újraelosztással lehetővé tette, hogy az önkormányzatok biztosítani tudják a saját működésüket, de ez a fajta önállóság nem jelenthet előrelépést, mert gyakran felmerülő probléma, hogy az

önkormányzatok mennyire képesek a kötelező feladatok finanszírozását ellátni. Az önkormányzatok bevételeinek fő pillérei a helyi adók, a működésre és intézményfenntartásra kapott normatívák, valamint a gépjárműadó 40%-a.

Az önkormányzatok működését szabályozó törvényi háttér

8.§ (1) A települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen: a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és természeti környezet védelme, a lakásgazdálkodás, a vízrendezés és a csapadék elvezetés, a csatornázás, a köztemető fenntartása, a helyi közutak és közterületek fenntartása, helyi tömegközlekedés, a köztisztaság és településtisztaság biztosítása; gondoskodás a helyi tűzvédelemről, közbiztonság helyi feladatairól; közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban, a foglalkoztatás megoldásában; az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás; a közösségi tér biztosítása; közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása; a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének a biztosítása; az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.

Az önkormányzatok szerepe a település életében

A valós cél és feladat olyan vállalkozó és természetbarát környezet megteremtése, ami ide vonzza a vállalkozásokat – infrastrukturális háttér, jó megközelíthetőség, kiszolgáló háttérkörnyezet, képzett munkaerő. Ehhez jönnek a társadalmi szempontok, mint a nevelési és oktatási intézményrendszer megléte, ami folyamatosságot ad, mint bölcsőde, óvoda, iskola. Ehhez feladat a környezeti és természeti értékek megóvása, és a helyi közszolgáltatások megléte – boltok, posta, sportolási lehetőség, kisvállalkozók, szolgáltatók - amelyek komfortossá és otthonossá teszik a települést, és ezáltal olyan vonzó letelepedési célpontot jelentenek, ahol csúnyán szólva egy magasabb anyagi és szellemi színvonalú réteg telepedik le.

Az önkormányzatok gazdálkodását szabályozó törvényi háttér

Az éves költségvetési törvények magukban foglalják a központi támogatás mértékét, feltételeit, illetve a jogcímeket. A gazdálkodás legfőbb kereteit az önkormányzati törvény adja, ezáltal meghatározva a pénzügyi szabályozás rendszerét. Az önkormányzatok az államháztartás részei, és különböző támogatásokon keresztül kapcsolódnak a központi költségvetéshez. A helyi önkormányzat költségvetésének tartalmazni kell az adott önkormányzati költségvetési szervek bevételeit és kiadásait. Az önkormányzatok költségvetését az önkormányzati rendeletben kell szabályozni. Az önkormányzat életében fontos az adott évi költségvetés megtervezése. Elsőként az önkormányzat gazdasági programját kell elkészíteni, amely több éves stratégiai elemet tartalmaz. Ezeket a stratégiai feladatokat, az adott évre szóló költségvetési koncepció rögzíti. A költségvetési rendelet elfogadása a képviselő-testület hatásköre. Az önkormányzati költségvetés összeállításánál az államháztartás szabályai meghatározók. Az önkormányzatoknak kötelező feladat- és hatáskört csak törvény állapíthat meg. Az önkormányzatoknak kell gondoskodnia a kötelezően ellátandó önkormányzati feladat- és hatáskörökről és az azok ellátásához szükséges pénzügyi fedezetről. Egységes költségvetésből kell finanszírozni az önkormányzatok kötelező és ellátandó vállalat feladatait. Az önkormányzatokat alanyi jogon normatív központi támogatás illeti meg. Ez a normatív központi hozzájárulás kötöttség nélkül használható fel. A normatív központi hozzájárulás a

költségvetési év során nem mérsékelhető. A normatíva felhasználása majdhogynem célirányos, mivel adott feladat ellátására sokszor nem is elég, azt az ök-nak kell kipótolnia, úgyhogy a kötöttség megvan.

Az önkormányzatok bevételi forrásai

A magyar adórendszerben 1991. január 1-jétől működnek olyan adónemek, amelyek bevezetéséről a helyi önkormányzatok dönthetnek. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény felhatalmazása és rendelkezése szerint a települési önkormányzat képviselő testülete helyi rendelettel az adott településen adókat vezethet be. Az önkormányzatok a törvényben foglaltak figyelembe vételével maguk dönthetnek a helyi adók bevezetéséről, ezen belül a bevezetendő helyi adók fajtájáról, mértékéről, mentességekről, kedvezményekről. A helyi adókkal kapcsolatos adóhatósági feladatokat a jegyző, mint önkormányzati adóhatóság látja el.

A magyarországi helyi önkormányzatok működésének gazdasági alapjait az alkotmány három tételben definiálja:

1. saját bevételek,
2. állami támogatás,
3. önkormányzati vagyon.

Az önkormányzati szektor saját bevételeinek meghatározó részét jelentik a helyi adók. A magyar helyi adórendszert külön törvény szabályozza. A törvény az adó megállapítás jogát meghatározott adóalanyokra és adótárgyakra engedi. A szabályozás lényege, hogy az önkormányzat számára az adó kivetése nem kötelező, csak lehetőség. Kivetés esetén a mértékeket és a mentességeket illetően széles körű önállósága van az önkormányzatoknak, így lehetséges szuverén helyi adózatási politika.

A helyi adó kivetésének joga a képviselő-testületé, a kivetés önkormányzati rendelettel lehetséges. Az adóhatóság szerepét a helyi adók vonatkozásában jegyző játssza. Az önkormányzat az adótárgyat csak egyféle adóval sújthat. Megyei önkormányzat helyi adót nem vethet ki.

Helyi adónemek a következők:

- vagyoni típusú adók
- építményadó
- telekadó
- kommunális adó
- magánszemélyek kommunális adója
- vállalkozók kommunális adója
- idegenforgalmi adó
- helyi iparűzési adó

A helyi adózás rendszerében a települési önkormányzat joga:

- a felsorolt adók bevezetése, a bevezetett adók mértkének módosítása, hatályon kívül helyezése, kivéve az adóteher évközi súlyosbítását;
- a bevezetés időpontjának és időtartamának meghatározása;
- az adómérték meghatározása;
- a törvényben meghatározott mentességek további mentességekkel és kedvezményekkel történő kiegészítése;

- a helyi adózás részletes rendjének meghatározása.
A helyi adónemek közül a helyi iparűzési adóból származik a legtöbb bevétel az önkormányzati szektorban.

Az önkormányzatok kiadásai

A helyi önkormányzatok rendszerében a közfeladatok ellátása, a közszolgáltatások szervezése jelentős humán és anyagi erőforrást igényel. Ezek egyrészt emberi munka felhasználásával, másrészt eszközök illetve szolgáltatások felhasználásával valósítják meg a kívánt eredményt. Az önkormányzatok kiadásait elsősorban az államháztartási törvény, a kapcsolódó rendeletek és a költségvetési szervekre vonatkozó kormányrendelet határozza meg. Az önkormányzati kiadások egyik csoportja a működési kiadások csoportja. A működési kiadások legfontosabb eleme a személyi juttatások. A személyi juttatások csoportja magában foglalja azokat a járandóságokat, amelyeket a dolgozók a polgármesteri hivatalokban, intézményekben a munkavégzésre vonatkozó jogviszonyuk alapján kapnak. Ebbe a csoportba tartoznak még azok a kiadások, amelyek a munkavégzés vagyis a feladatellátás során merülnek fel és a dolgozó részére költségtérítés címén kerülnek kifizetésre. A személyi kiadások mértékét a foglalkoztatottak létszáma, végzettsége, kora is meghatározza. A személyi kiadásokat az önkormányzatnál is járulékfizetési kötelezettség (TB járulék, munkaadói járulék, egészségbiztosítási hozzájárulás) terheli. Az önkormányzatoknál, és az intézményeknél a működési kiadások esetén a személyi juttatások és járulékaik nagyságrendje úgy átlagosan a működési kiadások 50-70%-át adja. A működési kiadások másikcsoportja a dologi kiadások csoportja. A dologi kiadások csoportja a hivatal, intézmény működtetésével kapcsolatos - nem személyi juttatások közé tartozó - kiadások kimutatására szolgál. Idetartozik a készletek beszerzése, akkor a készlettel való gazdálkodás, intézményüzemeltetés karbantartás stb. Fontos a kultúra, sport és egyéb rendezvények támogatása.
A helyi önkormányzatok működésében a bevételi oldal meghatározásakor fontos a kiadási oldal megtervezése. A költségvetés készítését megalapozó adatok és információk összegyűjtését követően mind az önkormányzatnál, mind pedig az intézményeknél megkezdődhet az előirányzatok megtervezése. A döntésnél a végső szó a képviselő testületé. Az intézményi kiadások tervezése során a törvény előírásának megfelelően gondoskodni kell az önállóan és a részben önállóan gazdálkodó intézmények költségvetésének - benne kiadásaiknak - a megtervezéséről. Az intézményi kiadásokkal együtt kell megtervezni az önkormányzat központi költségvetésében szereplő, intézményekhez nem kötődő működési kiadási előirányzatokat. A költségvetés tervezésének végén kerül sor a fejlesztési és felújítási kiadások tervezésére, amit nagyban meghatároz, hogy az önkormányzat milyen anyagi feltételekkel rendelkezik. Minden önkormányzati fejlesztéshez önrészre van szükség. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a különböző szintű jogszabályokat, illetve azok módosításait, hiszen így tudja a helyi önkormányzat a költségvetést szabályosan, törvényi előírás szerint megalkotni.

Az önkormányzatok költségvetési rendszere

A költségvetés a helyi önkormányzatok pénzügyi terve, amely a tervezett bevételeket és kiadásokat állítja egymással szemben. Az éves költségvetés hosszabb távra, jellemzően egy választási ciklusra szóló gazdasági program, a területfejlesztési, területrendezési, a településfejlesztési és településrendezési tervek, a foglalkoztatásra, a jövedelmekre kidolgozott

tervek adott költségvetési évre lebontott részterve, amelyről a helyi önkormányzat rendeletet alkot. A bevételek között a finanszírozási műveleteket is meg kell tervezni, így a költségvetés formailag egyensúlyban van.
A helyi önkormányzatok tervezési rendszere szorosan kapcsolódik az államháztartás alrendszeréhez, a központi költségvetéshez. Az önkormányzatok nettó módon a részükre jóváhagyott támogatás összegével kapcsolódnak az állami költségvetéshez. A helyi önkormányzatok teljes bevételét és kiadását az önkormányzati mérleg és az államháztartás mérlege tartalmazza. Alap jogszabály a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény, de mint az államháztartás egyik alrendszere az államháztartáshoz kapcsolódó szabályozásokat az Államháztartási törvény és az adott költségvetési évre vonatkozó előírásait pedig az adott évi költségvetési törvény és a 217/1998 (Xll.24.) Korm. rendelet tartalmazza. A helyi önkormányzatok a kötelező és az önként vállalt feladatok kiadási és bevételi forrásai egységes költségvetésben jelennek meg. A kötelezően ellátandó feladatok pénzügyi forrásait az Országgyűlés az éves költségvetési törvényben a központi adókból átengedett rész meghatározásával és a normatív állami hozzájárulások, egyéb támogatások összegével határozza meg. Az önkormányzatok költségvetésüket a költségvetési törvény elfogadását követően készítik el és költségvetésükről rendeletet alkotnak. A költségvetési rendeletet a költségvetési koncepció alapozza meg. A koncepció összeállítása előtt a jegyző áttekinti az önállóan és részben önállóan gazdálkodó költségvetési szervek következő évi feladatait, az önkormányzat bevételi forrásait és a pénzügyminisztériumi tájékoztató alapján elkészíti a költségvetési koncepciót, melyet a polgármester (közgyűlés elnöke) november 30-ig terjeszt a képviselő-testület, (közgyűlés) elé. Beterjesztés előtt a polgármester kikéri a különböző bizottságok véleményét, és azt csatolja a koncepcióhoz. A bizottságok véleményével együtt a koncepciót a képviselő-testület tárgyalja meg és határozatot hoz a költségvetés készítés munkálatairól. A költségvetési koncepció alapján a jegyző elkészíti a rendelet-tervezetet és a polgármester február 15-ig a képviselő-testület elé terjeszti. Az önkormányzat elfogadott költségvetési rendeletéről 30 napon belül a Kormányt az információs rendszeren keresztül az önkormányzat tájékoztatja.

A helyi önkormányzatok feladatai

Az önkormányzatok feladatait a helyi önkormányzatokról szóló törvény, valamint egyéb törvények (pl. a közoktatásról, a szociális igazgatásról, az egészségügyről szóló törvények) írják elő.
A települési önkormányzatok feladatai:

- az egészséges ivóvíz ellátásról,
- az óvodai nevelésről,
- az általános iskolai nevelésről és oktatásról,
- az egészségügyi és szociális alapellátásról,
- a közvilágításról,
- a helyi közutak és köztemetők fenntartásáról,
- a nemzeti és kisebbségi jogok érvényesüléséről kell gondoskodni

A település önkormányzat feladata még a pénzügyi források és önkormányzati hatáskörű döntéstől függően:

- településfejlesztés, településrendezés,
- az épített és természeti környezet védelme,
- a lakásgazdálkodás,
- csatornázás,
- vízrendezés és csapadékvíz elvezetése,
- közterület fenntartása,
- helyi tömegközlekedés,
- köztisztaság,
- helyi tűzvédelem,
- a közbiztonság helyi feladatai,
- közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban, a foglalkoztatásban,
- gondoskodás a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásáról,
- a közösségi tér biztosítása,
- sport, művészet, tudomány, közművelődés támogatása,
- egészséges életmód közösségi feltételeinek a megteremtése.

- *Önkormányzati vezetői struktúra ábra*

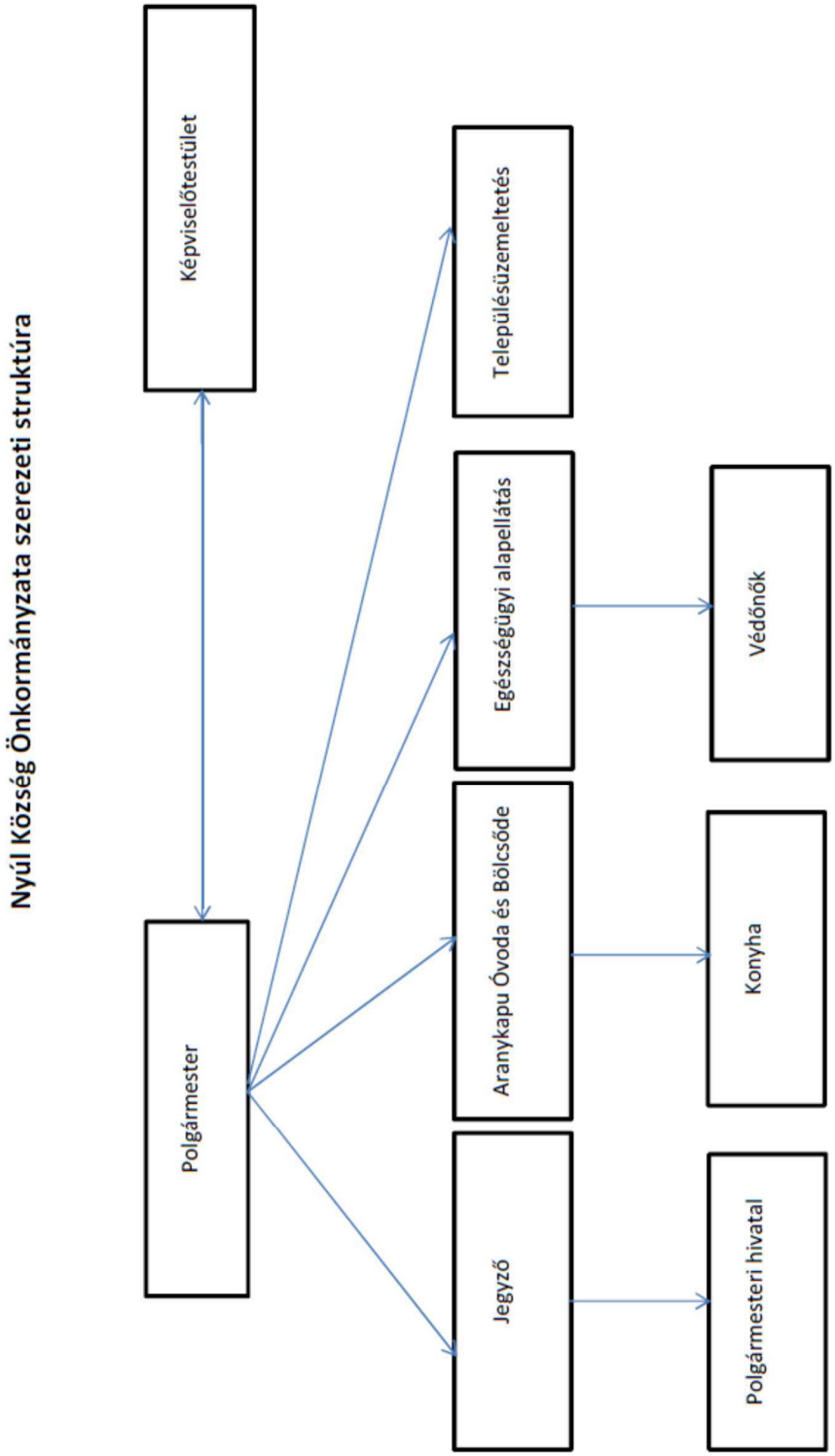

Az önkormányzat szervezeti struktúrájának legfelsőbb szintjén a település szavazójoggal rendelkező polgárai által megválasztott polgármester áll. Mellette helyezkedik el a település szintén megválasztott képviselőtestülete, amely felhatalmazza a polgármestert a döntést igénylő ügyek, illetve a polgármester hatáskörébe tartozó feladatok ellátására és képviseletére. A polgármester döntéseiért, valamint a rá bízott feladatok ellátásért a képviselőtestületnek tartozik beszámolási kötelezettséggel és felelősséggel.
A szervezeti struktúrában a polgármester alatt áll a jegyző, aki felett a polgármester munkáltatói jogokat gyakorol. A jegyző irányítása alatt áll a polgármesteri hivatal, amelynek köztisztviselői és közalkalmazottjai felett a jegyző gyakorolja a munkáltatói jogokat. A jegyző felelős a hivatal működéséért, valamint a képviselőtestület és a polgármester által hozott döntések jogszerűségéért.
A polgármester alatt állnak az önkormányzati intézmények vezetői, mely Nyúl Község esetében az Aranykapu Óvodát és Bölcsődét jelenti. Az intézmény vezetője felett a munkáltatói jogokat a polgármester gyakorolja, míg az intézményvezető a munkáltatója az óvoda és a bölcsőde dolgozóinak, beleértve az óvónőket, a dajkákat, a bölcsődei gyermekgondozókat, valamint a fizikai állományt. Az óvoda irányítása alá tartozik a konyha működése is, melyet az élelmezésvezető irányít. A konyhai dolgozók, valamint az élelmezésvezető feletti munkáltatói jogok gyakorlója az Aranykapu Óvoda és Bölcsőde vezetője.
A polgármester felelősségi körébe tartozik az egészségügyi alapellátás biztosítása. A háziorvosok, a gyermekorvos, valamint a fogorvos az OEP-el állnak közvetlen szerződésben, akik praxisukat OEP finanszírozás alapján, de vállalkozói jogviszonyban látják el. Munkáltatói jogokat a polgármester csak a védőnők felett gyakorol.
Kötelező önkormányzati alapellátás a település üzemeltetési feladatok ellátása, beleértve a közutak, járdák, vízelvezető árkok, közterek és temető fenntartását melyre az önkormányzat saját állománnyal rendelkezik. Felettük szintén a polgármester gyakorolja a munkáltatói jogokat, illetve felelős a kötelező feladatellátások végrehajtásáért.

- *Aranykapu bölcsőde és óvoda*

A település óvodája az utóbbi jó egy évtizedben hatalmas és töretlen fejlődésen megy keresztül. 2005-ben egy állami céltámogatásnak köszönhetően közel 320 millió Forintos beruházásból elkészült a település új ötcsoportos óvodája, valamint egy hozzá tartozó 600 fő kapacitású konyha és 120 fős étkező. Az új óvoda egy meglévő kétszintes épület megvásárlásával került új otthonba, ahol az akadálymentesítés keretében személyfelvonó, valamint az egészséges életmód jegyében tornaterem, sószoba és az uniós előírásoknak megfelelő játszótér került kiépítésre. 2008-ban a növekvő gyermeklétszám miatt szükségessé vált a hatodik csoport kiépítése egy volt gyógyszertári szolgálati lakás átalakításával az épületen belül. A beruházás 15 millió Forintot vett igénybe.
Az intézmény 2012-ben egy új kétcsoportos bölcsődével bővült, mely 28 kisgyermeknek biztosít helyet. Az épület az akadálymentesítés mellett használja a modern, megújuló energiaforrásokat és itt is kialakításra került egy az európai uniós előírásoknak megfelelő minősítésű játszótér. Az épület funkciójában és kialakításában a Nyugat-Dunántúli Régió első három legjobban kialakított intézménye közé tartozik.

A faluközpontban elhelyezkedő építmények egy nagyon szép parkosított főtérről közelíthetőek meg, ami tovább szolgálja a gyermekek biztonságát. Az oktatási program, valamint a tárgyi eszközök folyamatosan cserére és bővítésre kerülnek, melynek köszönhetően párakapu, medence és szánkózó domb is a gyermekek jókedvét szolgálja. A 2017-es év jelentős beruházása volt egy 7x14 m-es műfüves labdarúgó pálya építése. A beruházások mind az óvodát, mind a bölcsődét a térség központi intézményévé emelték, aminek köszönhetően mindkét létesítmény teljes kihasználtsággal működik.
Az elmúlt évek statisztikái a magas születésszám és a betelepülők magas száma miatt megkövetelik néhány éven belül a hetedik csoport kialakítását is. Jelenleg egy csoportba a törvény szerint maximum 25 kisgyermek járhat, amit a fenntartó hozzájárulásával 30 főig lehet bővíteni. Óvodánkban az átlagos csoportlétszám 28 kisgyermeket tesz ki, számuk meghaladja a 160 főt. Nagyon nagy pozitívum a folyamatosság, hogy a bölcsődébe és óvodába helyben beíratott gyermekek több, mint 90%-ban a helyi általános iskolában folytatják tanulmányaikat. Az óvodában az alkalmazottak száma 28 fő, ahol az óvónők folyamatos képzéseken vesznek részt. Ennek köszönhetően megvalósulnak a kompetencia alapú oktatás feltételei, valamint a környezettudatos gondolkodásmód és nevelés alapelvei is. Az óvoda több alkalommal szolgált jógyakorlat színhelyeként referencia intézményként.

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma

év	**bölcsődék száma**	**bölcsődébe beírt gyermekek száma**	**Szociális szempontból felvett gyerekek száma (munkanélküli szülő, veszélyeztetett gyermek, nappali tagozaton tanuló szülő)**	**Működő összes bölcsődei férőhelyek száma**
2008	0	0	0	0
2009	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
2011	1	19	0	28
2012	1	25	0	28
2013	*1*	*28*	*0*	*28*
2014	*1*	*28*	*0*	*28*

A bölcsőde 89,3%-os kihasználtságú.

ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG	**Db**	
Az óvoda telephelyeinek száma	1	
Hány településről járnak be a gyermekek	6	
Óvodai férőhelyek száma	162	
Óvodai csoportok száma	6	
Az óvoda nyitvatartási ideje	6.30 – 17.00	
A nyári óvoda-bezárás időtartama:	3 hét	
Személyi feltételek	**Fő**	**Hiányzó létszám**

Óvodapedagógusok száma	13	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	11	0
Gyógypedagógusok létszáma	1	0
Dajka/gondozónő	6	0
Kisegítő személyzet	4	0

ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG	**Db**	
Az óvoda telephelyeinek száma	1	
Hány településről járnak be a gyermekek	*5*	
Óvodai férőhelyek száma	162	
Óvodai csoportok száma	6	
Az óvoda nyitvatartási ideje	*6.00 – 17.00*	
A nyári óvoda-bezárás időtartama:	3 hét	
Személyi feltételek	**Fő**	**Hiányzó létszám**
Óvodapedagógusok száma	13	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	11	0
Gyógypedagógusok létszáma	2	0
Dajka/gondozónő	6	0
Kisegítő személyzet	*1*	0

Óvodai nevelés adatai

év	**3-6 éves korú gyermekek Száma**	**óvodai csoportok száma**	**óvodai férőhelyek száma**	**óvodai feladat-ellátási helyek száma**	**óvodába beírt gyermekek száma**	**óvodai gyógypedagógiai csoportok száma**
2008	155	6	162	1	155	0
2009	137	6	162	1	137	0
2010	148	6	162	1	148	0
2011	140	6	162	1	140	0
2012	*155*	*6*	*162*	*1*	*144*	*0*
2013	*166*	*6*	*162*	*1*	*146*	*0*
2014	*169*	*6*	*162*	*1*	*150*	*0*

Az óvodai ellátás igénybevétele

2012-2013. év	**3 éves**	**4 éves**	**5 éves**	**6 éves**	**7 éves**	**Összesen**
Az intézménybe beíratott gyermekek létszáma	**25**	44	25	41	9	**144**
Más településről bejáró gyermekek létszáma	0	2	0	5	2	**9**
az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott gyermekek száma (az adott évből eltelt időszakra vetítetten)	0	0	0	0	0	**0**
a beíratott gyermekek közül a hátrányos helyzetűek létszáma	0	0	2	5	3	**10**
a beíratott gyermekek közül a halmozottan hátrányos helyzetűek létszáma	0	0	0	0	0	**0**

Az óvoda a 2012/2013-as nevelési évben 88,9%-os kihasználtságú volt.

Az óvodai ellátás igénybevétele

2013-2014. év	***3 éves***	***4 éves***	***5 éves***	***6 éves***	***7 éves***	***Összesen***
Az intézménybe beíratott gyermekek létszáma	***32***	*37*	*41*	*22*	*2*	***134***
Más településről bejáró gyermekek létszáma	*3*	*0*	*2*	*3*	*0*	***8***
az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott gyermekek száma (az adott évből eltelt időszakra vetítetten)	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	***0***
a beíratott gyermekek közül a hátrányos helyzetűek létszáma	*0*	*0*	*2*	*2*	*0*	***4***
a beíratott gyermekek közül a halmozottan hátrányos helyzetűek létszáma	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	***0***
2014-2015. év	***3 éves***	***4 éves***	***5 éves***	***6 éves***	***7 éves***	***Összesen***
Az intézménybe beíratott gyermekek létszáma	*38*	*36*	*28*	*35*	*0*	***137***
Más településről bejáró gyermekek létszáma	*0*	*2*	*4*	*6*	*0*	***12***
az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott gyermekek száma (az adott	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	***0***

évből eltelt időszakra vetítetten)						
a beíratott gyermekek közül a hátrányos helyzetűek létszáma	*1*	*0*	*2*	*0*	*0*	***3***
a beíratott gyermekek közül a halmozottan hátrányos helyzetűek létszáma	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	***0***

Óvodai körzethatár

Óvodai körzeten-kénti létszám és hh/hhh gyermekek megoszlása	A körzetbe felvehető (ott élő) összes gyerme-kek száma	A körzetbe felvehető (ott élő) összes hh gyerme-kek száma	A körzetbe felvehető (ott élő) összes hhh gyerme-kek száma	A körzet óvodái ba járó gyerm ekek össz-létszá ma	A körzet be járó hh gyerm ekek létszá ma	A körzetbe járó hh gyermekek aránya a körzet óvodásainak össz-létszámához viszonyítva (%)	A körzetbe járó hh gyerme-kek létszáma	A körzetbe járó hhh gyermekek aránya a körzet óvodásaina k össz-létszámáho z viszonyítva (%)
Körzet 1	162	-	0	144	10	6,94	0	0
Körzet 2	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	162	-	0	144	10	6,94	0	0

Óvodai körzethatár

Óvodai körzeten-kénti létszám és hh/hhh gyermekek megoszlása	*A körzetbe felvehető (ott élő) összes gyerme-kek száma*	*A körzetbe felvehető (ott élő) összes hh gyerme-kek száma*	*A körzetbe felvehető (ott élő) összes hhh gyerme-kek száma*	*A körzet óvodáiba járó gyermekek össz-létszáma*	*A körzetbe járó hh gyermekek létszáma*	*A körzetbe járó hh gyermekek aránya a körzet óvodásainak össz-létszámához viszonyítva (%)*	*A körzetbe járó hhh gyerme-kek létszáma*	*A körzetbe járó hhh gyermekek aránya a körzet óvodásainak össz-létszámához viszonyítva (%)*
Körzet 1	*162*	*-*	*0*	*134*	*2*	*1,49%*	*0*	*0*
Körzet 2	*-*	*-*	*-*	*-*	*-*	*-*	*-*	*-*
Összesen	*162*	*-*	*0*	*134*	*2*	*1,49%*	*0*	*0*

- *Pilinszky János Általános Iskola*

Az új általános iskola Nyúl Községben 1972-ben nyitotta meg kapuit, amely indulásakor a megye egyik legmodernebb és nagyságában is kiemelkedő intézménye volt. A 12 tantermes, kétszintes iskola nagy üveg felületeivel, lapos tetős kialakításával, mintegy 2400 nm-es alapterületével meghatározó intézménynek számított a megyében. Az 1980-as évek elején az iskola kiegészült egy nagyméretű tornateremmel is. A 2000-es évek fokozott lendületet adtak az iskola fejlődésének. A település pozitív demográfiája szerencsére hosszútávon biztosította és biztosítja ma is az intézmény fenntartását. Jelenleg a tanulók száma megközelíti a 280 főt és örvendetes tény, hogy a 2008-as gazdasági válság idején visszaeső születésszám után most újra elértük, hogy mind a 8 évfolyamon két osztállyal működik az iskola.
Az önkormányzat a 2000-es évek után folyamatosan fejlesztette az iskola épületét. 2005-ben egy PHARE pályázatnak köszönhetően közel 80 millió Forintból valósult meg az iskola bővítése egy informatikai teremmel, egy teleházzal, valamint egy előadó teremként is használható nyelvi laborral. Az európai uniós forrásoknak köszönhetően a fejlődés tovább folytatódott. 2009-ben egy Regionális Operatív Programban kiírt támogatásnak köszönhetően az önkormányzat 44 millió Forintot nyert az épület akadálymentesítésére. Az önkormányzat ezt az összeget közel 50 millió Forinttal toldotta meg, melyből megvalósult az épület fűtés korszerűsítése is. A beruházás keretében elkészült egy személyfelvonó, akadálymentesítésre kerültek a folyosók és a tantermek az ajtók és a burkolatok cseréjével, átalakításra kerültek a vizes blokkok, valamint megvalósult a belső terek átfestése is. A felújítás keretében cserére kerültek a fűtéscsövek, valamint a világítótestek és egy új kazán is megvásárlásra került.
A belső fejlesztéseket külső beruházások is díszítették, gondolva itt az iskola udvarán kialakított minősített játszótérre, valamint kültéri kondicionáló eszközökre és a terület parkosítására. 2015-ben egy Környezeti Erőforrás Operatív Programban kiírt pályázat megkoronázta az eddigi befektetéseket. A pályázatnak köszönhetően megvalósult az iskola energetikai felújítása, amely magában foglalta az összes nyílászáró cseréjét, valamint az épület teljes külső szigetelését, gondolva itt mind a falakra, mind a lapos tetős szerkezetre, illetve az állandó hő technikai problémát jelentő tornaterem lapos tetejének szigetelésére. Az épület egy új külső vakolást is kapott, melynek köszönhetően üde színfoltja lett a település központjának. Jelen beruházás értéke meghaladta a 100 millió Forintot, mellyel egy teljesen megújult, modern valódi 21. századi intézmény várja a település tanulóit.
Az iskola létszámadatait és működésének fő számait az alábbiakban mutatjuk be.

Általános iskolában tanulók száma

tanév	**általános iskola 1-4 évfolyamon tanulók száma**	**általános iskola 5-8 évfolyamon tanulók száma**	**általános iskolások száma**	**napközis tanulók száma**	
	fő	**fő**	**fő**	**fő**	**%**
2010/2011	115	101	216	68	31,5%
2011/2012	133	88	221	61	27,6%

2012/2013	146	96	242	46	19,0%
2013/2014	*141*	*107*	*248*	*99*	*39,91*
2014/2015	*153*	*105*	*248*	*106*	*41,08*

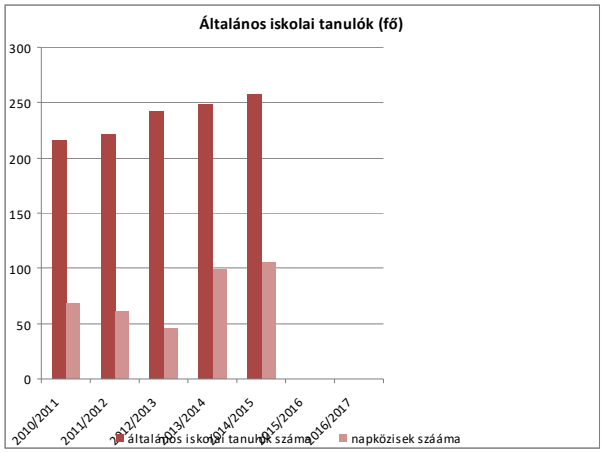

A napközisek száma az össz tanulói létszámhoz viszonyítva nem magas, de ha az 1-4 évfolyamon tanulók számához viszonyítjuk, akkor a 2010/2011-es tanévben a napközisek aránya 59,1%, a 2011/2012-es tanévben 45,9%, a 2012/2013-as tanévben 31,5%.
A napközis tanulók arányának csökkenése azzal magyarázható, hogy az általános iskolában elsőként a 2011/2012-es tanévben került beindításra az első évfolyamon a napközi otthonos osztály.
A napközisek száma folyamatosan növekszik, a napközis foglalkozásokra az igény egyre magasabb. Ez elsősorban a szülők munkaviszonyával kapcsolatos. A legtöbb munkahelyen a munkaidő 3-4 óráig tart, így a szülőknek - akiknek nagytöbbsége nem a településen dolgozik -, segítséget jelent a gyermek délutáni felügyelete.

Általános iskola adatai

tanév	**általános iskolai osztályok száma**			**általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban**			**általános iskolai feladat-ellátási helyek száma**
	1-4 évfolyamon	**5-8 évfolyamon**	**összesen**	**1-4 évfolyamon**	**5-8 évfolyamon**	**összesen**	**db**
2010/2011	6	5	11	0	0	0	1
2011/2012	7	4	11	0	0	0	1
2012/2013	7	5	12	0	0	0	1

2013/2014	*7*	*6*	*13*	*0*	*0*	*0*	*1*
2014/2015	*8*	*6*	*14*	*0*	*0*	*0*	*1*

Általános iskolások adatai – el- és bejárás **2012. évi adatok alapján**

	Létszám (fő)	A helyben élő összes gyerekhez képest az arányuk
A településen élő általános iskolás korú gyermekek létszáma	349	45,50
Más településről bejáró általános iskolások	15	1,96
Más településről bejáró hh gyerekek	2	0,26
Más településről bejáró hhh gyerekek	0	0
Más településre eljáró általános iskolások	nincs adat	nincs adat

*Általános iskolások adatai – el- és bejárás **2014. évi adatok alapján***

	Létszám (fő)	*A helyben élő összes gyerekhez képest az arányuk*
A településen élő általános iskolás korú gyermekek létszáma	*362*	*71,27*
Más településről bejáró általános iskolások	*12*	*3,31*
Más településről bejáró hh gyerekek	*1*	*0,27*
Más településről bejáró hhh gyerekek	*0*	*0*
Más településre eljáró általános iskolások	*nincs adat*	*nincs adat*

Iskola személyi feltételei

	Fő	**Hiányzó létszám**
Nem szaktanítást végző tanító	0	0
Szaktanítást végző tanítók száma	11	0
Szaktanítást végző tanárok száma	9	0
Gyógypedagógusok létszáma	1	0
Gyermekvédelmi felelős	1	0
Iskolaorvos	0	0
Iskolapszichológus	0	0
Kisegítő személyzet	1	0

Az általános iskolában a személyi feltételek biztosítottak.

Iskola személyi feltételei

	Fő	***Hiányzó létszám***
Nem szaktanítást végző tanító	*0*	*0*
Szaktanítást végző tanítók száma	*14*	*0*
Szaktanítást végző tanárok száma	*10*	*0*
Gyógypedagógusok létszáma	*1*	*0*
Gyermekvédelmi felelős	*1*	*0*
Iskolaorvos	*0*	*0*
Iskolapszichológus	*0*	*1*
Kisegítő személyzet	*1*	*0*

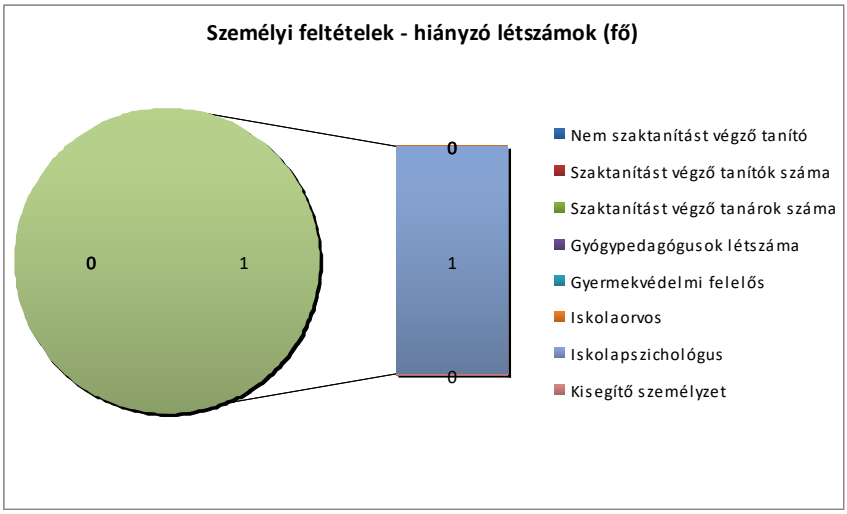

Az általános iskolában a személyi feltételek továbbra is biztosítottak.

Továbbtanulási mutatók középfokra nappali tagozaton

tanév	**Gimnázium (%)**		**Szakközépiskola (érettségit adó képzés) (%)**		**Szakiskolai képzés (%)**		**Speciális szakiskola (%)**	
	össz létszámon belül	**HHH-tanulók körében**	**össz létszámon belül**	**HHH-tanulók körében**	**össz létszámon belül**	**HHH-tanulók körében**	**össz létszámon belül**	**HHH-tanulók körében**
2008/2009	22,7	-	50	-	27,3	-	-	-
2009/2010	11	-	48,3	-	40,7	-	-	-
2010/2011	4	-	43	-	53	-	-	-

2011/2012	12	-	42	-	46	-	-	-
2012/2013	*9,09*	-	*63,63*	-	*27,27*	-	-	-
2013/2014	*13,0*	-	*54*	-	*31*	-	-	-
2014/2015	*13,0*	-	*34*	-	*52*	-	-	-
Országos átlag	34	-	35	-	29	-	-	-

Az általános iskola 8 osztályát befejezve nem volt olyan gyermek, aki tanulmányait tovább nem folytatta volna. A legtöbb diák szakközépiskolában tanul tovább.

- *Egészségügyi ellátás*

A település nagyságából adódóan kiemelt hangsúlyt fordít az egészségügyi ellátás biztosítására. A lakosság nagysága miatt 2 háziorvosi és 2 gyermekorvosi körzet működik a községben. Az egyik körzetet a Med of Nyúl Egészségügyi Bt., a másikat a PROMO-MED Háziorvos Kft. látja el. A gyermekek egészségügyi ellátásáról Dr. Szigeti Éva gyermekorvos, valamint két védőnői körzetben Kovácsné Kiss Éva és Sági Éva gondoskodik. A fogorvosi alapellátást Dr. Hetényi Gábor látja el. Az iskola egészségügyi ellátásról szintén a gyermekorvos és a két védőnő gondoskodik.
A térség egészségügyi helyzetében nagyon nagy fejlődést jelentett 2010-ben a Pannonhalmi Kistérségi Járóbeteg Központ megalakítása, majd működésének elindítása, melyben Nyúl Községnek döntő szerepkör jutott. A központ térítésmentesen nyújt járóbeteg szakellátásokat a térség lakosai számára, mintegy 14 területen, bele értve belgyógyászatot, kardiológiát, tüdő-, bőr-, fül-orr-gége gyógyászatot, szemészetet, pszichiátriát, gyermekgyógyászatot, nőgyógyászatot, laboratóriumot, valamint ultrahang és röntgen diagnosztikát. A fejlesztés jelentőségét adja államilag finanszírozott módja mellett a szép és modern környezet, a magas technikai felszereltség, valamint a rövid várakozási idők és a jól szervezett betegirányítás. Nagyszerűsége abban is megjelenik, hogy a helyben elvégzett labor, ultrahang és röntgen vizsgálatok helyben kiértékelésre is kerülnek, ezáltal a térség betegeinek nem a győri Petz Aladár Megyei Oktató Kórház zsúfoltságát kell igénybe vennie.

Orvosi ellátás

Év	**felnőttek és gyermekek részére tervezett háziorvosi szolgálatok száma**	**csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma**	**házi gyermekorvosi szolgáltatások száma**	**fogorvosi szolgáltatások száma**	**védőnői körzet száma**
2008	0	2	1	1	2
2009	0	2	1	1	2
2010	0	2	1	1	2
2011	0	2	1	1	2

2012	0	2	1	1	2
2013	*0*	*2*	*1*	*1*	*2*
2014	*0*	*2*	*1*	*1*	*2*
2015	*0*	*2*	*1*	*1*	*2*

Védőnői álláshelyek száma

év	**védőnői álláshelyek száma**	**egy védőnőre jutó gyermekek száma**
2008	2	446
2009	2	444,5
2010	2	448,5
2011	2	449
2012	2	453
2013	*2*	*467,5*
2014	*2*	*489*

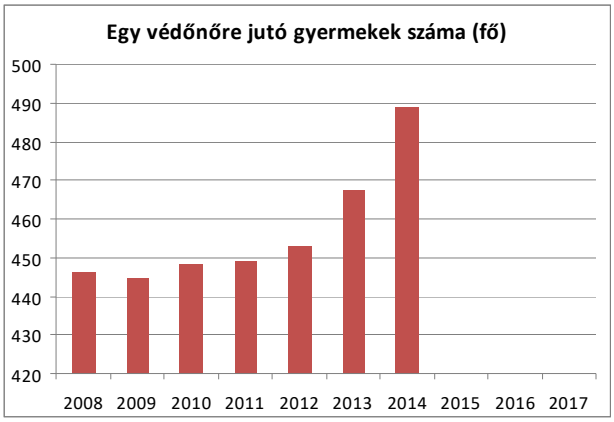

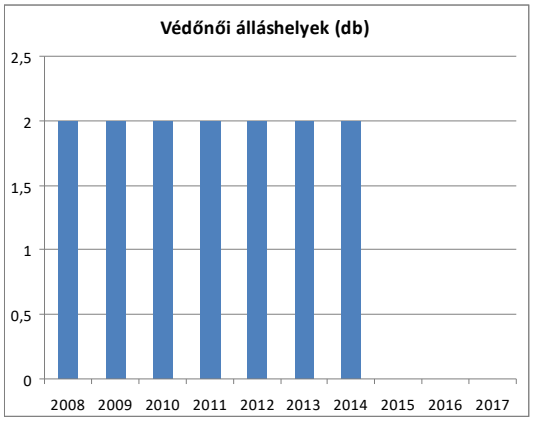

Orvosi ellátás jellemzői

év	**Betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis/ok száma**	**Háziorvos által ellátott személyek száma**	**Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma**	**Gyermekorvos által ellátott esetek száma**	**Felnőtt házi orvosok által ellátott személyek száma**	**Felnőtt házi orvosok által ellátott esetek száma**
2008	0	0	nincs adat	4465	nincs adat	18672
2009	0	0	nincs adat	6470	nincs adat	18348
2010	0	0	nincs adat	5943	3682	17598
2011	0	0	nincs adat	5800	3696	18263
2012	0	0	nincs adat	7371	3681	18089
2013	*0*	*0*	*nincs adat*	*5383*	*nincs adat*	*19355*
2014	*0*	*0*	*nincs adat*	*nincs adat*	*3672*	*21917*

A területi ellátásért felelős kórház a Petz Aladár Megyei Oktató Kórház Győrben, de járóbeteg szakellátás tekintetében szolgáltatásokat vehetnek igénybe a lakosok a Pannonhalmi Járóbeteg Szakellátó Központban is.
Az orvosi ügyeleti ellátás ellátási szerződés alapján a Háziorvosok Ügyelete Nonprofit Kft-n keresztül megoldott, a lakosok a szolgáltatást Győrben vehetik igénybe.
A fogorvosi ügyeleti ellátást szintén Győrben vehetik igénybe a betegek. A fogorvosi ügyeleti ellátást ellátási szerződés alapján az önkormányzat az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézményen keresztül biztosítja.
A településen a Petz Aladár Megyei Oktató Kórház Pulmonológiai Gondozó közreműködésével évek óta megszervezésre kerül a tüdőszűrő vizsgálat. A vizsgálatról a lakosok a helyi kábeltévén keresztül, plakátok kihelyezésével, a település internetes honlapján megjelentetett hirdetéssel értesülnek.
Fogászati szűrést a településen működő HSZ Dentál Fogászati Bt-nél vehetnek igénybe a lakosok. Az óvoda nagycsoportos gyermekei és az általános iskolába járó gyermekek részére – az óvoda és az általános iskola együttműködésével – külön fogászati szűrővizsgálatot szerveznek a HSZ Dentál Fogászati Bt-nél térítésmentesen.
Rehabilitációs ellátást a település egyik háziorvosi körzetét ellátó betéti társaság nyújt, amely az Otthoni Szakápoló Szolgálatát 1995 februárjában alapította. Működését a társadalombiztosítás finanszírozza. Győrben és 18 környékbeli településen látnak el mintegy 32000 lakost. Szakképzett gyógytornászokkal és szakápolókkal dolgoznak.

- *Szociális ellátás*

A szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. Az Szt. értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat.

Szociális alapszolgáltatások: falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás. *Személyes gondoskodás körébe tartozó szakosított ellátások:* az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, az egyéb speciális szociális intézmény. A településen falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, utcai szociális munka nincs. A településen házi segítségnyújtás, családsegítés működik.

Nyúl Községben a szociális gondoskodás feladatköre a **Pannonhalma Többcélú Kistérségi Társulás Szociális és Gyermekjóléti Központ** által valósul meg. A szociális gondoskodásról szóló törvény értelmében a 2006-ban megalakult kistérségi rendszer vette át a feladatkör megoldását. A kistérségi társulások együttműködésben többlet normatíva felhasználásával tudták megoldani ezt a szolgáltatást. Nyúl Község a Győri Kistérség tagja, de a hatékonyabb feladatellátás érdekében tagsági szerepet vállalt a Pannonhalmi Kistérség Szociális Társulásában is. Érdekesség volt a feladatkörök szempontjából a két kistérséghez való tartozás, melynek keretében a település az ifjúságvédelmi feladatkört a Győri Kistérséggel, míg a többi szociális alapellátás a Pannonhalmi Kistérséggel valósította meg. A kistérségi rendszer megszűntetésével, valamint a szociális alapellátásokról szóló törvény nagyfokú módosításával teljesen új síkra terelődött a feladatellátás. A Győri Kistérség előre látható megszűnésével Győrújbarát és Nyúl Községek közösen oldották meg az ifjúságvédelmi feladatokat, míg annak megszűnte 2015-ben az együttműködés felbontásához vezetett. A megszűnés indoka volt, hogy a törvény 2016. januárjától összevonta az ifjúságvédelmet és a családsegítést, mely feladatkört a község szintén a pannonhalmi kistérség szociális központjával oldja meg.

A társulásban ellátott feladatok Nyúl Községben a személyes gondoskodást nyújtó ellátások tekintetében:

Szociális étkeztetés:

Az étkeztetés települési feladatellátás keretében, a szociálisan rászorultaknak a legalább egyszeri meleg étkezéséről, akik azt önmaguknak és eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani. Étkeztetésben részesül az az igénylő is, aki kora vagy egészségi állapota miatt nem képes az étkeztetésről más módon gondoskodni. A nyugdíjak nagyságának tekintetében a település kedvezményt biztosít az étkeztetés költségeire.

Házi segítségnyújtás:

A házi segítségnyújtás során az intézmény gondoskodik azokról az időskorú személyekről, akik önmaguk ellátására nem képesek, illetve azokról, akik az egészségi állapotuk miatt erre rászorulnak, ezt az ellátási formát igénylik, illetve bentlakásos intézményi elhelyezésre várakoznak.

Családsegítés és ifjúságvédelem:

A családsegítés olyan személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználásával hozzájárul az egyének, családok, valamint a különböző közösségi csoportok jólétéhez és fejlődéséhez, továbbá a szociális környezetükhöz való alkalmazkodáshoz. E feladatot a gyermekjóléti központ feladataival együtt, és kihelyezett

ügyfélfogadást is tartva, területi irodákkal biztosítja. A családsegítő szolgáltatást igénybevevők hozott problémái elsősorban anyagi jellegűek, ezt követik az ügyintézéshez történő segítségkérés, és a foglalkoztatással kapcsolatos problémák. Az esetkezelések közül számottevő a szociális-mentális esetkezelések száma, ezt követi a pszichológiai esetkezelés és a jogi esetkezelés.

Gyermekjóléti Szolgáltatás

A gyermekjóléti szolgáltatás beleolvadt a családsegítés feladatkörébe. Elsődleges feladata a gyermek családban történő nevelésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, illetve a családjából kiemelt gyermek családba történő visszahelyezésének elősegítése.

- *Sport és kultúra*

A település lakosságszáma megközelíti a 4400 főt, amellyel a Nyugat-Dunántúli régió második legnagyobb falusi települése. A fejlesztések szempontjából a régióban vezető szerepet játszik. Ennek köszönhető a pozitív és egészséges demográfia, a fiatal családok magas száma. Az elmúlt években az oktatási intézményrendszer teljes felújításra került, ami modern és valódi 21. századi színvonalat tükröz. Az orvosi rendelők bővítése és teljes felújítása már folyamatban van. Ami a problémát jelenti a községben az a kulturális célú infrastruktúra hiánya, valamint a helyi civil szféra kiszolgálása. Sajnos az önkormányzat nem rendelkezik olyan előadó teremmel, ami biztosítaná nagyobb volumenű kulturális előadások megtartását, illetve nem tudunk méltó helyet biztosítani a helyi egyesületeknek.
A fennálló problémák megoldatlansága oda vezethet, hogy a hiányzó normális körülmények miatt a helyi egyesületek motiválatlanok lesznek működésük további folytatásában. Különösen nagy problémát fog jelenteni, ha egy megvalósítandó óvoda és bölcsőde építés miatt nem tudunk helyet biztosítani a civil egyesületeknek. Ez egyben működésképtelenségüket teremtené meg. Tapasztalhatjuk, hogy bármilyen közösségi rendezvény esetén a civil körök azok, akik közérdekből mozgósíthatók, ezért működési feltételeik megszűntetése települési szintű társadalmi konfliktust szülne. Az önkormányzat nem számíthatna rájuk kulturális programok megtartásában, lebonyolításában és nem képviselnének semmilyen érdeket abban, hogy a település hírnevét öregbítsék magasabb szintű rendezvényeken. Az óvoda és a bölcsőde bővítése a legoptimálisabban a közösségi házként használt épületrészben lenne kialakítható, ami a civil egyesületek kiköltöztetését jelentené.
Az önkormányzat által tervezett integrált közösségi tér projekttel megoldódna a helyi egyesületek problémája is, mivel így tudna megfelelő színvonalú helyet biztosítani működésükhöz. A tervek a faluközpontban elhelyezkedő régi óvoda épület teljes átépítését tartalmazzák alapterület bővítéssel és tetőtér beépítéssel együtt. A teljesen megújított épület egy közel 40 éves adósságot oldana meg a település lakossága felé. Többen kifejezték az elmúlt néhány évtized során, hogy a 80-as évek végén lebontott kultúrházzal Nyúlon meghalt a kulturális élet. A 90-es évek eleje óta az önkormányzat nem rendelkezik sem előadó teremmel, sem normális színvonalú közösségi házzal, és a könyvtár is négy alkalommal költöztetésre került. A projekt célja ennek a régi problémának a végleges és megnyugtató megoldása, hogy

mind a népesség növekedéséből adódó kihívásokat, mind a kulturális működéséhez szükséges feltételeket a község ki tudja elégíteni.
Jelenleg a Nefelejcs Nyugdíjas Klub 50 tagja, a Borbarát Dalkör 18 tagja, a Falukórus 25 tagja, a Baba Mama Klubból pedig közel 30 szülő és kisgyermek osztozik egy régi, leromlott színvonalú 90 nm-es épületrészen, amelyhez mindössze egy mellékhelyiség társul. A pályázat sikere hozzájárulna a békés és zavartalan egymás mellett működéshez. Ezáltal nem jönnének ki a generációs feszültségek, valamint az egymás okolásából keletkező problémák. Az új épület alsó szintjén mintegy 350 nm alapterületen 3 foglalkoztató helyiség kerülne kialakításra a hozzá tartozó raktárakkal, információs pulttal és akadálymentesített mellékhelyiségekkel. A kialakítandó csoportszobák alapterülete a hozzá tartozó raktárhelyiségekkel meghaladná a 600 nm-t, ami kényelmes helyet biztosítana az egyesületek és önképző körök számára. A tetőtérben mintegy 265 nm-nyi teljes értékű terület állna még egy foglalkoztató szoba és egy nagy volumenű könyvtár számára, ami képes lenne előadások, tréningek, képzések, író-olvasó találkozók és csoportfoglalkozások megtartására is.

A településen 19 éve működik a Nyúli Sporttwirling és Mazsorett Egyesület, amely fennállása során már a 8. generációt képezi. A több országos bajnokság megnyerése mellett 3 alkalommal vettek részt az Európa Bajnokságon is szép eredménnyel. Hírük ezáltal nemcsak országos, hanem nemzetközi szintű is. Jelenleg mintegy 50 taggal működnek, elsősorban helyi gyermekekkel. Ők jelenleg is a közösségi háznak szánt régi elavult épületben gyakorolnak, ami semmilyen formában nem tudja biztosítani a minőségi oktatást és gyakorlást. Ezért jó időben az épület udvarán, őszi és téli időszakban pedig heti 1 alkalommal az iskola tornatermében gyakorolhatnak. Egy minőségi épületrész mindenképpen további eredményes fejlődésüket szolgálná. Az egyesület folyamatos együttműködésben áll a győrasszonyfai, a pannonhalmi és a téti mazsorett egyesülettel, azoknak mintegy képzési bázisát adja.
Az előbbi pontban kifejeztük a helyi civil egyesületek problémáját, miszerint mintegy 200 főnek kell osztoznia egy régi, leromlott állagú épületrészen, ami állandó konfliktusok forrása. Az új épület 4 új nagyméretű foglalkoztató szobát foglalna magába, ami lehetővé tenné, hogy a Falukórus, a nyugdíjasklub, a Borbarát Dalkör és a Baba-mama Klub egymástól elszeparáltan működjön. Az önkéntes tűzoltók, valamint a galambászok által használt 50 éves építmények használhatatlanná váltak, a vízellátás és a most már életveszélyessé vált elektromos ellátás hiánya miatt. További működésük elengedhetetlen feltétele, hogy számukra is tudjunk helyet biztosítani gyűléseikhez, megbeszéléseikhez. Az új épület ezt számukra is biztosítaná.
A Nefelejcs Nyugdíjas Klub 50 tagjával a térség egyik legnagyobb és legaktívabb nyugdíjas egyesülete. Az Életet az Éveknek megyei szintű nyugdíjas együttműködés keretében az egyesület rendszeresen szervez irodalmi vetélkedőket és közös túrákat, ahol 5-6 nyugdíjas klub 150-200 tagja képviselteti magát. Szervezésükben az utóbbi években sor került Mikszáth, Jókai, Reményik és Csendes Béla irodalmi műveltségi vetélkedőkre a Győri Városi Könyvtár zsűrizésével. Az együttműködésben képviselteti magát Győrújbarát, Écs, Csorna, Vitnyéd és Győrújfalu nyugdíjas klubja is.
A közösségi házat bőségesen meg tudnánk tölteni tartalommal. Az előbb felsoroltakon kívül helyet tudnánk adni a két helyben dolgozó keramikusnak, a három fafaragónak, gyakorlati órák és nyári táboroztatások céljából, valamint a Márton Lakóotthon fogyatékkal élő bentlakóinak és tudnánk teret biztosítani kézműves termékeik készítéséhez és bemutatásához, elsősorban az

általuk készített szőttesekre, faltakarókra, szőnyegekre és kerámiákra gondolva. A tereket szeretnénk mobilisra kialakítani, hogy egy-egy nagyobb volumenű előadás alkalmával közel 150 fő számára tudjuk garantálni az elférést. A Nyúli Húsvét program keretében mindig megrendezésre került az Aranykezű Nyúliak kiállítás, ahol helyi alkotók festményei, gobleinjei, fafaragásai, szőttesei, csuhétermékei, csipkéi kerültek bemutatásra. Több hobbialkotó olyan szintre jutott, hogy termékeik megyei szinten is kiállításra kerültek. Az új közösségi ház nagyon jó bemutató térként funkcionálna ezeknek az alkotásoknak időszakos vagy állandó kiállítására. Egyre többen fotóznak a településen minőségi szinten, melyek legjavát szintén be tudnánk itt mutatni.
A településen több, mint 10 éves múltra tekint vissza a Nyúli Húsvét Hagyományőrző Fesztivál, melynek szervezése során mind a helyi, mind a térségi kulturális csoportok együttműködése magas szinten megvalósult. A program keretében megyei szintű néptáncversenyek kerültek megtartásra, amelyből külön említést érdemel a győrújbaráti Csobolyó Néptánc Együttes, mely a megye legnagyobb presztízsű és legtöbb eredményt elért együttese. Fennállása 30 éves múltra tekint vissza, melynek során nemzetközi szinten is többször képviselték az országot. A 30 éves évforduló 2016. novemberében került megrendezésre a Győri Nemzeti Színházban teltházas előadás formájában. A Csobolyó Néptánc Együttes jelenleg közel 300 tagot foglal magába. A két település szoros kapcsolatát jól jellemzi, hogy annyira össze vannak épülve, hogy van olyan utcájuk, melyeknek egyik oldala Győrújbaráthoz, a másik Nyúlhoz tartozik. A Csobolyóban számos nyúli gyermek táncol és közvetlen a velük való kapcsolat.
A Borbarát Dalkör éves szinten 4 alkalommal szervez közös dalos találkozókat változó helyszínnel. Fő partnereik Az Écsi Citera Zenekar, valamint a Győrújbaráti és Csesztregi Dalkör és kiemelt kapcsolatként a Felvidéken található Nagyabony kórusa, mely minden évben nemzetközi szintű dalkör találkozókat szervez.

Sport

A település sport életének legnagyobb jelentőségű szereplője a Nyúli Sport Klub labdarúgó csapata. A településen a labdarúgás nagy sikernek örvend, ezt igazolja a hét korosztályban is engedéllyel működő labdarúgó csapat. Az ifjúsági és utánpótlás csapatok mellett beindult az ovifoci képzés is. A sok korosztálynak köszönhetően az igazolt játékosok száma meghaladja a 120 főt. 2015-ben kialakításra került egy női foci tagozat is. A Sport Egyesület által megpályázott TAO támogatásoknak köszönhetően most már több, mint 150 millió Forint fejlesztés valósult meg a sportpálya területén. A TAO lényege, hogy a cégek társasági adójuk 70%-át felajánlhatják sport célokra öt kiemelt sportágban, míg a fennmaradó 30%-ot az egyesületeknek kell biztosítani. A Nyúli Sport Klub országos szinten is jelentős összegű támogatásokat hozott önkormányzati szerepvállalással. Ennek jelentőségét adja, hogy a Nyúl SC csak a megyei 1. osztályban szerepel.
Az elmúlt 10 év során a csapat hatalmas fejlődésen ment keresztül és ennek külön jelentőséget ad, hogy a csapatban nagyon sok a helyi nevelésű játékos, illetve az átlagéletkor a legfiatalabbak között van. Az elmúlt évtized siker sztori a csapat életében. 2007-ben több, mint 30 év után a csapat megnyerte a megyei 2. osztályú bajnokságot, és újra feljutott a megyei 1. osztályba. A feljutás 3 évig tartott, mivel a csapatban zajló változások után visszaesett a 2. osztályba. Itt 2 év alatt újra megnyerte a bajnokságot, majd 2012-ben ismét 1. osztályú lett. A 2016/2017-es idény hatalmas eredményt hozott az egyesületnek. A felnőtt csapat megnyerte néhány év

szereplés után az 1. osztályú bajnokságot és megadódott a lehetőség az NB III-ban való megmérettetésre is. A vezetőség az anyagi és személyi lehetőségeket mérlegelve úgy döntött, hogy nem kíván élni az NB III. már szinte profi, fizetett szereplésével.
A település sportpályája a társasági adó programnak köszönhetően teljesen megújult. Kialakításra került az elmúlt 3 év során egy új gyakorlópálya, valamint egy 20x40 m méretű műfüves pálya is a hozzá tartozó infrastruktúrával. Megvalósult a centerpálya gyepcseréje és öntözőrendszerének kialakítása, valamint nagyteljesítményű megvilágítása is. Az öltöző épület szintén bővítésre és felújításra került új öltözők, vendégfogadó tér, és klub szoba kialakításával, amit 2017-ben követett egy térkövezett parkoló és mobil lelátó megépítése is. Előbbi fejlesztések összértéke meghaladta a 150 millió Forintot. További terv egy 200 m hosszú gumiszőnyeges futópálya, valamint egy 90 nm-es kültéri edzőpark megépítése is, ami szintén egy fontos lépés az egészséges életmódra nevelés és lehetőség biztosítása felé.
Távlati terv a sportpálya szomszédságában egy 1,5 ha nagyságú látványtó kiépítése, és ezáltal egy településközponti zöld park, úgynevezett „Central Park" kialakítása, ami magában foglalná egy tó körüli futósáv, rendezvényhelyszín, játszótér, piknikező hely megteremtését. A projekthez járulna a környezet természeti kialakítása sétányokkal, fásítással, közvilágítással párosulva. A beruházás várható időtartama 6 éves távlatban fogalmazható meg.
Az önkormányzat által tervezett pályázatok sikere esetén a sportegyesület által elnyert TAO pályázattal kiegészülve egy modern, környezetében rendezett, kulturált és biztonságos módon megközelíthető, rendezvénytérrel és parkolókkal kiépített új településközpont jönne létre, ami valódi 21. századi arculatot sugározna a település lakosságának.
A településen 2016-ban és 2017-ben megtartásra került sportnapon mutatkoztak be a helyben működő sportolási lehetőségek. Ezek között a legjelentősebbek a kondicionáló sportágak és szabadidős tevékenységek, mint a TRX, az aerobic, a Zumba és a jóga. A településen működik hagyományőrző íjász egyesület is, akik Európa bajnoki 2. helyezéssel is rendelkeznek.
Településen régóta igény lenne egy jól felszerelt kondicionáló terem kialakítására, valamint gumiszőnyeges futópálya megvalósítására. Engedélyezés alatt van egy edzőterem kialakítása, valamint az önkormányzat állami támogatást kapott egy kültéri edzőpark kialakítására, melyek megvalósulása 2017-ben vagy 2018-ban várható.

Az önkormányzat tevékenységei és korábbi fejlesztései

	Körforgalmi csomópont építése Nyúl Községben	Sárkánylyuk-vízmosásrendszer revitalizációja	Pándzsa-balpart sokoróaljai településeinek vízrendezési koncepciója
Megvalósítás helyszíne	Nyúl, 82-es számú főút	Nyúl, Sárkánylyuk-vízmosásrendszer	Nyúl, Écs, Ravazd
Megvalósítás időpontja	2012.	2011	2013
Megvalósítás költsége	230 000 000.-	157 000 000.-	395 000 000.-

Forrása (saját forrás, hitel, támogatás)	NYDROP-75% intenzitás	NYDROP-85% intenzitás	NYDROP-90% intenzitás
Célja, indokoltsága	A későbbikben tervezett ipari elkerülő út megvalósításának lehetősége, illetve forgalombiztonsági szempontok érvényesítése, valamint kiépülő benzinkút megközelíthetősége.	A Sárkánylyuk-vízmosásrendszer vízrendezése során a település hegyi részén a csapadékvíz elvezetése szabályozott formában.	A három szomszédos településen a csapadékvíz és a belvíz elvezetésének biztosítása a befogadó Nagy-Pándzsa vízfolyásba.
Outputok, eredmények, hatások	Forgalom lassítása, kiépített gyalogátkelőhelyek és kerékpárút, új temetőparkoló, benzinkút és betonkeverő telep megközelítésének lehetősége, ipari út feltárásának lehetősége.	A település hegyi részén szilárd burkolatú vízelvezető rendszerek kiépítése, amellyel biztosítani tudtuk a vízmosásokban a löszfalak állékonyságát és a csapadékvíz szabályozott elvezetését.	A Sárkánylyuk projekt folytatásaként mindhárom településen biztosítani tudtuk a hegyi vízmosásokból a csapadékvíz és a belvíz elvezetését a fő utcai árkok kiépítésével a befogadó Nagy-Pándzsa vízmosásba.

Az általános iskola akadálymentesítése

A több mint 40 éves Pilinszky Általános Iskola épületének földszinti folyosója évekkel ezelőtt megsüllyedt. Az ÁNTSZ többször jegyzőkönyvben jelezte az önkormányzat felé, hogy a folyosó balesetveszélyessé vált. A fűtési csöveket a folyosói aljzaton vezették el, és addig nem lehetett a süllyedést kijavítani, míg a fűtés nem lett korszerűsítve. A két dolgot együttesen kellett kezelni, a felújítás ezért is vált szükségessé. A projekt során a rehabilitációs környezettervező mérnök javaslatára sor került a helyenként egyenetlen burkolat cseréjére, vezetősávval történő kiegészítésére. Ez a munkarész a földszinten összesen 656,81 m^2-t érintett, és magában foglalta a lépcsőházat, folyosót, egészségügyi szobát, akadálymentes öltözőt a hozzá tartozó zuhanyzóval, egy közlekedőt, előcsarnokokat, stúdiót, szertárt, irattárt, liftet és egy különálló akadálymentes mellékhelyiséget. Az emeleten ugyanez a munka érintette a lépcsőt, folyosót, könyvtárat, előcsarnokot, tanári szobát, közlekedőt, titkárságot, igazgatói irodát, liftet és ezen a szinten is egy különálló akadálymentes mellékhelyiséget. Szükségessé vált egyes falszakaszok újramázolása is a megfelelő kontrasztos színnel a gyengén látók érdekében. Ezen kívül el kellett távolítani a vakok, gyengén látók mozgását akadályozó berendezéseket. Ez a lábmagasságban futó fűtéscsöveket érintette, melyek a plafonban lettek elhelyezve.

Sor került a kerekes székkel nehezen járható ajtók cseréjére is. Elsősorban a tantermi ajtók, az egészségügyi szoba ajtaja és az új akadálymentes öltöző ajtajának cseréjére. A mozgáskorlátozottak közlekedésének könnyítése érdekében beszerelésre került egy erre alkalmas lift. A Pilinszky János Általános Iskola akadálymentesítése egy komplex fejlesztés első ütemeként valósult meg. A második ütem az iskola felújítása és bővítése lenne. A fejlesztés finanszírozása részben támogatásból történt, melyre 2010 januárjában nyert európai uniós pályázaton 39.000.000,- Ft-ot az akadálymentesítésre és 9.000.000,- Ft-ot a tetőszerkezet felújítására az iskola a Regionális Operatív Program keretében. A fejlesztés összköltsége önerővel együtt 102.000.000,- Ft-ot tett ki.

Bölcsőde építése

2010-ben nyerte meg a község a bölcsődére beadott pályázatát közel 75.000.000,- Ft támogatási összeggel. Az előzetes kérdőíves felmérés és a demográfiai mutatók alapján térségi szempontból is fontossá vált Nyúl községben a bölcsőde létrehozása. Az önkormányzat felmérte a lehetőségeket, és ehhez szakvéleményt kért. A 3 évesnél fiatalabbak száma meghaladja a 190 főt, a születések száma évente 30-45 fő között alakul. A felmérés szerint a törvényi feltételek változásával jelentős igény mutatkozott a bölcsődei szolgáltatásokra. Azok a családok, akiknek a gyermeke helyben jár bölcsödébe, az általában óvodába és iskolába is helyben jár. Azok a szülők, akik Győrben helyezik el gyermeküket, várhatóan Győrben is fogják óvodába és iskolába járatni őket. A helyben létrehozott bölcsödének így nagyon fontos szerepe van a település életében és jövőjében. Mellesleg a győri bölcsődéket is tehermentesíti a létrehozandó intézmény. Indokolt esetben a be nem töltött helyekre, a szomszédos település gyermekeinek befogadására is lesz lehelőség. A határos településeken csak később lett önálló

bölcsőde, így a 2 év alatti gyermekek elhelyezése nem volt helyben megoldott. A tapasztalatok szerint a gyermekek száma indokolta a 2 csoportos bölcsőde létrehozását, és ez hosszú távon is

fenntartható lesz. Ez és a kapcsolódó szolgáltatások csábítóak a továbbiakban letelepedni vágyó családoknak, ami szintén a település fenntarthatóságát szolgálja. A Regionális Operatív Program keretében megvalósuló fejlesztés 98.000.000,- Ft-ot tett ki.

Buszmegállók felújítása

ROP pályázat keretében 11 település konzorciumi együttműködésével 2010 nyarára megvalósultak a buszmegállók átépítését célzó terveink, minek köszönhetően nagyon szép, térköves buszmegállók kerültek kiépítésre várókkal, padokkal, szemetesekkel, amely méltón szolgálja a település képének fejlődését. Ehhez hozzá tudtuk kapcsolni az átereszek tisztítását is a vízelvezetés biztosítása érdekében. A beruházás nagysága a partnerekkel együtt meghaladta az 250.000.000,- Ft-ot, amelyből Nyúl Község 50.000.000.- Ft fejlesztéshez jutott, amihez 10 % önrész felvállalásával kellett hozzájárulnunk.

Sárkánylyuk projekt

2009-ben a község pályázott, és támogatást nyert a Sárkánylyuk-vízmosás vízrendezésére. Nyúl község belterületén található Közép-Európa egyik legnagyobb vízmosása, az országos védettségű Sárkánylyuk-vízmosásrendszer. Az 1,9 km^2 kiterjedésű legyező alakú vízmosásrendszer főgyűjtője maga a Sárkánylyuk, melybe csatlakoznak az egyes részvízgyűjtők vízmosásai. A vízmosásrendszer megkötése az 1900-as évek első felében kezdődött. A rendszerváltást követően a helyi erőket mindig is meghaladó nagyságrendű feladat a helyi önkormányzat nyakába szakadt, ami a feladat sajátosságaiból adódó nagyságrendjével, fajlagos költségeivel „kakukktojás” a szokványos belterületi vízrendezési feladatok között.
A projekt a vízgyűjtő három helyszínére irányul, célja, hogy az önkormányzat a közel húsz éves üzemeltetési tapasztalatok alapján a vízmosásrendszer legkritikusabb szakaszain mutatkozó problémákat helyreállítsa, illetve gátat vessen a további rongálódásnak a környező lakóingatlanok vízkár-veszélyeztetettségének mérséklése és a közlekedésbiztonság megteremtése érdekében.
A probléma lényege, hogy a múlt században elvégzett vízmosáskötések művei mellett húzódó felhajtó utak lemélyültek, így a vízgyűjtő vizei nem a kiépített vízelvezető rendszerben, hanem a – jórészt burkolatlan – felhajtó utakon zúdulnak le. Ennek következményei az utak rongálódása, az út menti partfalak lábazatának áztatása miatt partfalomlások és a belterületi burkolt utak és lakótelkek iszappal való elárasztása.
A projekt fő tevékenységei a vízelvezetésre alkalmas szilárd burkolat kialakítása a település fő természeti értékeinek és turisztikai látványosságának számító vízmosások mentén, valamint egy impozáns terméskő támfal építése a település hegyi részét megközelítő hatalmas szurdok mentén, közel 500m-es útszakaszon. A beruházás nagysága meghaladta a 150.000.000,- Ft-ot.

Pándzsa balbart sokoróaljai településeinek vízrendezése

A Sárkánylyuk projekt folytatásaként a két szomszédos településsel, Éccsel és Ravazddal konzorciumot hoztunk létre a vízrendezési problémák megoldására. A 3 település szinte azonos földrajzi adottságokkal rendelkezik, ami ugyan azon problémákat is generálja a csapadékvíz elvezetés területén. A 2011-ben beadott pályázat célja volt a települések hegyvidéki részeiről a csapadékvíz elvezetése szilárd burkolatú árkokban és utakon, valamint a belterületi részeken keletkezett belvíz elvezetése a befogadó Pándzsa vízfolyásba. A projekt kapcsán mindhárom településen szilárd burkolatú árok került kiépítésre a 82-es számú főút belterületi szakaszain. A projekttel hatalmas lépést tudtunk tenni a belterületi vízrendezés megoldása felé. A projekt nagysága közel Bruttó 400 millió Forint volt, melyhez NYDROP forrásból 277 millió Forintot nyertünk. A beruházás 2013-ban átadásra került.

Körforgalom és temetőparkoló kialakítása

A községben magas a fiatal családok és a kiköltözők száma. Ennek fő okai a település infrastrukturális kiépítettsége, magas színvonalú óvoda és iskola megléte, a jó szociális ellátás, és a közlekedési lehetőségek. Célunk egy élhető, harmonikus település megteremtése minden korosztály számára.
A településen közel 300 vállalkozás működik. A rendezési tervben a település külterületi részén egy 15 hektáros, gazdasági övezetet lett kijelölve. A település legnagyobb gondja, hogy nem biztosított a terület biztonságos megközelítése, ez jelenleg a község főutcáján, és egy keskeny lakott területi, majd egy mezőgazdasági úton zajlik. A projekt részeként a község szeretné megoldani egy olyan elkerülő út és körforgalom építését, mely lehetőséget teremtene arra, hogy a nehéz gépjármű forgalmat már a település bevezető részén el lehessen terelni. A körforgalom kiépítésével letelepedett egy magas szolgáltatásokat nyújtó benzinkút és autómosó, valamint megközelíthetővé vált a mellettük található betonkeverő telep. A település 2011-ben beadott egy pályázatot a Regionális Operatív Program keretén belül, amelynek tartalma egy ötágú körforgalmi csomópont kiépítése volt a település bevezető részén, mely nagyban hozzájárult a közlekedés biztonságához. Itt található a község temetője, melynek parkolója a 82-es főút túlsó oldalán volt, jelentős veszélyt okozva az átkeléskor. A körforgalom kiépítésével jelentősen tudtuk csökkenteni a beérkező forgalom sebességét, és az egyik kihajtó ággal meg lehet közelíteni az új temetőparkolót. Így a temetőbe látogatóknak nem kell átkelniük a főúton, de a biztonság fokozása érdekében a körforgalom mindegyik ágában gyalog-és kerékpáros átkelőhely került kiépítésre. A másik kicsatlakozás jelentené az ipari elkerülő út kezdetét, melynek a vasúton történő átkelési szakaszát 2008-ban az önkormányzat saját erőből finanszírozta meg.

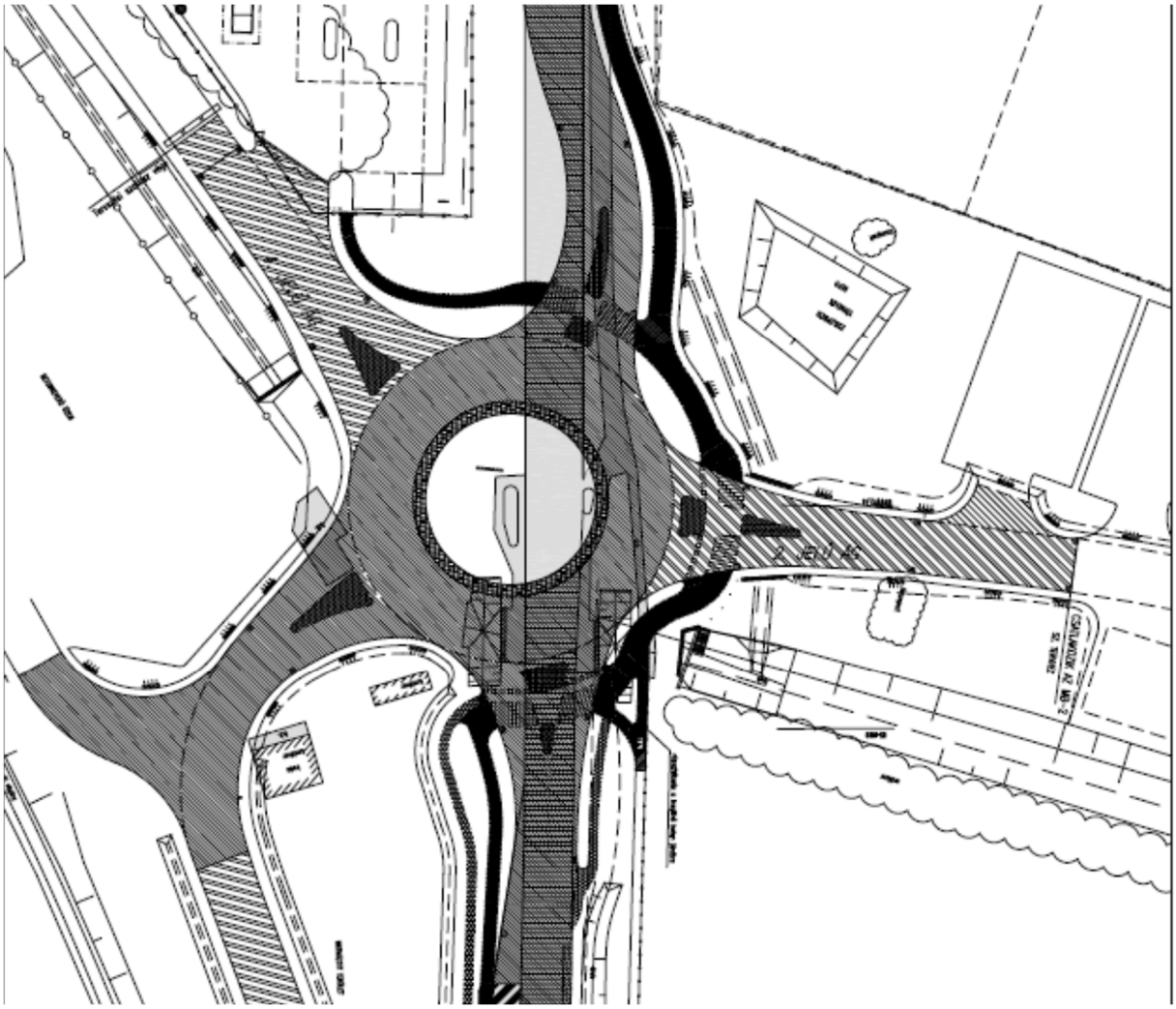

A körforgalom tartalmazza közlekedésbiztonsági elemként az elkülönített gyalogjárdát és kerékpárutat, valamint a gyalogátkelőhelyeket is. A tervezett elkerülő út jelenleg murvás borítású, megépítéséhez jogerős építési engedéllyel rendelkezik az Önkormányzat. Teherbírása nehézgépjárművekhez lett tervezve.
A projekt költségvetése 205.000.000,- Ft volt, melyet a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt-vel konzorciumban, illetve a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központtal partnerségben valósítottunk meg NYDROP forrásból.

Általános iskola energetikai korszerűsítése

A korábban megvalósult akadálymentesítés és fűtéskorszerűsítés valódi 21. századi körülményeket teremtett az iskola belső részében. A teljes körű felújításhoz a több mint 40 éves épület külső szigetelése és a nyílászárók cseréje hiányzott. 2015-ben KEOP forrásra pályáztunk mely támogatási szerződéssel zárult. A beruházásban megvalósult a kétszintes 1600 nm alapterületű iskolaépület teljes külső szigetelése, tetőszigeteléssel és nyílászáró cserével együtt. Az iskola 8 évfolyamnak és több mint 250 diáknak biztosít hátteret. Ez a beruházás jelentette a koronát az oktatási intézményhálózat megújítási programjában. A projekt költségvetése 120 millió Forintot tett ki.

Projekt megnevezése	A megvalósítás időpontja	A projekt összes költsége (Ft)	Támogatott projekt esetén program neve	Támogatott projekt esetén azonosító szám
Körforgalmi csomópont építése Nyúl Községben	*2012*	*205 000 000*	*NYDROP*	*NYDOP-4.3.1/C-2-09-2010-0011*
Nyuszi Bölcsőde építése Nyúl Községben	*2011*	*102 000 000*	*NYDROP*	*NYDOP-5.1.1/B-09-2009-0004*
Sárkánylyuk-vízmosásrendszer revitalizációja	*2012*	*157 000 000*	*NYDROP*	*NYDOP-4-1-1/B-09-2009-0020*
Pándzsa-balpart sokoróaljai településeinek vízrendezési koncepciója	*2014*	*397 000 000*	*NYDROP*	*NYDOP-4.1.1/B-11-2011-0031*
A nyúli Pilinszky János Általános Iskola épületeinek energetikai korszerűsítése	*2015*	*122 000 000*	*KEOP*	*KEOP-5.7.0/15-2015-0290*

Az önkormányzat beruházásai java részét európai uniós támogatásokból valósította meg az elmúlt 8 év során közel 1 milliárd Forint értékben. A pályázatok bonyolítására komoly menedzsment szervezettel rendelkezik az önkormányzat mind a tervezői, mind a projektmenedzseri oldal terén. Az elmúlt évek összehangolt munkájának köszönhetően teljes mértékben megújultak az oktatási és nevelési intézmények, kész tervek állnak rendelkezésre az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésére, valamint nagyon sok forrás lett felhasználva infrastrukturális és vízügyi beruházásokra.
Jelentős beruházás volt a település életében a 42 éves Pilinszky Általános Iskola épületének teljes körű rekonstrukciója. A két szinten mintegy 1300 nm-es épület, illetve a hozzá tartozó 800 nm-es tornacsarnok teljes felújítása megvalósult az elmúlt 5 évben. Egy akadálymentesítésre szóló pályázat keretében rehabilitációs környezettervező mérnök bevonásával sor került a helyenként egyenetlen burkolat cseréjére, vezetősávval történő kiegészítésére. A projekt magában foglalta a tantermek, a lépcsőház, folyosók, egészségügyi szoba, akadálymentes öltözők, a hozzájuk tartozó zuhanyzók és vizes blokkok akadálymentesítését. A beruházás keretében megvalósult egy lift építése, valamint egyes falszakaszok újramázolása is a megfelelő kontrasztos színnel a gyengén látók érdekében.
A 2015-ben megvalósított fűtéskorszerűsítés valódi 21. századi körülményeket teremtett az iskola belső részében. Ez magában az iskolaépület teljes külső szigetelését, tetőszigeteléssel és nyílászáró cserével együtt. A fűtésrendszer szintén rekonstrukcióra került. A projekt költségvetése az akadálymentesítés tekintetében ROP forrásból 90 millió Forintot, míg az energetikai beruházás KEOP forrásból 120 millió Forintot tett ki.
2010-ben nyerte meg a község a bölcsődére beadott pályázatát közel 75.000.000,- Ft támogatási összeggel. A 3 évesnél fiatalabbak száma meghaladja a 200 főt, a születések száma évente 40-50 fő között alakul. A felmérés szerint a törvényi feltételek változásával jelentős igény mutatkozik a bölcsődei szolgáltatásokra. Azok a családok, akiknek a gyermeke helyben jár bölcsődébe, az általában óvodába és iskolába is helyben jár. A Regionális Operatív Program keretében megvalósuló fejlesztés 102.000.000,- Ft-ot tett ki, és a Nyuszi Bölcsőde 2012-ben megkezdte működését, amely teljes kihasználtsággal funkcionál.
A község 2009-ben pályázott, és támogatást nyert a Sárkánylyuk-vízmosás vízrendezésére. Nyúl község belterületén található Közép-Európa egyik legnagyobb vízmosása, az országos védettségű Sárkánylyuk-vízmosásrendszer. A projekt a vízgyűjtő három helyszínére irányul, célja, hogy az önkormányzat a közel húsz éves üzemeltetési tapasztalatok alapján a vízmosásrendszer legkritikusabb szakaszain mutatkozó problémákat helyreállítsa, illetve gátat vessen a további rongálódásnak a környező lakóingatlanok vízkár-veszélyeztetettségének mérséklése és a közlekedésbiztonság megteremtése érdekében. A probléma lényege, hogy a múlt században elvégzett vízmosáskötések művei mellett húzódó felhajtó utak lemélyültek, így a vízgyűjtő vizei nem a kiépített vízelvezető rendszerben, hanem a – jórészt burkolatlan – felhajtó utakon zúdulnak le. Ennek következményei az utak rongálódása, az út menti partfalak lábazatának áztatása miatt partfalomlások és a belterületi burkolt utak és lakótelkek iszappal való elárasztása.
A projekt fő tevékenységei voltak a vízelvezetésre alkalmas szilárd burkolat kialakítása a település fő természeti értékeinek és turisztikai látványosságának számító vízmosások mentén,

valamint egy impozáns terméskő támfal építése a település hegyi részét megközelítő hatalmas szurdok mentén, közel 500m-es útszakaszon. A beruházás nagysága ROP forrásból meghaladta a 150.000.000,- Ft-ot.
A Sárkánylyuk-projekt folytatásaként a két szomszédos településsel, Éccsel és Ravazddal konzorciumot hoztunk létre a vízrendezési problémák megoldására. A 3 település szinte azonos földrajzi adottságokkal rendelkezik, ami ugyan azon problémákat is generálja a csapadékvíz elvezetés területén. A 2011-ben beadott pályázat célja volt a települések hegyvidéki részeiről a csapadékvíz elvezetése szilárd burkolatú árkokban és utakon, valamint a belterületi részeken keletkezett belvíz elvezetése a befogadó Pándzsa vízfolyásba. A projekt kapcsán mindhárom településen szilárd burkolatú árok került kiépítésre a 82-es számú főút belterületi szakaszain. A projekttel hatalmas lépést tudtunk tenni a belterületi vízrendezés megoldása felé. A projekt nagysága közel Bruttó 400 millió Forint volt, melyhez NYDROP forrásból 277 millió Forintot nyertünk. A beruházás 2013-ban átadásra került.
Jelentős forgalombiztonsági beruházás volt 2012-ben a település kapujaként megépített körforgalmi csomópont. A Győrt Veszprémmel összekötő 82-es számú főút naponta mintegy 12 000 gépjármű forgalmat bonyolít le, amely átmegy a településen. Itt található a község temetője, melynek parkolója a 82-es főút túlsó oldalán volt, jelentős veszélyt okozva az átkeléskor. A körforgalom kiépítésével jelentősen tudtuk csökkenteni a beérkező forgalom sebességét, és az egyik kihajtó ággal meg lehet közelíteni az új temetőparkolót. Így a temetőbe látogatóknak nem kell átkelniük a főúton, de a biztonság fokozása érdekében a körforgalom mindegyik ágában gyalog-és kerékpáros átkelőhely került kiépítésre. A másik kicsatlakozás jelentené az ipari elkerülő út kezdetét, mellyel feltárható lesz egy 15 hektáros gazdasági övezet ahol a letelepedett 3 nagy cég és több kisebb foglalkoztató közel 300 főnek ad munkát. A projekt költségvetése 205.000.000,- Ft volt, melyet a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt-vel konzorciumban, illetve a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központtal partnerségben valósítottunk meg NYDROP forrásból.
2015-ben a község pályázatot adott be a Belügyminisztériumi kiírás keretében az orvosi rendelők felújítására. A projekt keretében 2017-ben meg fog valósulni egy új gyermekorvosi rendelő és váró kialakítása, illetve a meglévő rendelők felújítása, akadálymentesítése és energetikai korszerűsítése.

8311 –es számú közút fejlesztési koncepciója

A 8311-es út 3 települést, Győr-Ménfőcsanakot, Győrújbarátot és Nyúl Községet érinti. 2012-ben a több, mint 9 km-es szakasz 1/3 része már felújításra került Győrújbarát és Győr-Ménfőcsanak egyes szakaszain. A 8311-es út szerepe a 83-as számú Győrt Pápával, valamint a 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő főút összekapcsolása. Nyúl Községben az útszakasz a Táncsics és a Szabadság utcákat jelenti. A tervek tartalmazzák az útszakasz kiszélesítését és teljes burkolatjavítását, burkolt vízelvezető rendszer és szegéllyel elválasztott járdakapcsolat megvalósításával. A beruházás része Győrújbaráton egy közlekedési csomópont teljes átépítése körforgalommá, míg Nyúl Községben a Szurdik, Jókai út és Táncsics utca csomópont teljes átalakítása új járdakapcsolatokkal és gyalogátkelőhelyekkel, valamint a

meglévő híd átépítésével, illetve a Szabadság utca, Táncsics utca, Zrínyi utca csomópont forgalomszabályozása, amely szintén vonatkozik a gyalogjárdákra és az átkelőhelyekre. A Nyúl Községre vonatkozó tervek magukban foglalják az egyik oldali árok teljes fedését, valamint a járdák olyan mértékű kiszélesítését, amely alkalmas kerékpáros közlekedés lebonyolítására is, illetve kidolgozásra került a vízelvezetés koncepciója is. A 8311-es út teljes rekonstrukciója szintén ebben az időszakban várható. A beruházás összértéke meg fogja közelíteni a 3 milliárd Forintot. A beruházás megvalósításával párhuzamosan a településnek gondoskodnia kell a Kossuth Lajos utcai járdaszakaszok teljes felújításáról, valamint a Jókai utcán egy kerékpárút kialakításáról, amellyel össze tudnánk kötni a 8311-es számú közutat és a kiépítendő Győr-Pannonhalma kerékpárutat a településen belül.
Saját beruházásként zajlik az ipari elkerülő út megvalósítása, melyre építési engedéllyel rendelkezünk. Ennek célja a település elején található körforgalmi csomópontból kiindulva egy új 1400 m hosszú 6 m szélességű 40 tonna teherbírású útszakasz megépítése a célirányos nehézgépjármű forgalom számára. Ezen az úton lenne megközelíthető a település ipari övezete, illetve a mezőgazdasági szövetkezet raktárbázisa. A beruházás megvalósítása 2017-re tehető, mintegy 200 millió Forintos összegből.

Ipari elkerülő út

A tervezett ipari út által körbeölelt terület mintegy 12 hektárt jelent, melyből jelenleg csak 2 hektár foglalt. Amennyiben a projektet végre tudnánk hajtani, akkor pályázat keretében ki tudnánk építeni egy 2 km hosszú 6 m széles 40 tonna teherbírású útszakaszt, mellyel tudnánk tehermentesíteni a település belterületi szakaszát. A körforgalmi csomópontból indulva a nehézgépjármű forgalom közvetlenül meg tudná közelíteni az ipari övezetet, ezáltal elkerülve a község főútját és mellékútjait. A beruházás hatalmas generáló hatással lenne mind a község mind a térség gazdasági életére, mivel az autópálya felhajtó innen 3 km-re található. A 82-es számú főúton közösségi közlekedés kapcsán összeköttetésben vagyunk Écs, Pannonhalma,

Ravazd, Tarjánpuszta, Győrasszonyfa, Sikátor, Lázi, Bakonypéterd, Bakonygyirót, Románd, Bakonyszentlászló és Veszprémvarsány településekkel.
Az ipari út fontosságát hangsúlyozza, hogy az önkormányzat helyi iparűzési adó bevétele éves szinten mintegy 5 %-al nő, ami 2016-ben meghaladta a 100 millió Forintot. A négy helyi nagyfoglalkoztató ehhez mintegy 45 millió Forinttal járult hozzá. A pályázat sikere esetén mintegy 10 hektárnyi területet tudnánk a vállalkozások rendelkezésére bocsájtani. A helyi nagy cégek jelezték további bővítési igényeiket, valamint számos kisebb helyi cég nőtte ki lakóövezeti telephelyét, és célja, hogy az újonnan kialakított ipari övezetbe települjön. Mellettük folyamatos az érdeklődés nagyobb cégek részéről is jó infrastruktúrával rendelkező területek iránt. A község jelenlegi költségvetése éves szinten mintegy 550 millió Forint, melynek ötöd részét teszik ki a helyi adók. Amennyiben több cég le tudna települni községünkben az iparűzési adó nagyságát 3 éves távlatban 130 millió Forintos összegre becsüljük, ami a teljes költségvetés negyedét tenné ki. A beruházás egy több, mint 10 évre visszanyúló konfliktust oldana meg, mivel a tehergépjármű forgalom jelenleg egy arra nem megfelelő kapacitású, keskeny lakóövezeti úton zajlik, állandó zaj és porterhelést jelentve a lakosságnak, nem beszélve a balesetveszélyes közlekedési szituációkról. A tehergépjárművek okozta rezgések kimutatható kárt okoztak az utca régi és új épületeiben, ami folyamatos társadalmi problémák forrása. Több alkalommal tartottak a lakosok demonstrációt és útlezárást, illetve a probléma a megyei média által is megjelentetésre került. A beruházás gazdaságfejlesztő pozitív hatása mellett egy jelentős társadalmi és lakossági igényt is kielégítene.

Orvosi rendelők felújítása

A községben az egészségügyi ellátás a kritériumoknak megfelelő színvonalon történik, úgy a háziorvosi rendelés, a gyermekorvosi rendelés, mint a védőnői szolgálat. Az ellátás színvonalát emelné és segítené a nagyobb helyigény és rendezettebb környezet. Értendő ez alatt a rendelők bútorzatának cseréje, mivel elavultak, némelyik használatra nem méltó állapotú. A gyermekorvosi rendelő és a védőnői szolgálat közös váróhelyiséggel rendelkezik, ami nagyban befolyásolja az egészséges - védőnői szűrésre, vizsgálatra vitt gyermek - és a beteg gyermek elkülönítését a közös helyiségben való tartózkodás helyett az egy időben történő rendelési idő alatt. A beruházáshoz önkormányzati minisztériumi forrásból 2016. decemberében 30 millió Forint támogatást kaptunk, a megvalósítás 2017 nyarán várható. Nagyobb területen, két gyermekorvosi rendelővel, külön bejárattal és váróhelyiséggel megoldódnak előbbi problémák, mivel így nem találkoznak a beteg gyermekek az egészségesekkel.
A projekt magába foglalja az épület teljes külső szigetelését, a nyílászárók cseréjét, valamint az épületgépészet, beleértve fűtésrendszer, vízhálózat és elektromos hálózat teljes felújítását, valamint az épület akadálymenetesítését. Felújításra kerülnének a várók, a szociális helyiségek, a rendelők és a raktárak a burkolatok cseréjével, illetve a falak festésével. A beruházás nagysága mintegy 50 millió Forintra tehető.

Kilátó építés

Nyúl Község a Bakony északi nyúlványának, az úgynevezett Sokoró Dombság vonulatának része. A Sokoró Dombság legmagasabb pontjai Nyúl Községben találhatók, 316 méteres tengerszint feletti magassággal. A Nyúli Hegy a Szent Pál domb, a Magashegy, valamint a Lila domb képezik ezeket a csúcsokat 310 m feletti magasságukkal. A Lila dombon 1972-ben épült egy betongyűrűkből álló, mintegy 12 m magas geodéziai mérőpont, melyet a látogatók kilátóként használnak. A geodéziai mérőpont majdhogynem Nyúl és Győrújbarát Községek közvetlen határán fekszik. A kilátóként használt építmény a benne lévő acél létraszerkezet állapota miatt élet és balesetveszélyes. Nagy örvendetes volt a hír, miszerint a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. az éves fejlesztési keretébe lehetőséget kapott arra, hogy az építményt felújítsa, és használható kilátóvá építse át. A beruházás keretében a meglévő beton építmény egy fa és acélszerkezetű külső borítást kapna, melyben egy biztonságos lépcső vezetne fel a kilátó tetejére. A projekthez tartozik a kilátó környezetének tisztítása, valamint az oda vezető turistautak minőségének javítása pihenőhelyek kialakításával. A beruházás megvalósítása 2017. augusztusa és 2017. októbere közé tehető, még a várható összköltség 30 millió Forintot jelent a KAEG ZRt. belső megvalósításában.

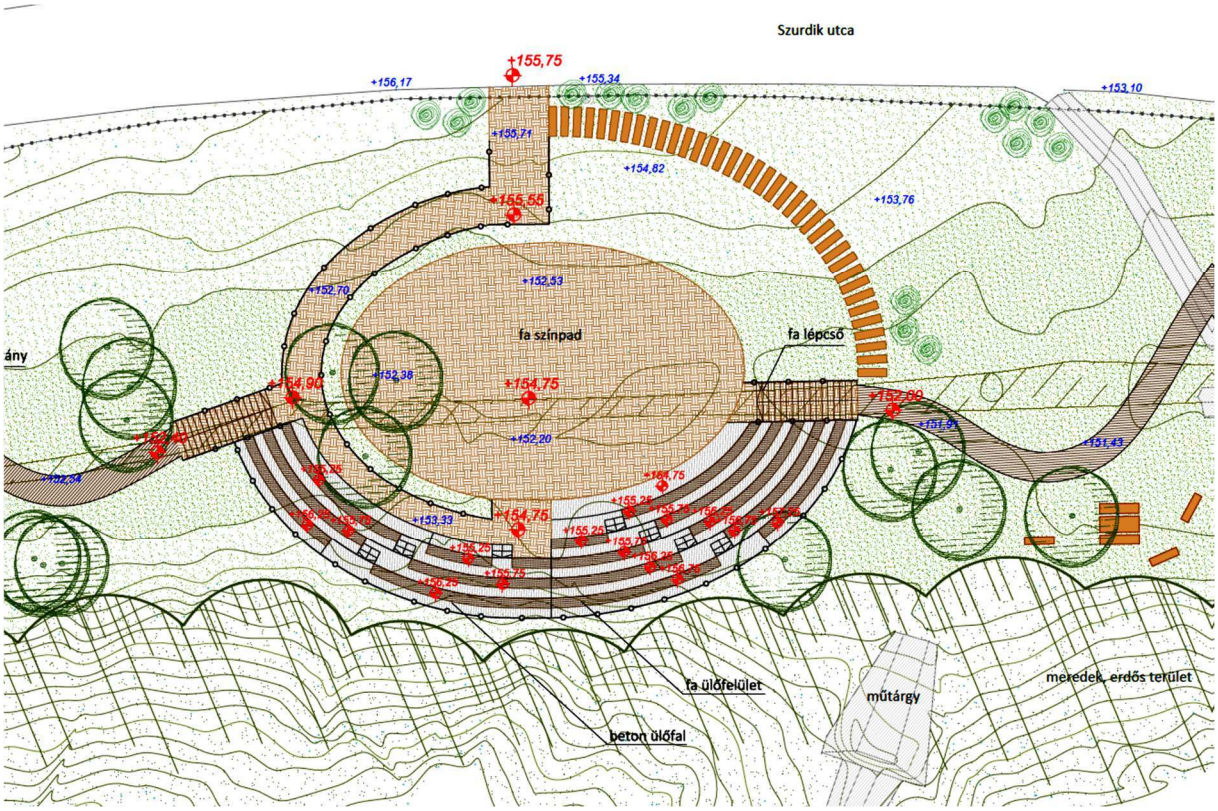

Helyzetértékelés

Stratégiai helyzetértékelés

Győr és környéke szerepének meghatározása

Európai viszonylat

Nemzetközi összehasonlításban Győr alapvetően beleillik a közép-európai, illetve az európai kis-közép városok sorába. Ezt elsősorban a gazdasági dinamikájának köszönheti. Győr foglalkoztatását mindazonáltal az egész nagytérség, országaink miliőjében kell vizsgálnunk, s feltehető, hogy ez a jelentőség a térség általános emelkedésével együtt nőni fog. Nem szabad elfelejteni, hogy az Ausztriára, Magyarországra, Szlovákiára és Csehországra kiterjedő nagyrégió Közép-Európa egyik legdinamikusabb térsége, s gazdasági növekedése jóval meghaladja ezen országok átlagát. A gazdaság fejlődése tehát jó pozíciót eredményez Győrnek a vizsgált közép-európai városok között, s átlagosnak mondható a pozíciója, ha európai szinten hasonlítjuk össze a kis-közép városok között.
Egész Európára hatással lévő szállítási utak, személyek és javak szüntelen áramlása formálja a várost és térségét. Láthatóvá válik, miként kamatoztatja haszonnal a város a közlekedési tengelyeket (autópálya, vasút, repülőtér, kikötő), miként zárkózik fel szolgáltatási struktúrájának formálásával a csupán órányi autóútra lévő fővárosokhoz. Győrbe települt nemzetközi vállalatok magas hozzáadott értéket létrehozó ipara ezeknek az előnyöknek a hírét

viszi kontinensnyi távolságokra. A gazdaság és kereskedelem forrása ugyanakkor a város közvetlen szomszédságában is markáns áramlatokat generál. Győr egyre nagyobb sugarú vonzáskörzetében válik egyértelmű munkaerőközponttá. Déli irányban a megyehatárokat is kitolta a regionális szerep erősödése, a gazdaság intenzív munkaerőigénye azonban már messze túlmutat az országhatárokon a Felvidék, Csallóköz irányába. A centrális szerep azonban nem ér véget a termelő egységek bejáratánál. A százharmincezer polgár által lakott megyei jogú város napjainkra a régió szellemi és gazdasági központjává vált, kulturális, felsőoktatási és közigazgatási funkciókat felölelve.

Ennek szervezett rendszerét az Eurórégió West/Nyugat Pannónia adja, amely 1998-ban jött létre Burgenland osztrák tartomány, Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye részvételével a határ menti együttműködés támogatására. 1995-től napjainkig az eurórégió is hozzájárult a sikeres, az Európai Unió által indított PHARE-CBC programhoz, ami számos beruházással (kikötő, repülőtér, innovációs központ, konferencia központ, stb), együttműködések szervezésével járult hozzá az osztrák-magyar határrégió fejlesztéséhez.

Míg a „nyugati" példákon nyugvó tapasztalatszerzés jelentős ösztönzője volt az Ausztria felé történő nyitásnak, a regionális együttműködések szükségképpen egyre inkább előtérbe helyezik a háromoldalú problémakezelést. Győr több ilyen együttműködésben jelentős szerepet vállal. Példaként ki lehet emelni ezek közül a *VITECC* (Vienna Tele-Cooperation Centre) internet alapú, négy várost (Bécs, Brünn, Pozsony, Győr) összekötő információs rendszert; a *Bridge Lifeline Danube* – 8 Duna menti várost felölelő transznacionális együttműködést a Duna-térség fenntartható fejlődése céljából; illetve a *JORDES+* (Joint Regional Development Strategy of the Vienna-Bratislava-Győr Region) programot, amely Alsó-Ausztria, Bécs, Burgenland, Pozsony város, Pozsony és Nagyszombat megyék, valamint Győr-Moson-Sopron megye területét érinti.

Bécs, Pozsony és Budapest egyaránt versenyben áll vonzáskörzetének Győrre és környékére való kiterjesztésében, ugyanakkor Győrnek is sikerült megőriznie egyedi térformáló képességét. Győr Szlovákia szomszédos területein alakítja vonzáskörzetét, a bevásárlóturizmustól a munkaerő fogadáson át egészen a kultúráig, a szórakozásig. Győr regionális szervező központja Észak-Dunántúlnak és egyben fordítókorongja a Bécs-Pozsony-Budapest mega-agglomerációnak, azaz folyamatosan megújuló és kiteljesedő kommunikációs, logisztikai központ. Az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetővé teszi, hogy az egykori Bécs központú gazdasági körzet kapcsolatai újra kiépüljenek, egyidejűleg Győrnek esélyt adva korábbi vonzáskörzete felélesztésére a Felvidék irányába. Közép-Európa szívéhez, Bécs-Pozsonyhoz, mint az újraépülő nagyvárosi térhez való kapcsolódás egyre természetesebbé válik, mivel ez jelenti a városnak és térségének a hosszú távú európai perspektívát.

Győr aktív szerepet tölt be tágabb térségi vonatkozásban is. A tervezés alatt álló Autopolis stratégia vonzásterülete a program céljai szerint a Nyugat-Dunántúli Régión túl érinti a Közép-Dunántúli Régiót, illetve Szlovákia és Ausztria határos térségeinek gazdasági telephelyeit is. Az Autopolis programon túl Győr aktív szereplője a Győr–Pozsony–Bécs un. „Aranyháromszög" térségnek is, több közös, Uniós támogatást is élvező tervezési jellegű program résztvevői voltak a városok.

Magyarországi viszonylat

Győr népességszámát tekintve Magyarország ötödik legnagyobb vidéki városa, lakosságszáma megközelíti a 140 ezer főt. Gazdasági szempontból az ország második legiparosodottabb városának számít. Gazdasági potenciálja egyre jobban befolyásolja a belső migrációt aminek köszönhető a város és agglomerációjának folyamatos és ugrásszerű növekedése. A népesség korösszetétele a kedvezőtlen demográfiai folyamatok ellenére viszonylag jónak mondható, a gazdaság és az innováció fogadás és érvényesítés szempontjából kedvező, hogy az aktív korosztály (15–64 évesek) aránya meghaladja a 70%-ot. Ezt az arányt tovább erősíti a nagyon sok városba települő család akiknek elsődleges célja munkahely találása valamint gyermekeik számára a minőségi oktatás és ezáltal a későbbiekben az elhelyezkedés biztosítása.
A kilencvenes évek folyamán Győr gazdaságszerkezete jelentősen átalakult: nagy múltú építőipari és textilipari cégek mentek tönkre, vagy termelésük jelentős mértékben csökkent, a kedvezőtlen folyamatok az élelmiszeripart sem kerülték el. Az évtized közepétől a város gazdasága újra „talpra állt”, a városban honos iparágakat képviselő számos cég indult fejlődésnek, ill. ezen iparágakhoz kapcsolódva új vállalkozások is megtelepedtek, valamint Győrben korábban nem honos iparágak is megjelentek (pl. elektronikai ipar). Győr gazdasági fejlődésének köszönhetően az ország vezető vidéki gazdasági központjává vált, ipari potenciálját, gazdasági versenyképességét tekintve Budapest után az ország második nagyvárosa. Győr kiváló előfeltételekkel rendelkezik ahhoz, hogy ne csak hazai, hanem nemzetközi jelentőségű gazdasági csomóponttá váljék. A város által kialakított ipari park 15 év alatt elérte kapacitásának határait. Ennek köszönhetően gazdasági fejlődés túllépett a város határain ez által komoly befolyást gyakorolva a környező településekre. Ez a fejlődés mind az iparosodás mind a demográfia területén robbanásszerű növekedést eredményezett.

Regionális szint

Győr regionális központ, ennek megfelelően teljes mértékben betölti feladatkörét. Az utóbbi évtizedben megindult folyamatoknak köszönhetően egyre szorosabban összekapcsolódik a gazdaság az oktatási rendszerekkel. A korábban háttérbe szoruló K+F az utóbbi években egyre nagyobb jelentőséget kapott. Az Audi Hungária Motor Kft. stratégiai együttműködést kötött a Széchenyi István egyetemmel ahol célirányosan képeznek mérnököket az autóipar számára. Az Audi és számos autóipari beszállító cég a bevezetett duális képzésnek köszönhetően gyakorlati helyet biztosít több győri szakközépiskola diákjai számára, akiket ösztöndíj programokkal igyekeznek motiválni a későbbi elhelyezkedésre. Az Audi alkalmazottjai gyermekeik számára saját általános iskolát hozott létre ez által is erősítve a céghez való kötődést. A térség mára nem munkanélküliséggel, hanem inkább elsősorban szakképzett munkaerőhiánnyal küzd. Az ipari fejlődés magával hozta a piaci szerveződésű intézményhálózat - pénzügyi szektor, kereskedelem, gazdasági, üzleti és lakossági szolgáltatások - nagyfokú fejlődését is.
A régió városhálózata kiegyensúlyozott, nagy- és középvárosok egyaránt megtalálhatók. A régióban 29 városi rangú település van. Nagyságrendjüket tekintve a **régióban egyedül Győrnek van 100 000 főt meghaladó népessége**. A többi négy megyei jogú város (Sopron,

Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) népessége 50 és 100 000 fő közé esik. Az öt megyei jogú város környékén a településekre elmondható, hogy az agglomerálódás állapotában vannak, a **nagyvárosok vonzáskörzete az országhatáron túl terjed**. A régióban jól kitűnik a megyei jogú városok (ahol egyszerre van meg az agglomerálódás és a teljes körű térségi központ szerep) és néhány középváros funkciógazdagsága.
Győr-Moson-Sopron megye az ország területének 4,5 százalékát fedi le, területe 4 208 km^2. Az ország népességének 4,4 százaléka él a megyében. A 100 km^2-re jutó településszám (4,3) meghaladja az országos átlagot (3,4). A megye településhálózatát 2005-ben 9 város és 173 község alkotja. A települések mindössze 3,8%-a népesebb ötezer főnél, amely magasabb a régió átlagánál (2,7%), de alacsonyabb az országos átlagnál (9,0%). **A megyében jelentős a megyeszékhely népességkoncentrációja (28,9%).**
A megyében **Győr központtal alakult ki agglomeráció (29 település**), amit az **elmúlt másfél évtized szuburbanizációs folyamatainak eredményeként a népességnövekedés jellemez**. **Dinamikus területek jelentkeznek a nagyobb városok körül, elsősorban Győr esetében, illetve az országos jelentőségű első és másrangú utak mentén**. A megyében **Győr teljes körű funkcionális ellátottságot mutat**.

Kistérségi szint

A tervezési terület lehatárolásánál mindenképpen figyelembe kell venni azt a tényt, miszerint Győr megyei jogú városi funkcióit nemcsak a szűkebb kistérségére terjeszti ki, hanem a nemzetközi, a regionális és a kistérségi határokat átlépő szinten fejti ki.
A Győri Többcélú Kistérségi Társulás tagjai a következő települések önkormányzatai:
Abda, Bőny, Börcs, Dunaszeg, Dunaszentpál, Enese, Gönyű, Győr, Győrladamér, Győrújbarát, Győrújfalu, Győrzámoly, Ikrény, Kisbajcs, Koroncó, Kunsziget, Mezőörs, Nagybajcs, Nagyszentjános, Nyúl, Öttevény, Pér, Rábapatona, Rétalap, Töltéstava, Vámosszabadi, Vének.
Településhálózat kapcsán a nagyvárosokból az agglomerációba való kiköltözés mértéke még mindig jelentős, különösen a Szigetközi tengely és a Győr-Veszprém irányába futó 82-es út tengelyén. Erre épül rá a Pannonhalmi Kistérség számos települése is mely a közvetlen közösségi közlekedésnek köszönhetően mind munkavállalásban mind a szolgáltatások igénybevételében Győrre épül. Ugyanezek a hatások érvényesülnek a térség azon településein, melyek a 81-es számú Győrt Székesfehérvárral összekötő főútra fűződnek fel. Ez által jelentős *a környező településeken működő vállalkozások fejlődése, újak indításának ösztönzése, a helyi, térségi együttműködések mind teljesebbé tétele.*

Győr és környéke társadalmi jellemzői

Lakosság, demográfia

A megye lakosainak száma 2012. január 1-jén 451.427 fő volt, ami a magyarországi (Budapest és Pest megye nélkül) népesség 6,48%-a. A szomszéd megyékkel összevetve *Győr-Moson-Sopron népessége* a legmagasabb, ugyanakkor közülük az egyetlen, amely *lakóinak száma bővült az elmúlt évtizedben*. 2001-hez képest 4,06%-kal nőtt a lakosság létszáma. A megye lakosságának folyamatos emelkedése nem a gyermekszám emelkedésének, hanem *a belföldi és nemzetközi vándorlási különbözet pozitív változásának köszönhető*. Előbbiek a munkahely miatt döntően önállóként a megyébe költöző felnőtt lakosság, utóbbiak elsősorban a Pozsonyból a határ menti településekre költöző családok. A külföldiek letelepedése a megyében jóval magasabb, mint a szomszédos megyékben. 2010-ben több mint kétszer annyi külföldi költözött a megyébe, mint a többi területre. A legtöbben Romániából és Szlovákiából települtek ide. A vándorlás mértéke jóval meghaladta a természetes szaporodás csökkenésével járó népességcsökkenést, s így a megye tényleges szaporodási mutatója az elmúlt 11 évben pozitív mérleget mutat. Győr-Moson-Sopron megyét hét statisztikai kistérség és 183 település alkotja, 11 város és 172 község. A városok közül kettő – Győr és Sopron – megyei jogú város. A megye településhálózata nem elaprózott, ugyanakkor megosztott. A közlekedési tengely mentén elhelyezkedő települések felértékelődtek, az országhatár menti fekvés új dimenziókat kapott. A megye kisvárosaiban a népességének mérsékelt fogyása és a különösen Győr környékén erős szuburbanizációs folyamatok ellenére a megye urbanizációs szintje emelkedett, mivel egyfelől az elmúlt évtizedben öt település vált várossá: Pannonhalma (2000), Tét (2001), Jánossomorja (2004), Fertőszentmiklós (2008) és Beled (2009); másfelől a megye közép-és nagyvárosai növelték népességük számát.

Népesség változása (2001-2009, 2009-2030

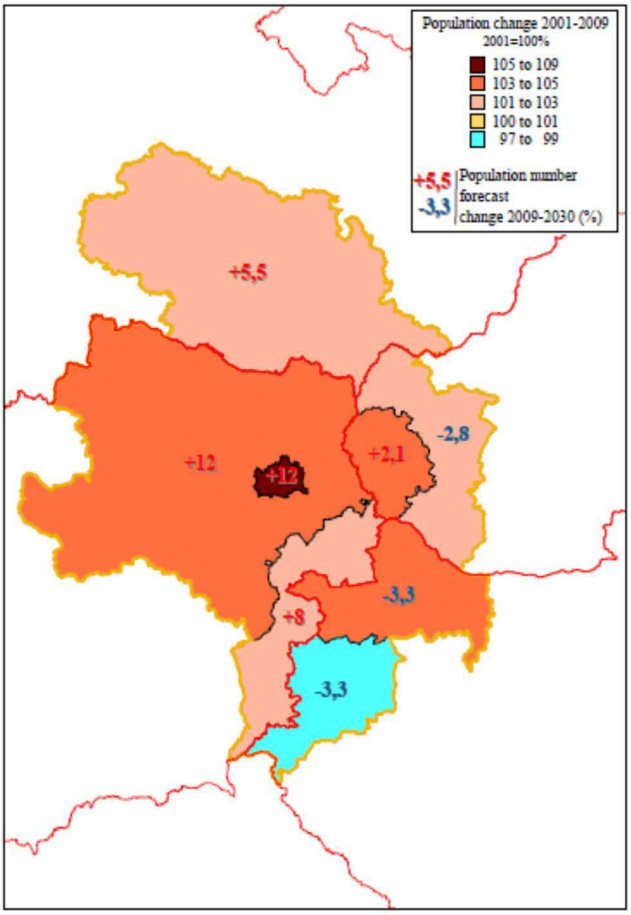

Foglalkoztatás, munkanélküliség

A munkanélküliség tekintetében Győr-Moson-Sopron megye 2000 és 2011 között az Európai Uniós adatoknál jóval kedvezőbb mutatókkal rendelkezett. 2008-ig az uniós munkanélküliségi

rátának csak a fele volt a megyei munkanélküliségi ráta. A 2008-as válság a megyét meglehetősen kedvezőtlenül érintette, így ekkor a munkanélküliségi ráta az uniós átlag 70%-ára emelkedett, majd 2011-re 64%-ra csökkent. Magyarország egésze 2008-ig az uniós átlagnál kedvezőbb mutatókkal rendelkezett, 2009 óta viszont magasabb a munkanélküliségi ráta hazánkban, mint az EU27-ek átlaga.

Munkanélküliségi ráta az EU27 átlagában (2002-2011, %)

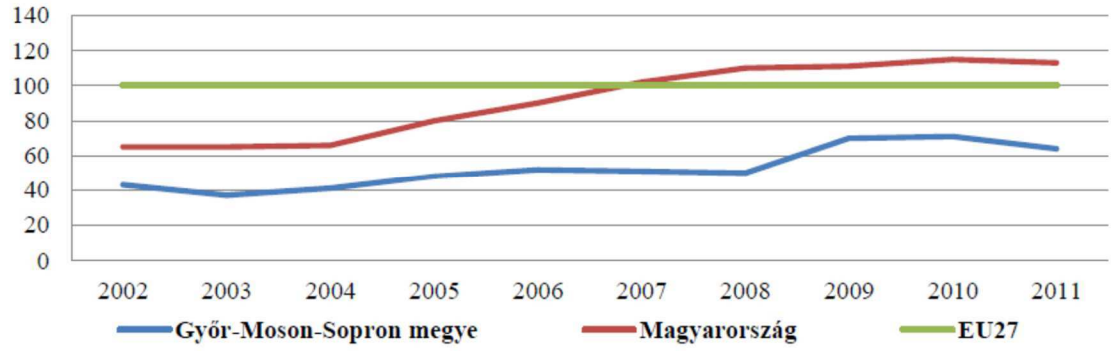

Regisztrált álláskeresők száma Győr-Moson-Sopron megyében (2008. januártól 2012. augusztusig)

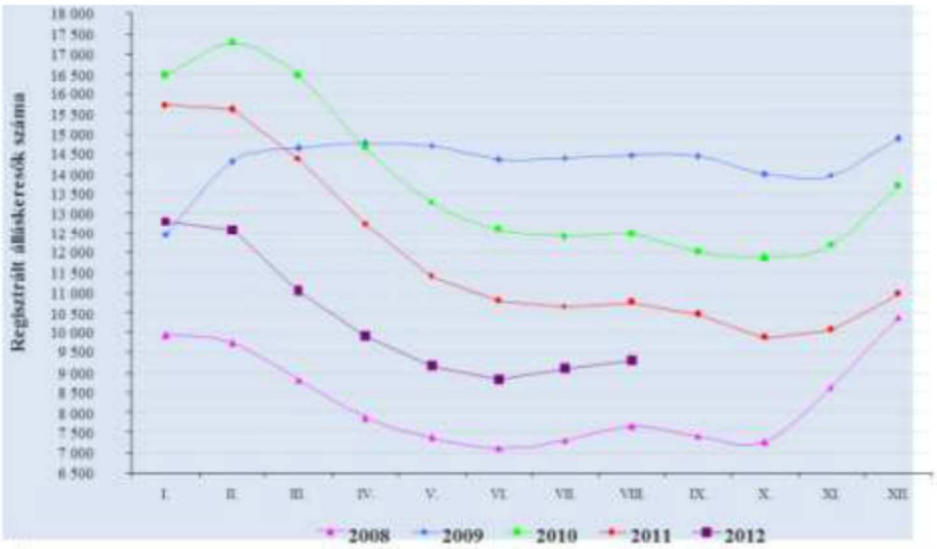

Képzettség

A megye iskolázottsági mutatói általában jobbak, mint az országos átlag, s minden tekintetben jobbak, mint a regionális átlag. Az országos átlagokhoz viszonyítva az alap és középiskolai végzettek tekintetében van jó helyzetben a megye, míg a felsőfokú végzettek aránya magasabb mint a magyar átlag.. Ez nyilván a műszaki képzésnek a megye felsőoktatási palettáján mutatott erős részarányának köszönhető.

A megyén belül, a képzettséget kistérségenként vizsgálva megállapítható, hogy a Győri kistérség messze jobb képzettségi mutatókkal rendelkezik, mint a többi kistérség. A középfokú és felsőfokú végzettek aránya jelentős mértékben meghaladja a megyei és az országos átlagot is.

Felsőoktatás, szakképzés

2004. évben az ország gimnáziumainak felsőoktatási felvételi arányait tekintve a győri Révai Miklós Gimnázium volt a harmadik, a szakközépiskolák közül a Jedlik Ányos Gépipari és Informatikai Középiskola az első, a Deák Ferenc Közgazdasági Szakközépiskola a hetedik, valamint a vegyes középiskolák tekintetében a Krúdy Gyula Szakközépiskola és Szakmunkásképző Iskola a nyolcadik helyet foglalja el.
2006-ban 57 középiskolai feladatellátási intézmény működött Győrben. A középiskolai tanulók száma egészen 2002-ig folyamatos növekedést mutatott, azóta kismértékű csökkenés a jellemző. 2006-ban 15 380 középiskolai diák tanult Győr középfokú intézményeiben.

A középfokú oktatásban tanulók száma Győrben

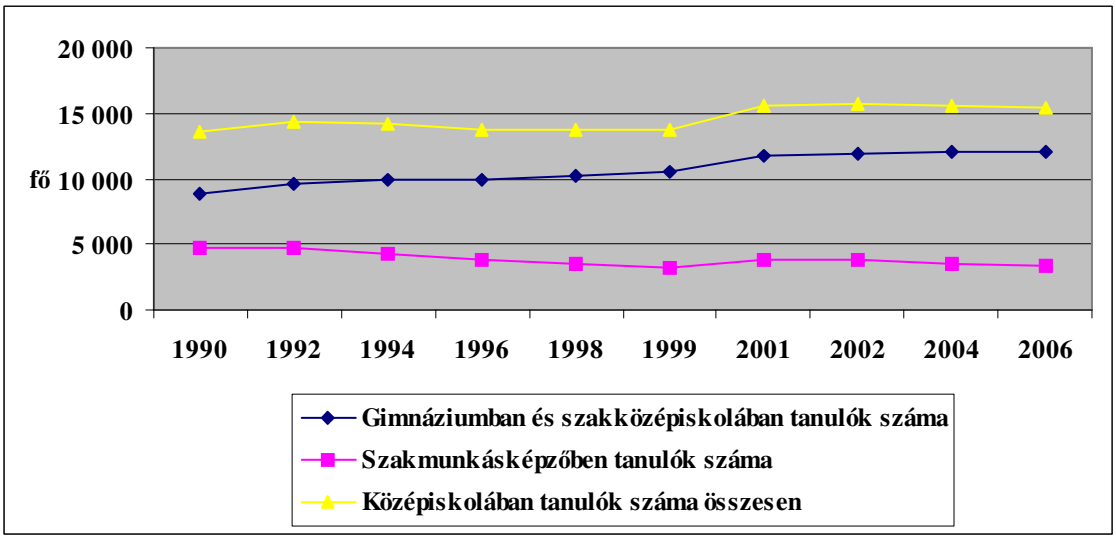

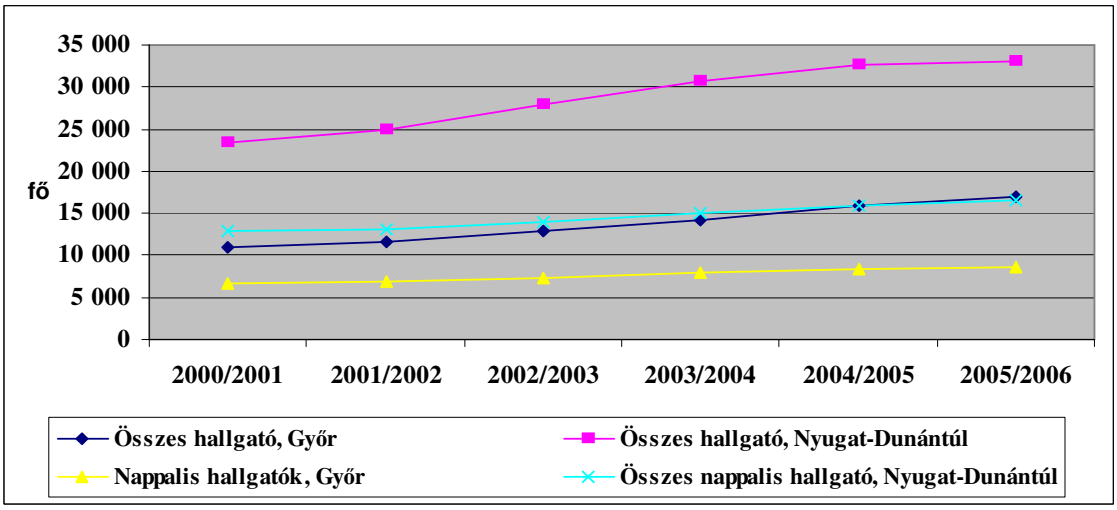

Győrben két felsőoktatási intézmény és egy soproni székhelyű egyetem kara működik: Széchenyi István Egyetem, Győri Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet, Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Főiskolai Kar. Az táblázat a Győrben tanulók és oktatók

adatait mutatja. A táblázat alapján a hallgatók száma folyamatos növekedést mutat, Győrben a 2005/2006-os tanévben összesen 17 ezer hallgató tanult.
A középfokú és a felsőfokú képzettség településenkénti vizsgálata azt mutatja, hogy a középfokú és a felsőfokú végzettség is elsősorban a városokban és a városok vonzáskörzetében mutat jobb arányokat. A felsőfokú képzettség pedig kimondottan az urbánus lakóhelyeken (a győri szuburbán térség néhány települése) mutat magas arányokat. A belső perifériák ugyanakkor alacsony képzettségi szintet mutatnak. Ennek egyértelmű oka, hogy a magasabb végzettségűek migrációja az urbánus térségek felé erősebb.

Győr és környéke gazdasági jellemzői

Győri Ipari Park

A gazdasági térszerkezet egészét tekintve az elmúlt másfél évtizedben alapvetően pozitívnak mondható folyamatok Győr-Moson-Sopron megyén belül sem egyenletesen jelentkeztek.
A gazdaság területi koncentrációjára utal, hogy a működő vállalkozások 50%-a a megyeszékhely, Győr kistérségben található, míg további 35%-uk a Soproni és Mosonmagyaróvári kistérségben működik. Egyes térségek fejlődése jóval erősebb és gyorsabb volt, míg egyes területek a megyén belül kevésbé tudtak profitálni a kedvező tendenciákból.
A 90-es években, különösen a külföldi működőtőke beáramlásának köszönhetően elsősorban a megyeszékhely és az osztrák határhoz közel eső területek, valamint az M1-es autópálya mentén fekvő települések alkották a dinamikusan fejlődő térségek csoportját. Így a Győri, a Mosonmagyaróvári és a Soproni kistérség, amelyek egyben a három legnagyobb várost is jelentik, míg a fő közlekedési útvonalaktól egy kicsit távolabb fekvő területek, Csorna, Kapuvár, valamint Tét és Pannonhalma vonzáskörzete inkább csak a felzárkózó kistérségek csoportjához tartozott.
A 90-es évek végétől kezdve, az elmúlt években a fejlődés dinamikája az egész megyében érezhetően lassult, aminek következtében az 1998-2002 közötti időszakra a fent említett három nagyvárosi központ, a Kapuvári kistérséggel kiegészülve a fejlett, de ugyanakkor inkább stagnáló gazdasággal jellemezhető, míg a Csornai a Téti és a Pannonhalmi térség gazdasága közepesen fejlett és továbbra is a felzárkózás jeleit mutatta. Győr, Sopron és Mosonmagyaróvár vezető szerepét a gazdasági szerkezetváltásban és a dinamikus fejlődésben egyértelműen a humán erőforrások átlagosnál nagyobb iskolázottsági és képzettségi szintje, a stabil munkaerőpiac, valamint kedvezőbb infrastruktúra segítette.

6. ábra A megyei jogú városok helyzete az innovációs potenciál és a gazdasági versenyképesség tekintetében

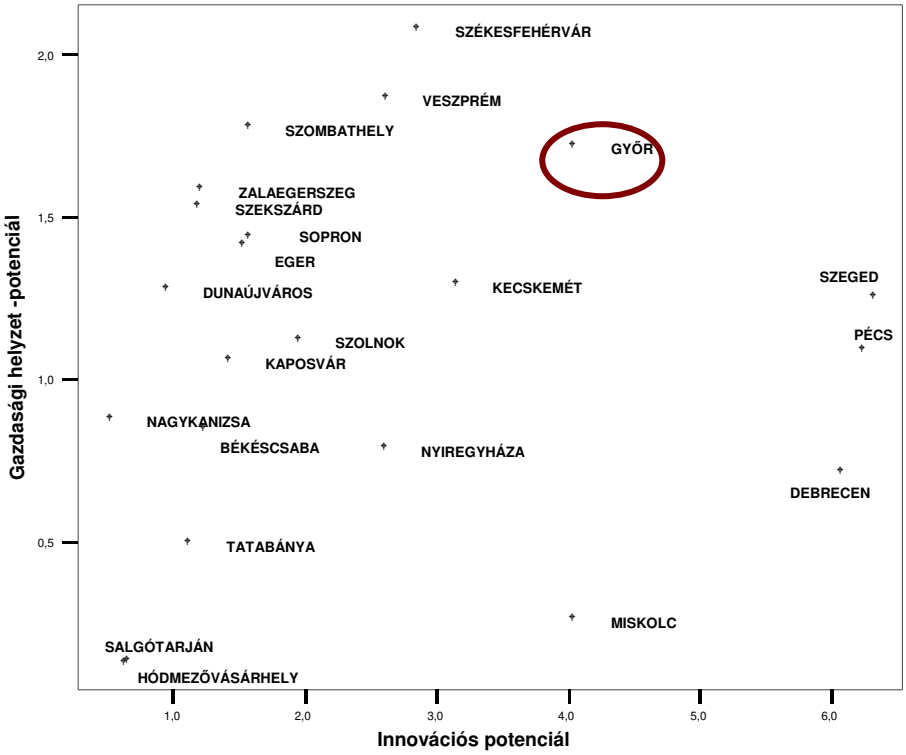

Hazánk megyei jogú városai között – az innovációs potenciál és a gazdasági versenyképesség tekintetében – Győr olyan innovációs centrum, mely erős gazdasági bázissal rendelkezik, jelentős mértékben az átlag feletti gazdasági jellemzőkkel bír, fejlett munkaerő-piaci struktúrával rendelkezik, jelentős a helyi társadalom aktivitása, részvétele a társadalmi eseményeken. Az átlagosnál jobb, kedvező innovációs adottságú városok közé tartozik, és az elsődleges innovációs centrumok (Debrecen, Pécs, Szeged, Miskolc) közé egyértelműen felzárkózott. A nagy egyetemi központokra jellemzően kedvezőek az innovációs potenciálra, ill. a humánerőforrás-bázisra vonatkozó mutatói. Felsőoktatási és kutatási kapacitása, bázisa megegyezik az elsődleges innovációs központokéval.

A győri térség, a győri polgárok, a győri miliő hosszú évtizedek óta erősen kötődik az ipari hagyományokhoz, s ez a kötődés rendkívül jó táptalaja a fejlődésnek, ebből táplálkoznak a fejlődés gyökerei. A rendszerváltással járó nehézségeket is könnyedén megoldotta a város, kedvező földrajzi fekvésének, a szakképzett munkaerő meglétének és természetesen a város tudatos gazdaságszervező politikájának köszönhetően. A nyugati határ közeli fekvés igen pozitív hatással volt mindig is a külföldi befektetésekre.

A térség fő profilja a járműgyártás, ugyanakkor a tudáson alapuló fejlesztések révén európai koncentráció biztosítható Győr 150 km-es körzetében letelepült motor és autógyártó kapacitás tekintetében.

A térségében települt nagy autóipari beruházásoknak (összeszerelő üzemek, motorgyártás) köszönhetően *hosszú távon további piaci bővülésre számíthatnak a járműgyártásban elsődleges, másodlagos beszállítóként tevékenykedő vállalkozások*.

Az elektronikai ágazat fejlődésére lehet számítani a jövőben: pl. újfajta adat-, hangátviteli rendszerek kialakítása várható az IKT eszközök minél szélesebb körben való alkalmazása és minél egyszerűbb felhasználásának igénye révén.

A gazdaságban a hálózatosodás a specializációval és a termelékenység javítására várható törekvéssel párhuzamosan folytatódik. A gyakorlatban ez az egyetlen megoldás a kkv-k versenyképességének javítására. A specializáció csak egy rugalmas, megújulni képes, a technológiát nem csak átvevő, hanem annak fejlesztésében is résztvevő ipari struktúrával, és ennek megfelelő kormányzati, egyetemi-kutatói, fejlesztési, infrastrukturális háttérrel indokolt. Ennek érdekében *fontos a járműiparra alapozott győri versenyképességi pólus program megvalósítása, valamint más klaszterek hasonló módon történő fejlesztése.* A jelenleg vitaanyagként kezelt Új Magyarország Fejlesztési Terv (II. NFT) a pólus programot a gazdaságfejlesztési és területfejlesztési céloknál nevesíti, mint olyan eszközt, amely a gazdaság versenyképességét és a kiegyensúlyozott területi fejlődést egyaránt szolgálja. A pólus program keretében az NFT regionális klaszterek kialakítását támogatja, amelyekben egy jól definiált iparág vagy üzletág nemzetközi versenyképességének megerősítése a cél. Győrött az Autopolis Program megvalósításával az autóipar, a gépgyártás és a megújuló energiák hasznosítása a nevesített cél.

A megye iparszerkezetében az elmúlt másfél évtizedben jelentős változások játszódtak le. A térség egyes korábban hagyományosnak számító iparágai – élelmiszer-, könnyűipar, textilipar – leértékelődtek, és folyamatosan veszítettek szerepükből, míg az ugyancsak évszázados hagyománnyal rendelkező gépipar a 90-es évtized elején, a keleti piacok összeomlása után megtorpant, majd elsősorban az Audi és más multinacionális befektetők megjelenésével fokozatosan megújult. A gépiparon belül egyértelműen a járműalkatrész-gyártás a legfontosabb iparág ma a megyében, de köszönhetően a tőkeberuházásoknak olyan új iparágak is megjelentek a megyében, amelyeknek azelőtt kevésbé volt hagyományuk (pl. elektronikai ipar, informatika). Az ipar dinamikus növekedésének egyértelmű alapja az erőteljes exportorientáció, mely ma már nem csak a megyébe települt külföldi vállalkozásokat, de a hazai cégekei is jellemzi (az ipari export több mint 90%-a, a gépipar esetében több mint 97% az export aránya). Sajnos a külföldi beruházások egy részére jellemző, hogy alacsonyabb hozzáadott értékű összeszerelő tevékenységet honosítottak meg, valamint nem voltak képesek hazai beszállító láncok kiépítésével integrálódni a megye gazdaságába.

Az ipari termelésben igen jelentős szerepet játszanak a megyében működő ipari parkok, különös a Győri Ipari Park, mely az ország első ilyen jellegű gazdaságfejlesztési eszköze volt a rendszerváltást követően. Mára az ország több mint 160 és a régió 24 ipari parkjából 8 található Győr-Moson-Sopron megyében. Ezen ipari parkokban közel 130 vállalkozás és több mint 11 ezer foglalkoztatott található. A megye meghatározó ipari központja, Győr mellett – ahol 2005 óta már két park is működik, ipari parkok várják a befektetőket kiépített infrastruktúrával és a hozzá kapcsolódó szolgáltatásaikkal Sopronban, Mosonmagyaróváron, Kapuváron, Csornán, Lébényben is (*25. táblázat*).

Győr-Moson-Sopron megyében – felismerve a magasabb hozzáadott értékű tevékenységek és a tudásalapú vállalkozások fejlesztésének jelentőségét – a vidéki ipari parkok közül először a Győri Ipari Parkban került sor egy inkubátor funkciókat is ellátó innovációs és technológiai központ átadására 2000-ben, mely célja már speciális szolgáltatásokkal segíteni a fiatal és az innovatív vállalkozások versenyképességét. 2004-ben a győrihez hasonló funkciókkal rendelkező innovációs központ kezdte meg működését a Soproni Ipari Parkban is, mely ma többek között telephelyet biztosít az elmúlt években létrehozott egyetemi tudásközpontnak és kooperációs kutatóközpontnak.

Ipari Park	Település	Ipari park cím, év	Terület (ha)	Vállalkozások száma (db)	Foglalkoztatot-tak száma (fő)	Beruházás (millió Ft)
Győri Ipari Park	Győr	1997	156	65	6 000	55 000
Soproni Ipari és Innovációs Park	Sopron	1997	19	3	220	1 400
MILÜP Mosonmagyaróvári Ipari Logisztikai és Üzleti Park	Moson-magyaróvár	1999	93	3	823	4 908
Kapuvári Ipari Park	Kapuvár	2000	67	27	1 345	1 264
Lébényi Ipari Övezet	Lébény	2001	36	3		1 250
Csornai Ipari és Logisztikai Park	Csorna	2003	24	6	120	855
Rába Ipari Park	Győr	2005	81	13	2 500	32 000
Soproni Dél-Keleti Ipari Park	Sopron	2005	34	7	627	6 350
Összesen			*1 349*	*343*	*3 7889*	*423 032*

Győr, mint szolgáltató központ

Győr, mint megyeszékhely valódi központot jelent az egész megyében és még a megyehatáron túl is, mint összefogó központ. Ez magában foglalja a hivatali rendszert, az egészségügyet, a szociális ellátásokat és a közlekedési csomópontokat. Győrben a városi funkciók mellett járási, megyei és regionális szintű szervezetek helyezkednek el. Az elmúlt néhány év közigazgatási átalakításainak köszönhetően az intézmények megnevezése folyamatosan változott, a kistérségi funkció helyett megjelent a járás, valamint a regionális egység törölve lett a közigazgatásból. Győrben minden kormányzati funkció megtalálható, gondolva itt a kormányablakokra és kormányhivatalokra, a szociális, népegészségügyi, állat és növény egészségügyi hivatalokra, földhivatalra, talajvédelmi hatóságra, munkaügyi központra és bevándorlási hivatalra. Az oktatási hivatal szerepét a Klebensberg Intézményfenntartó Központ, melynek megyei szervezete szintén győri székhellyel irányítja a város és a járás iskoláit. Az intézménystruktúrában megtalálható a fogyasztóvédelem, érték és örökségvédelmi hivatal, a szociális ellátások teljes hálózata, valamint a közlekedési és útügyi hatóság helyi szervezete. Komoly szerepet tölt be a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság, valamint a katasztrófavédelem, illetve hozzájuk kapcsolódóan a rendőrség városi és megyei szerve.

Győr a központja több közszolgáltató szervnek is. Ebből az egyik legjelentősebb a térség 52 önkormányzata által létrehozott Pannon Víz Zrt., amely majd az egész megyében biztosítja az ivóvíz ellátást, valamint a szennyvíz elvezetését és tisztítását. A Pannon Víz Zrt. üzemmérnökségekkel rendelkezik minden kisebb régiójában, Mosonmagyaróvár, Kapuvár és Győr körzetében, ahonnan irányítják a vízellátási és szennyvíztisztítási feladatokat. A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre kevesebb azon kistelepülések száma, amelyek még nem rendelkeznek szennyvíz hálózattal. Évente bővítésre kerül a hálózat, amelyre egyre több település fel tudja fűzni szennyvize elvezetését. A részvénytársaságban Győr közel 50%-os többséggel rendelkezik, így a fő döntési jogkör a város kezében van. A többi településen is

folyamatos az ellátás és a fejlesztés és így nagyon jó együttműködés alakult ki a társaság és az önkormányzatok között.
A 2010-es évek elején egy uniós pályázatnak köszönhetően a térség 16 milliárd Forintot nyert a hulladékgazdálkodási rendszer rekonstrukciójára. Ennek működtetésére jött létre a Győr-Moson-Sopron megyei Hulladékgazdálkodási Zrt., mely 46 tagot foglal magába a települési önkormányzatok közül. A pályázat tartalma volt a sashegyi új hulladékgyűjtő telep, ahol szelektíven kerül ártalmatlanításra és újrahasznosításra a begyűjtött hulladék. A projekt részét képezte minden településen hulladékszigetek kialakítása szelektív konténerekkel, illetve meghatározott településszám szerint hulladékudvarok megvalósítása is. Megújulásra kerültek a hulladékgyűjtő edények és a szállítóeszközök, amelynek köszönhetően bevezetésre került a lebomló és nem lebomló hulladék külön kezelése.
A lakossági szolgáltatások közül vagy központtal, vagy kirendeltséggel megtalálhatóak a legfőbb energiaszolgáltatók, gondolva itt az áramellátás szempontjából az Eon Zrt-re, a gázszolgáltatás szempontjából az ENKSZ Észak-Délgáz, a GDF Suez, valamint az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt-re, illetve a telekommunikáció területén a Telecom, a Telenor és a Vodafone társaságokra.
Az egészségügyi szolgáltatások terén is kiemelkedő a város szerepe a Petz Aladár Megyei Oktató Kórházzal, mely a térség legnagyobb egészségügyi bázisa. Európai Uniós fejlesztésnek köszönhetően 2013-ban a kórház egy új, modern szárnnyal bővült, ahol a sürgősségi ellátás, valamint helikopter leszálló kapott helyet. A városban több magán finanszírozású ellátó is működik, ahol bőrgyógyászati, sebészeti, mozgásszervi, kardiológiai és számos járóbeteg ellátáshoz kapcsolódó szakellátást biztosítanak részben állami, részben magán finanszírozásban. Számos fogászati és esztétikai szolgáltatást nyújtó vállalkozás működik stabil lábakon a városban.
A szociális ellátások terén egy egyesített szociális hálózat látja el a bentlakásos idős ápolás, a házi segítségnyújtás, a szociális étkeztetés, a nyugdíjasok napközi otthonának, illetve a gyermekjólét és családvédelem funkcióit. Ezt az ellátást csak magának Győr városának végzi, a kistérségi együttműködés korábban kudarcba fulladt. A győri járáshoz tartozó települések esetében Győri Többcélú Kistérségi Társulás karolta fel ezt a feladatot, de a kistérségek megszűntetésével minden település rákényszerült, hogy ezt önállóan, vagy más településekkel társulva végezze el. A kistérségi társulás inkább már csak nevében él, sajnos egyre kevesebb az a funkció, amely valódi tartalmat adna működésének.
Az oktatás szempontjából Győr országos rangú pozíciókkal rendelkezik. A Széchenyi István Egyetem az elmúlt években rengeteg fejlesztést hajtott végre köszönhetően egyrészt az uniós támogatásoknak, de leginkább az Audi Hungária Kft-vel történő együttműködésnek. Az Audival való kapcsolat eredményeként informatikai és kutató központ, tesztbázis, innovációs bemutatótér került kialakításra több. mint 2 milliárd Forint értékben. Az egyetemen 9 kar várja a hallgatókat a mérnöki szakoktól kezdve a gazdasági és jogtudományon át az egészségügyi és a művészeti képzésig. Az egykori Széchenyi István Főiskola országos hírű műszaki képzőhely volt, és ezekre a hagyományokra építve alakította ki az Audi Hungária Kft. az autógyártási fejlesztésekért felelős szakot. Az Audi tevékenysége már megjelent középiskolai szinten is, ahol ösztöndíj rendszert kiépítve támogatja a diákokat. A jövőbe vetett fejlesztések érdekében a cég saját alap és középfokú intézményt hozott létre, amelyben óvodai, általános iskolai és

gimnáziumi ellátást biztosít. A Széchenyi István Egyetem berkein belül több, mint 2000 hallgató rendelkezik jogviszonnyal.
Győr felsőoktatási rendszeréhez tartozott a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara, amely elsősorban tanítóképző főiskola volt, majd a későbbiek során a humán területek központjává vált. Ma a Széchenyi István Egyetem fennhatósága alatt folytatja munkáját. A pedagógus képzés mellett művelődésszervezői, szociális, vendéglátó ipari és idegenforgalmi területen nyújt oktatást.
Középfokú szinten a Klebensberg Intézményfenntartó Központ több, mint 30 iskolát működtet beleértve 23 általános iskolát, 5 gimnáziumot, 5 szakközépiskolát, illetve 3 szakiskolát. Ezek az intézmények fedik le Győrnek és környékének az egész oktatási hálózatát, a szakmunkásképzéstől a szakgimnáziumokig.
Győr a térség közlekedési központja is. A város rendelkezik központi vasútállomással, amely elsősorban Budapest és Sopron vonatkozásában bonyolít le személy és teherszállítási forgalmat, valamint működteti a Győr környéki települések elérhetőségét. Győr az állomása a Németország és Magyarország között futó nemzetközi személy és áruforgalomnak is. A Sopronnal és Béccsel történő kapcsolat elsősorban a GYESEV által valósul meg, mely osztrák tulajdonosi körrel bír. A Győr és Budapest, illetve a Győr és Szombathely közti forgalom a MÁV fennhatósága.
A térség autóbuszos közlekedésének központja szintén Győrben található, ahonnan Győr környékének összes települése közvetett autóbuszvonalon elérhető. Ezt az Északnyugat-magyarországi Közlekedési Központ látja el. A városi közlekedés fenntartásáért maga Győr város a felelős.
Ipari és foglalkoztatási szempontból Győr a központosító erő. Az 1990-es években az Audi Hungária Kft. megjelenésével jelentősen átalakult a város ipari szerkezete. A rendszerváltás utáni években a klasszikus győri ipar és gyárrendszer nagyrészt felszámolódott és teljes mértékben átalakult. A rendszerváltás előtti évtizedek fő foglalkoztatója a Rába Vagon és Gépgyár volt, mely mára csak töredékét képezi egykori jelentőségének. Ugyanez a jellemző a győri textiliparra, illetve a bútorgyártásra is. A húsgyárak is teljesen eltűntek, és a múlt részévé vált a Győri Keksz és Ostya Gyár is. Az emberöltős múltra visszatekintő gyárak közül már csak alig néhány tudta tartani pozícióit. A túlélők közé számít a Graboplast Zrt. és a Rába Zrt. is.
Az Audi megjelenésével Győr ipara nagyrészt az autóipari, beszállítói és alvállalkozói körre épült. Ennek kiszolgálására hozta létre a város a Győri Ipari Park Kft-t, amely helyet biztosított a letelepedni szándékozó vállalkozásoknak. Jelenleg 104 vállalkozás működik a területen, amely mintegy 30 000 embernek ad munkát város és régió szerte. Az Audihoz és beszállítói köréhez mintegy 16 000 fő tartozik, akik mindennapi kenyerüket itt keresik meg. Az ipari park 70%-a autóipari beszállító, a többi nagyobb cég vagy az építőipar, vagy az elektromos ipar területén tevékenykedik. A nagyobb cégek közé tartozik az öntödéket üzemeltető Nemak Kft., az építőipar területéről a West Hungária Bau Kft., valamint elektromos területről a Vill-Korr Kft., illetve a Somogyi Electronics Kft.
A megyeszékhelyen a szolgáltatási szektor összes válfaja megtalálható. A 2000-es években nagy bevásárló központok letelepedésével teljesen átalakultak a vásárlói szokások, illetve a belváros üzletrendszere. A boltok nagy része a bevásárlóközpontokba telepedett át, míg a belvárosban egyre jobban teret nyert a vendéglátás és a gasztronómia. Fellendült a fesztiválturizmus, illetve tavaszi és nyári estéken a megújult Széchenyi tér és Dunakapu tér

éttermeinek, kávézóinak, fagyizóinak hangulata. Nagy bevásárlóközpontok közül letelepedett a Tesco, a Metro, az Interspar, CBA, majd a szolgáltató szektorból a Győr Pláza, az Árkád Győr, a Dunacenter és a Family center, valamint az Eto Park. A 2010-es évek elején kisebb bevásárlóközpontok is megjelentek, mint például a Penny, az Aldi és a Lidl. Fentiek közös jellemzője, hogy országos szinten homogén termékstruktúrát jelenítenek meg, amellyel nem csak a hazai kínálatot, hanem az egész nemzetközi trendet meghatározzák. Tipikusan megtestesítik a globalizáció azon jeleit, hogy akár Budapesten, akár Bécsben, akár Berlinben ugyanazokat az üzleteket ugyanazzal a termékstruktúrával találjuk meg.

Győr, mint kulturális és turisztikai célpont

A kereskedelmi szálláshelyek kínálata és kapacitása a nemzetközi trendekhez hasonlóan a turisztikai kínálat bővülésével összhangban 2004-ig folyamatosan és fokozatosan növekedett. Megyében 2004-ben már 22.218 kereskedelmi szállásférőhelyet tartottak nyilván, ahol 2004-ben a közel 368 ezer vendég 913.207 vendégéjszakát töltött el. A férőhelyek száma azonban 2007-re a 2004- es érték felére esett vissza, és 2011-ben sem haladta meg a 12 ezret. A vendégek száma - bár kissé ingadozva - ezzel szemben tartotta növekedési ütemét, és 2011-re meghaladta a 474 ezret, ami 1,071.722 vendégéjszakával párosult. Győr-Moson-Sopron megyében a külföldi turisták aránya 2000-ben 40% volt, mely 2011-ben meghaladta a 45%-ot, így Vas megyével (48%) együtt kiemelkedik a környező megyék közül.

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma Győr-Moson-Sopron megyében (2000-2011)

Év	Férőhely július 31-én	Vendég (fő)		Vendégéjszaka (fő)		Átlagos tartózkodási idő (éjszaka)	
		összesen	Ebből: külföldi	összesen	Ebből: külföldi	összesen	Ebből: külföldi
2000	14 323	388 545	153 673	990 466	300 880	2,55	1,96
2001	14 023	370 407	156 120	889 707	304 634	2,40	1,95
2002	15 266	356 561	159 199	822 507	305 320	2,31	1,92
2003	21 946	355 813	147 595	882 364	317 826	2,48	2,15
2004	22 218	367 829	159 657	913 207	347 929	2,48	2,18
2005	20 487	396 476	171 179	901 044	351 739	2,27	2,05
2006	16 371	429 007	168 564	939 322	353 100	2,19	2,09
2007	11 057	404 441	160 211	915 827	351 945	2,26	2,20
2008	11 992	444 871	182 221	964 939	378 107	2,17	2,07
2009	11 265	407 410	170 656	921 765	374 549	2,26	2,19
2010	11 949	446 632	194 755	1 030 817	421 427	2,31	2,16
2011	11 755	474 447	214 796	1 071 722	448 683	2,26	2,09

Győr-Moson-Sopron megye kiemelkedően gazdag a természeti és épített örökséget tekintve. Magyarország összesen nyolc világörökségéből kettő helyezkedik el a megyében. Határon átnyúló nemzeti park, ahhoz kapcsolódóan tájvédelmi körzetek, valamint natúrpark is található a térségben. Budapest után Sopronban és Győrben található a második és harmadik legtöbb műemléképület Magyarországon. A ragyogó főnemesi kastélyok mellett kiemelkedő egyházi épületek és számos kúria gazdagítja a régiós örökséget. Ennek az örökségnek számos eleme az elmúlt évtizedben megújításra került, jelentősen növelve annak turisztikai vonzerejét.

A folyók találkozása, az utak összefutása, a győri emberek vendégszeretete, a fiatalos lendület és a patinás város izgalma Győr fő vonzereje és a város stratégia jelmondata, Győr a találkozások városa! A kisalföldi megyeszékhelyen az egyetemi városi jelleg találkozik a családok, nyugdíjasok otthonaként is szerethető, ám mégis lüktető nagyváros képével. Győr vonzereje abban áll, hogy iparát tekintve dinamikusan fejlődő nagyváros, ám sokkal több annál, hiszen pezsgő kulturális élete, kiemelkedő sporteredményei, csodás szakrális és világi emlékei, csalogató belvárosi utcái, teraszai, - mint afféle mozaik elemei – teszik kerek egésszé, és emelik egy igazi lüktető, európai várossá. A különböző történelmi korok emlékeinek megőrzése, a barokk belváros restaurálása, valamint az idegenforgalom és a modern iparágak fejlesztése egyszerre jellemzi a várost. Győrben járva magunk is meggyőződhetünk arról, hogyan lehet egy város egyszerre tradicionális és modern. Győrben jól tudják, a gyerekek mindennél fontosabbak, ezért a kicsikkel kapcsolatos jó ötletek mindig nyitott fülekre találnak. Először 2007-ben volt hangos a város a Győrkőcfesztiválon szórakozó több tízezer gyerek kacajától. Három év alatt a július első hétvégéjén zajló Győrkőcfesztivál nemzetközivé nőtte ki magát, a belépőként szolgáló mosolygós fotókból immár több ezer kilométert lehetne kirakni.

Akár családosan, akár párosan, barátokkal, barátnőkkel indulunk Győr felfedezésére, a folyók városa biztosan tartogat kedvünkre való látnivalót, programot. A kulturális életet a Négy Évszak Fesztivál rendezvényei fogják össze, melyek a színvonalas szórakoztatásra, minden generáció megszólítására törekednek. A Győri Balett, a Győri Filharmonikus Zenekar, a Győri Nemzeti Színház társulata, vagy a Vaskakas Bábszínház előadásai egész évben nagy népszerűségnek örvendenek. Minden évszakban érdemes lapozgatni a kulturális programok listáját, hiszen a Győri Tavaszi Fesztivál, a Nemzetközi Ütős Fesztivál, a hazánkban kuriózumnak számító Barokk Esküvő, az őszi napokra időzített Magyar Hagyományok Fesztiválja vagy az adventi időszak meghittségével fűszerezett Téli Fesztivál mind arra csábítanak, hogy kimozduljunk otthonunkból. Győr sokszínűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az élet legkülönbözőbb területein is kézzel fogható eredményeket tud felmutatni: 2010-ben elnyerte a Kultúra Magyar Városa, a Legsportosabb Város, az Idősbarát

Önkormányzat, és az Év Tourinform Irodája díjakat is. Győrben az Egészség, a Kultúra és az Innováció találkozik, ami garantálja, amit a város szlogenje is hirdet: A jövő Győrben épül!

Egészség
Kultúra
Innováció
A jövő Győrben épül.

Győr Bécs és Budapest között félúton, szelíd környezetben fekvő patinás, sokszínű város, ahol természeti, kulturális, építészeti értékek sora ötvöződik egymással. A település sugár irányban összefutó úthálózata észak felöl Szlovákiát, nyugatról Ausztriát, délről a Balatont, keletről pedig Budapestet köti a Kisalföld szívéhez. Központi fekvése már a római időkben stratégiai szerepet biztosított a város számára. Az egykor vásártartási és árumegállítási joggal rendelkező centrum fokozatosan vált a nyugati irányú kereskedelem központjává. A török korban a város a kereszténység végváraként kulcsfontosságú szerepet játszott Európa védelmében.

Magyarország műemlékekben egyik leggazdagabb városa a barokk belváros rekonstrukciójának elismeréséül elnyerte a Műemlékvédelem Európa-díját. A történelmi korokat idéző templomok, paloták, múzeumok, jellegzetes sarokerkélyek, szűk közök belvárosi sétára invitálják a látogatót. A barangoláshoz csábító hátteret nyújtanak ódon utcákban meghúzódó kávéházak, éttermek, panziók, valamint a méltán híres vendéglátás. A város büszke itthon és külföldön egyaránt elismert és számon tartott művészeti intézményeire, fesztiváljaira. A Győri Balett és a Győri Nemzeti Színház társulatai, a Győri

Filharmonikus zenekar évadról évadra, estéről estére felejthetetlen művészeti élményekkel ajándékozzák meg közönségüket.

Győr fesztiválváros, ahol a művészetek barátai, az igényes kikapcsolódásra vágyók egész éven át vonzó programokra lelhetnek: A **Barokk Bált** februárban rendezik. A vendégek betekintést nyerhetnek egy letűnt kor viselkedési, öltözködési szokásaiba, a vacsora felszolgálása igazi barokk lakoma hangulatát idézi. A tavaszvárás jegyében színes kulturális rendezvényekkel invitálja Győr városába a közönséget a **Győri Tavaszi fesztivál**. Ma Kelet-Közép-Európa egyik legjelentősebb nemzetközi film és összművészeti fesztiválja a **Mediawave Nemzetközi Film és Zenei Fesztivál**. Egyrészt egy nemzetközi filmverseny, másrészt kortárs zenei, jazz, népzenei és alternatív zenei koncertek, kiállítások, konferenciák, színházi és táncszínházi produkciók színtere. A **Magyar Táncfesztivál** a hazai hivatásos táncművészet egészét bemutató reprezentatív seregszemle, amely a Győri Balett kezdeményezésre valósult meg. A **Győri Nyár Nemzetközi Kulturális Fesztivál** a város legrégebbi, igényesen szórakoztató nemzetközi összművészeti fesztiválja. A **Barokk Esküvő Történelmi Ünnepi Játékok** augusztusban alkalmat nyújt arra, hogy a kor egy ünnepi eseményét felidézve, városunk múltjába is betekintést nyerjünk. Korhű, kosztümös, vidám hangulatú, a barokk belváros hangulatához és kulturális örökségéhez illő, látványos rendezvény, melynek során egy fiatal pár eredeti 17. századi főúri pompával házasodik össze. Minden év októberében a zene ünnepén kezdődik a 17-18. sz. művészetét bemutató **Barokk Nosztalgiák Művészeti Fesztivál**.

A **Győri Könyvszalon Nemzetközi Könyvbemutató és - Vásár** az ország második legjelentősebb könyvszakmai eseménye, ahol számos hazai és külföldi könyvkiadó, a legjelentősebb szerzők, a társművészetek bemutatói várják a könyv, az irodalom, a tudomány, a művészetek. barátait.

A **Győri Téli Fesztivál és Vásár** a város lakói és az idelátogatók egy helyen, jó hangulatban, a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó ajándékokat vásárolhatnak és kulturális programokat látogathatnak.

Az ország leggazdagabb gyűjteményeinek adnak otthont a város legszebb barokk palotái: Kovács Margit győri születésű kerámiaművész életmű kiállítása, Borsos Miklós szobrászművész kiállítása, Váczy Péter 15-18. századi bútorok, képző- és iparművészeti alkotásokból álló gyűjteménye, Patkó Imre magyar és nyugat-európai képzőművészeti alkotásainak, 16-20. századi afrikai, óceániai, néprajzi és iparművészeti gyűjteménye várja a látogatókat. A modern művészet kedvelői számára a Vasilescu és Radnai gyűjtemények kínálnak igényes szórakozást. A Xantus János Múzeumban a város és környékének története elevenedik meg a honfoglalást megelőző időktől kezdve. Az 1654-ben a jezsuiták által alapított Széchényi Patikamúzeum ékessége a stukkóval és képekkel díszített boltozat. A vitrinekben régi patikaedények és egyéb orvostörténeti érdekességek láthatók. A Jedlik Ányos Emlékkiállítás a tudomány- és technikatörténeti emlékek bemutatása mellett megismerteti a dinamó feltalálója életművének legjelentősebb alkotásait is. Az Egyházmegyei Kincstár, Könyvtár és Kőtárban ötvös- és textilremekeket, kódexeket és ősnyomtatványokat is őriznek. A Püspökvár pincéjében megnyílt Apor Vilmos emlékkiállítás mutatja be a Boldoggá avatott püspök életútját.

Győrt a folyóvizek mentén szövi, öleli át a természet. A folyópartokat szegélyező zöld területek, facsoportok festői kapcsolatot teremtenek a történelmi belváros és a vízfelületek között. A kiváló gyógyvízzel rendelkező Gyógy-, Termál- és Élményfürdő színvonalas szolgáltatásaival újabb kiváló lehetőséget teremt aktív pihenésre, gyógyulásra.
A lendületesen fejlődő gazdasággal és kereskedelemmel rendelkező pezsgő életű város az üzleti élet szereplőinek találkozására is lehetőséget kínál. Modern üzletközpontok, ünnepi vásárok szolgálják a szórakozni, vásárolni vágyók igényeit.
A város 56 szálláshelye összesen 2901 férőhellyel rendelkezik. Azonban csupán négycsillagos a legmagasabb kategóriájú szálloda, abból is kevés van, pedig az ennél magasabb szegmensben

is igény mutatkozik. A korábban főleg iparvárosként számon tartott Győr mára bekerült Magyarország leglátogatottabb települései közé.
Jelentősen bővült a bel- és a külföldi vendégek száma is, sőt az üzleti mellett megélénkült a szabadidős turizmus is, részint a gazdag fesztiválkínálatnak, valamint hazai és nemzetközi sporteseményeknek köszönhetően. 2017-ben a kisalföldi megyeszékhelyen rendezik meg az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivált (EYOF), és az idén Győrben tartják az Ashihara Karate Világkupát, a női kézilabda Európa-bajnokságot és az U16-os sakkolimpiát. A kiemelkedő fejlődésre a turisztikai szakma is felfigyelt, hiszen Győr elnyerte a leginnovatívabban fejlődő turisztikai város díját.
Győr- Moson-Sopron megye székhelye Győr. A Dunántúlon található. Kistérségi központ. Bécs és Budapest között félúton fekvő patinás város, ahol építészeti, kulturális és természeti értékek sora található. Magyarország műemlékekben második leggazdagabb vidéki városa a barokk belváros rekonstrukciójának elismeréséül elnyerte a műemlékvédelem Európa-díját. Győr fesztiválváros, ahol a művészetek barátai, az igényes kikapcsolódásra vágyók egész éven át vonzó programokra lelhetnek.
Győr városa Budapest és Sopron után a harmadik leggazdagabb magyarországi város a turisztikai látnivalók számát tekintve. A település belvárosának szinte mindegyik épülete műemlék vagy műemlék jellegű. Az alábbiakban felsorolt műemlékek ma is lüktető, aktív életet élő létesítmények. Többségük Győr hitéletének fontos intézményei. Rövid belvárosi sétával többségük elérhető illetve megtekinthető. A történelmi belváros egyik legjellemzőbb építészeti vonása ugyanis az utcasarkokon elhelyezett zárt sarokerkély. A barokk korban jöttek létre ezen sarokerkélyes lakóházak. A 19. század végén és a huszadik század elején a belváros külső részein és a külvárosokban is megjelentek a sarokerkélyes épületek. A város legjellegzetesebb, városképileg egyik legjelentősebb épülete a Városháza Hübner Jenő tervei alapján 1896-98 közt épült. Tornya a Baross úton állt egykori tűztorony mintájára készült.

Győr legjelentősebb modern épülete az 1978-ban épült monumentális, szoborszerűen megformált Győri Nemzeti Színház. A színház északi és déli homlokzatát Victor Vasarely op-art alkotásai díszítik. Az Xantus János állatkert Gyárváros városrészben, a Kiskút-ligetben található. A város nyugati részén elterülő Püspökerdő Győr tüdeje, kellemes sétákat tehetünk

itt, sátorozásra is alkalmas, kisebb gyerekeknek is szórakozást nyújt a játszótér.
Egyre népszerűbb mind országos mind győri szinten a fesztiválturizmus, melynek kiváló helyszínt ad Győr belvárosában az elmúlt évek során nagyon szépen felújított Széchenyi tér és Dunakapu tér. A Széchenyi tér Európa egyik legszebb barokk tere, mely kávézóival, teraszaival, szökőkútjával igazi európai középvárosi rangot ad a megyeszékhelynek. A Dunakapu tér az átépített Duna parttal és mélygarázzsal gyönyörű környezetet biztosít a városnak, mellyel az egyik legnagyobb rendezvény helyszínné vált. Tradicionális rendezvénnyé nőtte ki magát a

nyár nyitó és nyár záró fesztivál, a bornapok, a pálinka, illetve a fröccs napok, melyek több tízezer látogatót vonzanak Győrből és környékéről.

Pannonhalma, mint turisztikai és kulturális célpont

A térség a Sokoró-dombvidék és a Bakonyalja kistájakon helyezkedik el (közel 22 km hosszúságban és 15 km szélességben), amelyek átmeneti területnek számítanak a Kisalföld és a Dunántúli-középhegység között. A térség lényegében a Sokorónak nevezett hármas dombsor, illetve annak előterében található Sokoróalja területén helyezkedi el, amely nem más, mint a Bakony hegység legészakabb, a Kisalföld szívébe mélyen behatoló nyúlványa.

Pannonhalma nemzetközi szinten is kiemelkedő attrakcióval, az UNESCO Világörökségei között számon tartott Bencés Főapátsággal, az ahhoz kapcsolódó szakrális és kulturális örökséggel rendelkezik. A bencés közösség az elmúlt évek/évtizedek tudatos fejlesztéseinek eredményeként napjainkra versenyképes turisztikai attrakcióvá formálta a Főapátságot, komplex turisztikai termékeket létrehozva. A beltartalom, az – elsődlegesen hazánkban és a környező országokban mérhető – általános ismertség és kedvező imázs mellett a Világörökség cím tovább erősíti a termék „eladhatóságát" új célcsoportok és imázs-transzfer hatással bíró kommunikációs csatornák elérésével. A Főapátság mellett a város és térsége is sokszínű, egyedi kulturális gyökerekkel, valamint különleges természeti adottságokkal rendelkezik. A kultúra és a borkultúra, a dombvonulatok, a természetes növénytakaró és a 6 rendezett kultúrtáj, a szőlők mind-mind sajátos hangulatot, egyfajta „Pannon-idill"-t árasztanak. A mai szabadidős kínálat jelentős mértékben függ a Főapátságtól, és fél napos, legfeljebb egy napos tartózkodásra alkalmas. Ennek megfelelően a nagyszámú látogatóközönség alacsony vendégéjszaka számot generál.
A város kínálatában így meghatározó a Főapátság és fejlesztései, míg a város többnyire inkább csak a jövőre vonatkozó potenciálokkal rendelkezik.

A térség turisztikai attrakciói között egyértelműen meghatározó az arculat- és imázsformáló hatású, továbbá tájképi szempontból is jelentős Pannonhalmi Bencés Főapátság. Az épületegyüttes mellett valójában egy ezer éves, mind a mai napig élő hagyományokra épülő

szakrális, kulturális és természeti egység alkotta érték, amely méltán szerepel az UNESCO Világörökségek listáján. A rendszerváltást követő fejlesztések révén napjainkra egy komplex turisztikai attrakció, kapcsolódó értékekkel, termékekkel, szolgáltatásokkal és önálló imázzsal. A természeti környezetébe illeszkedő Pannonhalmi Főapátság tükrözi a rend ezeréves történeti múltra visszatekintő fejlődését. A monostor jellegzetes elhelyezkedésében, egyedi struktúrájában, táji kapcsolatrendszerében összefonódik a természeti és az épített környezet. Ez a harmónia a bencés rend megalapítása óta jellemzi apátságaikat. Az apátsági épületek, a bazilika, az oktatási épületek, a Boldogasszony kápolna és a Millenniumi emlékmű különböző korok üzenetét őrző együttesében a sokféleség egysége valósul meg.
Az apátság értékét tovább emelik gazdag művészeti és tudományos gyűjteményei. Kiemelkedő értékű könyvtára több mint háromszázezer kötettel rendelkezik; a Főapátsági Levéltár számos értékes dokumentumának leghíresebb darabja a legrégibb magyar írásos nyelvemlék, a Tihanyi Bencés Apátság 1055-ös alapító oklevele. A monostor képtára, metszettára, numizmatikai gyűjteménye, régiségtára és kincstára szintén jelentős.

Az apátsági birtok szerves része a gyógynövénykert, a kiterjedt levendulás, a gyógynövényház a levendula-lepárlóval, a teaházzal és a biomassza fűtőüzemmel. Az arborétumban több száz különleges fa- és cserje faj található.

Az apátsági szőlő- és borművelő hagyomány újrateremtése a régi apátsági birtokokon a szőlőtelepítési programmal kezdődött, majd a látogatható új pince és borház kialakításával folytatódott. Az új látogatóközpont és a vendéglátás épületei (étterem és borház, zarándokház), valamint a pincészet a kortárs építészet letisztult formanyelvén viszik tovább a szerzetesrend puritán stílusát és mutatják a szerzetesi közösség képességét a folyamatos megújulásra.
A „Vár" mellett komplex attrakcióként a Pannonhalmi Apátsági Múzeum (Apátsági Major Látogatóközpont) jelenik meg. A szentmártoni, majd az egész birtokrendszer központjaként funkcionáló épületegyüttesben helyet kapott többek között ló- és ököristálló, kocsiszín, faraktár, dézsmaboros pince, kovácsműhely, mosóház, valamint az uradalmi tisztviselők lakásai (udvarmester, majoros gazda, vadász, kocsisok, hajdúk, magtáros, béresek). A közelben helyezkedett el a magtár és a szérűskert. A bencés közösség egy a 21. századi igényeket kielégítő kulturális turisztikai interaktív látogatóközpontot hozott létre. Az állandó kiállítások között megtalálható a Pannonhalmi Főapátság magángyűjteményei (festmények, szobrok, ötvöstárgyak, textil- és kerámiatárgyak), a középkori kőtár (a főapátság átépítéseikor talált középkori kőfaragványok), a bencés uradalmi gazdálkodást és annak fejlődését bemutató kiállítás, a „Pannónia Szőlőskertje" c. borászati és pincekiállítás, a Főapátság és a szerzetesközösség ezer évét áttekintő multimédiás időszalag.
További önálló attrakciót jelent a szőlészeti és borászati tradíció rendszerváltást követő feleleventéséből kinőtt Apátsági pincészet. Az 52 hektáros apátsági szőlőbirtok termésének feldolgozása a Szent Márton-hegy délkeleti oldalába épített modern, mégis tájba illő komplexumban valósul meg. Az évi mintegy 300 ezer palack bor előállítása mellett szervezett programokat, borkóstolókat és további boros eseményeket is megvalósítanak.

A Kosaras-dombon az új látogatóközpont mellett 2010-ben nyílt meg a szerzetesközösség filozófiájához igazodó, magas színvonalú gasztronómiai élményeket nyújtó Viator Apátsági Étterem és Borbár. A gourmet-étterem elsődlegesen az Apátsági Pincészet borait kínálja, de megtalálható itt valamennyi hazai borvidék minőségi ajánlata. Az épület és technikai felszereltsége a gasztronómia mellett lehetőséget nyújt családi rendezvények, üzleti találkozók, konferenciák és különféle tréningek tartására.
A bencés közösség filozófiájához és küldetéséhez igazodóan átadásra került a Szent Jakab ház és erdei kápolna, amely – különböző épületeivel – egyben konferenciaterem, kápolna, valamint ifjúsági és zarándok szálláshely. A természeti környezet további tájjal harmonizáló elemeit jelenti a Boldogasszony-kápolna, a Millenniumi emlékmű és a Boldog Mór kilátó, amelyek egy

kellemes erdei séta keretében – akár a kialakított tanösvények mentén is – megtekinthetők. A honfoglalás ezredik évfordulójára a hét honfoglaló törzs tiszteletére hét millenniumi emlékművet emeltek az országban. Ezek egyike Pannonhalmán található.
Jelentősebb turistaforgalom a Főapátság környezetében kiépített tanösvényeken (Váralja irányában a várostörténet bemutatása, az Eranthis-tanösvény, illetve a Millenniumi emlékmű, a Boldogasszony-kápolna és a Boldog Mór-kilátó környezete), valamint a Főapátság arborétumában és gyógynövénykertjében tapasztalható. A térségben több jelzett turistaútvonal és három kijelölt kerékpárút található. Részben ezek mentán a táj alkalmas gyalogos, nordic, kerékpáros és lovas aktív utak kialakítására, kapcsolódó programok kiajánlására és sportesemények szervezésére. Kiemelt érték lehet a térség alatt található termálvízkincs.
A városrészek korábbi többé-kevésbé független fejlődése azonban sajátos szerkezetűvé alakította a mai Pannonhalmát, amelyek közül turisztikai hasznosíthatóság szempontjából kiemelkedik:
- a természetközeliséget, békét és nyugalmat közvetítő Tóthegy, valamint
- a Várhoz felkúszó zegzúgos utcáival romantikus hangulatot árasztó Váralja

A városközpontnál található szoborpark, a Kelemen Krizosztom emlékmű, a Szt. Márton szobor, valamint az állomásépület falán látható Szt. István dombormű vagy éppen a Radnóti-emlékhely és a Holokauszt emlékmű kulturális értéke megkérdőjelezhetetlen, de turisztikai feltárásuk még várat magára. A zsinagóga felújítását követően alkalmas lesz az emlékhely funkció mellett kulturális programok megvalósítására.
A kulturális értékek között külön kategóriaként említendő a Hefter Üveggaléria, amely a világ élvonalába tartozó művészek kiállítása mellett műemléki restaurációs munkákat is végez, valamint nemzetközi szinten is elismert kézműves üveg termékeket és műalkotásokat (pl. beltéri és kültéri dekorációk, ékszerek, szobrok, poharak) állít elő. A pannonhalmi üveggaléria tagja a Magyar Üvegművészeti Társaságnak. Jövőbeni fejlesztése révén pedig interaktív bemutatóhelyként vagy akár sajátos művésztelepként is működhet. A környező települések épített értékei többnyire szintén kis léptékűek. Említést érdemelnek közülük a templomok és szentélyek, a Szt. Villebald templomrom, a több településen fellelhető löszfalba vájt pincék és

kiépített pincesorok, a kilátók, az in situ skanzen tápi zsellérsor, valamint a korábban már említett Béla király kútja.

A legismertebb, a turizmusba leginkább bekapcsolt kézműves érték a bor. Az ország egyik legkisebb borvidékén közel 500 szőlőművelő tevékenykedik. A sajátos fejlődés eredményeként többségük kizárólag házi fogyasztásra vagy csak folyóbor formájában értékesít, azonban az utóbbi időben egyre több minőségi borászat is létrejött (Apátsági pincészet, Deé, Hangyál, Babarczi, Huszár stb.), a borászat mellett turisztikai irányultsággal. A kínálatot színesíti a Pannonhalmi Pálinkárium működése, amely nemcsak minőségi pálinkákat állít elő, de bemutatóival bővíti a térség turisztikai programlehetőségeit is.

Pannonhalma szálláshely-kínálata meglehetősen szegényes. Alacsony összkapacitás és rendkívül változó minőség jellemzi. A Família Panzió ugyan még működik, de a kapacitás-kihasználtság biztosítása érdekében nem turisztikai szegmensekben is értékesít. A Pannon Panzió kiváló elhelyezkedéssel (a Várba vezető fő közlekedési út mentén, rálátással a Várra) összesen 59 férőhelyet kínál, és egyben étteremként is működve fő étkezési lehetőséget is nyújt. A Levendula Panzió az egyetlen jól menedzselt magánszálláshely. A tóthegyi elhelyezkedése kissé kieső (közlekedési vonalak, út minősége), de egyben előny is. 4 napraforgós minőségi szálláshely, szép környezetben, színvonalas infrastruktúrával és felszereltséggel, változatos szabadidős programlehetőségeket kínálva. A bencés közösség által létrehozott, már bemutatott Szt. Jakab ház szintén természetközeli, elvonulásra, mentális és lelki feltöltődésre alkalmas környezetben található. Jellemzően nagyobb légterű, több fős szobákat kínál zarándokok és ifjúsági, osztálykiránduláson résztvevő csoportok számára. A pannonhalmi lehetőségeken kívül a térségben több szálláshely is üzemel. Ezek többsége vendéglátáshoz vagy borászathoz kapcsolódóan.

A napjainkban népszerű kebabos, menüket kínáló és pizzakiszállítást nyújtó helyek megtalálhatók a városban. Ezek többnyire a helyi igények kielégítését célozzák, de kínálatuk részben a turizmusban is megjelenik. A pannonhalmi vendéglátó szektor másik „végét” az Apátsági Viator Étterem és Borbár jelenti. Magasan pozícionált, sajátos építészeti kialakítású gourmet-étterem, nemzetközi ízlésnek megfelelő színvonalas ételválasztékkal, minőségi borkínálattal, döntően az Apátsági Pincészet boraival. A Főapátság örökség- és kulturális turisztikai termékei közt megtalálhatók olyan magasan pozícionált elemek, amelyekhez szervesen kapcsolódik az ilyen szintű vendéglátás (komoly zenei koncertek, üzleti turizmus, egyes rendezvények). Ezek mellett a jól elkülöníthető gasztroturistákat tekintve önálló terméket is jelent a Viator étterem. Az átlagos/tömeges turizmus igényeihez a Borbirodalom és a Pannon Panzió étterme áll a legközelebb. A vendéglátó kínálatot színesítik a borászathoz kapcsolódó, eseti étkezési lehetőséget biztosító egységek, valamint a beülős/kiülős helyek. Az apátsági major látogatóközpontban kialakításra került a Pausa kávézó, valamint a Fő téren nemrég

megnyitott a Pletycafé, amely egységek a színvonalas, délutáni (beszélgetős) programnak is beillő kávézás-cukrászdázás mellett élettel töltik meg a városközpont tereit. A Pletycafé terasza jelenti most Pannonhalmán azt a kis nyüzsgést, ami – az attrakciók és a közvetlen vendéglátó kínálat mellett – vonzóvá tehetik a várost a turisták és kirándulók számára.
A speciálisan „Pannonhalma" ajándékok megjelentek. Ezek a Főapátság bemutatóhelyein és fogadóegységeiben, illetve a Tourinform mellett nemrég nyílt üzletben vásárolhatók meg.
Évente ismétlődő önkormányzati és apátsági rendezvénysorozatok:
- nemzeti és városi megemlékezések (pl. március 15., Anyák napja, augusztus 20-i Szent jobb körmenet, október 23.)
- borvidéki és gasztronómiai rendezvények, mint a Vince-napi, Pünkösdi és Márton-napi pincejárások, Szt. László-napi vadétel főző fesztivál, újbor-verseny, Szent Márton Borrend ünnepi közgyűlése és nyilvános eseményei, Márton-napi vígasságok, Nyílt napok az Apátsági Pincészetben, és János napi boráldás
- hagyományőrző és kulturális rendezvények, mint a József-napi vásár, Országos Könyvtári Napok, Pannon Napok rendezvénysorozat, magyar világörökségek ünnepe, apátsági orgonakoncertek, a Győri Filharmonikusok fellépései, jazz-terasz a majorságban, jazzvacsorák a Viatorban, népzenei koncertek a gyógynövénykertben, HuGlass
- valláshoz, egyházi évhez kapcsolódó Betlehemnyitó ünnepség, Mikulás, Télköszöntő, Pásztorjáték
- sport (Pannon Vágta Futóverseny, Nemzeti Bor Maraton, Pannonhalma Prológ kerékpáros verseny) események
Pannonhalma (turisztikai) rendezvényei változatos szabadidős lehetőséget nyújtanak a helyiek, a térségbeliek és a turisták számára. A rendezvények között említett pincejárások és bornap mellett a borturizmus kínálatát erősíti az Apátsági Pincészet két féle tartalmú borkóstolója, valamint a Bor-Promóciós Kft. által szervezett 6 féle különböző bortúra csomagajánlat (Borvidéki ízelítő, Borvidéki mélytányéros, Győrújbarát szabadon, Pannonhalma és Pázmándhegy, Szurdik és Vaskapu túra Nyúlon, Borok és korok).
A Pannon Napok keretében olyan szociológusok, pszichológusok és közéleti személyiségek kerültek meghívásra, akik országos szinten hatalmas tekintéllyel rendelkeznek és nagyvárosi előadásokban tartanak teltházas rendezvényeket. Hatalmas sikerrel tartott előadást Zacher Gábor toxikológus, Almássy Kitti, Vekerdy Tamás pszichológusok, Müller Péter író vagy Papp Lajos idegsebész.
Az apátsági szervezésben nyaranta megtartott jazz esték országosan egyedülálló gasztronómiai és kulturális programot jelentenek, gondolva különösen a környezetre, mint a Viator étterem jazz terasza vagy a Levendulakertben kialakított előadószínpad, illetve az európai szintű apátsági borászat terasza.
A fenti fejlesztéseknek köszönhetően Pannonhala szerepe kulturális szempontból a térségben központi szerepet játszik, ami mára nem csak országos, hanem nemzetközi hírnévre is szert tett.

Sokoró turisztikai térség

A Sokoró turisztikai térséget a területfejlesztés és a pályázatok szempontjából az önkormányzatok által létrehozott Pannónia Kincse LEADER Egyesület karolta fel, melyhez 65

település tartozik a téti, pannonhalmi, győri, csornai és pápai kistérségből. Az első kettő kistérség korábban hátrányos helyzetű kistérség volt, de a csornai és a pápai kistérség helyi közösséghez tartozó települései is hasonló problémákkal küzdenek. A települések lakosságszáma alacsony (jellemzően 100-500 fő közötti) és folyamatosan csökken, elöregedő a népesség. A fiatalok elvándorolnak, mivel nincs helyben munkalehetőség és alacsony a vállalkozási hajlandóság. Jelentős a tőkehiány, a termékek, terméknyek feldolgozottsági szintje nem megfelelő, az összefogás számos területen csekély. A kereskedelmi egységek száma alacsony, az idegenforgalmi koordináció hiányzik, zárkózottak az emberek, elégtelen a turisztikai infrastruktúra, pl. szállás- és vendéglátóhelyek, pénzváltóhelyek, ATM-ek, tourinform irodák hiánya. A térség két városa, Pannonhalma és Tét jellemzően falusias jellegű. A Győri kistérség települései jóval fejlettebb képet mutatnak, ami elsősorban Győr közelségének köszönhető, valamint a közlekedési utak és lehetőségek jóval szélesebb skálájának. Győr város közelsége a fejlődési irányvonalat egyértelműen meghatározza, elszívó hatása érzékelhető mind a gazdaság, mind az ügyintézés, valamint a kereskedelem területén. Megemlíthető a mezőgazdaság hanyatló helyzete, mivel a térség nagyrészt szakított ezzel a tradicionális ágazattal az iparosult környezetnek köszönhetően. A közösség számos pontján jelentkező gyenge infrastrukturális ellátottság miatt számos terület „hátrányos" helyzetbe kerülhet, amelyek megakadályozhatják a beruházások megvalósítását, emellett további probléma a térségi arculat hiánya. Földrajzi helyzetéből adódóan a közösségre jellemző az erdők, tájvédelmi területek, nemzeti parkok és műemlék jellegű templomok, kastélyok, kúriák, kegyhelyek megléte (Fertő-Hanság Nemzeti Park, Pannontáj-Sokoró Natúrpark, Szigetköz Tájvédelmi Terület, Pannonhalmi Apátság, Fehér-tavi ökotáj, gyógy- és termálkincs stb.). Szintén a térségre jellemző a bortermelés, a közösség területén található a Pannonhalmi borvidék. Ezen tulajdonságok a turizmust (lovas, vadász, halász, vízi, kulturális, öko, falusi, aktív, bor stb.) és ezen keresztül a gazdaságfejlesztést predesztinálják, ellenben a nem megfelelő feltárás, megközelíthetőség, marketing és kombinált turisztikai programcsomagok hiánya gátolja a bennük rejlő lehetőségek kiaknázását.

Gazdasági környezet

A közösség területén a profitorientált szektor két irányt mutat. Egyrészt a fejlettebb mikrorégiókban jelentős arányú a külföldi tőke, a területek gazdaságának karakterét a fejlett ipar határozza meg, nagyobb termelési volumennel rendelkező vállalatokkal, a jelentős részük győri ipari egységek beszállítójaként működik. A gépjárműipar és hatásai erősen rányomják a bélyegüket ezekre a területekre is. A másik oldalon jellemző, hogy sok a kisvállalkozás, nem megfelelő tőkeerősséggel és foglalkoztatási potenciállal. A mikro- és kisvállalkozások tekintetében hátráltató tényező a forgótőke hiánya és a győri felvevő piacon kialakult verseny, ahol a kisebb termelési kapacitású vállalkozók nincsenek előnyös versenypozícióban. Számos területen a működő vállalkozások lakosságra vetített aránya elmarad az országos átlagtól, gazdaságfejlesztési intézkedésekkel hozhatók versenyhelyzetbe. A kisvállalkozások egy része a turizmus, a vendéglátás és a borászat területén működik, de sok esetben nem erősödtek meg. Jellemző továbbá a térségre a feldolgozó ipar, de a jelentősebb foglalkoztató cégek mind külföldi tulajdonban vannak. A térségi agráriumnak nagy hagyományai vannak, csökkenő szerepe ellenére a közösség területén elismert helyi termékek, köztük a borkultúra és

szőlőtermesztés a meghatározó mind arculati, mind fejlesztési szempontból. Legfőbb probléma a megfelelően összehangolt marketing és PR hiánya, valamint a helyi termékek ismertségének hiánya. További probléma, hogy a szolgáltatási szektor szerepe a fejlett város közelsége miatt alacsony jelentőségű. A közlekedési infrastruktúra Győr központú, és meghatározóan sugaras szerkezetű az úthálózat. A különböző utak mentén elhelyezkedő települések közötti átjárás nem mindig megfelelően megoldott, vagy rossz minőségű, illetve a szilárd útburkolat hiánya is megjelenik számos helyen, gyakoriak a „zsáktelepülések". A közösségi közlekedés tekintetében a települések nagy része megközelíthető vasúton, és egy kivételével helyközi buszjáratokkal. Problémát jelentenek a közösségi közlekedésben jelentkező járatritkítások és a vonalak megszüntetése. Ennek hatásaként a személygépkocsi forgalom a közelmúltban (a kiköltözésekkel párhuzamosan) erőteljesen emelkedett. A meglévők mellett további iskolabuszokra, valamint közösségi buszokra lenne nagy szükség, az elöregedő lakosság (pl. orvoshoz, rendezvényekre történő szállításhoz) és az iskola összevonások miatt. Az oktatási infrastruktúra tekintetében megállapítható, hogy növekvő tendenciát mutat a közoktatási intézményfenntartó társulások megjelenése, mind az óvodák, mind az általános iskolák tekintetében. A társulások megalakulásának kiváltó okai egyértelműen a finanszírozási problémák és a jelentkező gyermekhiány kezelése. Egységesen megállapítható, hogy vagy a településen vagy térségében az alapvető oktatási intézmények megtalálhatóak. A közép- és felsőoktatási intézmények tekintetében Győr biztosít széleskörű lehetőségeket, amely egyetemi város is egyben. A turisztikai infrastruktúra (szállás- és vendéglátóhelyek) fejlesztése és bővítése egyértelműen kitörési pontot jelenthet a térségnek. Az egészségügyi ellátás tekintetében elmondható, hogy az utóbbi időszakban a két térségi város szerepe jelentősen nőtt a járó-beteg ellátásban. Pannonhalmán 2011. január 1.-ével, már működik, Téten pedig a 2011. év folyamán nyílt egészségcentrum, melyeknek feladata a térségi egészségügyi ellátás megfelelő biztosítása és fenntartása. A bölcsődei és időskori ellátás a térségben nincs megfelelően megoldva. A szolgáltató helyek elszórtan helyezkednek el, és nem hatékonyan működnek. Az önkormányzatok, valamint a kis- és középvállalkozások is tőkehiányosak a térségben. Az önkormányzatok szignifikáns aránya nem tudja önerőből a települési szolgáltatásokat megteremteni. A település kép és települési szolgáltatások fejlesztése megfelelő kitörési lehetőséget biztosíthat a településeknek, a települési elvándorlás csökkentését is eredményezheti, növelheti a városból való kiköltözési kedvet. A térségi foglalkoztatottsági helyzet több pólusú. Egyrészt egységesen meghatározó jelleget biztosít az ingázás megjelenése Győr közelsége miatt. Az agglomerálódott területeken jellemző az országos átlagnál alacsonyabb munkanélküliségi arány, valamint a magas felsőfokú szakképesítésű munkavállalók aránya. Másrészt a közvetlen vonzáskörzeten kívüli, délebbre fekvő települések a foglalkoztatás és a jövedelmek összetett dimenziójában a régióban az egyik leghátrányosabbnak mondhatók. A foglalkoztatottak és eltartottak aránya rendkívül kedvezőtlen, a munkaerő képzettségi szintje nem kielégítő, valamint az egy főre jutó éves jövedelemszint is elmarad az országos átlagtól, amit gazdaságfejlesztési intézkedésekkel lehetne orvosolni. Az agrárium háttérbe szorulását a térség sikeresen átvészelte, megállapítható, hogy a munkanélküliség ráta regionális szint alatti, ennek ellenére az aktív foglalkoztatottak aránya alacsony. A helyben történő foglalkoztatottság aránya a települések lakosságához viszonyítva elenyésző. A fejletlenebb mikrotérségekben a szellemi foglalkozásúak és pályakezdő munkanélküliek aránya a regionális szint fölött van. A kisebbség (főleg a roma

közösségek) helyzete a számuk alapján meghatározó a térségben, a foglalkoztatottságuk ennek ellenére rendkívül alacsony, aminek legfőbb oka az alacsony iskolázottság.

Demográfiai helyzet

A helyi közösség területén megfigyelhető alapvető demográfiai folyamatok alakulása nagyjából megegyezik a regionális tendenciákkal. A népesség korösszetétele kedvezőtlen, számos településen megfigyelhető az elöregedő lakosság, a férfiak korábbi halálozása miatt különösen ezeken a településeken figyelhető meg a nők magasabb aránya. Ennek ellenére megállapítható, hogy a térség lakosságszáma gyarapodó jellegű, és az aktív korú lakosság száma többszöröse a nyugdíjas korúak számának. A migráció térségi vándorlási különbözete 1990 óta folyamatosan pozitív, ami elsősorban a szuburbanizációs folyamatokkal magyarázható. A demográfiai adatok szempontjából is a legkedvezőbb képet Győri kistérség mutatja, hiszen a foglalkoztatás egyik központja a megyeszékhely. A városhoz közel eső települések lélekszáma folyamatosan emelkedik a városból történő kiköltözések miatt. Itt általában lehetőség van az iskolák, óvodák, posták, szolgáltatások megtartására, a várostól távolabb erre fokozatosan csökken az esély, ami elvándorláshoz vezethet. A többi kistérség demográfiai adatai kevésbé kedvezőek, a városoktól távolabb eső településeken, különösen a hátrányos helyzetű településeken folyamatosan csökken a lakosságszám, ami alapvetően a munkahelyek és a szolgáltatások hiányára vezethető vissza. Az idősebb korosztály nagy aránya miatt a szociális ellátórendszer megerősítésére is szükséges lenne (pl. házi segítségnyújtás). Továbbá problémát jelent az ingázás következtében megjelenő alvótelepüléseknél, hogy nem alakul ki a „lokálpatriotizmus”, a települési identitástudat sokszor gyenge. A közösségek vezetői elkötelezettek a fejlesztések iránt, tradicionális iparágak, képzett agrárszakemberek és borászok, erős gazdálkodási tradíciók jellemzik a térséget. A gazdaság munkaerő-kereslete és a képzéskínálat közötti összhang azonban hiányzik, alacsony a jövedelemszint, a frissen végzett diplomás fiatalok elvándorolnak, a helyi lakosság nem érdeklődik a közügyek iránt, alacsony az innovációs és alkalmazkodási képesség. A romák és a hátrányos helyzetű emberek elsősorban a városoktól távolabb eső településeken telepednek le, hiszen a városhoz közeli településeken a lakásárak nem elérhetőek a számukra. Mivel általában nem megfelelő képzettséggel és hiányos szakmai támogató háttérrel rendelkeznek, ez az elszigetelődésüket tovább fokozza.

Turizmus és fejlesztési lehetőségek

A Sokoró térség abszolút mezőgazdasági jellegű kistérség, szőlő- és bogyós gyümölcstermesztésre kiválóan alkalmas területek vannak. A kistérségben található a Pannonhalma-Sokoróaljai borvidék, így a szőlőtermesztés és a borászat terén régi hagyományokkal rendelkezik a vidék. A térségi gyümölcs- és szőlőtermesztés ellenben az elmúlt rendszerben nagymértékben visszaszorult, manapság azonban újra igényként jelentkezik a hagyományos gazdálkodás folytatása.

A falusi vendéglátás biztosítása szintén egyre nagyobb teret nyer a kistérségben élők körében. Nagy lehetőség mutatkozik a vadászturizmusban, melynek feltételei kiválóak és adottak. Az ökoturizmus feltételei is megvannak: természetvédelmi-tájvédelmi területek, turistavonzó környezet, kitűnő természeti adottságok. Sokszínű kultúra - a változatos földrajzi-táji adottságok, a történelmi múlt, a különböző etnikumú népességek több évszázados együttélése

eredményeként alakult ki ez a kellemes szimbiózis. Külön látványosság a Világörökséget képező építészeti érték, az ezeréves Pannonhalmi Szent-Benedek rendi főapátság.
Érdekes színfoltja még a helyi idegenforgalomnak a napjainkban egyre kedveltebb borturizmus. Pannonhalmán található a borvidék legnagyobb földbe vágott, több mint 700 esztendős, 13 utcából álló, mintegy 500 méter hosszú pincéje, melynek turisztikai hasznosítása jelentősen fellendítheti a borkultúra iránt érdeklődő vendégek látogatói kedvét. Az első lépések ezen a téren már meg is történtek, 1998-ban Vinotéka és Bormúzeum nyílt a településen. A térség több településén egyre jelentősebb a borturisztikába fektetett invesztíció. Ravazdon, Écsen, Nyúlon, Győrújbaráton, Tényőn és Pázmándon egyre jobban nő azon borászatok száma, akik borpalackozással is foglalkoznak és 100 millió Forintos nagyságrendű fejlesztéseket hajtottak végre a pincészetekben. A technológiai fejlesztés mellett számos pincészetnél kialakítottak vendéglátásra alkalmas helyiséget is. A borászatok egyenként éves szinten mintegy 50 000 liter bort palackoznak, melyek az országos kereskedelmi forgalomban is megjelennek. Ennek kapcsán a borvidékről mintegy 1 millió liter bor kerül üzleti forgalomba. Az Apátsági pincészet mellett egyre több a minőségi borelőállító, akik folyamatosan hódítják el a minden évben megrendezett Győri Borfesztivál nagy díját. Közülük a legjelentősebbek a nyúli Hangyál Pincészet és Cseri Pincészet, míg Győrújbarátról a Babarczi Pince. A térség jelentős borászai közé tartoznak még a győrújbaráti Pécsinger, a Deé Pincészet, Tényőről Tar Attila, Nyúlról a Sárkánylyuk, illetve a Soós Pince, Écsről a Vaszari Pincészet, míg Pázmándfalun az Ó-Pince és a Huszár Pincészet. Pannonhalmán jelentős potenciállal bír Németh Endre borászata, valamint a Herold Pince.
A városban és a környező településeken többen foglalkoznak lótenyésztéssel, lovagoltatással és kocsiztatással. A környékbeli halastavak a sporthorgászatot, a Sokorói-erdők pedig a vadászatot kedvelő látogatóknak kínálnak kikapcsolódási lehetőségeket. Egyre több a kerékpáros és a hátizsákos, gyalogos kiránduló is, a településen és környékén kijelölt turistautak találhatók.
A térségben a 2010-es évek után az uniós pályázatoknak köszönhetően jelentős fejlesztések valósultak meg. Ez érezhető az oktatási és nevelési infrastruktúra fejlesztésében, gondolva itt óvodák és általános iskolák felújítására. A magánerős fejlesztéseknek köszönhetően jelentősen nőtt az idegenforgalmi potenciálok száma, ami a pincészetek, falusi szálláshelyek és panziók minőségi előrelépésében jelent meg. Szép számban nőtt a minőségi lovardák száma, amelyek országos szinten is jelentősnek mondhatók. Érezhető az együttműködés megindulása a turisztikában érdekelt vállalkozások között és kezdenek megjelenni a helyi termékek is, gondolva itt házi készítésű lekvárokra, szörpökre, olajokra és termelői mézre.
A térségi együttműködésben rejlő potenciálokat sajnos a politikai környezet hátráltatja, mivel a kistérségek megszűntetésével a járási együttműködés közigazgatási szintre korlátozódott. Az alulról jövő kezdeményezéseket generáló LEADER csoportok támogatását nagyon nagymértékben lecsökkentették, amely így csak nagyon szűk keretek között tudja támogatni a helyi termelők, kisvállalkozások és egyesületek elképzeléseit. A korábbi LEADER forrásokból kerültek végrehajtásra falusi szálláshely fejlesztések, termelői támogatások, valamint települési és térségi kulturális programok és turisztikai együttműködések.
Amennyiben sikerülne komolyabb támogatással újra együttműködésre ösztönözni a sokorói LEADER csoport tagjait, az jelentős fejlesztést indukálna a térségben. Ennek kapcsán lehetővé válna nagy vonzerejű térségi fesztiválok megszervezése, olyan jellegű turisztikai

programcsomag és marketingeszközök kiadása, melyekkel országos utazási konferenciákon és kiállításokon lehetne bemutatni a térséget. A programcsomagoknak köszönhetően lehetne ösztönözni az érdekelt felek közötti együttműködést, ami élővé, pezsgővé tehetné ennek a gyönyörű természeti értékekkel rendelkező térségnek az idegenforgalmát.

Az agglomeráció elemzése

Győr gazdasági terjeszkedése egyre jobban megjelenik az agglomeráció településein. Az egyik legjobb példa volt erre a Győrtől 15 km-re fekvő Gönyű település 3000 fős lakosságával, ahol állami nagy projekt keretében kiépült egy nemzetközi kereskedelmi forgalmat lebonyolító kikötő a hozzá kapcsolódó infrastruktúrával. A kikötő elsősorban mezőgazdasági termékek vízi szállításában játszik szerepet. A településnek nagy fejlődést jelentett az E.ON Hungária Zrt. gázerőműve, ami az olaj és a földgáz világpiaci árától függően üzemel. Nagy problémát jelentett a településnek az erőmű kiszámíthatatlan működése ami nem tud kellő tervezési alapot adni a költségvetés összeállításához. **Gönyű** esetében a fejlődés az adóbevételek szempontjából nagy mértékben érezhető, de ettől függetlenül ez a társadalmi potenciálban nem jelent meg. Nem beszélhetünk sem a lakosság szám növekedéséről sem pedig az oktatási és egészségügyi intézmények fejlődéséről.
A 81-es számú Győrt Székesfehérvárral összekötő főút mentén helyezkedik el **Pér község**, ahol a 90-es években repülőtér épült. A 2000-es években a repülőtér nemzetközi státuszt kapott és elsősorban az Audi használja elektronikai eszközök szállítására, illetve saját utasforgalomra. A státusz ellenére a reptér utasforgalmat nem bonyolít és charter járatokat sem fogad. A község közigazgatási területén az Audi felvásárolt mintegy 30 hektárnyi területet és ezzel párhuzamosan kialakításra került egy lakópark infrastruktúrája is. Az Audi létesítményeket nem telepített még ki a településre, bővítése a győri területeken történik. A kialakítandó lakópark évek óta üresen áll, sem befektetőket sem letelepedőket nem vonzott. A hiányzó ipari kapacitások révén a 2400 fős település adóbevételei csekélyek, így sem a demográfiában sem az intézményhálózatban nem tapasztalható fejlődés.
Szintén a 81-es számú főút mentén fekszik **Töltéstava** 2200 fős lakosságával ahol a külvárosi fejlődés a gazdaság területén nem, viszont a lakosság növekedésében megjelent. Ezzel párhuzamosan viszont nem fejlődött az intézményi háttér, így a falu tipikusan csak Győr elővárosaként, úgynevezett „alvó településként” működik.
A 82-es számú főút mentén helyezkedik el **Écs Község és Pannonhalma városa**. Écs lakossága elérte a 2000 főt és pozitív demográfiával bír. Ennek köszönhetően megújult az intézményi háttérrendszer, de viszont gazdasági erősödése nem mondható jelentősnek. Ehhez még hiányoznak az infrastrukturális feltételek, amelyek versenyhátrányt jelentenek a településnek. Pannonhalma esetében nagyon megdöbbentő, hogy országos híre ellenére nem tudott élni a nevében rejlő lehetőségekkel. Lakosságszáma az utóbbi 10 évben csökkent városi rangja ellenére. A lakosság száma alig haladja meg a 3500 főt, míg korábban 3800 fő is volt. Az apátság európai uniós forrásokból az elmúlt években mintegy 7 milliárd Forint fejlesztést hozott a kis városnak, de ez mind az apátság területén csapódott le. Az elmúlt 5 évben kistérségi összefogásból megújult az intézményi hálózat, gondolva itt az általános iskolára és a kistérségi járóbeteg központra, de nem mondható el, hogy Pannonhalmának lenne térségi központosító szerepe. Ezt nagyban befolyásolja Győr közelsége ami 20 km-re van a kis várostól, illetve az a tényező, hogy a Pannonhalmi Kistérség számos települése nincs közvetlen közösségi közlekedési összeköttetéssel Pannonhalmával. A bakonyi települések lakosai a 82-es számú főúton, a Pannonhalma mögötti falvak lakói pedig a 81-es számú főúton közvetlenül Győrbe juthatnak. A városban alig található ipari potenciál, és a turisztika is jelentősen elmarad az

apátságban rejlő lehetőségektől. Az igazsághoz hozzá tartozik, hogy etnikai szempontból is hátrányokat szenved el a város.
Győr déli szomszédja és vele közigazgatásilag határos **Győrújbarát település**. Győrújbarát 6200 fős lakosságával a Nyugat-Dunántúli Régió legnagyobb falva. A község nem rendelkezik közvetlen autópálya lehajtóval, ennek ellenére számottevő gazdasági kapacitás telepedett meg. A szuburbanizációs folyamatok egyértelmű nyertese volt a település, mivel lakosságszáma 10 évvel ezelőtt nem sokkal haladta meg a 4000 főt. Az újonnan kiköltöző, magas presztízsű réteg viszont csak „alvó településként" használja a falut. A község az intézményhálózat fejlesztésével le tudta követni a lakosság szám növekedését, de viszont útjainak minősége rendkívül sok kívánnivalót hagy maga után. Gazdasági szempontból hátránya, hogy főútvonal nem megy át a településen. Ezt ellensúlyozza a városhoz való közelsége és szép természeti értékei, de rossz településszerkezete és infrastruktúrája miatt fejlődési lehetősége korlátozott.
Győr nyugati szomszédja **Abda és Öttevény** települések, melyek az első állomások az osztrák határátkelő helyet jelentő Sopron és Vámosszabadi irányába. A 80-as években mindkét település felkapott kereskedelemmel bírt az átutazó nyugati forgalom miatt. A 90-es években az M1-es autópálya megépítésével az Ausztria felé irányuló forgalom teljesen az autópályára tevődött át. Ez a híres abdai és öttevényi bazársor teljes leépüléséhez vezetett. A két település kikapcsolódott ebből a vérkeringésből. Minkét település lakosságszáma valamivel meghaladja a 3000 főt, és mérsékelt növekedés tapasztalható mind a demográfiában mind a gazdasági potenciálban. 2015-ben elkészült a Győrt Szombathellyel összekötő 85-ös számú főút gyorsforgalmi szakasza egészen Csornáig, amit 2019-ben Sopronig ki fognak építeni 2x2 sávon. Az új gyorsforgalmi szakasz elkészülte tovább tehermentesíti a Mosonmagyaróvár és Sopron felé vezető régi főút forgalmát, ez által még jobban elkerülve az említett két települést. Az új gyorsforgalmi út új potenciális gazdasági területeket lesz képes feltárni, amelyek elsősorban Győrt érintik.
Győr északi részén vezet az út Szlovákia felé, ami **Vámosszabadi Községet** érinti határátkelő hellyel. Az északi részről indul az út Szigetköz irányába, ami Lipót felé bonyolít nagy forgalmat a nyári időszakban kedvelt fürdője miatt. A szigetközben kiépítésre került egy kerékpárút ami szintén nagy vonzerőt biztosít. A felfűződő települések mint **Győrújfalu, Győrzámoly és Győrladamér** kedvelt letelepülési célpontok, ahol a lakosságszám sok fiatal család beköltözésével a 2000-es években ugrásszerűen megnőtt. Győr közelsége miatt a lakosok java része az intézményhálózatot inkább a megyeközpontban veszi igénybe. Ipari növekedésük elhanyagolható, a falvak itt is tipikusan „alvó településként" működnek. Az 1700 fős Vámosszabadi az utóbbi években országosan befogadó állomásáról híres, ahol migránsokat szállásoltatnak. Ennek következtében a település megítélése jelentős negatív fennhangot hordoz, ami komoly hatással van mind a demográfiára, mind az ingatlan árakra. Gazdasági potenciálja a határátkelő hely ellenére nem jelentős.

3.7 Térségi SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
Győr perifériáján jól kiépített infrastruktúra és közműhálózat, meglévő ipari gazdasági létesítmények és működő gazdasági övezetek M1 autópálya, Bécs, Pozsony, Budapest és Győr közelsége Győr és Szombathely közötti gyorsforgalmi útszakasz elkészülte két számjegyű főutak közelsége Sopron, Mosonmagyaróvár, Szombathely, Pápa, Veszprém, Székesfehérvár és Tatabánya irányába országos jelentőségű kikötő Gönyű térségében, hozzá kapcsolódó logisztikai és raktározási bázissal nemzetközi teherszállítási forgalmat bonyolító reptér Péren nemzetközi jelentőségű vasútvonal csomópontja Győrben Győri Ipari Park, mint megyei szintű fő foglalkoztató Győr, mint szolgáltatói központ M1 autópálya lehajtóknál kialakuló gazdasági övezetek	Győr közvetlen vonzáskörzetén kívül negatív demográfiai folyamatok és elöregedő települések alacsony lakosságszámmal ezen településeken nagyon gyenge intézményhálózat és vállalkozói potenciál gyenge infrastrukturális adottságok, gondolva utakra és közműhálózatokra országos szinten legrosszabb minőségű úthálózat falvak közvetlen összeköttetésének hiánya potenciállal bíró városok közelségének hiánya Győrön kívül mezőgazdasági feldolgozó potenciál hiánya lassú és körülményes pályázati támogatási rendszerek
Lehetőségek	**Veszélyek**
új ipari parkok és övezetek kialakításának lehetősége Győrt Sopronnal összekötő gyorsforgalmi útszakasz jövőbeni megépítése 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő, illetve 83-as számú Győrt Pápával összekötő főút elkerülő szakaszának megépítése növekedő helyi adóbevétel helyi szolgáltatásfejlesztés bővülése jól szituált, képzett belső migráció és a lakosságszám növekedése	nagyfokú kitettség az Audi Hungária Kft. felé, túlzott mértékű ráépülés az autóipari beszállításra hiányzó szakképzett munkaerő nyugati határ közelsége, ezért a szakképzett munkaerő elvándorlása importált alacsony színvonalú és hátterű munkaerő megjelenése Győr gazdasági elszívó hatása

Infrastrukturális és gazdasági szempontok

Demográfiai és idegenforgalmi szempontok

Erősségek	Gyengeségek
nagyon jó földrajzi elhelyezkedés M1 autópálya, Győr és Pannonhalma közvetlen közelsége a Bakony és a Balaton közvetlen megközelítési lehetősége világörökségi és országos természetvédelmi helyszínek Pannonhalmi Borvidék Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, mint egyedülálló Közép-Európai látványosság Sokoró Dombság természeti értékei országos túra utak jól működő gazdasági környezet jól működő panziók, vendégházak és borászatok Győr agglomerációjában kiemelkedően pozitív demográfiai folyamatok letelepedő fiatal családok magas száma	a Győrtől távolabb eső településeken alacsony lakosságszám, elöregedő népesség és negatív demográfia ezen településeken gazdaságilag nem motiválható lakosság helyenként etnikum magas aránya hiányzó adottságok gazdasági vagy turisztikai fejlesztésekhez a kistelepüléseken a hiányzó marketing miatt a térség gyenge ismertsége kihasználatlan természeti és turisztikai adottságok, hatékony összefogás hiánya gyenge promóciós munka hiányzó turisztikai és idegenforgalmi együttműködés Győrrel és Pannonhalmával kevés promócióra fordítható forrás hiányzó térségi programok és kulturális fesztiválok hiányzó infrastruktúra nagyobb volumenű, akár csak helyi rendezvények megtartásához
Lehetőségek	**Veszélyek**
a Sokoró Térség hírnevének országos megismertetése hatékony marketing munka kapcsán a Pannonhalmi Apátságra, mint világörökségi helyszínre való rákapcsolódás lehetősége Győr közvetlen közelségének kihasználása mind a nagyszámú lakosság, mind az ide látogatók szempontjából Győr Pannonhalma kerékpárút 2017-ben történő megépítése bor és ökoturizmusban rejlő lehetőségek Sokoró Naturpark és Pannónia Kincse Leader Egyesület fejlesztése	kellő attrakció és programok hiánya a valódi turisztikai célponttá váláshoz jó infrastruktúrával rendelkező bemutatóterek, valamint nagyobb volumenű rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínek létrehozására irányuló pályázati források elmaradása marketingértékek létrehozásának elmaradása térségi összefogást generáló szándék és pályázati támogatás elmaradása magasabb presztízsű kulturális rendezvények elmaradása, melyek növelhetnék a térség ismertségét és színvonalát

Területfejlesztési és pályázati szempontok

Erősségek	Gyengeségek
Győr közvetlen agglomerációjának magas fejlettségi szintje a munkaerő és az alvállalkozói szféra szempontjából győri agglomeráció magas lakosságszáma és magasabb életszínvonala az agglomeráció jó földrajzi elhelyezkedése miatt magas szintű pályázati és településfejlesztési potenciál a magas helyi adóbevételek miatt rendelkezésre álló saját forrás pályázatokhoz és tervek készítéséhez a Pannonhalmi Apátság, mint pályázati húzóerő és a Bencés Konglomeráció nagyon magas arányú pályázati támogatásai Pannonhalma, mint kistérségi központ támogatásvonzó képessége a Pannonhalmi Borvidék, mint alulról jövő önszervező erő települési összefogás gyakorlata	az országos szinthez mérten magasabb gazdasági színvonal miatt nagyon szűkös településfejlesztési források a térség adottságaihoz és lehetőségeihez mérten nagy fejlesztési igények, melyhez nem áll rendelkezésre saját forrás kistelepülések kimaradása a fejlesztési forrásokból a közös hivatali rendszer miatt a települési önállóság nagyon nagymértékű csorbulása nagyon alacsony színvonalú úthálózat, amely gátját jelenti a gazdasági beruházásoknak Győr agglomerációján kívül elöregedő és csökkenő népességű településhálózat az agglomeráción kívül hiányzó tőkeerő és szűkös bevételi források Győr pólusú fejlődés
Lehetőségek	**Veszélyek**
Győr agglomerációjának bővítési lehetősége gazdasági területek kialakítása terén infrastruktúra és közmű hálózat magas szintje az agglomerációban térségi foglalkoztatás növekedése, belső migrációs célpont növekedő helyi adóbevételek az agglomeráció településein helyi szolgáltatásfejlesztés bővülése és lakosságszám növekedése az agglomerációban Győr-Pannonhalma kerékpárútban és 8311-es számú út felújításában rejlő lehetőségek idegenforgalmi értékfeltárásban rejlő lehetőségek	Győr gazdaságelszívó ereje periféria településeinek további leszakadása a hátrányos adottságok miatt alulról jövő kezdeményezések alacsony szintű támogatottsága korlátolt települési együttműködési lehetőségek települések közötti színvonalbeli különbség további tágulása a pályázati rendszerekben meglévő forráselosztás miatt nem prioritásszerű fejlesztési sorrend pályázati döntéshozatali rendszerek lassúsága Győr, mint megyeszékhely közelsége miatt komoly versenyhelyzet minőségi szolgáltatások és programok nyújtásában

Nyúl község jellemzése

Földrajzi elhelyezkedés infrastruktúra

A 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő főút első állomása **Nyúl Község**. A település egyben a kapuja is a világörökségként rangsorolt Pannonhalmi Apátságnak és borvidéknek. A község a Bakony északi nyúlványán helyezkedik el, ennek köszönhetően nagyon szép természeti adottságokkal rendelkezik. Itt található Közép Európa legnagyobb természetes vízmosása is, a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer. Nyúl a Nyugat-Dunántúli Régió 2. legnagyobb falusi települése a maga 4300 fős lakosságával.
A demográfia pozitív, folyamatosan nő a fiatal letelepedő családok száma. A község a térségben már a 80-as években is kimagaslott gazdasági potenciáljával, ami a 2000-es években tovább erősödött. Az európai uniós forrásoknak köszönhetően teljesen megújult az intézményrendszer és tudatos fejlesztés következtében ipari övezet és turisztikai célállomások is kerültek kijelölésre. A fejlesztések eredményeként a győri agglomeráció egyik legversenyképesebb pontját jelenti a település. Az autópálya és Győr közelsége a kialakított infrastrukturális lehetőségekkel komoly előnyt jelentenek a községnek.

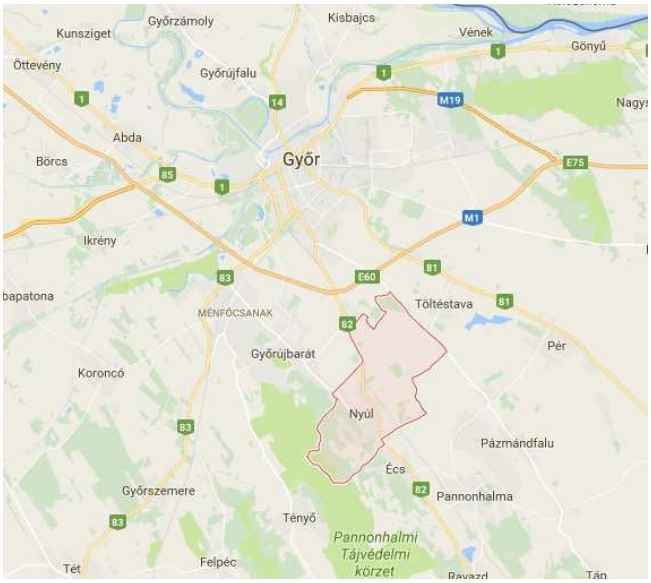

Győr agglomerációjából Nyúl Község rendelkezik az egyik legnagyobb gazdasági potenciállal. A településen 3 nagyobb cég és a mezőgazdasági szövetkezet a legnagyobb foglalkoztató és mellettük még több mint 300 kisvállalkozás működik. A tengeri halászathoz és szennyvíztisztító telepek működéséhez szivattyúkat gyártó svájci székhelyű Hidrostal AG még Kínában és Peruban rendelkezik gyártóüzemekkel, melyből a nyúli telephelyű Hidrostal Kft. 38 főnek biztosít munkát. A németországi székhelyű Hefter GMBH 15 éve hozta létre gyártóbázisát Nyúl Községben. A cég irodai elektronikai felszereléseket és nagyteljesítményű ipari takarítógépeket gyárt. Profilja az utóbbi években bővült röntgenkészülékek, valamint tesztelésre alkalmas próbadarabok előállítását produkáló 3 dimenziós szkennerek és nyomtatók gyártásával. A vállalat nyúli telephelyén mintegy 90 főnek ad munkát, míg győri bázisán több mint 30-an dolgoznak. 2014-ben kezdte meg működését a német tulajdonú KSH Rúgógyár Bt. mely 3500 nm-es gyártócsarnokával 75 főt foglalkoztat. A cég pneumatikus rugókat gyárt az autóipar, a repülőgépgyártás, valamint a bútoripar számára. Jelentős partnerei a Mercedes, az Audi, a Scania, illetve az Airbus ahova utasszállító repülőgépek fékszárnyához szállít feszítőrugókat.
A település gazdasági fejlődése valamint az intézményrendszer fokozatos fejlesztése hozzájárult a pozitív demográfiai mutatók eléréshez is. A lakosságszám növekedése és fiatal családok letelepülése követelte meg az óvoda 6 csoportossá történő bővítését, egy új bölcsőde

építését, az általános iskola teljes körű felújítását, valamint az egészségügyi ellátó rendszer további fejlesztését a rendelők felújításával, illetve egy újabb gyermekorvosi rendelő kialakításával. A település korfája köszönhetően a gyermekek és fiatalok magas számának egyre egészségesebb formátumot mutat.

A településen ezek mellett megtalálható posta, templom, plébániahivatal, egy 600 fős kapacitású konyha és 120 főre tervezett étkező. A szolgáltató szektorban több fodrászat és kozmetika, éttermek, vendégházak, panziók, pincészetek várják a vendégeket. A település a gazdasági élet területén valódi kisvárosi képet mutat, mivel található itt több élelmiszerbolt, műszaki szaküzlet, autószerelő műhelyek, építőipari vállalkozások, szállítmányozó cégek, növénypatika, virág és ajándékkereskedések is. A helyben foglalkoztatottak száma meghaladja az 1000 főt.

A település infrastrukturális ellátottsága fokozatosan fejlődik. Alig található a település lakott területén olyan út, ami nem rendelkezik szilárd burkolattal. A víz, szennyvíz és elektromos hálózat kiépítettsége meghaladja a 85%-ot. Jelentős forgalmat bonyolít le a 82-es számú főút, melynek átlagos jármű forgalma naponta 9500 gépjárművet jelent. A településen át vezet a 8311-es számú út is, mely biztosítja a kapcsolatot Győrújbarát irányába. Mind a két említett útvonalon közösségi közlekedés történik. A 82-es számú főútvonalon 4, a 8311-es úton pedig 3 buszmegálló található irányonként. A települést érinti a Győr-Veszprém vasútvonal is. A buszjáratok szinte fél óránként érintik a települést. Nagyon jelentős hatással fog bírni a település életére a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút, melynek első állomása szintén Nyúl Község lesz. Ennek tervezett megvalósítása 2018-ra tehető. A 8311-es út teljes rekonstrukciója szintén ebben az időszakban várható. A két beruházás összértéke meg fogja közelíteni a 3 milliárd Forintot. Saját beruházásként zajlik az ipari elkerülő út megvalósítása, melyre építési engedéllyel rendelkezünk. Ennek célja a település elején található körforgalmi csomópontból kiindulva egy új 1400 m hosszú 6 m szélességű 40 tonna teherbírású útszakasz megépítése a célirányos nehézgépjármű forgalom számára. Ezen az úton lenne megközelíthető a település ipari övezete, illetve a mezőgazdasági szövetkezet raktárbázisa. A beruházás megvalósítása 2017-re tehető, mintegy 200 millió Forintos összegből.

A település természeti értékeinek köszönhetően egyre jelentősebb turisztikai állomás is. Fő látványossága a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, mely Közép Európa egyik legnagyobb természetes vízmosása. A benne kiépült gátrendszer szintén országos jellegű látványosság. A vízmosások lösz partfalaiban gyönyörű pincesorok alakultak ki, melyek szintén országos kuriózumnak számítanak. Az utóbbi évek beruházásainak köszönhetően nagyon jó minőségű aszfaltozott utakon közelíthetőek meg ezek az értékek. A település jelentős borászati tradícióval bír, amit erősít a Pannonhalmi Borvidék egyre elismertebb pozíciója, valamint a Pannonhalmi Apátság, mint világörökségi helyszín. Az idegenforgalomra ráépülve több vendégház, panzió és borászat fogadja az ide látogatókat. A 2010-es években megrendezett pince fesztivál több mint 10 ezer látogatót vonzott.

Az önkormányzat nagyon jelentős hangsúlyt fordít a helyben élők kényelmének kiszolgálására és környezetük fejlesztésére. Jelentős beruházások történtek az utóbbi években az utak és árokrendszerek fejlesztésére, melynek köszönhetően az elmúlt 5 évben közel 10 km települési út kapott szilárd burkolatot. Megoldásra került a település hegyi részének, valamint fő útjának vízelvezetése szilárd burkolatú árkok kiépítésével.

Társadalom és demgráfia

A település gazdasági és társadalmi mutatói országos átlag felettiek. Győr és az M1-es autópálya közvetlen közelségének köszönhetően nagyon jók a demográfiai mutatók és folyamatosan nő a kiköltöző fiatal családok száma is. A belső migráció kétirányú. Győr közelsége miatt viszonylag magasabbak az ingatlanárak és az albérleti díjak, de viszont a környező településekhez mérten **mérsékeltebb árfekvéssel** számolhatunk. Ennek hatására van egy **szuburbanizációs folyamat**, amelynek eredményeként egy tehetősebb családos győri réteg vásárol családi házakat a településen, ahol a gyermekeknek a társasházi lét után **falusi környezetet és minőségi életteret** tudnak biztosítani. Ebben **nagy segítségre vannak a családtámogatási formák és a bevezetett ÁFA csökkentés és visszaigénylés lehetősége is.**

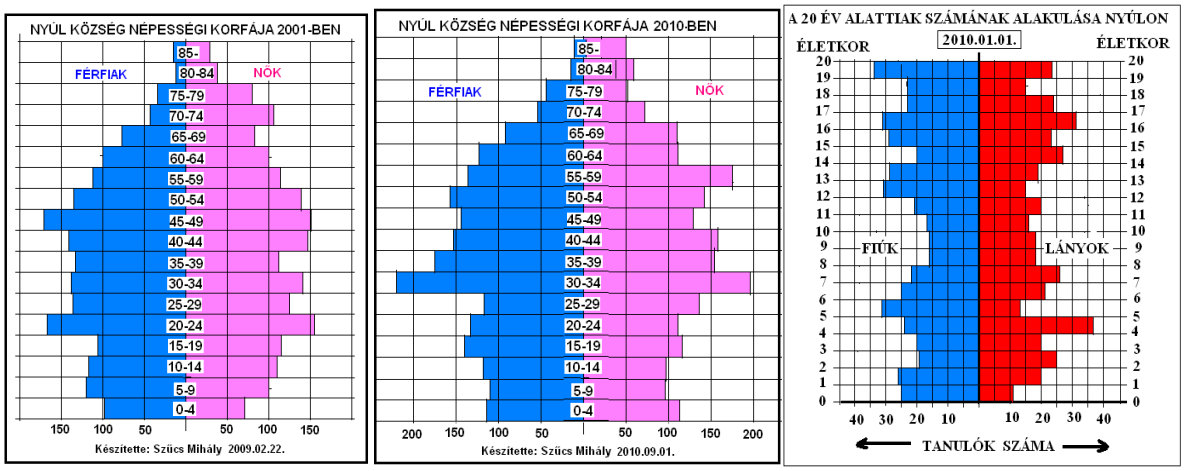

NYÚL KORFÁJÁNAK VÁLTOZÁSA 9 ÉV ALATT A 20 ÉV ALATTIAK SZESZÉLYES MEGOSZLÁSA

A népesség korösszetétele

A 2011-es népszámlálás friss adatainak birtokában sikerült elkészítenem Nyúl község lakó népességének korfáját. A KORFA olyan speciális szalagdiagram, amelynek vízszintes ágain nemenkénti megosztásban (nőket a jobb, férfiakat a baloldalon feltüntetve) ábrázolja az egyes korcsoportok pontos létszámát. Függőleges tengelyén pedig alulról felfelé haladva olvashatjuk le a népesség életkorát 0 évtől akár a 100 év felettiekig.

Túl kevés gyermeket számláló korcsoportok belépése esetén ugyanis kevesebb tanteremre, kevesebb gondozóra, óvónőre, tanítóra és tanárra lesz szükség, de csak akkor, ha ez a tendencia tartósnak bizonyul. Ha csupán egy-egy korcsoport létszáma eltérő, akkor még könnyebb megoldani a kiegyenlítést. (7 éves lány pl. csak 13 van Nyúlon, de 6 éves már 36, pedig az utóbbi évtizedekben általában 21-22 születik évente.) Egy másik különös példa.

A 10-14 éves fiúkból csak 16-20 él községünkben korcsoportonként, a 6-9 éves fiúkból viszont már 24-27, tehát korcsoportonként 7-8-al több, ami igen eltérő osztálylétszámokat eredményez! Még szerencse, hogy általában ha a leány korcsoport alacsonyabb létszámú, akkor a fiúké magasabb és fordítva is igaz, így összességében egy elfogadható átlagú osztálylétszámot legtöbbször kiad. Vannak persze kivételek is, amikor mindkét nem rendkívül alacsony

létszámú. Leolvasható a korfáról pl., hogy az 1 éves lányok csak 16-an vannak, és a fiúk is csak 17-en!

További elgondolkoztató példák a korcsoportok létszám-egyenlőtlenségére: Amíg pl. a 6 évesek száma 63 a községben, addig a 10-12 éves korosztályok csak 35-37-en vannak, a 18 évesek pedig 61-en. Így bölcsődei és óvodai csoportokat, vagy iskolai osztálylétszámokat tervezni nagyon nehéz.

Az alacsony születésszámon időlegesen csak a több gyermekes családok bevándorlása tud némiképpen segíteni, ez viszont a családok lakásépítési támogatásával függhet össze, melyet pl. az önkormányzattól remélhetnek… De tovább is romolhat a helyzet akkor, ha iskolába kerülve néhányat Győrbe járatnak majd! A korfa segítségével a korcsoportok létszámából kivonva az egyes évfolyamok létszámát, azt is könnyű kiszámítani, hogy hány tanulót visznek el a szabad iskolaválasztás miatt a községből. Megdöbbentő, hogy Győr szívó hatása mintegy 110 tanulóval csökkenti a nyúli általános iskola tanulóinak számát, vagyis ez a lehetséges gyermeklétszám harmadát jelenti!!! A nemrég felújított iskolaépületen kívül a pedagógus pálya jobb anyagi megbecsülése is szükséges ahhoz, hogy e folyamat megállítható, sőt megfordítható legyen…

A korfát szemlélve szembetűnő, hogy a 30 év alatti korcsoportok létszáma mennyivel alacsonyabb, mint a 30-60 év közöttieké. A 30 év alatti férfiak korcsoportonként 9-10-el, a nők 10-11-el vannak kevesebben, mint a 30-60 év közöttieknél!!! 1980 óta országosan is több a halálozás, mint a születés, ezért a lakosság lassan fogy. Községünk népessége is csak a folyamatos bevándorlás miatt növekszik! Rendkívüli kilengések persze a korfának ezen a részén is előfordulnak. A legszembetűnőbb a 35 éves férfiak magas létszáma (59-en vannak), míg az ugyanolyan korú nők csak kb. fele annyian (33-an) élnek Nyúlon! Meglepően alacsony a 47 és 52 éves nők száma a községben Az előbbiek 15-en, az utóbbiak csak 11-en vannak, míg hasonló korú férfitársaik 24-en, illetve 25-en! A legnépesebb női korcsoportok Nyúlon a 31-46 évesekéi, az ő létszámuk 35-40 fő minden korcsoportban. Elég népes női csoport még az 53-61 éveseké is, mert ezek 30-35 fősek. A férfiaknál a 31-43, illetve az 54-58 évesekből van a legtöbb, az előbbiek 35-40-en, az utóbbiak 30-40-en vannak. Innentől aztán egyenletesen fogy a férfiak száma, csak a 64 évesek (29 fő) és 78 évesek (14 fő) száma magasabb egy kicsit az átlagosnál, viszont a 80 év fölötti férfiak száma korcsoportonként már csak 1-3 fő. A legidősebb férfi 94 éves (2012). A nőknél 61 évnél indul meg az egyenletes csökkenés, amiből csak a 69 évesek képeznek pozitív kivételt, mert ők még 29-en vannak. Nagyon meglepő a 80-86 év közötti nők viszonylag magas aránya is, hiszen az ő számuk minden korévben 9-12. A helyi társadalom elöregedése is kiderül a 2011-es eredményekből: a 100 aktív korúra jutó gyermekek száma 26, míg a 100 aktív korúra jutó időskorúaké már 32, az is árulkodó adat, hogy Nyúlon a 100 gyermekkorúra jutó időskorúak aránya már 124.

Hasznos információkat nyerhetnek a korfa pontos ismeretéből az orvosok is, hiszen a veszélyeztetett korcsoportok létszámának pontos ismerete egyes esetekben (járványok) igen fontos lehet. Ugyanígy a védőnők az oltandó gyerekek pontos létszámáról, stb. kaphatnak adatokat. Az ügyes kereskedők is fel tudják használni a korfáról leolvasható számokat, hiszen bizonyos árucikkek eléggé életkorhoz kötöttek, így azok rendelési arányait a fogyasztók létszáma határozza meg. A nyugdíjas szervezetek vezetői számára is fontos iránymutató az egymás után belépő időskorú csoportok előbb lassabban, majd rohamosan csökkenő létszáma.

A nemek aránya

Ebben a tekintetben Nyúlon is, mint az országban általában a nők voltak többségben a 2001-es népszámláláskor. Akkor 1855 férfi és 1916 nő élt a községben. A 2012-es korfa tanúsága szerint az 55-59 éves nők (Ratkó-korszak) és az a fölötti női korosztályok aránya magasabb a férfiakénál nálunk is. Közülük drámaian sok az özvegy! Az idősek otthona felépítésének ideje tehát szinte követelően elérkezett. Különös, hogy a 30-34 évesek nemcsak a nőknél, de a férfiaknál is nagyjából 50-nel többen voltak 2012-ben, mint a 2001-es korfán az akkor még 20-24 évesek! Ez csak úgy lehetséges, hogy kb. 50 nő és 50 férfi költözött Nyúlra az utóbbi 10 évben. Rájuk, azaz a községbe bevándorlók igényeire külön és komolyan oda kell figyelni a község vezetőinek, hiszen ők és gyermekeik pótolják azt a veszteséget, amely az alacsony születési és magasabb halálozási különbség hiányából adódik.

A 2011-es népszámláláskor a férfiak és nők aránya közel azonos volt, hiszen 2090 férfi és 2098 nő élt Nyúlon. Magyarország legtöbb településén a nők vannak többségben, különösen a 40 év feletti korcsoportokban. Országosan tehát ez az arány jóval rosszabb képet mutat, ugyanis hazánkban 1000 férfira 1117 nő jut. Megyénkben már csak 1071, Nyúlon pedig mindössze 1003, vagyis ez az érték olyan közel van az 1000-hez, hogy lehetnek olyan időszakok, igaz csak rövid időre, hogy Nyúlon férfitöbblet alakul ki.

A népesség családi állapota, adatok a családokról és a háztartásokról

2001-ben A 18 év feletti férfiak 29 %-a volt nőtlen, 60%-a élt párkapcsolatban, több mint 4%-a volt özvegy és 6,6%-a volt elvált. Ezzel szemben a 18 év feletti nőknek csak 17,8%-a volt hajadon, 56%-a élt párkapcsolatban, csaknem 21 %-a volt özvegy !!! és 5,4%-a elvált.

A 964 párkapcsolatban élő nő összesen 1760 gyermeket nevelt, tehát egy nőre mindössze csak 1,83 gyermek jutott. Ez bizony azt jelenti, hogy még a szülők utánpótlása sem volt biztosított!

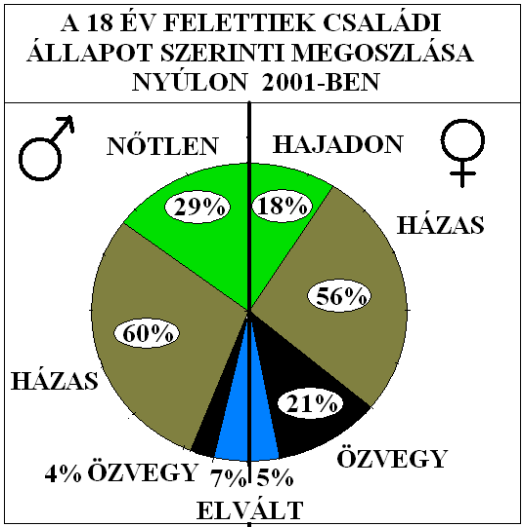

A párkapcsolatban élő nők 8,5 %-ának nem volt gyermeke, 21,4%-ának csak egy gyermeke volt, a kétgyermekesek aránya 53%, a 3 gyermekeseké 14,5%, míg a 4 vagy annál több gyermekesek aránya mindössze 2,6% volt 2001-ben Nyúlon. A 2011-es népszámlálás már nem nemek szerint, hanem csak összesítve hozza a 15 évesnél idősebbek családi állapot szerinti megoszlást.

Nőtlen és hajadon 949 fö = 27 %
Házas 1897 fő = 54,1 %

Özvegy 370 fő = 10,6 %
Elvált 289 fő = 8,2 %
Összesen 3505 fő
Ebből élettársi kapcsolatban él 287 fő = 8,2 %, tehát az elváltak és élettársi kapcsolatban élők száma Nyúlon csaknem megegyezik.

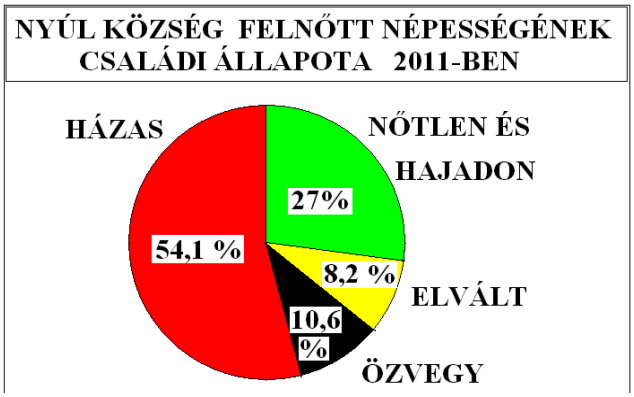

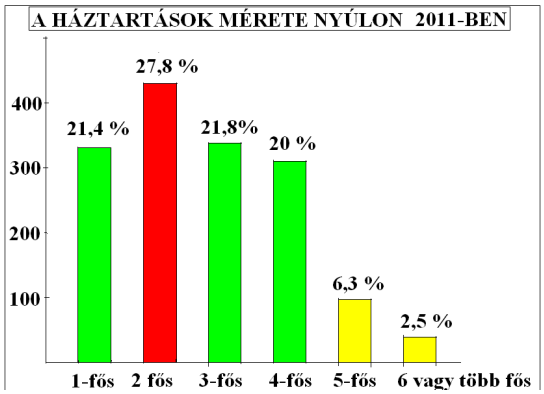

A háztartások száma Nyúlon 1545 volt. 100 háztartásra 270 személy jutott, akikből 120 volt foglalkoztatott.
A háztartások mérete a következőképpen alakult 2011-ben:

A háztartások mérete Nyúlon 2011-ben		Összetétele leggyakrabban:	
1 személyes háztartások száma:	331= 21,4%	Egyedül élő özvegy, elvált vagy még nőtlen, hajadon személy	
2 személyes háztartások száma:	430 = 27,8%	2 szülő (már vagy még) gyermek nélkül vagy 1 elvált szülő 1 gyermekkel	
3 személyes háztartások száma:	338 = 21,8%	1 gyermekes család	
4 személyes háztartások száma:	310 = 20 %	2 gyermekes család	
5 személyes háztartások száma:	97 = 6,3%	3 gyermekkel	esetleg nagyszülőkkel élő család
6 vagy több személyes háztartások száma:	39 = 2,5%	4 vagy több gyermekkel	
Az összes háztartás száma:	1545 = 100%		

A családok száma Nyúlon 1204, így 100 családra 298 családtag jut, tehát családonként kb. 3 fő. A 100 családra jutó 15 évesnél fiatalabbak (gyermekek) száma 56.

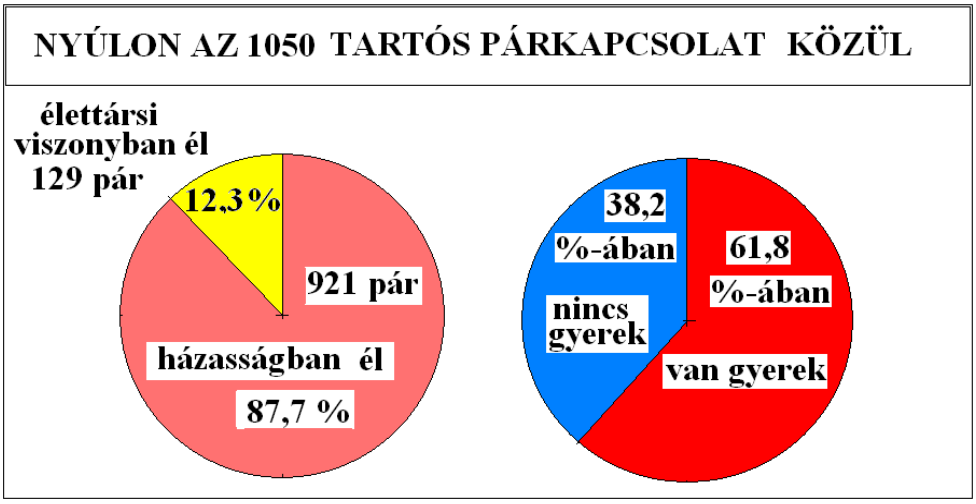

Az 1050 tartós párkapcsolat közül 921 (87,7%) a házasság és 129 (12,3%) az élettársi viszony. **Döbbenetes, hogy a párkapcsolatok 61,8%-ában van csak gyerek, 38,2%-ában nincs.** A 154 csonka család közül 23 esetben az apával, 131 esetben az anyával élnek a gyerekek.

Nemzetiségi megoszlás Nyúl községben

Míg 2001-ben a népesség 97,7%-a vallotta magát magyarnak és csak 23-an jelezték, hogy más nemzetiséghez tartoznak, addig 2011-ben már csak 96,1% volt a magyarok aránya, mert 142-en vallották magukat nem magyarnak. Közülük a 73 volt a német, 17 a cigány, 11 a román és 6 a szlovák, a többi egyéb néphez tartozott. Nemzetiségi megoszlás terén tehát a község még mindig eléggé egységes képet mutat, ugyan, de a lassú változásokat is érdemes lesz figyelemmel kísérni a község mindenkori vezetőinek.

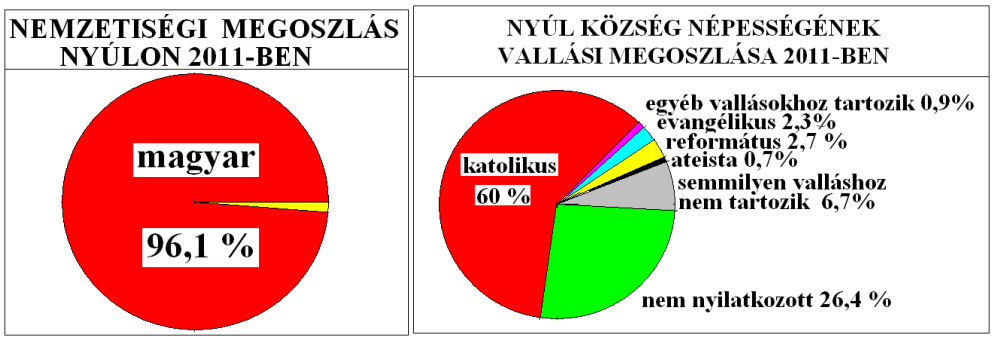

A nyúliak vallási összetétele

2011-ben a népesség 2/3-a (66%) vallotta egyértelműen magát vallásosnak, ezek többsége (60 %) katolikus. Közülük 2508-an római és 5-en görög katolikusok. A reformátusok 117-en (2,7%) , az evangélikusok 99-en (2,3%) vannak. Más valláshoz tartozik további 39 személy

(0,9%). 281-en (6,7%) jelezték azt, hogy semmilyen valláshoz nem tartoznak. Az ateisták száma pedig 30 (0,7%) és végül 1108-an (26,4%) nem nyilatkoztak vallási hovatartozásukról.

A népesség iskolai végzettsége

Szinte hihetetlen, hogy a 2011-es összeírás még 41 olyan 7 év feletti személyt talált Nyúlon, aki egyáltalán nem járt iskolába, tehát egyetlen osztályt sem végzett!!! (2001-ben még 60-an voltak!) Az 1-7 osztályt végzettek aránya már nem éri el a 10%-ot (2001-ben még 16,7% volt), a 8 osztályt végzetteké pedig 22,1% (4%-al kevesebb, mint 10 évvel korábban). Érettségivel rendelkezik a népesség több, mint negyede (26,3%), középfokú, de érettségi nélküli, szakmát adó iskolát végzett további 26,7 %-a. Diplomás a lakosság 14,2 %-a, ők 550-en vannak. Ez részben az értelmiségiek bevándorlása miatt örvendetesen 6%-os növekedést mutat 10 év alatt, s bár jóval az országos falusi átlag fölött van (9,7%), de még mindig elmarad a 19%-os országos átlag mögött.

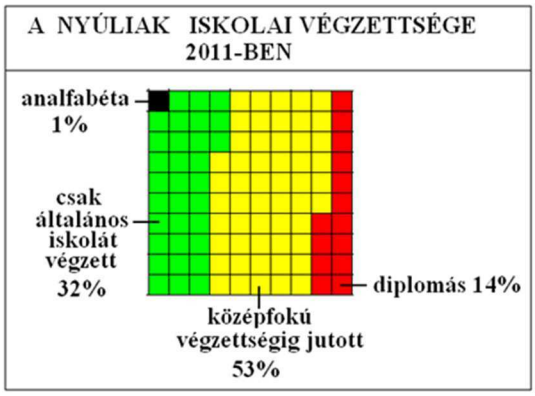

Összegezve azt mondhatjuk tehát, hogy:

	2001	2011
Analfabéta	1,7%	1 %
Csak alapfokú iskolába járt	42,7%	31,7 %
Középfokú végzettségig jutott	47,4%	53,1 %
Felsőfokú végzettségű	8,1%	14,2 %

Foglalkoztatási és foglalkozási megoszlás Nyúlon

2001-ben Nyúl lakóinak 42,4%-a (912 férfi és 685 nő) volt foglalkoztatott, 2011-ben pedig már 44,3%-a, vagyis 1855 személy, ehhez képest az inaktív kategóriába soroltak (főleg **nyugdíjasok) aránya meglepően magas 26,9 %** Ők 2011-ben szám szerint 1127-an voltak. Az eltartottak (leginkább gyerekek és háztartásbeli nők) a népesség negyedét jelentik (25%) Nyúlon. 2001-ben községünkben 106 személy (2,8%) volt munkanélküli, 2011-ben pedig 157-en (3,7%). Megjegyzendő, hogy az országos átlag ekkor 5,7% volt.

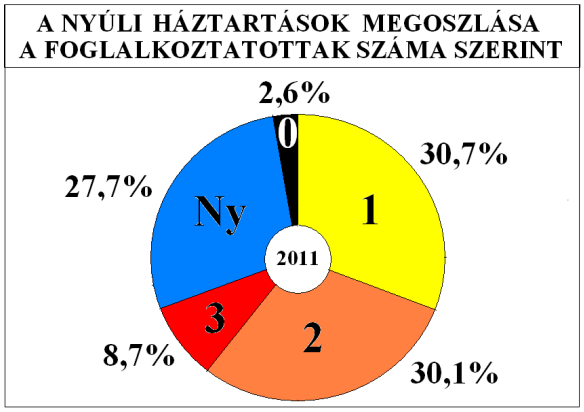

2011-ben a háztartások 31 %-ában egy, 30 %-ában két, és 8,7%-ában három vagy több kereső volt , 28 %-ában pedig nincs kereső, mert már nyugdíjasok, végül 7 olyan háztartás is volt (0,4%), amelyben csak eltartottak voltak keresők nélkül, illetve 34-ben (2,2%) pedig csak munkanélküliek éltek.

A 4178 háztartásban élő nyúli személyből:

1855 (44,4%) foglalkoztatott,

1117 (25,7%) inaktív (nyugdíjas és háztartásbeli)
1049 (25,1%) eltartott, (főleg gyerekek),
157 (3,7%) munkanélküli

Az 1117 inaktívból 850 az időskorú személy, 100 háztartásra Nyúlon 270 személy jut, ebből 120 foglalkoztatott és 55 időskorú.

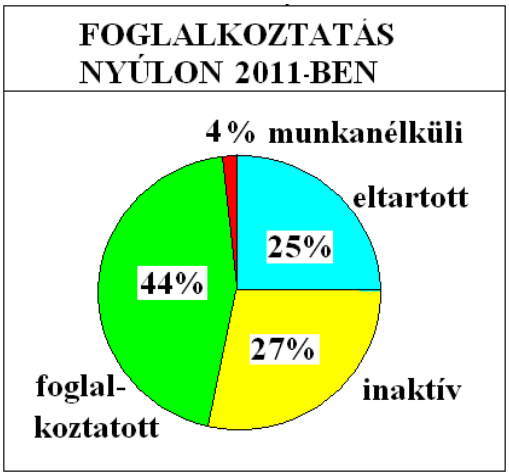

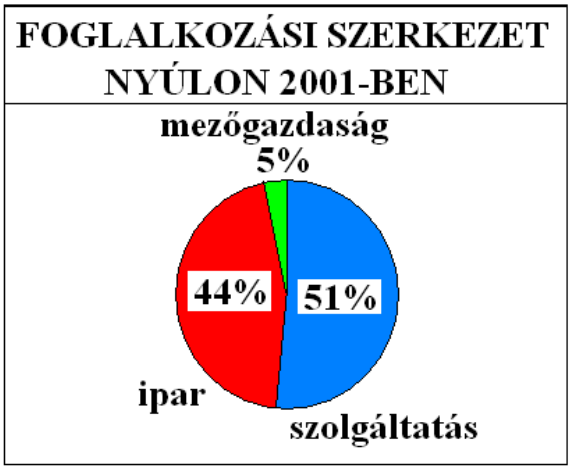

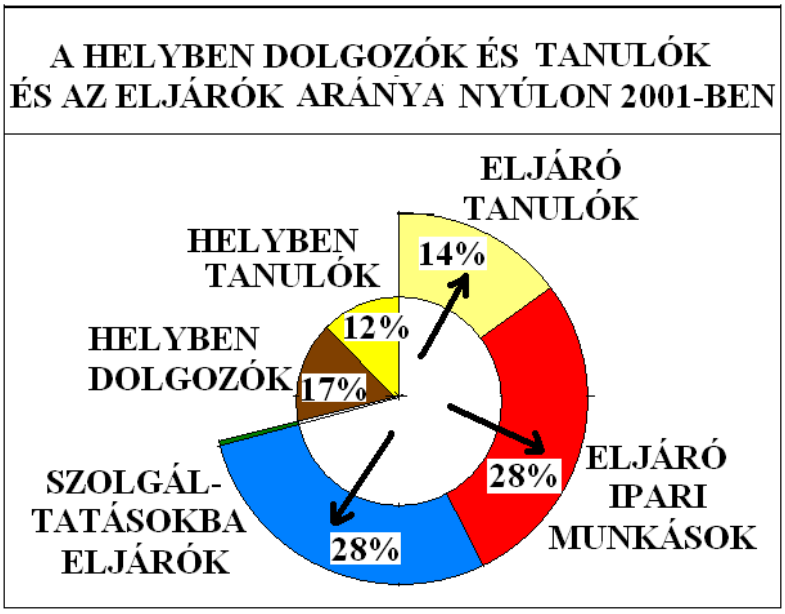

Nagyon fontos ismerni a népesség **foglalkozási megoszlás**át is. Ha a lakosság gazdasági ágazatok közti megoszlását vesszük figyelembe, akkor a 2001-es adatokból azt láthatjuk, hogy miközben falun élünk, **a mező- és erdőgazdaságban (elsődleges szektorban) dolgozók aránya már az 5%-ot sem éri el (4,9%) !!!** Az iparban és építőiparban (szekunder szektor) foglalkoztatottak aránya Nyúlon 43,6%. A legmagasabb a részarányt ma már a szolgáltatásokban (kereskedelem, közlekedés, egészségügy, oktatás, közigazgatás, stb.) dolgozók képviselik **A szolgáltatások (tercier szektor) részaránya Nyúlon 51,5%, vagyis a foglalkoztatottaknak több mint a fele!**

A majdnem 1600 foglalkoztatott közül 207 dolgozott vezető értelmiségi munkakörben, további 342 személy pedig egyéb szellemi foglalkozásban. Mezőgazdaságból 49-en, iparból pedig 645-en éltek a nyúliak 2001-ben.

A **helyben dolgozók száma viszonylag kevés**. Mindössze 207 férfi és 156 nő talál magának munkát Nyúlon. Érdekes, hogy 108-an viszont más településről érkeznek nyúli munkahelyükre (pl. több pedagógus). A 2011-es népszámlálás a gazdasági szektorok változásaira nem kérdezett rá, de valószínűsíthető, hogy a szolgáltatásokban dolgozók aránya tovább növekedett. Az izgalmas kérdés az, hogy vajon az ipar, vagy inkább a mezőgazdaság rovására?

Az ingázás

Nyúlon igen magas az ingázók (más településre dolgozni eljárók**) száma**. Összesen 1234-en, a foglalkoztatottak 77,3%-a utazik naponta tömegközlekedési eszközöket vagy saját gépjárművet igénybe véve munkahelyére, főleg a megyeszékhelyre, Győrbe. Az eljárók többsége (57%-a) férfi. A szolgáltatás (612 fő) és az ipar (609 fő) csaknem azonos embertömeget késztet napi migrációra. Furcsa, de még a mezőgazdaságból élők közül is néhányan (13 fő) ingáznak. Ugyancsak a napi eljárók számát növelik a közép és felsőfokú iskolákba igyekvő tanulók, illetve azok az általános iskolások, akik a szabad iskolaválasztás

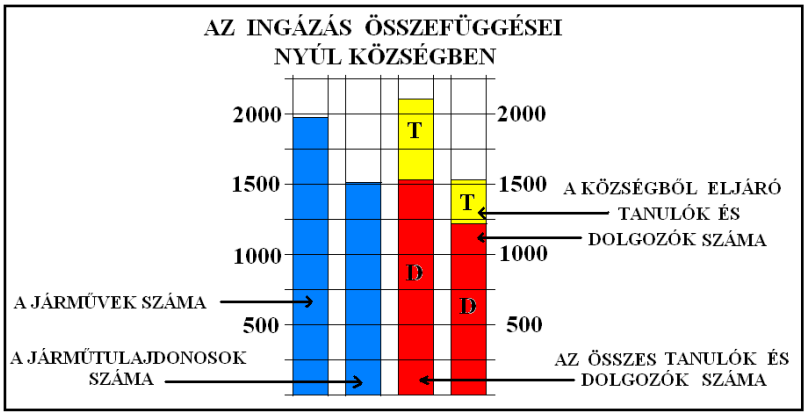

miatt Győr valamelyik iskoláját választották. Az ingázó diákok száma összesen 312 volt 2001-ben.

Ha az eljáró dolgozók és iskolások együttes számát nézzük (1234+312= 1546 személy) láthatjuk, hogy igen komoly embertömeg, **a község népességének éppen 41% kényszerül utazásra naponta.** A tömegközlekedést igénybe vevők busszal (vonaton már alig utaznak) vagy saját gépkocsival kelnek útra. Nyúlon 2010. nyarán 1511 járműtulajdonos rendelkezett 1947 járművel, tehát csaknem minden második lakosra jut egy jármű! A családok szinte mindegyike rendelkezik személygépkocsival, többen kettővel is! Sajnos a 2011-es népszámlálás az ingázást sem kutatta, így csak következtetni lehet annak növekedésére, részben, mert Győrben több új ipari munkahely is létesült, részben, mert tovább emelkedett a személygépkocsik száma.

A népsűrűség változásai

A járművek számának gyarapodása a bejárók számát és az átmenő forgalmat (a 82-es főúton meghaladhatja a napi 10 ezret) is figyelembe véve komoly feladatokat ró az önkormányzatra. Különösen a hegy déli utcáinak fejlesztése lenne égetően sürgető, mert a városról falura kitelepülők szép számmal választják a korábban elnéptelenedő hegyi részek újra benépesedő utcáit. Jelenleg a Hegynek már több mint 700 állandó lakója van és ehhez jönnek még azok a

hétvégi ház és nyaraló tulajdonosok, akik szombat-vasárnap érkeznek, hogy időszakosan akár ezer fölé gyarapítsák Nyúlhegy népességét. Eddig a Szurdik-Kápolna utca tengely és a belőle nyíló utcák (Madarász utca, Cinege, Berek, Vaskapu) jóval nagyobb figyelmet és több támogatást kaptak, (aszfaltozott utcák, vízmosások pályázatos rendbetétele) mint a hegy déli utcái (Felső-Egese, Rigós), ahol hiányzik az aszfaltburkolat, a felső részeken megoldatlan a szennyvízelvezetés, a gázbekötés, a szemétszállítás, pedig ezen területen is ugyanannyian élnek és az új házak gombamód szaporodnak. A község mindenkori vezetésének komoly figyelmet kell tehát fordítania arra, hogy a település hegyi része ne aszimmetrikusan fejlődjön tovább. A népesség egyenletesebb eloszlásának biztosításával ugyanis élhetőbb környezet teremthető minden korosztály számára.

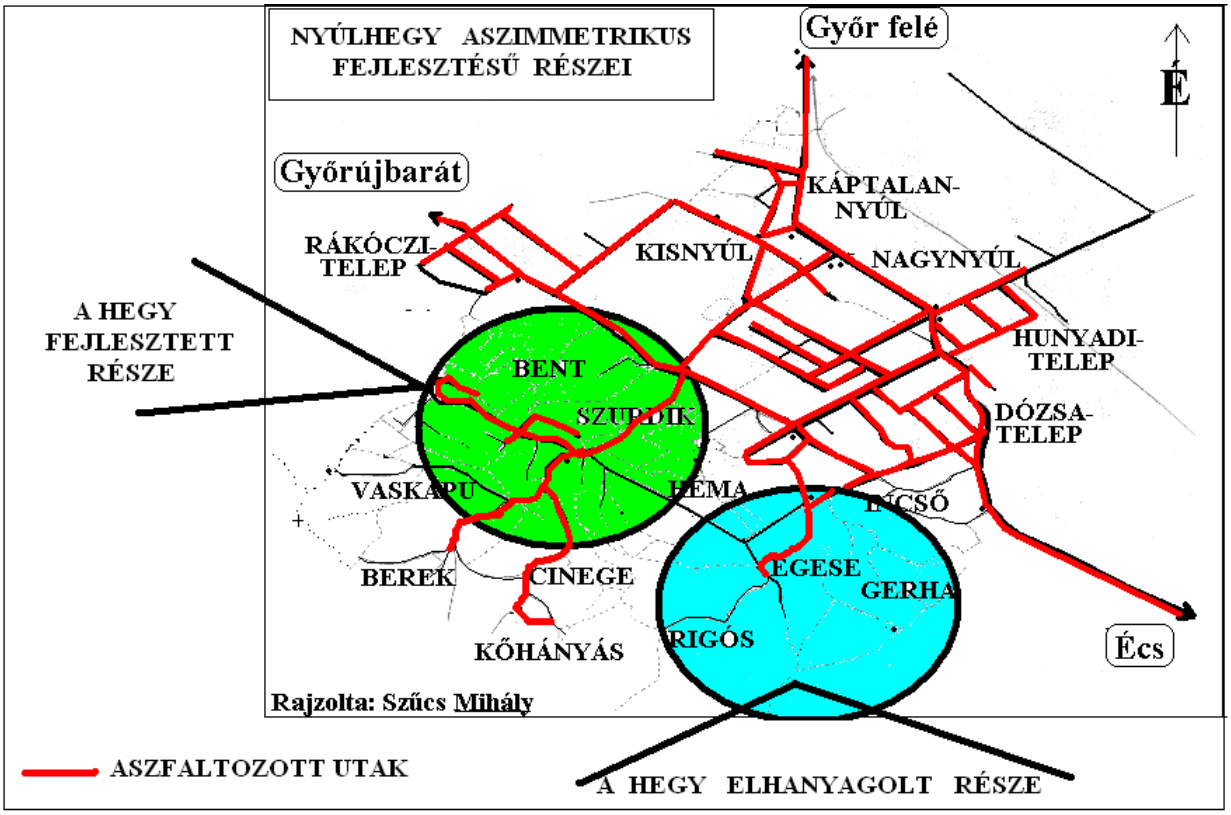

Lakásviszonyok Nyúlon

A község 1591 lakásából 1469 (92%) volt lakott a 2011-es népszámláláskor és 8 üdülő, valamint 114 lakás (7,1%) viszont üresen állt.

A lakások mérete és szobaszám szerinti megoszlása:

Mérete m2-ben	Ilyen lakások száma
39 m2 alatti	25 db. = 1,6%
40-59 m2 közti	70 db. = 4,4%
60-79 m2 közti	195 db .= 12,2%

Szobák száma	Ilyen lakások száma
1 szobás	56 db. = 3,5 %
2 szobás	387 db.= 24,3%
3 szobás	577 db.= 36,2%

80-99 m2 közti	529 db. = 33,2%		4 vagy több szobás	571 db.= 35,9%
100 m2 feletti	772db. = 48,5%			

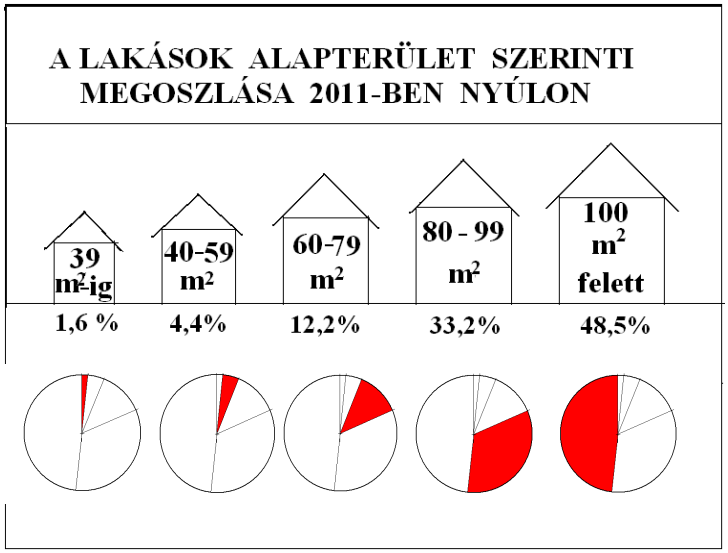

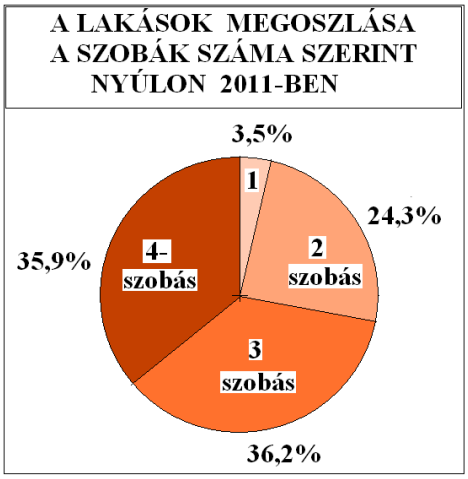

A táblázatokból jól kiolvasható, hogy a lakások többsége (81,7%) 80 m2 feletti és az is, hogy legtöbb lakásban (72%) 3 vagy 4 szoba van. Az 1591 lakás 71 %-a összkomfortos vagy komfortos (21,4%), a félkomfortos (69 db.), komfort nélküli (46 db.) és szükséglakások (7db) száma elenyésző. Hálózati vagy házi vízvezetékkel (98,5%), illetve meleg folyóvízzel (96%) úgyszólván minden lakás, köz- vagy házi szennyvízcsatornával pedig a lakások túlnyomó többsége (86.6+11,9%) ellátott. A 2011-es összeírás csak 2 emeletes házat említ.
Az épületek 98,8 %-a egy lakásos, mindössze 20 olyan van (1,2%), amelyben 2-3 lakás található. 7 intézményi lakás kivételével Nyúlon valamennyi magántulajdonban van.
A lakások építési évét tekintve a legtöbb 1960-80 közti időben az, un. málna-korszakban (600 db.) és az utolsó 10 évben (272 db.) épült, de a válság miatt jelenleg stagnál.

A ház építés éve	**Épített lakás**	**%**
1946 előtti	117 db.	7,3 %
1946-60	253 db.	15,9%
1961-70	**315 db.**	**19,8%**
1971-80	**291 db.**	**18,3%**
1981-90	178 db.	11,2%
1991-2000	165 db.	10,3%
2001-2005	158 db.	9,9%

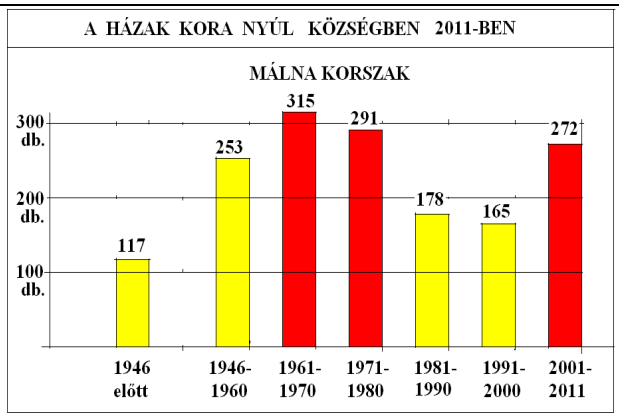

2006-2011	114 db.	7,1%	
Összesen	1591 db.	100%	

Összegezve az elmondottakat megállapítható, hogy kisebb időszakoktól eltekintve 300 év óta Nyúl népességszáma folyamatosan emelkedve érte el a 4000-et. Ez a növekedés főleg természetes szaporodásból eredt, de időnként a migráció is hozzájárult a gyarapodáshoz.
Jelenleg is csak az erős bevándorlás képes ellensúlyozni az alacsony születés és magas halálozási arányszám miatti fogyást. Az előnytelenül alakuló korfa tanulmányozása egyrészt a lakosság elöregedésére (özvegy nők magas száma), másrészt az erősödő migrációra (fiatalok bevándorlása) figyelmeztet bennünket. A népesség viszonylag homogén nyelvi és vallási összetétele szerencsésen járul hozzá a közgondolkozás, a közerkölcs és a közrend egységesedéséhez és szinten tartásához.
Fokozatosan javul a népesség iskolázottsági szintje. A középfokú végzettségűek száma már meghaladja az általános iskolát végzettekét és a bevándorlások egyre növelik a községben letelepedő értelmiségiek arányát is. Az inaktív nyugdíjasok és a munkanélküliek számának növekedésével sajnos egyre kevesebb a munkaképes korú kereső. Megfigyelhető, hogy a mezőgazdaságban és az iparban dolgozók számának csökkenésével fokozatosan megnő a szolgáltatásokban dolgozók részaránya, akik több mint a népesség felét adva meghatározó tényezővé váltak. Mivel Nyúl már egy évszázad óta nem képes a mezőgazdaságban lekötni a helyi munkaerőt, így a népesség ¾-e ingázásra kényszerül. Az ingázás 100 év alatt teljesen átalakította a község településszerkezetét. Az ingázók számára előnytelen hegyi rész fokozatosan elnéptelenedett, a síksági részen viszont a közlekedés közelségét keresve új egymással is összefonódó lakótelepek jöttek létre lassan egybeforrasztva a települést alkotó 5 kisközséget.
A migráció tanulmányozása arra is figyelmeztet bennünket, hogy napjainkban ismét felértékelődött a falusi környezet. Egyrészt a megyeszékhelyből kirajzó fiatalok szeretnék egészségesebb környezetben felnevelni gyermekeiket, vagy nyugdíjas éveikben vágynak nagyobb nyugalomra, másrészt a megyeszékhelytől távolabbi falvakból vagy külföldről érkeznek hozzánk, hogy a városközelség előnyeiből részesülhessenek anélkül, hogy a vidéki környezet megszokottságát feladnák. A lassan velük újra benépesülő hegyi utcák fokozottabb odafigyelést igényelnek infrastruktúra fejlesztése terén a község irányítóitól, mert tudatos intézkedések nélkül a hegy fejlődése egyenlőtlen népsűrűséget eredményezve torz, aszimmetrikus formát ölthet. Az Önkormányzat a helyi lakosságot szolgálja, így a település demográfiai helyzetének ismerete alapvetően fontos a jövő tervezéséhez. Ugyanezen okból feltétlenül szükséges megismerni és felhasználni a 2011-es népszámlálás adatait is.

Gazdasági jellemzők

Győr agglomerációjából Nyúl Község rendelkezik az egyik legnagyobb gazdasági potenciállal. A községben nagyon alacsony a munkanélküliek aránya, ami a 2008-as gazdasági válság évei után az akkori 4,5%-ról 2017-re 2,9%-ra csökkent. A regisztrált munkanélküliek száma nem haladja meg az 50 főt. Ez kihat a tartós munkanélküliek számára is, mivel a közmunkában

alkalmazhatók száma is csak éves szinten 6-7 főre tehető. Ezzel párhuzamban viszont magas a foglalkoztatottak száma és azt is deklarálnunk kell, hogy a legnagyobb foglalkoztató a megyeszékhelynek, Győrnek az ipari parkja, azon belül is az Audi Hungária Kft. és beszállítói köre. Ezt erősíti az Audi Hungária Kt. által működtetett buszjárat, amely az agglomeráció munkaerejét szállítja napi viszonylatban munkába. A helyi cégek a bérek szempontjából nem tudnak teljesen versenyképesek lenni az Audival, ezért a foglalkoztatottak nagy része Győrben talált munkát.

A településen 3 nagyobb cég és a mezőgazdasági szövetkezet a legnagyobb foglalkoztató, és mellettük még több mint 300 kisvállalkozás működik. Fejlődésük és növekedésük folyamatos, amelyet igazol a község helyi adóbevétele is. Éves szinten a növekedés 5-10% közötti értéket mutat. 2012-ben az iparűzési adó bevétel 85 millió Forintot tett ki, míg 2016-ban elérte a 105 millió Forintot. Az adó mértéke szempontjából a település nagyon versenyképes a hasonló adottságú versenytársakhoz képest. Az iparűzési adó az adózás előtti eredmény 1,7%-a, míg az építményadó gazdasági létesítmények esetén 150 Ft/nm. Összehasonlításképpen Győrben az iparűzési adó 2%, míg az építményadó 900 Ft/nm-t tesz ki. Ehhez viszonyítva a gazdasági és ipari övezetben lévő ingatlanárak közötti különbség még hatványozottabb. Míg a Győri Ipari Parkban az összközműves ingatlanok ára 10-15 000 Ft/nm között mozog, addig a nyúli gazdasági övezetben ez a mérték 3-5000 Ft/nm közé tehető. A szomszédos Győrújbaráton az iparűzési adó nagysága 1,9%, míg az építményadó 500 Ft nm-enként.

A helyi nagyobb foglalkoztatókat az alábbiakban jellemezzük:

A tengeri halászathoz és szennyvíztisztító telepek működéséhez szivattyúkat gyártó svájci székhelyű Pannon-Hidrostal Kft. 1995-ben telepedett le Nyúl Községben. Az anyacég Hidrostal AG Svájc mellett még Kínában, Brazíliában, Svédországban és Peruban rendelkezik gyártóüzemekkel, melyből a nyúli telephelyű Hidrostal Kft. 38 főnek biztosít munkát. A cég 2014-ben 3200 nm-es bázisát még egy 3000 nm-es gyártócsarnokkal bővítette. A vállalat nagyteljesítményű és különleges minőségű szivattyúkat gyárt speciális felhasználásra. Ez elsősorban szennyvíztisztító telepek ellátását jelenti, valamint a tengeri halászat kiszolgálását. Specifikum az a típusú szivattyú, mellyel a tengeri halászatnál a vizet a halakkal együtt beszivattyúzzák a hajók belsejébe, ahonnan egy másik szivattyúval kinyomatják a tengervizet a halak sérülése nélkül. Hasonló jellegű szivattyúk gyártásával a világon csak 3-4 konkurens cég foglalkozik. A devizaárfolyamok miatt a cégnek megéri magyarországi kapacitását növelnie, ezért most tervben van egy közel 2 milliárd Forintos beruházással egy saját öntöde kialakítása mintegy 2000 nm területen. A beruházás még plusz 30-35 főnek adna munkát.

A németországi székhelyű Hefter GMBH 15 éve hozta létre gyártóbázisát Nyúl Községben. A magyarországi bejegyzésű Hefter Kft. irodai elektronikai felszereléseket és nagyteljesítményű ipari takarítógépeket gyárt. Profilja az utóbbi években bővült röntgenkészülékek, valamint tesztelésre alkalmas próbadarabok előállítását produkáló 3 dimenziós szkennerek és nyomtatók gyártásával. A cég specifikuma, hogy olyan 3D-s nyomtatókat gyárt, amely előállított próbadarabjának anyaga alkalmas ipari tesztelésre. A konkurens cégek ilyen minőséget előállító nyomtatókat még nem gyártanak, azok csak méretezésre alkalmas szénpor sablonokat jelentenek. Szintén kuriózum ausztriai könyvtárak számára gyártott szkennerek, melyekkel több százéves kódexeket digitalizálnak. Az eljárás lényege, hogy a gép sűrített levegővel forgatja a kódexek lapjait, míg percenként több száz oldal fotózására képes. Az eljárás előnye, hogy a kódexeknek nem kell érintkezniük sem az emberi bőrrel, sem a levegő közvetlen káros

hatásaival. A válság komoly hatással volt a cégre, 2008-as évek után az alkalmazottak száma 80 főről 30 fő alá csökkent. Azóta a fejlődés folyamatos, most az alkalmazottak száma megközelíti a 120 főt. A vállalat nyúli telephelyén mintegy 90 főnek ad munkát, míg győri bázisán több mint 30-an dolgoznak. A cégnek további fejlesztési szándékai vannak egy közel 3000 nm-es raktárcsarnok építésével, melyek előkészítéséhez már módosíttatták a helyi rendezési tervet.
2014-ben kezdte meg működését a német tulajdonú KSH Rúgógyár Bt. mely 3500 nm-es gyártócsarnokával 75 főt foglalkoztat. A cég pneumatikus rugókat gyárt az autóipar, a repülőgépgyártás, valamint a bútoripar számára. Jelentős partnerei a Mercedes, az Audi, a Scania, illetve az Airbus ahova utasszállító repülőgépek fékszárnyához szállít feszítőrugókat. A cég másik fő partnere az egyik legnagyobb ausztriai bútorgyártó cég, melynek záraihoz szállít rugókat a Bt. A cég fejlődése az első két évben látványos volt, mivel 2 év alatt 20 fővel emelte az alkalmazottak számát. Tervei közt szerepel egy 600 nm-es raktárcsarnok építése.
A településen működő mezőgazdasági szövetkezet átalakult gazdasági társasággá és jelentős potenciállal bír környezetében. Működésének prioritását a koncessziós gabonatárolás jelenti, melyhez az elmúlt évek során 9 db új 1200 nm-es raktárat épített fel. Az elmúlt évben ezt kiegészítették egy új szárítóberendezéssel, melynek köszönhetően bérszárítást és bérraktározást tudnak vállalni, illetve a saját gabonát tudják tárolni a megfelelő árfolyamú értékesítésig. A kiszárított gabonát külföldre is exportálják, melynek első transzportállomása a gönyűi kikötő, ahonnan folyami szállítással viszik tovább a terményt. A most már Kft-ként működő szövetkezet 16 főnek ad munkát és mintegy 800 hektár területen gazdálkodik. Stratégiájuk és céltudatosságuk példa értékű a térségben.
A településen emellett még működik több lakatos é esztergályos üzem, melyek közvetlen beszállítói az Audinak, Jaguarnak, valamint egy francia hadiipari cégnek is. A településen folyik napkollektorok és napelemek alkatrészének gyártása, melyek világviszonylatban is megjelennek. Működik ponyvagyártó cég, valamint élelmiszeripari és borászati felhasználásra tartályokat gyártó vállalkozás is.
Összesítve megállapíthatjuk, hogy Nyúl Község Győrhöz és az autópályához való közelsége folytán természeti adottságainak illetve kiépített intézményhálózatának köszönhetően kedvelt letelepedési célpont mind a lakosság mind az ipar számára. A pályázat megítélése az előkészített terveknek és infrastrukturális koncepciónak köszönhető biztos megtérülést jelentene mind az irányító hatóság mind az önkormányzat számára. A beruházás tovább erősítené a község pozícióját és ezek mellett pozitív hatással lenne egy hátrányosnak tekinthető Pannonhalmi Kistérség munkaerő helyzetére is.

Az agglomeráció elemzése

A 81-es számú Győrt Székesfehérvárral összekötő főút mentén helyezkedik el **Pér község**, ahol a 90-es években repülőtér épült. A 2000-es években a repülőtér nemzetközi státuszt kapott és elsősorban az Audi használja elektronikai eszközök szállítására, illetve saját utasforgalomra. A státusz ellenére a reptér utasforgalmat nem bonyolít és charter járatokat sem fogad. A község közigazgatási területén az Audi felvásárolt mintegy 30 hektárnyi területet és ezzel párhuzamosan kialakításra került egy lakópark infrastruktúrája is. Az Audi létesítményeket nem

telepített még ki a településre, bővítése a győri területeken történik. A kialakítandó lakópark évek óta üresen áll, sem befektetőket sem letelepedőket nem vonzott. A hiányzó ipari kapacitások révén a 2400 fős település adóbevételei csekélyek, így sem a demográfiában sem az intézményhálózatban nem tapasztalható fejlődés. Pér Mindszentpusztával alkot közös hivatalt.

Szintén a 81-es számú főút mentén fekszik **Töltéstava** 2200 fős lakosságával, ahol a külvárosi fejlődés a gazdaság területén nem, viszont a lakosság növekedésében megjelent. Ezzel párhuzamosan viszont nem fejlődött az intézményi háttér, így a falu tipikusan csak Győr elővárosaként, úgynevezett „alvó településként" működik.

A 82-es számú főút mentén helyezkedik el **Écs Község és Pannonhalma városa**. Écs lakossága elérte a 2000 főt és szintén pozitív demográfiával bír. Ennek köszönhetően megújult az intézményi háttérrendszer, de viszont gazdasági erősödése nem mondható jelentősnek. Ehhez még hiányoznak az infrastrukturális feltételek, amelyek versenyhátrányt jelentenek a településnek. Écs Ravazd és Tarjánpuszta Községekkel hozott létre közös hivatalt. Pannonhalma esetében nagyon megdöbbentő, hogy országos híre ellenére nem tudott élni a nevében rejlő lehetőségekkel. Lakosságszáma az utóbbi 10 évben csökkent városi rangja ellenére. A lakosság száma alig haladja meg a 3500 főt, míg korábban 3800 fő is volt. Az apátság európai uniós forrásokból az elmúlt években mintegy 7 milliárd Forint fejlesztést hozott a kis városnak, de ez mind az apátság területén csapódott le. Az elmúlt 5 évben kistérségi összefogásból megújult az intézményi hálózat gondolva itt az általános iskolára és a kistérségi járóbeteg központra, de nem mondható el hogy Pannonhalmának lenne térségi központosító szerepe. Ezt nagyban befolyásolja Győr közelsége ami 20 km-re van a kis várostól, illetve az a tényező hogy a Pannonhalmi Kistérség számos települése nincs közvetlen közösségi közlekedési összeköttetéssel Pannonhalmával. A bakonyi települések lakosai a 82-es számú főúton, a Pannonhalma mögötti falvak lakói pedig a 81-es számú főúton közvetlenül Győrbe juthatnak. A városban alig található ipari potenciál, és a turisztika is jelentősen elmarad az apátságban rejlő lehetőségektől. Az igazsághoz hozzá tartozik, hogy etnikai szempontból is hátrányokat szenved el a város.

Győr déli szomszédja és vele közigazgatásilag határos **Győrújbarát település**. Győrújbarát 6200 fős lakosságával a Nyugat-Dunántúli Régió legnagyobb falva. A község nem rendelkezik közvetlen autópálya lehajtóval, ennek ellenére számottevő gazdasági kapacitás telepedett meg. A szuburbanizációs folyamatok egyértelmű nyertese volt a település, mivel lakosságszáma 10 évvel ezelőtt nem sokkal haladta meg a 4000 főt. Az újonnan kiköltöző, magas presztízsű réteg viszont csak „alvó településként" használja a falut. A község az intézményhálózat fejlesztésével le tudta követni a lakosság szám növekedését, de viszont útjainak minősége rendkívül sok kívánnivalót hagy maga után. Gazdasági szempontból hátránya, hogy főútvonal nem megy át a településen. Ezt ellensúlyozza a városhoz való közelsége és szép természeti értékei, de rossz településszerkezete és infrastruktúrája miatt fejlődési lehetősége korlátozott.

Új horizontok

Az elmúlt fejezetek során taglaltuk, hogy Győr környéke és azon belül Nyúl Község is mekkora fejlődésen ment át az utóbbi bő egy évtizedben. Nyúl településen közel másfél milliárd Forint fejlesztés valósult meg az elmúlt 15 év során. Ennek köszönhetően szinte teljesen megújult az intézményi háttérrendszer, gondolva az új óvodára, konyhára, étkezőre, bölcsődére, valamint a teljesen felújított általános iskolára. Nagyon jelentős fejlesztések lettek végrehajtva az infrastruktúra terén is, beleértve az utak aszfaltozását, a vízelvezető rendszerek rekonstrukcióját, valamint a közműhálózat fejlesztését. A település belterületi útjainak több, mint 90%-a szilárd burkolatú és számos külterületi vagy zártkerti részen szintén kiépítésre került pormentesített útburkolat. A település lakóterületeinek mintegy 90%-a közművesített és folyamatosan halad előre az új utcák közmű ellátottságának biztosítása.
A fejlesztések jelentős része a 2007-2013 közötti európai uniós forrásokból valósult meg. Jelen szituációban az önkormányzat és az irányítás feladata a 2013-2020 közötti európai uniós támogatási ciklus minél nagyobb mértékű kiaknázása a fejlesztések terén. Az új ciklus támogatási döntésének köszönhetően 2020-ig Nyúl Községben mintegy 2000 millió Forint beruházás valósul meg. Ezek elsősorban infrastruktúra fejlesztési beruházások, amelyből a két legnagyobb tétel a 8311-es számú, a Győrt Pápával összekötő 83-as számú, valamint a Győrt Veszprémmel összekötő 82-es számú főút közötti összekötő szakasz burkolat felújítása és vízelvezetésének biztosítása mintegy 1100 millió Forint értékben. A másik kiemelt jelentőségű fejezet a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút, mely végighalad Nyúl Községben, melynek beruházási költsége a települést érintő szakaszán közel 700 millió Forintot jelent. Előbbi beruházás első szakasza még 2017-ben, míg a folytatás és a vízrendezés 2019-ben várható. A kerékpárút kivitelezési munkáit 2018-ra prognosztizálhatjuk. A település megvalósításában készül el az ipari elkerülő út, melynek építési munkálatai szintén 2017-ben várhatóak.
Győr és az M1-es autópálya közvetlen közelsége, a jó földrajzi elhelyezkedés, a nagyon szép természeti adottságok, a kiépített intézményhálózat, valamint a magas szintű infrastruktúra Nyúl Községet folyamatos fejlődésre predesztinálják. Az elmúlt évek lakosságszám növekedéséből, valamint pozitív demográfiai folyamataiból egyértelműen látszik kedveltsége, mint letelepedési célpont. A magas színvonal és a kiváló adottságok egyre jobban érezhetőek az ingatlanárakon is, melynek köszönhetően elsősorban magasabban kvalifikált társadalmi rétegek jelennek meg a községben. Ez alatt értjük a magasabb iskolai végzettséget, munkahelyi státuszt és a jövedelmi viszonyokat.
Egy magasabban kvalifikált társadalmi réteg magasabb igényeket is támaszt az önkormányzat felé. Az utóbbi években érezhetjük mi is azokat a tendenciákat, melyeket Nyugat-Európa átélt az elmúlt évtizedek során. Mind a térségben, mind Nyúl Községben érezhetők azok a folyamatok, amelyek egy magasabb életszínvonalat céloznak meg. A 70-es 80-as évekhez képest jelentősen visszaszorult a mezőgazdaságból élők aránya és a mezőgazdasággal foglalkozók száma mára csak egy nagyon szűk rétegre korlátozódik, akik több száz hektáron gazdálkodnak. Egyre kisebb a termelésben dolgozók részaránya is, míg hatalmasat nőtt a szolgáltató tercier szektorban vagy pedig a közigazgatásban és oktatásban alkalmazottak aránya. A településen kialakult és letelepedett társadalmi rétegek komoly tagjai a fogyasztói társadalomnak, amely egyre jobban mozdul el a minőségi és tudatos fogyasztás irányába. Ez

magában foglalja az egészséges és környezettudatos életmódbeli igényeket és a minőségi életteret.
Az önkormányzat nagyon jól áll a mindennapos életvitelhez szükséges adottságok és szolgáltatások terén, gondolva itt az utak, járdák, parkok és játszóterek állapotára, valamint a helyben megtalálható ellátásokra és közszolgáltatásokra. A társadalmi igények egyre jobban mozdulnak el egy magas minőségű környezet és kiszolgáló tér irányába. Egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezettudatosság és a környezettel való együttélés igénye, valamint az egészséges életmód folytatásához lehetőséget nyújtó szolgáltatások megléte. Ennek kapcsán kialakításra kerültek az országos túra utakra kapcsolódó helyi túra utak és tanösvények, valamint a gyönyörűen kitisztított és revitalizált vízmosások, amelyek országosan egyedülálló természeti látványelemeket jelentenek a településnek. A település, valamint a Pannonhalmi Térség egyik kiugró pontja lehet a gyönyörű természeti örökség, mint vonzerő.
A sportpálya és környezetének fejlesztése számos sportolási lehetőséget biztosít. 2017-ben várható egy kültéri edzőpark megépítése, valamint a tervek között szerepel egy rekortán futópálya megvalósítása is. Kivitelezésre került egy 20x40 m-es műfüves sportpálya, illetve az óvodában gyermekek számára egy 7x14 m-es gumiszőnyeges sportpálya is. A településen számos alkalom nyílik alakformálásra és testedzésre TRX, aerobik, zumba és jóga formájában. Az elvárások közé tartozik egy magas színvonalú kondicionáló terem kialakítása is, mely szintén szerepel a hosszabb távú tervek között.
Szintén a magasabb színvonalú lét felé való elmozdulást jelenti a magasabb szintű elvárások megjelenése a kultúra irányába. Ezen a téren a település sajnos nagyon nagy elmaradásokkal rendelkezik egy hiányzó kulturális térnek köszönhetően. A lakosság részéről egyre nagyobb az igény a minőségi szórakozásra, illetve ismeretek szerzésére. Ezt azért nagyban ellensúlyozza Győr közelsége, ahol kulturális és ismeretterjesztő programok széles palettája található. A községben nagyon nagy igény lenne a most divatos pszichológiai, szociológiai, tudományos előadásokra, valamint szőlészeti, borászati, növénytermesztési képzésekre. Kiemelt célunk, hogy az ehhez szükséges háttér infrastruktúrát mielőbb meg tudjuk valósítani.
A tendenciák visszaigazolták, hogy a község vezetése megértette a jövő irányvonalait és alkalmazkodott a társadalmi elvárásokhoz. Ennek és jó földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a demográfiai folyamatok további pozitív változása várható, mely fejlődés veszélyeket is hordoz magában.

Trendek és tendenciák, azaz az új kihívások

Ebben a fejezetben a jövő folyamatait próbáljuk boncolgatni. Nyúl Község a megyeszékhely, az ipari park, az M1-es autópálya és főképp a nyugati határ közelsége miatt speciális helyzetben lévő település. Az elmúlt 50 év során egy mezőgazdasági és háztáji művelésű település mára egy szolgáltató jellegű nagy községgé vált. Nagyon magas a helyben maradó fiatalok száma és nagyon sok a beköltöző fiatal családok száma is. A lakosság egyre nagyobb része rendelkezik felsőfokú végzettséggel, főleg a betelepülő fiatalok miatt. Községünkben is kezdtek megjelenni az alvó település jegyei, miszerint sokan nem életvitelszerűen lakják a települést, hanem szinte csak aludni járnak haza. Manapság újra a szuburbanizáció folyamatait éljük. Azok a fiatal párok, akik eddig egy kisebb méretű győri panel vagy társasházi lakásban laktak és

családalapítás mellett döntöttek, azok a megyeszékhely környezetében lévő településeken jelennek meg. A CSOK, az ÁFA csökkentés és az egyéb családpolitikai intézkedések az irányba hatnak, hogy egyre több fiatalnak van lehetősége vidékre családi házba költözni. A nagyobb méretű társasházak a városokban olyan árszintet értek el, ami mellett már jobban megéri vidéki családi házat vásárolni vagy építeni.

A fiatalabb generációk mai életmódjára az állandó rohanás, a munkahelyi stressz és versenyhelyzet, valamint a folyamatos, hétvégi munkavégzés a jellemző. Egy kisebb társasházi lakást kinőve főleg gyermekek születése esetén egy fiatal családnak szinte a nyugalom és béke szigete egy vidéki családi ház. A magasabb jövedelem és magasabb igények miatt viszont elvárás is jelenik meg részükről. Egy ilyen fő elvárás a városi kényelem biztosítása falusi környezetben. Ez magában foglalja a város közelségét, annak gyors elérhetőségét, a közműhálózat és infrastruktúra teljes kiépítettségét, az otthon gazdaságos fenntartását, valamint egy akkora zöld terület meglétét, amely alkalmat ad a gyermekeknek játszóeszközök felállítására, valamint néhány gyümölcsfa ültetésére és konyhakert kialakítására. Ennek kapcsán az optimális telekméret egyre kisebb, nincsen szükség 400-500 nm-nél nagyobb ingatlanokra. Szintén elvárás a közösségi terek kialakítása, ahol a kismamáknak alkalma van az egymással való találkozásra és a gyermekek közösségben tartására. Egyre nagyobb az igény a városi szolgáltatások meglétére már települési szinten is. Itt gondolunk egy-egy kisebb bevásárlóközpont kialakítására, benzinkút, fodrászatok, szépségudvarok meglétére, valamint a háztartási javítási munkákhoz kapcsolódó szolgáltatások rendelkezésre állására. Elvárás az intézményi hálózat közelsége, valamint az oda vezető utak és járdák jó állapota. Negatív tapasztalatként említhető a közintézmények közelében magas számú parkolóhelyek kialakításának igénye, mivel a gyermekek nagy részét személygépjárművel viszik orvoshoz, óvodába vagy iskolába és sajnos szinte verseny folyik érte, hogy a bejárathoz minél közelebb találjanak parkolóhelyet. Emellett szintén cél a várost megközelítő főúthoz való közelség, igaz annak zaja és átmenő forgalma nélkül. Az előző fejezetekben kifejtettük a társasházi életmódot és azok megjelenését a Győr környéki településeken, melyek megjelenését egy egyre szélesebb társadalmi réteg igényelné falusi környezetben is.

Tendencia, hogy egyre több ember dolgozik nap, mint nap számítógép előtt az internet világában. A számítógép és az internet nem csak otthon, hanem már a munkahelyeken is a mindennapok részévé vált. A fiatal családos generációk egyre nagyobb része tekinti a falusi környezetet egyfajta menekülésnek a virtuális világból. Sokak számára a társasházi lét kényelme valamilyen szinten egy kényelmes börtön, amelyben a kikapcsolódási lehetőséget szinte csak az internet jelenti. A mai 30-as és 40-es generáció, aki számítógép előtt dolgozik egyre jobban vágyik a természetbe való kiszabadulásba és egyre nagyobb a mozgás, az alakformálás igénye is. Divattá vált az egészséges életmód, a fittség és a fiatalság megőrzése. Ennek kapcsán nagyon sokan járnak futni, kerékpározni, rendszeresen látogatják az edzőtermeket, fittness és aerobik órákat. Ezek a lehetőségek egyre jobban megjelennek már a nagyobb településeken is. Az egészséges életmód jegyében egyre többen igénylik a természetben való kikapcsolódás lehetőségeit, gondolunk itt erdei túrázásokra, kerékpár túrákra, vagy a tiszta levegőn történő sétára és kocogásra. Divattá vált gyümölcsök és zöldségek saját részre történő konyhakerti megtermelése az egészséges táplálkozás és az ellenőrzött minőség jegyében.

Láthatjuk, hogy a 30-asés 40-es generáció újra kezd visszatérni a természethez és igényli a minőségi természeti környezetet, annak rendben tartását. A saját udvar, valamint a település természeti értékei feltöltődést és nyugodt idillt biztosítanak a mindennapok hajtása és terhelése után. Viszont új súlypontként megjelenik a folyamatos on-line jelenlét is. Elvárássá válik, hogy a kerti teraszra kiülve nagy sávszélességű internet elérhetőség álljon rendelkezésre, valamint a köztereken vagy egy-egy kocogás közbeni pihenő esetén ingyen wifi szolgálja az on-line elérhetőséget.

Ennek jövőbeni fontosságát hangsúlyozza, hogy egyre több azon munkahelyek aránya, ahol a munkavégzés már nem helyhez kötött, hanem a saját otthonból interneten keresztül végezhető. Egyre több cég ismerte fel a munka hatásfokának robbanásszerű növekedését, ha a munkavállalók nyugodt, stressz mentes környezetben tudják végezni azt. Azt már nem is kell említenünk, hogy mennyivel költséghatékonyabb egy cégnek, ha nem kell saját irodát fenntartani alkalmazottai elhelyezésére, valamint utazási költségtérítésük fizetésére.

A jövő életterét az öko fogja jellemezni. Már Magyarországon is megjelentek azok a szabályozások, miszerint az új házaknak és lakásoknak olyan hő technikai jellemzőkkel kell rendelkezniük, melyek a 0 hő veszteség felé közelítenek. Az eddigi külső szigetelések mellett egyre nagyobb számban jelennek meg az alternatív energiaforrások, kiemelten a napelemek, amelyek szintén a minimális felé konvergálják egy háztartás elektromos energia felhasználását. Az okos telefonok mellett már megjelent az okos házak fogalma is, amely a háztartási folyamatok informatikai szabályozását tartalmazza, beleértve a hőmérséklet, a szellőztetés, az öntözés és biztonságtechnika szabályozott számítógépes vezérlését. A jövő házai természetbarát anyagokból épülnek, minimális környezeti terhelés és energiafelhasználás mellett, de teljes interneten keresztül vezérelhető informatikai irányítás alatt.

A természet közeliség megjelenik a közlekedésben is. Az egész világon láthatjuk a tendenciát a kerékpáros közlekedés robbanásszerű növekedése felé, amely nem csak költségtakarékos megoldás, hanem az egészséges életmód és kikapcsolódás része is. Már mikro szinten is érezhető ennek hazai térnyerése, gondolhatunk itt akár Győrben a City Bike rendszerre is. Ennek lényege, hogy megfelelő kaució ellenében kerékpárokat lehet bérelni a mindennapos városon belüli közlekedésre. A megfelelő kerékpárút hálózat kiépítésével ennek jelentősége hatalmas mértékben emelkedni fog.

A környezetbarát technológiák egyre jobban teret hódítanak a személygépjármű közlekedésben is. Németország és Franciaország törvényben szabályozta, hogy 2030. után belső égésű motorokkal rendelkező személygépjárművek nem állíthatóak forgalomba. Magyarországon is igényelhető támogatás, valamint kedvezmények elektromos autók vásárlásához és forgalomba állításához. Jelenleg a technológia kiforratlansága miatt az ár és érték arány nem reális, főleg a belső égésű motorokhoz képest, illetve a támogatás aránya se olyan mértékű, hogy azért megérné ebbe invesztálni. Prognózisok szerint néhány év múlva a technológia fejlődésével beáll az egyensúly, valamint növekedő hatásfok kifizetődővé teszi az áttérést az elektromos autók irányába. Nem kell egy évtized, hogy az üzemanyag töltőállomások fel lesznek szerelve nagy teljesítményű elektromos gyorstöltő készülékekkel.

A települések életében az intézményi hálózat az európai uniós támogatásoknak köszönhetően jelentős mértékű fejlesztésen esett át. Teljes felújításra és energetikai korszerűsítésre kerültek a bölcsődék, óvodák, iskolák és egyéb közösségi intézmények. A humán erőforrás támogatásoknak köszönhetően számos új módszertan jelent meg a gyermeknevelésben és oktatásban, ami a gazdagon felszerelt intézményi hátteret minőségi tartalommal is megtöltötte. Az állami forrásoknak köszönhetően nagyon sok településen javul az úthálózat minősége, valamint a terek és közösségi színhelyek állapota. A főútvonalak, a gyorsforgalmi utak és az autópályák fejlesztésével egyre jobban csökken az időbeni távolság, amit tovább erősít a személygépjármű állomány egyre magasabb minőségű, nagyobb teljesítményű, felgyorsuló irányvonala.

A települések esetében a letelepedési célpontként való megjelenést már elsősorban nem az fogja meghatározni, hogy milyen az arculata, illetve intézményi háttere, hanem az, hogy a fentebb említett kihívásoknak és igényeknek miképpen tud megfelelni. Ebben a legfőbb kérdés lesz, hogy egy település hogyan tudja magát eladni és pozícionálni. A megteremtett értékeit milyen marketinggel tudja eladni és vonzóvá tenni. Melyek lesznek azok az eszközök, amelyekkel felhívja magára a figyelmet és vagy letelepedési, vagy turisztikai célpontként tudja definiálni magát. A most megjelenő szabályozás a Települési Arculati Kézikönyv és az Integrált Település Fejlesztési Stratégia kidolgozásának kötelezettségével lehetőséget ad a településeknek arra, hogy meghatározzák saját jövőjüket, értékeiket és azt a célt, ahová a jövőben el kívánnak jutni.

A trendek és tendenciák során nem foglalkoztunk egy nagyon jelentős társadalmi réteggel, mégpedig a nyugdíjasokkal. Az új életstílus és életmód kiaknázói mindenképpen az arra fogékony fiatal, életerős rétegek, akik most még nem is számolnak azzal, hogy hogyan alkalmazkodnak szüleik megöregedéséhez. Az Európai Uniós csatlakozásnak, valamint az internet mindent körülvevő megjelenésének köszönhetően kitágult a világ. A 70-es 80-as évek

során divat volt nagy családi házakat építeni, mivel két vagy három generáció élt egy fedél alatt. Ma már láthatjuk, hogy ez a tendencia teljesen átfordult. A huszonéves fiatalok legfőbb célja saját egzisztencia megteremtése és külön élet folytatása. Egyre magasabb a felsőoktatásban tanuló fiatalok aránya, ami azt eredményezi, hogy sokan 18 évesen a főiskola megkezdésével elszakadnak a szülői háztól. A nyelvtudás szintjének emelkedése, valamint a nyugat-európai magasabb bérek miatt egyre többen vállalnak külföldön munkát, ami szintén elvándorláshoz vezet. A városkörnyéki falvakban is tapasztalhatjuk, hogy a mára nagyszülővé vált friss nyugdíjas réteg egyedül maradt hatalmas családi házakban, melyeket szinte nem bír fenntartani korszerűtlenségük miatt. Az egykor biztos megélhetést nyújtó háztáji kertek átvevőhelyek és piac hiányában ma már nem jelentenek bevételi forrást, mivel a termények előállítása drágább, mintha azokat megvásárolnánk a bevásárlóközpontokban. A régi nagyméretű kertek művelése rengeteg időt és energiát jelent a nyugdíjasok számára főleg úgy, hogy a konyhakerti művelésen kívül semmi hasznot nem tud termelni. Fiatalok esetében az egykori gyümölcsös és zöldséges kertek mára befüvesítésre kerültek, illetve a gyerekeknek szolgálnak játszótérként. Pozitívum, hogy a mostani nyugdíjas generáció egy olyan időszakban élt és dolgozott, amikor volt mód saját otthon megteremtésére, megtakarításra, valamint a fiatalok támogatására. A nyugdíj nagysága kielégítő mértékű életvitelük folytatásához, főleg saját hitelmentes ingatlan birtokában. Sok esetben tapasztalhatjuk, hogy ők a fiatalok elsőszámú támaszai mind a saját egzisztencia megteremtésében, mind az unokák nevelésében, mint segítséget nyújtó háttér.
A fenti tendenciák és a fenntartási költségek miatt mérséklődött és egyensúlyt talált az új ingatlanok nagysága, amelyben a fiatal építkezők általában csak 20 évre terveznek, hogy utána a gyermekek kirepülésével ismételten csak ketten maradnak. A magának anyagi biztonságot megteremtő mai nyugdíjas réteg saját ingatlan birtokában rendelkezik olyan forrással, amellyel tudja irányítani és biztosítani saját jövőjét és életmódjuknak, valamint világlátásuknak köszönhetően nem akarnak terhére lenni a hatalmas nagy nyomás alatt álló és felgyorsult életmódot élő fiataloknak. A mai nyugdíjasok is egyre jobban keresik és igénylik a kényelmet, ami szintén egy városi társasházi lét vagy egy kisméretű, minimális kerttel rendelkező falusi ingatlan felé mutat. A kor előrehaladtával egyre nagyobb szerepe lesz a magas szintű szolgáltatásokat nyújtó nyugdíjas otthonoknak, melyekben való elhelyezésre biztosító társaságoknál történő előtakarékoskodás bevezetésére is voltak kezdeményezések nyugat-európai mintára.

A kihívások során mindenképpen foglalkoznunk kell a belső migrációval. Az ország nyugati felén élő fiatalok és középkorúak egy jelentős része külföldön vállalt munkát. Az elmúlt két évtized során ők jelentették az alapját Győrben az Audi Hungária Kft. és a rá épülő alvállalkozói és beszállítói háttér munkaerő piacának. A magasabb anyagiak reményében nagyon sokan választották a külföldi munkavállalást, ami a minőségi szakember gárda elvándorlásához vezetett. A fejlett ipari központokban Magyarországon már nem munkanélküliség, hanem munkaerőhiány van. Ez jellemző mind a gépiparra, mind az építőiparra, az idegenforgalomra és a szolgáltatási szektorra is. A hiányzó munkaerőt vagy az ország keleti részéből érkező alacsony képzettségű dolgozókkal, vagy a Szlovákiából és Erdélyből importált munkavállalókkal próbálják feltölteni. Megjelenésük az alacsonyabb társadalmi színvonal miatt, mint iskolázottság, anyagi helyzet, igényszint kockázatot jelent. A települések önerőből ez ellen védekezni nem tudnak, de az élet szabályozza ezt a problémakört. Azokon a győri agglomerációban lévő településeken, ahol amúgy is magasak az ingatlan és albérlet árak, ott rosszabb anyagi helyzetű rétegeknek nincs lehetőségük tartós megjelenésre maximum idényjelleggel és bérelt tömegszállásokon. Jelenlétük és annak negatív hatásai azokon a várostól messzebb eső kistelepüléseken fog megjelenni, ahol amúgy is rosszabb a szociális és társadalmi helyzet, tovább nehezítve a kistelepülési önkormányzatok helyzetét.

1.1.1 A településfejlesztési elvek rögzítése

Települési SWOT analízis

Infrastrukturális és gazdasági szempontok

Erősségek	Gyengeségek
jól kiépített infrastruktúra jól kiépített közműhálózat meglévő ipari gazdasági létesítmények működő gazdasági övezet nagyon jó földrajzi elhelyezkedés M1 autópálya és Győr közvetlen közelsége Bécs, Pozsony, Budapest fővárosok 1 órán belüli elérhetősége közvetlen közúti kapcsolattal magas szintű hozzáadott értéket előállító cégek jelenléte külföldi tulajdonban lévő vállalkozások magas gazdasági potenciálja és bevételtermelő képessége magas helyi adóbevételek magas foglalkoztatottság magas szintű mezőgazdasági háttérkapacitás élő együttműködés a helyi önkormányzat és a vállalkozói szféra között	hiányzó ipari feltáró út a gazdasági övezet megközelítéséhez gazdasági övezet alacsony kihasználtsága gazdasági övezet közmű ellátottságának hiánya Győr elszívó ereje a cégek és a munkaerő szempontjából önkormányzat korlátozott gazdaságfejlesztési lehetőségei nagyon alacsony rendelkezésre álló Európai Uniós források önkormányzati gazdaságfejlesztő beruházásokra
Lehetőségek	**Veszélyek**
infrastruktúra és közmű hálózat bővíthetősége település tehermentesítése a nehézgépjármű forgalomtól növekedő helyi adóbevétel helyi szolgáltatásfejlesztés bővülése lakosságszám növekedése Győri Ipari Park telítettsége és magas ingatlanárai mérsékelt ingatlanárak jó pályázati potenciál	uniós támogatások elmaradása támogató döntések elhúzódása a támogatások nélkül magas fenntartási és karbantartási költségek az intézmények és az infrastruktúra tekintetében kevés saját forrás a közműhálózat fejlesztésére a gazdasági övezetben nagyon alacsony számú rendelkezésre álló munkaerő Győr elszívó hatása miatt

Kulturális és idegenforgalmi szempontok

Erősségek	Gyengeségek
nagyon jó földrajzi elhelyezkedés M1 autópálya, Győr és Pannonhalma közvetlen közelsége 82-es főút, mint a Bakony és a Balaton közvetlen megközelítési lehetősége világörökségi és országos természetvédelmi helyszín Pannonhalmi Borvidék része Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, mint egyedülálló Közép-Európai látványosság jól kiépített infrastruktúra részben kiépített közműhálózat folyamatos fenntartás és karbantartás alatt álló természeti értékek jól működő panziók, vendégházak és borászatok, országos jelentőségű pincesorok pozitív demográfia és fiatal családok magas száma	kihasználatlan természeti és turisztikai adottságok gyenge promóciós munka és kevés forrás hiányzó turisztikai és idegenforgalmi együttműködés Győrrel és Pannonhalmával hiányzó térségi programok és kulturális fesztiválok hiányzó infrastruktúra nagyobb volumenű, akár csak helyi rendezvények megtartásához a települési értékek bemutatására alkalmas helyszín hiánya társadalmi konfliktusok a helyi civil szervezetek és egyesületek között, valamint lakossági kritika a nagyobb volumenű rendezvények megtartására alkalmas helyszín hiánya miatt a hiányzó marketing miatt még a térségben is csak gyenge ismertség
Lehetőségek	**Veszélyek**
Nyúl Község, mint turisztikai célpont meghatározása Nyúl Község hírnevének országos megismertetése hatékony marketing munka kapcsán a Pannonhalmi Apátságra, mint világörökségi helyszínre való rákapcsolódás lehetősége Győr közvetlen közelségének kihasználása mind a nagyszámú lakosság, mind az ide látogatók szempontjából Győr Pannonhalma kerékpárút 2017-ben történő megépítése, mely a településen megy keresztül borturizmusban, ökoturizmusban rejlő lehetőségek Sokoró Naturpark és Pannónia Kincse Leader Egyesület tagja	támogatások elmaradása támogató döntések elhúzódása sikertelen pályázatok esetén nem elérhető térségi és országos hírnév kellő attrakció hiánya a valódi turisztikai célponttá váláshoz nagyobb volumenű rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínek hiánya magasabb presztízsű kulturális rendezvények elmaradása, melyek növelhetnék a település ismertségét és színvonalát

Területfejlesztési és pályázati szempontok

Erősségek	Gyengeségek
térségi jelentős pozíció a lakosságszám és a gazdasági fejlettség miatt tapasztalat pályázati források lehívásában és felhasználásában magasan képzett szakmai háttér magas szinten előkészített tervek, engedélyek és koncepciók 1 milliárd Forint megvalósított fejlesztés jelentős összegű helyi adóbevétel az önrészek vállalásához beruházásokra nyitott a lakosság, vállalkozói és civil szféra tapasztalattal rendelkező vállalkozások és civil egyesületek a pályázatok terén élő kistérségi kapcsolat három kistérséggel települési összefogás gyakorlata	az országos szinthez mérten magasabb gazdasági színvonal miatt nagyon szűkös településfejlesztési források a lassú döntéshozatali rendszer pályázatok terén a település adottságaihoz és lehetőségeihez mérten nagy fejlesztési igények, melyhez nem áll rendelkezésre saját forrás
Lehetőségek	**Veszélyek**
10 hektár bővítési lehetőség gazdasági övezetben infrastruktúra és közmű hálózat bővíthetősége térségi foglalkoztatás növekedése növekedő helyi adóbevétel helyi szolgáltatásfejlesztés bővülése lakosságszám növekedése egymásra épülő fejlesztések Győr-Pannonhalma kerékpárútban rejlő lehetőségek 8311-es számú út felújításában rejlő lehetőségek továbblépés kisvárosi formula kialakítására idegenforgalmi értékfeltárásban rejlő lehetőségek	lakosságszám jelentős növekedése esetén nem kielégítő mértékű egészségügyi és oktatási háttérrendszer a gyermeknevelési intézményrendszerek fejlesztése miatt a helyi egyesületek és civil szervezetek háttérbe szorulása a párhuzamosan futó fejlesztések miatt megjelenő finanszírozási, illetve szervezési problémák alapszolgáltatások biztosításának problémái a fejlesztések megvalósítása idején a pályázati rendszerekben meglévő forráselosztás miatt nem prioritásszerű fejlesztési sorrend pályázati döntéshozatali rendszerek lassúsága Győr, mint megyeszékhely közelsége miatt komoly versenyhelyzet minőségi szolgáltatások és programok nyújtásában

Társadalmi és demográfiai szempontok

Erősségek	Gyengeségek
magas lakosságszám (4400 fő), pozitív demográfia fiatal családok magas aránya születendő gyermekek magas száma teljesen felújított gyermeknevelési intézményrendszer kétcsoportos bölcsőde hatcsoportos óvoda 8 évfolyamos általános iskola lakosság országos átlag feletti életszínvonala és iskolázottsága mérsékelt ingatlanárak élettér és magas komfortérzet szolgáltatások széles spektruma közösségi gondolkodásmód fejlett egészségügyi háttér – 2 háziorvos, fogorvos, gyermekorvos és két védőnő magas szintű szociális háttérrendszer – házi segítségnyújtás, családsegítés, szociális étkeztetés	a kihasználhatóság határait feszegető intézményrendszer felújításra szoruló egészségügyi intézmény és polgármesteri hivatal hiányzó közösségi épület és közösségi tér egészségügyi kapacitás határokon való mozgás nyugdíjas otthon hiánya helyi termelői piac hiánya megfelelő közösségi szervező erő hiánya visszaszoruló közösségi élet alacsony számú feltárt szabad lakóterületek
Lehetőségek	**Veszélyek**
Győr és Pannonhalma közvetlen közelsége Győri Ipari Park és M1 autópálya közvetlen közelsége nyugati országhatár közelsége magas színvonalú egészségügyi és oktatási intézményrendszer harmadik bölcsődei csoport kialakítása hetedik óvodai csoport kialakítása harmadik háziorvos, harmadik védőnő és második gyermekorvos alkalmazása integrált közösségi tér kialakítása a helyi civilek számára turisztikai bemutatóterek kialakítása új lakóterületek feltárása közműhálózat fejlesztése, bővítése rendelkezésre álló források a komfortérzet növelését szolgáló kisebb léptékű beruházásokra, mint parkosítás és településkép fejlesztés	a kevés rendelkezésre álló lakóingatlan miatt az ingatlanárak jelentős mértékű emelkedése a belső migráció miatt idegen elemek megjelenése elmozdulás kisvárosi lét és igényszint irányába felhíguló közösségi élet jelentős önkormányzati forrásbevonás a növekedésből fakadó igények kielégítésére, mint bölcsőde, óvoda és egészségügyi intézmények bővítése új lakóterületek feltárásával útépítés, vízelvezetés, közműhálózat és közvilágítás fejlesztés elvárása a lakosságszám növekedésből fakadó társadalmi problémák a lakosságszám növekedésével nem egyenes arányban álló állami normatívák intézményi humán erőforrás nagymértékű bővítésének szükségessége a beruházásokkal járó környezeti terhelés és társadalmi konfliktusok

1.2 CÉLOK

1.2.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Fejlesztési dokumentumok:

1, Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Program

A 2007-2013 közötti európai uniós fejlesztési ciklus támogatott pályázatainak kifutásával 2016-ban felszámolásra kerültek a regionális fejlesztési ügynökségek politikai döntés alapján, mely ügynökségek voltak felelősek a regionális fejlesztéspolitika koordinálásáért és végrehajtásáért. A fejlesztési ügynökségek tervezték a kistérségek fejlesztési igényei alapján a regionális operatív programokat, melyek meghatározták a fejlesztési célkitűzéseket különböző területenként, mint ipar, gazdaság, turisztika, környezetvédelem, infrastrukturális és intézményi fejlesztések a hozzá tartozó támogatási keretekkel együtt. A fejlesztési ügynökségek által kerültek kiírásra és megfogalmazásra a pályázatok, majd a beadott anyagokat az illetékes regionális fejlesztési tanács bírálta és döntött támogatásukról. A pályázatok sikeres lebonyolítását, illetve a megvalósítás és pénzügyi elszámolás kontrollját szintén az ügynökségek végezték.
Az alábbiakban részletezett Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Program alapján a régió 3 megyéjében Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyében rengeteg fejlesztés valósult meg a fenti területeken. Számos egészségügyi, oktatási és gyermeknevelési intézmény, óvodák, bölcsődék, iskolák kerültek felújításra vagy bővítésre, termálfürdők, szállodák kerültek megépítésre, valamint vízrendezési feladatok és közösségi közlekedési fejlesztések lettek megvalósítva. Kiemelt projektek keretében kastély felújítások, valamint 2 és 3 jegyű főutak burkolatjavítása valósult meg.
A fejlesztési ügynökségek felszámolásával a 2014-2020-as programozási időszakra megszűntek a regionális operatív programok, helyüket a területi operatív programok (TOP) vették át. Ezekről a területileg illetékes megyei fejlesztési tanács dönt, míg a formai ellenőrzést a Magyar Államkincstár végzi, a lebonyolítást pedig a Széchenyi Program Iroda támogatja.
Az alábbiakban kívánjuk bemutatni a regionális fejlesztési program történetét és háttérintézményét a 2007-2013 közötti időszakban:
A 2007-2013 közötti programozási időszakra történő felkészülés részeként a Nyugat-dunántúli Régióban már korábban megfogalmazódott a gondolat, hogy az időszak leendő támogatottjai a Régió kistérségeinek szintjén szervezve, minél intenzívebben kerüljenek bevonásra az előkészítő munkába, illetve minél részletesebb információk kerüljenek összegyűjtésre a kistérségekben fölmerülő projektötletek, fejlesztési javaslatok tekintetében.
A munka kiindulópontjaként 2005 júliusában a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség kérdőívet juttatott el a Régió 22 kistérségéhez, amelyben rákérdeztek az adott kistérségnek a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó legfontosabb fejlesztési elképzeléseire, projektjavaslataira, illetve a kistérség releváns és aktuális fejlesztési dokumentumaira. Ezen

kérdőívekből nyert projektötlet-információk, a kistérségi és regionális fejlesztési dokumentumok, illetve egy 2002 évi korábbi regionális szintű projektgyűjtés anyagai alapján a Terra Studio Kft. mind a 22 kistérség tekintetében kistérségi integrált projektcsomag tervezetet állított össze.

Az Európai Unió 2007-2013 közötti időszakra meghirdetett kohéziós politikája három fő prioritást jelölt meg. A Kohéziós politika eddig is de a jövőben is, továbbra is legfontosabb alapelvének tartja a konvergencia prioritását, mely a legszegényebb tagállamokban és régiókban a gazdasági növekedés és a munkahely teremtés támogatását jelenti. Magyarországon e kategóriába tartozik a hét hazai régióból hat, így a Nyugat-Dunántúl is.

A második prioritás, a regionális versenyképesség és foglalkoztatottság javítása. Ez a fejlettebb régiókban a változások megelőzését, illetve elősegítését célozza. Ilyen jogcímen várhat támogatást a Közép-magyarországi Régió.

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács állásfoglalása alapján a Regionális Fejlesztési Ügynökség a fenti uniós és az ezeken alapuló országos célkitűzésekkel összhangban, de alapvetően „alulról építkező” módon, a partnerszervezetek széles köre, kistérségek, megyék, megyei jogú városok javaslatai alapján készíti el terveit, képzeli el a tervezés folyamatát. Ezért a régió nem csupán a következő regionális operatív program még nem véglegesen elhatározott, várható tématerületeire, hanem átfogó, az élet valamennyi területére kiterjedő fejlesztési koncepció és program kidolgozását indította el. Ennek részeként a régióban elkészül a kiemelt fejlesztések tematikusan összehangolt tervezése, mint pl. a gazdaságban a klaszterek, a geotermikus energia komplex hasznosítása, a felsőoktatás összehangolt fejlesztése. Ugyanígy a program részévé válik az egyes térségek összehangolt fejlesztése, a kistérségi léptékben kidolgozandó integrált programok támogatása.

A 2000-es években lényegében semmi nem ösztönözte a helyi önkormányzatokat a szorosabb együttműködésre, az aktuális fejlesztési, illetve támogatási politikák sem. A tárcákhoz rendelt legkülönfélébb pályázati rendszerek egymással sem összehangolt módon működtek, de a településeket is az atomizált, egymástól független pályázatokon való részvételre ösztönözték. Ez a kormányzati fejlesztéspolitika, bár a területfejlesztésben már korábban megjelentek a koordináció szükségességének kívánalmai, azzal a maximális eredménnyel járt, hogy a helyzet sok területen legalább is nem romlott az előző időszakokhoz képest, de komoly áttörés nem történt egy területen sem.

Magyarországnak a 2000-es években, évente 200-300 milliárd forintja volt kormányzati fejlesztési feladatokra. A Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (NFT2) a 2007-2013 közötti hét évre mintegy 8000 milliárd Ft uniós támogatással számolt, amelyben benne volt az a kb.1500 milliárd is, mely a magyar kormányzat e célra eddig is ezután is rendelkezésre álló fejlesztési forrása, mozgástere. Jó esetben ekkora nagyságrendű fejlesztési forrás hasonló 6000-8000 milliárd hazai és külföldi működő tőkét is mobilizálni tud.

Ez a potenciális keret elegendő arra, hogy az egész ország nagyjában-egészében felszámolja azokat az infrastrukturális és környezetvédelmi hiányokat, amelyek ma élesen megkülönböztetnek még minket az Unió régebbi tagjaitól.

A kistérségi együttműködéshez megfelelő kistérségi fejlesztési tervek, a partnerek közötti szolidaritás, koordináció, kooperáció, szubjektív oldalról egymás iránti bizalom és európai politikai kultúra, valamint a közös érdekek felismerése és definiálása szükségesek.

Ez jelenti a kihívást a Nyugat-dunántúli Régióban is, ahol a Regionális Fejlesztési Ügynökség a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (NFT2) keretében elkészítendő Regionális Operatív Program kidolgozása során maximális mértékben szeretné megteremteni a kistérségi együttműködés szervezeti, tervezési és finanszírozási kereteit.
A Nyugat-dunántúli Régiót a fenti négyből három komplex program is érinti (Duna, Balaton, termál).
A tervezés, az információk, az előrelátás jelenlegi fázisában, nem végleges, nem kötelező érvényű és módosítható módon a kistérségi fejlesztések támogatási lehetőségeit illetően, az alábbiak körvonalazhatóak:
A régió felelős szakértői azzal számoltak, hogy a regionális operatív programokra a már jelzett 2007-2013 közötti hét évre számított, mintegy 8000 milliárd Ft fejlesztési keretből, mintegy 20%, jó esetben 30% juthat, ami 1600-2400 milliárd Forint.
A Fejlesztési Ügynökség szakértői becslései szerint, ebből a Nyugat-dunántúli Régiónak minimálisan 250 milliárd Ft-ot meg kellett kapnia. Ez minimálisan 30 milliárd Ft évente.
Ez az összeg 50-50%-ban kerülne felhasználásra a régió tematikus fejlesztési programjainak és a kistérségi fejlesztési programok támogatására.
15 milliárd Ft a 22 kistérségben, kistérségenként átlagosan évi 680-700 millió Ft fejlesztési lehetőséget jelent. Ha vonzó a kistérség programja, a hazai és külföldi működő tőke kapcsolódásával ez a nagyságrend megduplázható, vagy akár többszörözhető!
Kérdés, hogy ez az összeg valóban elégséges az évtizedek óta nyomasztó infrastrukturális lemaradás felszámolására és ezzel párhuzamosan valamely hasznos növekedési pályán történő fejlődésre.
Összefoglalóan ki kell tehát hangsúlyozni, hogy a munka megfelelő kiinduló pontot nyújtott ahhoz, hogy a Nyugat-dunántúli Régió átfogó, az alulról jövő építkezéssel is alátámasztott fejlesztési koncepcióval rendelkezzék, és elképzeléseik megfelelő részletességgel beépüljenek saját operatív programjuk mellett az ágazati operatív programokba, a központi komplex projektekbe, a határon átnyúló fejlesztések új típusú tervezési, szervezeti és támogatási rendszerei pedig kiemelt szerepet játszhassanak.
Az integrált programozás lényege, hogy a különböző fejlesztési ötletek, javaslatok projektté érlelését követően ne egymástól függetlenül, szétdarabolva kerüljenek támogatásra és eseti, véletlenszerű megvalósításra, hanem valamely vezérelv mentén integrálva, egy-egy jól meghatározott stratégiai cél megvalósulása érdekében projektcsomaggá legyenek szervezve. E projektcsomagok tehát egy integrált, elemeiben egymásra épülő, egymáshoz kapcsolódó, egymás hatását erősítő (pozitív szinergiák) rendszert alkotnak.
Jelen munka keretei között kistérségi és tematikus integrált projektcsomagok kialakítására került sor.
A KISTÉRSÉGI INTEGRÁLT PROJEKTCSOMAGBAN az adott kistérség legfőbb adottságaira, fejleszthető potenciáljaira építve került meghatározásra a fő stratégiai cél, amely köré, mint fejlesztési pillérek, projektjavaslatok lettek rendezve, amelyek közvetlenül a stratégiai cél megvalósulását szolgálják. Ehhez még szélesebb körben olyan kapcsolódó projektek meghatározására került sor, amelyek hatásaikban közvetve szolgálják a kitűzött cél megvalósulását. Az integrált projektcsomag kialakításának lényege tehát a projekthatékonyságot és a pályázati hatékonyságot egyaránt növelő szervezettség, amely mögött térségi akarat és partnerség húzódik meg.

A TEMATIKUSAN INTEGRÁLT PROJEKTCSOMAGOK egy-egy kistérségeken átívelő, regionális szintű, meghatározott ágazatokhoz köthető, azon belül azonban komplex fejlesztést foglalnak magukban. Ilyenek lehetnek pl. vízfolyásokkal, folyókkal kapcsolatos fejlesztések, vagy a kerékpárút hálózat fejlesztése.
A kistérségi integrált projektcsomagokból kimaradó helyi fejlesztési javaslatok, projektötletek ún. egyéb kulcsprojektek néven kerültek meghatározásra a kistérségek számára készült anyagokban, és a Régió jelenleg ismert prioritásaihoz lettek tartalmuk szerint besorolva.
Jelen dokumentum az integrált programozás első lépését jelenti a Nyugat-Dunántúli Régióban. Az anyagok segítséget jelentenek a kistérségek számára integrált projektcsomag pályázatuk összeállításához – amely komoly helyi kezdeményező, szervező-koordináló tevékenységet jelent –, illetve a Régió számára a regionális operatív program kialakításához.

2, Győri Kistérségi Fejlesztési Koncepció

A területfejlesztésre vonatkozó kormányzati döntések alapján 2013-ban a kistérségek, mint funkcionális szerepkört betöltő önkormányzati társulások megszűntek, helyettük járási rendszer lépett elő. A kistérségre vonatkozó fejlesztési koncepciót a régiók megszűnésével elvesztették mind szerepüket mind jogkörüket, mind funkciójukat. Együttműködésük elsősorban a megmaradt szociális területekre terjed ki, mint a családsegítés és ifjúságvédelem, a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás és az idősek nappali ellátása. A járás bürokratikus feladatokat foglal magába és új közigazgatási rangot határoz meg. Szerepe elsősorban hatósági és engedélyezési nem pedig a településeket összefogó és együttműködésüket segítő jellegű.
A Győri kistérség társadalmi-gazdasági szempontból hazánk egyik legjobb helyzetben lévő kistérsége, Észak-nyugat Magyarország meghatározó települési agglomerációja: Győr fejlődése az egész kistérségben közvetlenül is érezteti hatását, a kistérség egy városi agglomerációnak fogható fel, ahol a kistelepüléseken egyre inkább az alvótelepülés jelleg érvényesül. Miután a város fejlődése különböző egyéb forrásokból megfelelő mértékű segítséget kaphat, az integrált kistérségi fejlesztések körébe olyan projektek kijelölése célszerű, melyek elősegítve a központ fejlődését, az eredményeket a kisebb települések felé is közvetítik, illetve megelőzik az agglomerálódás kedvezőtlen hatásait. Mindezek mellett a kistérségben számos olyan kihasználatlan potenciál jelentkezik, amelyek a helyi foglalkoztatás és a települési életminőség javításában fontos szerepet játszhatnak. Ilyen fejlesztések elsősorban a turisztika és rekreáció esetében kapnak nagyobb hangsúlyt.
Az agglomerálódás kapcsán már élő probléma tapasztalható a közlekedés terén, amely a fejlődő logisztikai szerepkör, valamint a lakosság mobilitása kapcsán is jelentkezik. A jövedelmi viszonyok javulásával párhuzamosan növekvő igény merül fel a nem anyagi jellegű szolgáltatások iránt is, melyek fejlesztése elsősorban a kistelepüléseken biztosíthatják a meglévő erőforrások hasznosítását a rekreáció és turisztika területén, Győr városában pedig kiemelten a kultúra területén.
A két fejlesztési irány egymással, valamint az egyéb fejlesztési elképzelésekkel is összefüggésben van, hiszen a versenyképes, kreatív gazdasági tevékenységek egyre inkább megkívánják a turisztikai, rekreációs és kulturális javak fogyasztásának lehetőségét, amelyek egyszersmind a települési életminőség szempontjából is kiemelkedő fontossággal bírnak. Ezen

szolgáltatások és lehetőségek minél szélesebb körben történő elérése elsősorban a közlekedés fejlesztésével érhető el, amely a gazdaság további fejlődésének is újabb lehetőségeket biztosíthat.

I. Pillér: A közlekedési hálózatok fejlesztése

A nemzetközi és hazai példák alapján az agglomerálódás társadalmi-gazdasági-környezeti szempontból legkedvezőtlenebb kísérő jelensége a közlekedési rendszerek problémája. A Győri kistérség esetében a közlekedési problémák még nem mondhatók súlyosnak, azonban a térség lendületben tartásához, az élhető térség kialakításához már most szükségesek olyan lépések, melyek egyrészt a már meglévő problémákat kezelik, illetve elejét veszik további problémák megjelenésének. Ilyen kulcsprojektek lehetnek a logisztikai szerepkört, belső mobilitást erősítő fejlesztések, illetve egy komplex agglomerációs közlekedési rendszer kialakítása egy közlekedési szövetség koordinációja mellett.

A megvalósítás projektjei

A logisztikai potenciált erősítő fejlesztések

Győr-Gönyü-i kikötő – Péri repülőtér – M1 autópálya kapcsolatainak komplex kiépítése

Péri repülőtér fejlesztése II. ütem (fogadóépület)

A Győr-Gönyü-i kikötő fejlesztése

Győr térségének közlekedési hálózati felülvizsgálata, Győri Térségi Közlekedési Szövetség létrehozása, agglomerációs tömegközlekedési hálózat kiépítése[1]

A tömegközlekedés fejlesztése

Busz- és vasúti állomások, megállóhelyek fejlesztése a kistérség településein

Frigyes laktanya projekt, a távolsági és helyközi buszpályaudvar korszerűsítése

Győri elővárosi vasút kialakítása

Vízi-közlekedés javítása, közforgalmú kikötő fejlesztése - Gönyü

Győri északi és nyugati elkerülő út építése – Duna-híd építése

Bolgányi híd felújítása

Rábca híd fejlesztése, Börcs – Ikrény közötti rávezető szakasz korszerűsítése

A kistérség úthálózatának minőségi fejlesztése, hiányzó összekötőutak, elkerülőutak kiépítése: 1. sz főút, 81 .sz főút, 82. sz főút, 1401. 14101 sz. út, 8418 sz. út, Koroncó – Győrszemere összekötő út megépítése

II. Pillér: A turisztikai és rekreációs lehetőségek bővítése

A győri agglomeráció lakossága önmagában is jelentős turisztikai és rekreációs igénnyel lép fel, az életminőség javulása és a térségi szerepkör további erősödése ezen igények további növekedését hozza magával. Ezen igények kielégítése alapvető érdeke a térségnek, amely elsősorban a vizekhez és az aktív turizmushoz kapcsolódó ágazatokban jelentős potenciálokkal rendelkezik. Ezen lehetőségek kihasználása a kisebb települések esetében segítheti az egészségesebb térségi gazdasági struktúra kialakulását, hiszen a helyi foglalkoztatás növekedését, illetve a települési életminőség javítását is magukkal hozzák. Győr esetében ezen fejlesztések elsősorban a kulturális örökség és regionális kulturális központi szerepkör betöltése kapcsán jelentenek további fejlesztési lehetőségeket.

A megvalósítás projektjei
Győri aktív turisztikai fejlesztési program
Regionális vizi- és kerékpáros turisztikai központ létesítése – Győr
Jachtkikötő építése – Győr
Multifunkcionális sportcsarnok építése – Győr
Versenyuszoda építése – Győr
Győri kulturális fejlesztések
Győr-Szentiváni kulturális-szabadidő centrum felépítése
Győri Nemzeti Színház rekonstrukciója
Zsinagóga rekonstrukciója, a műemléképület újrahasznosítása többfunkciós, kulturális célra – Győr
Szabadidőközpontok, sportpályák és rekreációs lehetőségek kialakítása a kistérség kisebb településein; témájában minden településéhez kapcsolódó fejlesztési javaslatok

III. Pillér: A gazdasági versenyképesség javítása
A térség hazánk egyik legversenyképesebb térsége, amely folyamatos igényeket támaszt a további befektetési lehetőségek, valamint a humánerőforrás mennyiségi és minőségi megújulása irányában. Az országban hagyományosnak és sikeresnek mondható gazdaságfejlesztési folyamatokon a kistérség – és különösen Győr – már részben túllépett, gazdasági központi szerepkör hosszú távon is fenntartható megőrzése és erősítése csak az innovatív ágazatok fejlesztésével lehetséges, amelyre a győri és térségi potenciálok megfelelő lehetőséget biztosítanak.

Az I., II. és III. Pillér közös eleme:
Belváros rehabilitációjának folytatása – Győri világörökség program, Széchenyi tér és környékének rekonstrukciója
Kerékpáros közlekedés létesítményeinek létrehozása, kistérségi kerékpárút-hálózati kiépítése, kapcsolódás a Duna menti, Rába menti és hansági hálózatokhoz
Gönyü – Pér – (Győr) – Győrújbarát – Pannonhalma kerékpárút kiépítése
Kunsziget – Öttevény kerékpárút megvalósítása
Kunsziget – Győr kerékpárút és lassúforgalmi út megépítése
A győri városi kerékpárút-hálózat kiépítése
Turisztikai programcsomagok kialakítása
Országos és helyi jelentőségű fesztiválok szervezése, fejlesztése
A Szigetköz komplex rehabilitációja, vizi-, kerékpáros- és ökoturisztikai hasznosítása
Településközpontok integrált fejlesztése a kistérség településein
Faluszépítés: parkok, fasorok létesítése a kistérség településein

3, Pannonhalma Kistérségi Fejlesztési Koncepció

Pannonhalmai kistérség: „A kulturális örökség fellegvára egy történelmi borvidéken”, ahol a kulturális emlékek a borkészítés hagyományával találkoznak.

A kistérség legkarakterisztikusabb jellemzője, hogy a területén található a világörökség részét képező, ezeréves bencés rendi apátság épületegyüttese, amelynek turisztikai célra történő kiaknázásában további kihasználatlan lehetőségek rejlenek. Ezért a kistérség integrált projektcsomagja az ehhez kapcsolódó turizmusra, ezen belül is kiemelten a különböző kulturális értékek (épületek, könyvtár, műtárgyak) megőrzésére, látogatóbarát módon történő bemutatására, illetve további kulturális programok szervezésére javasolt, hogy épüljön. Annál is inkább, mivel az intézmény aktív vezetősége nyitott további fejlesztési elképzelések irányába. Ide tartozhat országos, vagy akár nemzetközi jelentőségű, hagyományteremtő kulturális események rendezése, melyek értelemszerűen az ezeréves egyházhoz, a bencésekhez, vagy a magyar történelem valamely eseményéhez kapcsolódó zenei, vagy akár színházi rendezvények is lehetnének. Módot lehetne keríteni arra is, hogy az apátság bekerüljön a hasonló nyugat-európai kolostorokat láncszerűen felfűző, több országra kiterjedő körút állomásai közé, vagy akár a szervezett zarándokút-hálozatok része legyen. Növelni lehetne az egyház ital és más termékeket előállító tevékenységét, míg ezek bemutatására, kóstolására programszerű keretek között kerülhetne sor. A világhírű, francia bencés likőr, a Bénédictine mintájára itt is megkezdődött a likőrkészítés, de nincs még megfelelő módon „eladva" idegenforgalmi termékként.

Mivel a történelmi borvidéken fekvő kistérség a kedvező termőföldi adottságokból, valamint a régmúltra visszatekintő termelési hagyományokból következően jó minőségű borok előállítására képes, célszerű a borászatot is az integrált projektcsomag kiemelt részeként megjeleníteni.

A kistérség kiemelkedő turisztikai értékének fokozottabb hasznosítása érdekében a közel múltban már megtörténtek egy fejlesztési folyamat első lépései, amely az Apátság köztereinek megújítását jelentette. Azonban a turisztikai attrakciónak számító épületkomplexumot, valamint szűkebb és tágabb környezetét egyaránt tovább szükséges szépíteni, illetve fejleszteni. A Pannonhalmi apátság, amely a hazai vallási turizmus talán leggyakrabban felkeresett célpontja, már eddig is jelentős számú turistát vonzott a térségbe, ezért a jövőben a legfőbb feladatok egyike annak elérése, hogy a látogatók ne csak pár órát, hanem hosszabb időtartamot, akár néhány napot is a térségben töltsenek. Ennek érdekében a térség turisztikai értékeire alapozva, a meglévő épített örökséghez, természeti tájhoz és helyi kultúrához kapcsolódva feltétlenül szükség van kiegészítő turisztikai programcsomagok összeállítására, a turisztikai kínálat bővítésére, melyre a kistérségben több lehetőség is adódik. Olyan kínálati programcsomagokra van szükség, melyek több elemet is ötvöznek, például kerékpáros túrák, gasztronómiai, borászati rendezvények esetlegesen folklór-kulturális programokkal kombinálva.

Ezek közül a kistérség talán legmarkánsabb turisztikai adottsága, ami egyben a kistérség integrált projektjének másik pillérét is adja, az évszázados borkultúra, amely számos, eddig még nem kellő mértékben kihasznált lehetőségeket hordoz magában. A helyi borok megkóstolására, illetve szélesebb körű megismerésére borutakat célszerű szervezni, a meglévő borospincéket pedig látogatóbarát módon szükséges felújítani.

Jelenleg tehát az Apátságon kívül, és ahhoz kapcsolódva is, elsősorban a kiegészítő programelemeket szükséges fejleszteni, gondoskodva ezzel a kultúra és a gasztronómiai élvezetek iránt érdeklődők tartalmas kikapcsolódásáról, egy komplex turisztikai kínálat megteremtéséről. A kistérség természeti adottságaiból következően a vadászat, a lovaglás, és a

kerékpáros turizmus jelenthetnek még olyan turisztikai szegmenseket, amely ezen szabadidős tevékenységek iránt érdeklődők igényeire épülve további programok szervezhetők, illetve amelyekre kiegészítő turisztikai kínálat épülhet. Nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni különböző kulturális programok és fesztiválok, borünnepek szervezésére is, melyek tovább színesíthetik a kistérség turisztikai kínálatát.
A kistelepülések kulturális sajátosságaikkal, hagyományaikkal, természeti és épített környezetük bemutatásával, sajátos gasztronómiai kínálatukkal kapcsolódhatnak a kistérség turisztikai kínálatához.
Fontos azonban kiemelni, hogy a kistérség turisztikai potenciálja csak abban az esetben aknázható ki megfelelően, ha az elengedhetetlen turisztikai, és az ezzel szoros összefüggésben lévő egyéb háttérinfrastruktúra megfelelő színvonalon áll rendelkezésre. Ezért gondoskodni kell a kistérség szálláshelyei és vendéglátóipari egységei számának növeléséről, illetve minőségi fejlesztéséről. Továbbá az egyes települések képének, rendezettségének javításáról, a természeti tájat erősen romboló és szennyező folyamatok megszüntetése érdekében pedig a korszerű hulladékgazdálkodás és szennyvízkezelés biztosításáról.
Ugyanakkor egy térség turisztikai piaci sikerességének elengedhetetlen alapfeltétele a megfelelő szintű és formájú térségi marketingtevékenység is, amelynek intenzitását és hatékonyságát feltétlenül fokozni, illetve javítani szükséges.
Felvetődik ugyanakkor az a lehetőség is, hogy az apátság oktatási infrastruktúrájára építve beinduljanak olyan felnőttképzési formák, melyek a turizmus, a vendégfogadás, a biotermelés és egyéb, a térségben perspektívikus tevékenységek oktatását indítanák el.

Tervezői javaslat a kistérségi integrált projektcsomag elemeire:
Az integrált projektcsomag pillérei:
Az épített, tárgyi örökség megőrzése, az Apátság látogatóbarát fejlesztése, a települések egyéb örökségelemeinek fejlesztése, további kulturális programok szervezése [2](a kistérség települései és az Apátság között turisztikai együttműködések, érdekszövetség kialakítása a Tourinform Iroda bevonásával)
A minőségi bortermelés támogatása, szőlőterületek rehabilitációja, pincerekonstrukciók, borutak-borkóstolás szervezése, borfesztiválok rendezése, bormarketing. A helyi borkultúra és gasztronómiai kínálat összekapcsolása (a térség sajátos gasztronómiai és borászati termékeinek propagálása rendezvények szervezésével)
Az integrált projektcsomag kapcsolódó elemei:
Településkép javítása (településközpontok rehabilitációja, virágosítás-parkosítás, autóbuszvárók felújítása)
Vadász- és lovasturizmus feltételeinek fejlesztése (jól felszerelt, minőségi vadász- és lovasbázisok kialakítása, lovastúra-útvonalak kijelölése)
Kerékpárutak fejlesztése (hálózatbővítés, valamint kerékpáros útvonalak kijelölése tájékoztató táblákkal, a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút kiépítése)
Kombinált turisztikai programcsomagok kialakítása
Turisztikai szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése, vendéglátóipari egységek fejlesztése

A kistérségi marketing erősítése (kistérségileg összehangolt programozott marketingtevékenység folytatása)

Egyéb kulcsprojektek a Pannonhalmai kistérségben:

- *Az 5 országot összekötő Nyugat-Dunántúl – regionális közlekedésfejlesztési program*

A szomszédos kistérségi központokkal történő kapcsolat kialakítása, K-NY irányú kapcsolatot biztosító út építése (Tét-Pannonhalma összekötő út)

- *Pannon Gazdasági Kezdeményezés - regionális innovációs és gazdaságfejlesztési program*

Tájgazdaság, ökogazdaság fellendítése, illetve meghonosítása a térségben
Ipari tevékenység folytatására alkalmas területek infrastrukturális előkészítése
Kihasználatlan barnamezős ipari infrastruktúra hasznosítása

- *Nyugat-dunántúli emberkincs - A humán közösségi szolgáltatások és az önkormányzati, közigazgatási gyakorlat megújítása*

Közösségi intézmények fejlesztése
A szociális alapellátás megszervezése a kistérség területén
Térségi szerepkört betöltő uszoda építése Pannonhalmán

- *Életterünk - az élő és megújuló Nyugat-Dunántúl – a környezetgazdálkodás, környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztés és a környezeti tudatosság erősítés regionális programja*

Szelektív hulladékgyűjtés bevezetése, hulladékgyűjtő-szigetek kialakítása
Alternatív szennyvízkezelési módszerek bevezetése
Illegális hulladéklerakók és –halmok felszámolása, a környezettudatos életvitel propagálása
Pannonhalma-Écs-Ravazd települések felszíni vízelvezető rendszerének fejlesztése, illetve teljes kiépítése

4, Pannontáj-Sokoró Leader Csoport Akcióprogramja

A Pannónia Kincse LEADER Egyesülethez 65 település tartozik, és a sugaras elhelyezkedésű főutaknak köszönhetően jó megközelíthetőséggel rendelkezik. A helyi közösség települései a téti, pannonhalmi, győri, csornai és pápai kistérséghez tartoznak. Az első kettő kistérség korábban hátrányos helyzetű kistérség volt, de a csornai és a pápai kistérség helyi közösséghez tartozó települései is hasonló problémákkal küzdenek. A települések lakosságszáma alacsony (jellemzően 100-500 fő közötti) és folyamatosan csökken, elöregedő a népesség, a fiatalok elvándorolnak, nincs helyben munkalehetőség, alacsony a vállalkozási hajlandóság és kedv, jelentős a tőkehiány, a termékek, termények feldolgozottsági szintje nem megfelelő, az összefogás számos területen csekély, a kereskedelmi egységek száma alacsony, az idegenforgalmi koordináció hiányzik, zárkózottak az emberek, elégtelen a turisztikai infrastruktúra, pl. szállás- és vendéglátóhelyek, pénzváltóhelyek, ATM-ek, tourinform irodák hiánya. A térség két városa, Pannonhalma és Tét jellemzően falusias jellegű. A Győri kistérség települései jóval fejlettebb képet mutatnak, ami elsősorban Győr közelségének köszönhető, valamint a közlekedési utak és lehetőségek jóval szélesebb skálájának, pl. Pér – repülőtér, Gönyű – kikötő, M1-es autópálya közelsége vonzza a befektetőket és a letelepülőket, valamint

az infrastrukturális ellátottság is magasabb. Győr város közelsége a fejlődési irányvonalat egyértelműen meghatározza, elszívó hatása érzékelhető mind a gazdaság, mind az ügyintézés, valamint a kereskedelem területén. Megemlíthető a mezőgazdaság hanyatló helyzete, mivel a térség nagyrészt szakított ezzel a tradicionális ágazattal az iparosult környezetnek köszönhetően. A közösség számos pontján jelentkező gyenge infrastrukturális ellátottság miatt számos terület „hátrányos" helyzetbe kerülhet, amelyek megakadályozhatják a beruházások megvalósítását, emellett további probléma a térségi arculat hiánya. Földrajzi helyzetéből adódóan a közösségre jellemző az erdők, tájvédelmi területek, nemzeti parkok és műemlék jellegű templomok, kastélyok, kúriák, kegyhelyek megléte (Fertő-Hanság Nemzeti Park, Pannontáj-Sokoró Natúrpark, Szigetköz Tájvédelmi Terület, Pannonhalmi Apátság, Fehér-tavi ökotáj, gyógy- és termálkincs stb.). Szintén a térségre jellemző a bortermelés, a közösség területén található a Pannonhalmi borvidék. Ezen tulajdonságok a turizmust (lovas, vadász, halász, vízi, kulturális, öko, falusi, aktív, bor stb.) és ezen keresztüli a gazdaságfejlesztést predesztinálják, ellenben a nem megfelelő feltárás, megközelíthetőség, marketing és kombinált turisztikai programcsomagok hiánya gátolja a bennük rejlő lehetőségek kiaknázását. A helyi közösségben a természeti és kulturális örökségre alapozva gyakran szerveznek fesztiválokat (Nyúli Húsvét, Börcsi lovas vígasságok, rábaközi fesztiválok, Pannonhalmi bornapok és generációk találkozása).

A Pannónia Kincse LEADER Egyesületet alkotó térségekben (Pannonhalmai, Győri, Téti, Csornai és Pápai kistérség) a korábbi időszakban is készültek fejlesztési stratégiák és történtek fejlesztések. A Pannonhalmi, Győri és Csornai kistérség települései a korábbi LEADER + programban is részt vettek, így ismert volt az elejétől fogva a LEADER program társadalmasítása, valamint a helyi igények kielégítése és a partnerség megteremtése a különböző szférák között.

A helyi partnerség eredményeként 2008-ban megalakult a Pannónia Kincse LEADER Egyesület 259 taggal. Az előírások szem előtt tartása mellett fontos szempont volt a köz-, a vállalkozói szféra és a civil szféra képviseletének megfelelő aránya, így először érvényesülhetett ilyen nagy arányban a három szféra együttműködése.

A Pannónia Kincse LEADER Egyesület működésének fő szempontja, hogy biztosítani tudja a helyi szereplők nagyarányú bevonását a programba annak érdekében, hogy a pályázati folyamatban és a keletkezett tervek eredményes végrehajtásában hatékonyan részt tudjanak venni.

Fontos társadalmi szempontok érvényesültek, valamint folyamatosan fenntartjuk a Helyi Akciócsoport és a munkaszervezet működésében:

- az alulról jövő kezdeményezések felkarolását,
- a helyi lakosság aktivizálását, bevonását a fejlesztési folyamatokba,
- a kapcsolatteremtést, a kapcsolatrendszer és az együttműködés kialakítását a vidéki térségek között a megszerzett tudás és tapasztalatok közös hasznosítása érdekében
- az innováció növelését és a helyi partnerség erősítését.

A helyi partnerség erősödése mutatkozott meg a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megalkotásában. A tervezői csoportüléseken nagy helyi lelkesedés és összefogás eredményeként született meg egy ütőképes terv, aminek a kezdeményezéseként több száz millió forintnyi fejlesztési támogatás került a Pannónia Kincse LEDAER Egyesület településeire.

A helyi partnerség fontos alapkövének tekintjük, hogy Egyesületünk folyamatosan fórumokat tart a térségben, valamint heti öt munkanapon ügyfélszolgálattal állunk rendelkezésre, így megteremtjük azt a megfelelő bizalmi kapcsolatot, hogy szervezetünkhöz bármikor fordulhatnak az érdeklődők. A munkaszervezet a pályázatok szempontjából meghatározó időszakokat (pályázati beadás, kifizetési kérelem benyújtása, monitoring, stb.) megelőzően rendszeresen tájékoztató előadásokat tart a sikeres pályázati lebonyolítás érdekében, valamint a folyamatosan frissített és aktualizált honlapunkon széles körű tájékoztatást kaphatnak a helyi partnerek a térséget érintő információkról. A partnerség fontos eredménye a megalakult tervezői csoport is, mivel az érintett kistérségek szereplői alulról kezdeményezve, közösen határozzák meg a térség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját. A LEADER program alapvető eleme a partnerség megteremtése, mivel a közösségi kezdeményezések, a térségi arculat, valamint a helyi szereplők összefogott támogatása csak így teremthető meg megfelelően.
A helyi partnerség erősítése mindenképpen meghatározó lehetőséget biztosít a Pannónia Kincse LEADER Egyesület területén. Az érintett kistérségekre jellemző, hogy a természeti és turisztikai adottságok egymást kiegészítik és erősítik. Fejlesztésük integráltan, minden egyes érintett kistérség lehetőségeink a figyelembevételével kell, hogy történjen. Az előző időszakban az érintett térségek fejlesztési elképzeléseire jellemző volt a lokális, kistérségi határokon belül maradó fejlesztési stratégia megalkotása. Ebből kifolyólag a megvalósult fejlesztések főleg a turizmus és a vállalkozások területén csak az adott területre koncentráltak, partnerségi együttműködések megvalósítását nem tűzték ki célul, és nem egyeztették a stratégiáikat egymás közt. Ennek eredményeképpen az adott térségek esetében a térségek szempontjából hasznos projektek valósultak meg, mint például a kerékpáros turisztikai út a Bakonyban, borturisztikai fejlesztések. Azonban ezek nem voltak átjárhatóak a másik kistérségek felé, ebből kifolyólag lehetetlen volt egységes, több napra szóló turisztikai programcsomagot összeállítani. Az összehangolás hiánya miatt olyan fejlesztések is megvalósultak a szomszédos kistérségekben, amelyek egymás hatását inkább gyengítették, mint erősítették (például vendégházak és falusi szálláshelyek).
Az eddigi fejlesztések legnagyobb problémáját az jelentette, hogy az elszigetelt fejlesztések révén nem nőtt számottevően a térség gazdasági és turisztikai ismeretsége. Jellemzően csak az átutazók álltak meg, illetve vették igénybe a szolgáltatásokat, de ők is csak rövid időre. A másik problémát az jelentette, hogy Győr Megyei Jogú Város közelsége miatt mindenki a városra és a városban zajló gazdasági, turisztikai és vásárló potenciálra koncentrált, így nem törekedtek a térségek ezen bűvköréből történő kitörés elősegítésére. A helyi vidékfejlesztési stratégia megalkotása és jelen felülvizsgálata is a széles körű helyi partnerségen és a társadalmi egyeztetésen alapul. A tervezői csoport megalakulása és működése is alátámasztja a megfelelő térségek közötti partnerséget, hiszen a kistérségeinkből (Győr-Csornai, Téti és a Pannonhalmi-Pápai) egységesen 6-6 fő képviselteti magát a csoportban.
A Pannónia Kincse LEADER Egyesület részére az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. és IV. tengelyes nem horizontális intézkedéseinek helyi szintű végrehajtására a 147/2007 (XII.4.) FVM rendelet összesen 10.117.540 eurós forrást biztosított a program 2007-2013 közötti megvalósítási időszakában. Ebből 7.926.479 euro a III. tengely négy intézkedésének, 2.190.791 euro pedig a IV. tengely (LEADER) célkitűzéseinek megvalósítására fordítható.
Az összeg szerkezetének meghatározásakor fontos szempont volt, hogy a gazdaságfejlesztésre és a hátrányos helyzetű települések fejlesztésére az előírt mértéknek megfelelő arányú, ill.

mértékű forrás kerüljön meghatározásra. Ennek megfelelően az Egyesületet területén található 8 hátrányos helyzetű település fejlesztésére 721.385 euro áll rendelkezésre. A 147/2007 (XII.4) FVM rendelet 8. §-a előírja, hogy az Egyesület az összes fejlesztésre rendelkezésre álló forrás 45%-át a „mikrovállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása", valamint „a turisztikai tevékenység ösztönzése" intézkedések megvalósítására, a LEADER-tervben gazdaságfejlesztési intézkedésekre köteles fordítani.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései:

1. célkitűzés: Faluközpontú megújulást elősegítő fejlesztések - A meglévő létesítmények nem felelnek meg a funkciójuknak számos településen, nem látják el a megfelelően a közösségi célokat, A népesség megtartó erő fontos probléma a térségünk helyzetében, mivel a szélesebb szolgáltatási kör javítja az elvándorlási mérleget, valamint új beköltözőket indukálhat a településekre. Ennek a sarkalatos pontja a faluközpontú megújulását elősegítő fejlesztések, valamint a helyi kezdeményezések tovább erősítése. A faluközpontú megújulást segíti a IV. tengely mellett a III. tengely keretében megfogalmazott vidéki örökség megőrzése és a falumegújítás és fejlesztés jogcímek is.

2. célkitűzés: Helyi identitástudat fejlesztése és hagyományőrzés vidéken – A helyi identitástudat fejlesztésében a Pannónia Kincse LEADER Egyesület területén meghatározó szereppel bírnak a helyi civil szervezetek. Jellemző a térségben a non-profit szervezetek és helyi önkormányzatok jelentős aktivitása a települések életében, amely kimutatható az identitástudat fejlesztésében, rendezvényszervezésben fizikai és szellemi értékek megőrzésében, kulturális tevékenységekben egyaránt. Ezért fontos a helyi identitás tudat és hagyományőrzés a vidéken, mivel az ilyen jellegű fejlesztési irányvonalak képviselik a stratégia társadalmi alapját, a helyi és térségi szintű közösségformáló elképzeléseket.

3. célkitűzés: Térségi gazdasági és turisztikai potenciál erősítése, fiatalok és helyi jellegzetességek bevonása a gazdaságfejlesztésbe. - A helyi vidékfejlesztési stratégia lehetőséget biztosít a térség legfontosabb lehetősége gazdaság több aspektusból történő fejlesztése. A helyi vállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatásával biztosítható a települési foglalkoztatás növelése, és ezzel erősíthető a megtartó erő is. A legfontosabb célkitűzés a helyi gazdasági potenciál erősítése, Győr elszívó hatásának kompenzálása a vidéki területeken. Meghatározó szempont a perifériku s területek és a térségi egyenlőtlenségek kompenzálása helyi munkahelyteremtéssel és megtartással, jövedelemtermelési potenciál elősegítésével. Emellett a turisztikai szempontú gazdaságfejlesztés és közösségi célú fejlesztések egységes irányvonalat biztosíthatnának az öko-, vízi-, bor-, lovas-, szakrális, kerékpáros stb. turizmusnak, ami egy egységes marketing szemlélettel párosítva megfelelő kitörési pontot jelenthet a térség egészének. A Pannónia Kincse LEADER Egyesület széles helyi termék palettával rendelkezik. A helyi termékeket termelők és előállítók tőke hiányában nem tudnak megfelelően a helyi piacokon érvényesülni. Megfelelő támogatási rendszert kell biztosítani a termékeket előállítóknak, és meg kell teremteni a köztük lévő kapcsolódási pontokat, hogy a versenyképességük erősödjön.

4. célkitűzés: Közösségi és helyi kezdeményezések elősegítése, helyi partnerség erősítése - A közösségi kezdeményezések célja a szabadidő hasznos eltöltésének, kulturális és helyi vagy

közösségi rendezvény megrendezésének valamint a közösségformáló szerepkör biztosítása. A közösségi kezdeményezések és a helyi partnerség alapjai a non-profit szervezetek és helyi önkormányzatok, mivel jelentős szerepük van a települések életében, amely kimutatható az identitástudat fejlesztésében, rendezvényszervezésben, kulturális tevékenységekben egyaránt. Ezért fontos a közösségi kezdeményezések minél szélesebb körű fejlesztése, mivel a gazdasági fejlesztések biztosítják a jövedelemtermelési szintet a térségben, a települések megtartó erejének, a helyi identitástudat erősítése és a non-profit szféra támogatása biztosítja a fejlesztési források társadalmi aspektusát.

5. célkitűzés: Térségi és települési arculat megteremtése, valamint a térségi információs bázis létrehozása - A helyzetelemzés rész alapján is megállapítható, hogy a Pannónia Kincse LEADER Egyesület területén nincsenek lefektetve a megfelelő marketing és arculati kezdeményezések, valamint nem áll rendelkezésre egy egységes elektronikus információs adathalmaz, amely elérhető a térség lakosainak, illetve az ide érkezőknek. Fontos célkitűzés, hogy megfelelő tájékoztatást tudjon adni a térségünk adottságairól és előnyeiről, valamint megalapozott és széles körű spektrumban ismerteti Akciócsoportunk területét. A fenti indokok miatt szükséges megteremteni a megfelelő települési és térségi arculatot, valamint a szükséges információs adatbázisokat a térségünk ismertségének növelése érdekében.

5, Győr-Moson-Sopron megyei Integrált Területi Program

A **Győr-Moson-Sopron megyei Integrált Területi Program 3.** prioritása a **Baross Gábor Stratégiai Cél** az elérhetőség és megközelítés javítására. A prioritás **A,** pontja a **Közlekedési kapcsolatok javítása** fejezet. A GYMS MTP-ben szereplő 2. számú melléklet tartalmazza a területfejlesztési koncepcióhoz elfogadott projektlistát, amely Nyúl község esetében 5 pontban is kapcsolódik a programhoz közlekedésfejlesztési szempontból. Ezek között van nevesítve az **ipari elkerülő út** projektje is. Az alábbiakban a GYMS MTP-ből vettük ki a releváns kapcsolódási pontokat pályázatunkat illetően.

Jövőkép, stratégiai célok, lehetséges prioritások és intézkedések

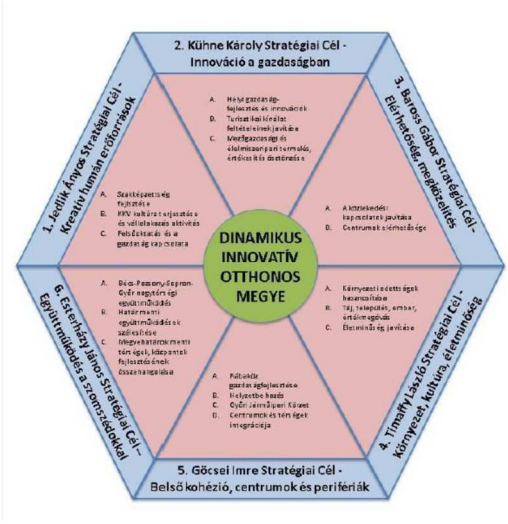

Forrás: Győr-Moson-Sopron Megye Területfejlesztési Koncepciója 2.0 változat (2013. június)

Stratégiai fejezet és Projektcsomag

3. táblázat: Finanszírozandó projektcsomagok összefoglaló táblája (3. prioritás)

Prioritás azonosítója neve:	3. A megye és települései elérhetőségének javítása										
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése[1]	Projektcsomag terület specifikumai	jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag tartalmának	Projektcsomag költségvetése (beszerzési teljes összeg (Millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok	igen
3.1 Intézkedés megnevezése: Közúti fejlesztések											
3.1.3	*Projektcsomag: belterületi utak fejlesztése*	A megye egész területe	Magyar Közút zrt. települési önkormányzatok	közúti forgalom résztvevői	2014-2020	24000	TOP, VP, GINOP, hazai forrás	(?) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban; (8) foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása	Utazási idő megtakarítás; Az eljutási idő csökkenése (óra)	B	2
32	A 82. sz. főút Győr nyugati elkerülő szakaszának megépítése	Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata				bruttó 25 M Euro (nettó 6 Mrd, bruttó 7,5 Mrd Ft)				B	2
280	Győr és Pannonhalma közötti kerékpárút építése a 82. sz.-ú főút mentén	Nyúl			Pannonhalma, Écs	1.000.000 euro				T	2
333	Ipari elkerülő út építése, ezzel az ipari területek jobb feltárása,	Nyúl			Nyúli Mezőgazdasági Szövetkezet, Hidrostal Kft, Hefter Kft, KSH Rugógyár Kft					B	2
334	szolgáltató központ kialakítása	Nyúl			Helyi KKV-k, civil fórumok, egyesületek					K	2
335	Belterületi vízrendezési feladatok	Nyúl			Győri Vízitársulat					T	3
336	Közlekedési csomópontok átépítése	Nyúl			Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ, Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt, Magyar Közút KHT					B	3

ület par tesítés tése, amely célterületre kívánjuk jelen pály at is

Győr-Moson-Sopron Megyei ITP kapcsolódó céljai

Önkormányzati gazdasági területek fejlesztése és elérhetőségük javítása	ITP 1 Iparterületek és ipari parkok létesítése és fejlesztése

ITP 3 Alsóbbrendű országos közúthálózat, településközi és belterületi önkormányzati utak, valamint az országhatárhoz vezető utak fejlesztése.

6, Győr Városfejlesztési Stratégiája

A tervezési terület lehatárolásánál mindenképpen figyelembe kell venni azt a tényt, miszerint Győr Megyei Jogú Város funkcióit nemcsak a szűkebb, a többszörösen módosított 1996. évi XXI. törvény és a 2004. évi CVII. Törvény alapján meghatározott kistérségére terjeszti ki, hanem a nemzetközi, a regionális és a kistérségi határokat átlépő szinten fejti ki.
A Győri Többcélú Kistérségi Társulás tagjai a következő települések önkormányzatai:
Abda, Bőny, Börcs, Dunaszeg, Dunaszentpál, Enese, Gönyű, Győr, Győrladamér, Győrújbarát, Győrújfalu, Győrzámoly, Ikrény, Kisbajcs, Koroncó, Kunsziget, Mezőörs, Nagybajcs, Nagyszentjános, Nyúl, Öttevény, Pér, Rábapatona, Rétalap, Töltéstava, Vámosszabadi, Vének.
Azonban Győr sokkal nagyobb térség részére nyújt közigazgatási-hatósági jellegű szolgáltatást. Itt mindenképpen meg kell említeni a bevezetésben említett, „Az agglomeráció létező és lehetséges együttműködési rendszerének feltárása” című tanulmányban bemutatott vonzáskörzetet (lásd alábbi térkép), amely a szomszédos Csornai, Téti és Pannonhalmi KSH kistérségre is kiterjed.
Szintén meg kell említeni, hogy Győr aktív szerepet tölt be tágabb térségi vonatkozásban is. A tervezés alatt álló Autopolis stratégia vonzásterülete a program céljai szerint a Nyugat-Dunántúli Régión túl érinti a Közép-Dunántúli Régiót, illetve Szlovákia és Ausztria határos térségeinek gazdasági telephelyeit is. Az Autopolis programon túl Győr aktív szereplője a Győr–Pozsony–Bécs un. „Aranyháromszög” térségnek is, több közös, Uniós támogatást is élvező tervezési jellegű program résztvevői voltak a városok.
Mindezen szempontokat figyelembe véve a tervezési térségként Győrt, mint gazdasági központot és az azt körülölelő magtérséget, tehát az „agglomeráció létező és lehetséges együttműködési rendszerének feltárása” című tanulmányban lehatárolt térséget kezelhetjük, azaz a következő települések közigazgatási területét:
Abda, Árpás, Bőny, Börcs, Csikvánd, Dunaszeg, Dunaszentpál, Écs, Enese, Felpéc, Gönyű, Gyarmat, Győr, Győrasszonyfa, Győrladamér, Győrság, Győrszemere, Győrújbarát, Győrújfalu, Győrzámoly, Ikrény, Kajárpéc, Kisbajcs, Kóny, Koroncó, Kunsziget, Mérges, Mezőörs, Mórichida, Nagybajcs, Nagyszentjános, Nyalka, Nyúl, Pannonhalma, Pázmándfalu, Pér, Rábacsécsény, Rábapatona, Ravazd, Rétalap, Sokorópátka, Szerecseny, Táp, Tarjánpuszta, Tényő, Tét, Töltéstava, Vámosszabadi, Vének.

A város és térsége számára a fejlődést befolyásoló főbb tényezők a következők:

1. Demográfiai trendek alapján az agglomeráción a régió és egész Európa lakossága öregszik, *növekedik az idősek által támasztott szolgáltatások, ezen belül pl. a szociális célú ellátások iránti kereslet, illetve az egy munkavállalóra jutó eltartottak aránya*. A lakosság öregedésével párhuzamosan ugyanakkor *csökken az élveszületések száma, ami pl. az iskolákban általánosságban többlet kapacitásokat eredményez.*

2. Településhálózat kapcsán a nagyvárosokból az agglomerációba való kiköltözés mértéke még mindig jelentős, különösen a Szigetközi tengely és a Győr-Veszprém irányába futó 82-es út tengelyén. A közlekedés zsúfoltsága ezzel párhuzamosan nő, ugyanakkor folytatódik tengelyeken kívül eső kistelepülések elöregedése, népességük csökkenése. Ez utóbbi tendencia egyrészről a kistelepüléseken az épített állomány lepusztulásával járhat, ha nem alakul ki a települések új funkciója. Ehhez szükséges *a kistelepüléseken működő vállalkozások fejlesztése, újak indításának ösztönzése, a helyi, térségi együttműködések mind teljesebbé tétele.* A fejlődés egyik lehetséges útját jelenti, ha Győr nem tud kialakítani a kistelepülésekhez hasonló minőségű (kertes és nagy alapterületű) telkeket elérhető áron, illetve javulnak a kistelepüléseken nyújtott szolgáltatások. Ugyanakkor az alacsonyabb népességű településeken kevésbé gazdaságos, hatékony az alapszolgáltatások, közszolgáltatások működtetése, mely *ellátások minőségi javítást is szolgáló megszervezése kistérségi koordinációt igényel, amely bizonyos esetekben koncentrációt jelent*.

3. Az ingázási szokások átalakulása nélkülözhetetlen, Győr intézményhálózata nehezen bírja el a bejárók által növelt szolgáltatási igényeket. Ennek a helyzetnek az egyik megoldása az, hogy a térségben magas szolgáltatási színvonalú intézményrendszer alakul ki a kistelepüléseken kiszolgálására, másrészt tudatos városfejlesztéssel csökken a kiköltözők száma. Az ingázásból eredő környezeti károkat a jelenlegi személyi közlekedés helyett egy integrált, komplex tömegközlekedési és parkolási rendszer tudja kezelni, mely elterjedése Uniós trend. A napi ingázások másik résztvevője a nagyobb távolságokból, esetenként Dél-Szlovákiából érkező munkaerő, mely Győr számára jelenleg és vélhetően a jövőben is nélkülözhetetlen, ezért a feltételeit biztosítani kell.

4. Az *egészséges, tiszta környezet egyre fontosabbá válik*. Az itt élők számára értékes az *életminőség*. Közös feladat a fenntartható gazdasági növekedést, a társadalmi jólétet és a környezetvédelmet kölcsönösen biztosítani.

5. A Győri agglomerációban *is várhatóak szélsőséges meteorológiai és környezeti jelenségek és folyamatok, amelyek jelentősen befolyásolhatják a gazdasági és társadalmi folyamatokat*. A Győrt délről határoló dombvidék jellegzetes problémája a csapadékvíz elvezető rendszerek alkalmatlansága a nagyobb záporok levezetésére, amelyek a klímaváltozás miatt korábbi éveknél nagyobb veszélyt jelentenek. Jelenleg a károk felszámolására állami segítséggel százmilliókat fordítanak évente, ugyanakkor a károk megelőzésére nem áll rendelkezésre sem állami, sem önkormányzati forrás.

6. *Az EU azáltal, hogy vezető szerepet vállal az erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodással kapcsolatos innovatív megoldások megtalálásában, előmozdíthatja az erőforrásokkal való mértékletes és hatékonyabb gazdálkodást, és önmagát világelsővé emelheti az ökohatékony technológiák terén*. Győrben és környékén termálenergia, szélenergia és napenergia hasznosítására, és az energia hatékony felhasználását segítú technológiák használatára van esély. Az ökoinnovációba történő beruházás terén kínálkozó lehetőségek közül egyre többet ragadnak meg, elsősorban az üzleti szférában. *A fenntartható termékek és folyamatok piacának növekednie kell* annak érdekében, hogy kielégítse a gyorsan növekvő globális „középosztály" igényeit a fogyasztói árucikkek és szolgáltatások iránt, mindamellett, hogy biztosítja a környezetvédelem által megkövetelt minőséget is. Ehhez azonban központi intézkedések szükségesek, amelyek árban is versenyképessé teszik a megújuló energiákat a fosszilis eredetű energiákkal szemben.

7. A világban zajló globalizációs és termelési folyamatokból következő kihívások kockázatot jelentenek a térség jelenlegi gazdasági szerkezetére. A térség fő profilja a járműgyártás, amely kiemelten érzékeny a globalizációs veszélyekre, de ugyanakkor a tudáson alapuló fejlesztések révén európai láthatóságú koncentráció biztosítható Győr 150 km-es körzetében letelepült motor és autógyártó kapacitás tekintetében. Az élőmunka igényes termelési tevékenységek területén a munkabérek növekedésével párhuzamosan csökken a régió versenyelőnye és ebből követezően munkahelyek megszűnése várható. Ez a folyamat már elindult, melynek jellemzője a textilipar, ruhaipar, betanított munkára épülő egyszerű folyamatokra lebontott összeszerelő üzemek piaci visszaszorulása. *A munkabérköltségekből következő versenyhátrányokat csak a munkaerő minősége, kreativitása, rugalmassága tudja ellensúlyozni, elősegítve a piaci igényekhez alkalmazkodó termékszerkezet-váltást*.

8. Az országban, illetve a közép-kelet-európai térségben a jövedelmek növekedésével lehet számolni, ami *további keresletet támaszt a szolgáltatások, pl. pénzügyi szolgáltatások, kereskedelem, illetve a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó turizmus, sportolás és többek között elektronikus játékok iránt*. Győrben jelenlévő bankok száma és kapacitása megfelelő, azonban hiányzik a térség gazdaságára specializált, tőkekihelyezésre alkalmas befektetői jelenlét.

9. A Győr és 150 km-es térségében települt nagy autóipari beruházásoknak (összeszerelő üzemek, motorgyártás) köszönhetően *rövid távon további piaci bővülésre számíthatnak a járműgyártásban elsődleges, másodlagos beszállítóként tevékenykedő vállalkozások*.

10. Az elektronikai ágazat fejlődésére lehet számítani a jövőben: pl. újfajta adat-, hangátviteli rendszerek kialakítása várható az IKT eszközök minél szélesebb körben való alkalmazása és minél egyszerűbb felhasználásának igénye révén. A Győrbe települt Philips munkaerőigényét csak jelentős szlovák női munkaerőimport által tudja biztosítani, így beágyazottsága csekély és kedvezőtlen piaci események esetén fennáll a termelés áthelyezésének veszélye.

11. KKV-k a nagyvállalatokkal összehasonlítva kisebb mértékben használják az IKT eszközöket, miközben a termelékenységük is alacsonyabb. Ez szükségessé teszi *az IKT alkalmazások használatának további elterjesztését a kkv-k körében*.

12. A klaszteresedésnek pozitív hatásai vannak a nemzetközi tevékenységre, exportra. A kisvállalatoknál is megfigyelhető a nemzetközi szerepvállalás, de általában forgalmuk kisebb hányadát exportálják, mint a nagyok. KKV-k leggyakoribb nemzetközi tevékenysége a beszállítói kapcsolat. A klaszterek vegyesen mutatnak globalizációs (szupranacionális hálózatok) és regionalizációs trendeket (a helyi erőforrások és együttműködők erősödő szerepe). Egyre nagyobb számban kapcsolódnak be multinacionális cégek a helyi együttműködésekbe, emellett a külső kapcsolatok is fontosabbak lettek. *A Győr központú PANAC autóipari klaszter fejlesztését a szereplők közti együttműködés hatékonyabb koordinálásával szükséges folytatni*.

13. A gazdaságban a hálózatosodás a specializációval és a termelékenység javítására várható törekvéssel párhuzamosan folytatódik. A gyakorlatban ez az egyetlen megoldás a kkv-k versenyképességének javítására. A specializáció csak egy rugalmas, megújulni képes, a technológiát nem csak átvevő, hanem annak fejlesztésében is résztvevő ipari struktúrával, és ennek megfelelő kormányzati, egyetemi-kutatói, fejlesztési, infrastrukturális háttérrel indokolt. Ennek érdekében *fontos a járműiparra alapozott győri versenyképességi pólus program megvalósítása, valamint más klaszterek hasonló módon történő fejlesztése.* A jelenleg vitaanyagként kezelt Új Magyarország Fejlesztési Terv (II. NFT) a pólus programot a gazdaságfejlesztési és területfejlesztési céloknál nevesíti, mint olyan eszközt, amely a gazdaság versenyképességét és a kiegyensúlyozott területi fejlődést egyaránt szolgálja. A pólus program keretében az NFT regionális klaszterek kialakítását támogatja, amelyekben egy jól definiált iparág vagy üzletág nemzetközi versenyképességének megerősítése a cél. Győrött az Autopolis Program megvalósításával az autóipar, a gépgyártás és a megújuló energiák hasznosítása a nevesített cél.

14. A helyi szállítások lebonyolítása meghatározó részben továbbra is közúton történik, de a regionális és távolsági áruk szállítását két (vagy akár) három szállítási mód felhasználásával valósítják meg a világban. Győr nemzetközi jelentőségűként kijelölt logisztikai központ, amely négy közlekedési módot képes egyesíteni a Győr-Gönyűi közforgalmi kikötő, Péri regionális repülőtér, M1-es autópálya és a Bécs-Budapest, Győr–Sopron, Győr–Celldömölk vasútvonalak révén. Ezek fejlesztése részben állami nagyberuházásként, részben Európai Uniós támogatásokkal, részben pedig vállalkozói tőke révén már megindult, továbbfejlesztésük a ÚMFT keretében 20013-ig várható. *A szállításban megjelenő kihívások a térség logisztikai szolgáltatásainak, a többfunkciós szállítási módokat biztosító rendszerek fejlesztését igénylik*.

15. Az országban megnő a tranzit energiaszállítás jelentősége, mely szállítási útvonalak a térségen is áthaladnak. *A hazai szabályozás függvénye, hogy az energiaszállításból milyen bevételek maradnak a Győri térségben (jelenleg semmi).*

16. Az EU-n belül a tagállamok munkaerőpiacának további megnyitásával folytatódhat a *jól képzett, szakképzett fiatalok elvándorlása az agglomerációból. Ez rövidtávon munkaerőhiányt okozhat. Kérdés, hogy miként sikerül őket visszacsábítani a térségbe.* Ennek feltétele: megfelelő életkörnyezet, magasabb jövedelmek és vonzó munkahelyek, fejlődő gazdaság, kötődés erősítése érdekében helyi közösségek működése.

17. Magyarországon, a régióban és az agglomeráció térségében még alacsony az IKT eszközöket alkalmazók köre, melynek jelenleg oka digitális írástudás hiánya és az új eszközök alkalmazása iránti elfordulás. Az IKT eszközök relatív alacsony használata a jövőben további *piaci lehetőséget jelent az IKT iparágban, miközben az alkalmazásuk elterjesztése további feladatot jelent az oktatásban, felnőttképzésben, infrastruktúra-fejlesztésben és tartalomszolgáltatásban.*

18. A közigazgatási rendszer korszerűsítésével párhuzamosan várható a fejlesztéspolitikában a regionális szintnek a jelenleginél nagyobb szerepe, önálló döntéshozatali jogosítványok biztosításával. Ez a fejlesztési támogatások nagyobb eredményességét jelenti, rugalmasabb alkalmazkodást biztosít a helyi problémákhoz, illetve a lehetőségek kihasználására. Ugyanakkor fennáll a veszélye a gazdaságfejlesztés, szakképzés további központosított irányításának, ami a párhuzamos, az igényekre kevésbé reagáló fejlesztéseket tesz lehetővé. *Ez a gyakorlatban szelektív beavatkozásokkal kevésbé hatékony gazdaságfejlesztés megvalósítását jelenti, ami csökkenti a regionális szinten támogatott infrastrukturális fejlesztések hasznosságát és a területi különbségek további mélyüléséhez vezet.*

19. Az agglomerációs térségnek, ezen belül is a Győri KSH térségnek országos szinten relatív magas fejlettsége nem feltétlenül mutatkozik meg az önkormányzatok saját bevételeiben. Ez a szempont különösen felhívja a figyelmet *a belső erőforrások és fejlesztési potenciálok hatékony kihasználására, valamint olyan fejlesztésekre, melyek mindinkább törekednek a magántőke mozgósítására, valamint a közösségi szolgáltatások működési költségeinek csökkentésére.*

20. Határ menti kapcsolatok tekintetében számolni kell azzal, hogy a Schengeni irányelvek átvételével középtávon az osztrák és a szlovák határ szabadon átjárható lesz, ami a gazdasági, kereskedelmi, szolgáltatásokban meglévő együttműködések növekedésének kínál teret. *Az együttműködések azokban az esetekben lehetnek szélesebb körűek, ahol ezt nyelvi problémák nem akadályozzák.* Nagytérségi kapcsolatok tekintetében a régió két növekedési zóna (délen az észak-olasz, míg északon Bécs,- Pozsony-Budapest térsége) között helyezkedik el. *Ez a földrajzi elhelyezkedés további lehetőségeket nyújt a kutatás-fejlesztési, oktatási és gazdasági együttműködésben rejlő kölcsönös előnyök kihasználására.*

21. Várhatóan 2010-ben a szomszédos Ausztria viszonylatában is a munkaerő szabad áramlásával lehet számolni. A jelentős bérkülönbségek fennmaradása miatt várhatóan a magyar munkaerő további, határ menti munkavállalásával számolhatunk, ami rövid távon a munkanélküliség csökkentéséhez, de egyes szakterületeken a képzett munkaerő hiányához vezethet. A Szlovákiával fennálló szabad munkaerőáramlás következménye

egyelőre az agglomerásciós térség számára pozitív, hisz az iparban mérsékli a szakképzett munkaerő hiányát. *A határ menti munkaerőpiaci kihívásokat leginkább a lakosság szélesebb rétegeinek, a gazdasági igényekhez jobban alkalmazkodó alap- és szakképzettségi szintjének javításával lehet kezelni.*

22. Az Európai Bizottság nagyszabású növekedési és munkahely-teremtési stratégiát fogadott el 2005. február 2-án. A remények szerint a javasolt intézkedések 2010-ig 3 százalékkal növelhetik GDP-t és mintegy 6 millió új munkahelyet teremtenek (ennek jelentős részét a K+F szférában), vagyis a megújult stratégia két gazdasági prioritásra:
    - a tartós növekedés beindítására és
    - új munkahelyek teremtésére összpontosít.

Győr város és környezete szoros együttműködésben él, amelyet agglomerációs jellegű együttműködésnek nevezünk. A város munkahelyeinek több mint egyharmadát nem a településen élők töltik be, a város számos közigazgatási funkciót lát el a térségben. A térségben élők csak a város infrastruktúráját igénybe véve tudják életüket élni.

A függés azonban kölcsönös. A város munkaerőpiaca kiapadt, az agglomerációs lakosság munkaereje nélkül a termelő egységek megszüntethetik a tevékenységüket. Számos közoktatási intézmény fenntartása válna bizonytalanná a bejáró hallgatók jelenléte nélkül. A városban dolgozó vezetők jelentős része nem a városban él, ugyanis nem talált igényeinek megfelelő lakóhelyet, építési telket, ezért kiköltözött a városból.

Általános célok:

A térség koherens fejlesztése, a városterület és a települések fejlesztési igényeinek összehangolása. Ugyanakkor el kell érnie a városnak, hogy az agglomerációs települések ne csábítsák el megfelelő telekkínálattal a kvalifikált lakónépességét.

Leírás:

Győr városa elhatározta, hogy a szükséges fejlesztéseket a környező településekkel együtt hajtja végre. Ennek érdekében megalakult az agglomerációs tanács és elkezdődtek a fejlesztésre történő felkészülések. Az agglomeráció kereteit meghatározó kutatás alapján a következő fontos prioritásai vannak az együttműködésnek.

Főbb akcióterületek:

- a térség kiegyensúlyozott gazdasági struktúrájának kialakítása és megtartása,
- az önkormányzatok gazdasági erejének, illetőleg jövedelmi pozíciójának erősítése,
- a lakosság általános életkörülményeinek javítása, figyelembe véve a települések lakóhelyi minőségét,
- a résztvevők tervezési tevékenységének koordinációján és az agglomerálódó térség fejlesztési prioritásainak kidolgozásán keresztül erős érdekérvényesítés a megyei és régiószintű fejlesztés és tervezés folyamatában.

Ezen kívül még fontosnak tartjuk:

- a tömegközlekedés rendszerének megújítását
- közös és összehangolt pályázati tevékenységet
- közös turizmusfejlesztést és marketingpolitikát

Megjelenő építési komponensek:

Térségi szintű infrastrukturális elemek esetén - Győr szempontjából kiemelten kezelve az agglomerációs fejlesztési elképzeléseket:

- Gönyűi kikötő, Péri repülőtér és kapcsolódó elemek (szükséges elkerülő utak, összekötő utak, vasutak)

Építéssel járó intézményfejlesztési komponensek esetén – Győr szempontjából kiemelten kezelve az agglomerációs fejlesztési elképzeléseket:

- Közös oktatási intézmények

Mindezen főbb pontok természetesen az együttműködések alapján változhat, hiszen Győr is számos olyan térségi projektbe kapcsolódott/kapcsolódik bele, melyek túlnyúlnak adott település, kistérség határain, viszont azonos célok mentén igyekeznek előbbre lépni (pl. ÖkoCity).

7, Sokoró Értéktár

2015. augusztus 31-én a Tényői és Nyúli Értéktár Bizottság elnökei azzal a céllal egyeztettek, hogy Tényő és Nyúl község települési értéktára közösen hozzon létre Tájegység értéktárat. Tájegység értéktár létrehozásához a fennálló rendelkezések szerint elegendő 2 ugyanazon tájegységen fekvő település közös döntése. Minthogy településeink polgármesterei erről már előzetesen egyeztettek, így Tényő község Önkormányzata augusztus 24-i ülésén határozatot hozott arról, hogy Tényő Nyúl községgel közösen hozzon létre tájegységi értéktárat, és arról is, hogy ezzel párhuzamosan a Tényői Értéktár taglétszámát növeljék meg. Nyúl község Önkormányzatának határozatával megteremtette, hogy a Sokoró Tájegység Értéktár néven, az ország első tájegység értéktára megalakulhasson.

Tájegység értéktár létrehozása számos előnnyel járhat:

1. Segít felszínre hozni közös értékeinket, kiszélesedhet az egyes falvakra korlátozott kutatómunka.
2. Együttes fellépéssel eredményesebben tudunk pályázni.
3. Az együttmunkálkodás kulturális eredményeit (kiállítások, bemutatók, előadások, stb.) közösen élvezhetjük.
4. Javítja a szomszéd települések összetartozás tudatát.
5. A tájegység méretekben való gondolkodás fejlődése a segítheti a növekvő környezeti ártalmak elleni eredményesebb fellépésünket. (A Sokoróban pl. igen sok kárt okoz a talajpusztulás, vagyis az erózió)
6. Erősíti a már meglevő tájegységi kapcsolatokat (pl. Pannonhalmi borvidék).

2016-os tevékenységünket az elvégzett munkák időrendi sorrendjében próbáltam pontokba szedve bemutatni:

1. Az elmúlt évi terveink között szerepelt egy A/4-es méretű színes képekből álló képgyűjtemény, pontosabban fogalmazva KÉPTÁR létrehozásának elindítása, amely a nyúli értékek bemutatását szolgálja. A képtár kialakítását megkezdtük, gyarapítása minden évben folyamatosan tovább folytatható.
2. Fontos tennivalónknak tekintjük községünk értékei megbecsülésének tudatosítását az ifjúság körében Ennek érdekében az általános iskola felső tagozatos osztályaiban rendkívüli osztályfőnöki órák keretében február 11-én és február 18-án vetített képes előadásokon mutattam meg a tanulóknak Nyúl község természeti és kulturális értékeit. Az iskolával való együttműködést a következő évben is szeretnénk folytatni.

3. Történelmi múltunk ismerete fontos tanulságokat hordoz, ezért a Nyúli HírVivő tavaszi számában emlékeztünk meg arról, hogy 160 éve szűnt meg Nyúlon a jobbágyság.
4. A Sokoró Tájegységi Értéktár Bizottság keretén belül július 12-i tényői gyűlésünkön a csak a Sokorói-halomvidéken termesztett szőlőfajta, a gyöngyszőlő, Nyúlon ismert nevén a fürjmony tájegységi értékké nyilvánításáról döntöttünk. Ennek hivatalos kihirdetésére Pannonhalmán kerül sor december 27-én a Főapátság Janus-napi ünnepségén. Egyébként a Sokoró Tájegységi Értéktár Bizottságba Kajárpéc község is kérte felvételét.
5. A nyúli temetői Szent Mihály–lélekharangot értéktárunk javaslata nyomán készíttette el András atya az év első félévében, felszentelésére 2016. augusztus 15-én került sor.
6. Az idén 930 éves a Szent László korabeli 1086-os ősdokumentumunk. Ez évben a Szent István ünnepséghez kapcsolódva emlékeztünk meg községünk 2. írásos említésének kerek évfordulójáról.
7. Értéktárunk Domonkos István születésnapjára készíttette el a nyúli pap-író emléktábláját. Felavatására 2016.08.19-én került sor a plébánia falánál.
8. Dorfmeister nyúli templomi alkotásai az idén voltak 230 évesek. A festő műveit a Nyúli Hír-Vivő lap hasábjain 3 részes cikksorozatban mutattam be. A minden alakra kiterjedő ismertetés a képek jobb megértését szolgálja. Az apróbb részletek bemutatását a képek feliratozása és a részletek felnagyítása is segítette.
9. Értéktár Bizottságunk a helyi Karitász Szervezettel összefogva Nyúl község egyházi értékeit (főleg Dorfmeister alkotásait) bemutató leporellót készíttetett, ennek árából a nyúli rászorulókat támogatja. Az Önkormányzattal társulva pedig Nyúl község büszkeségeit ábrázoló leporelló készült. Ezt az idősek napi ünnepségen kapták ajándékként a 65 év feletti nyúliak.
10. A Sokoró Tájegység Értéktár Bizottság 2016.09.22-i döntése nyomán dr. Ábrahám Imre tudományos tevékenysége is nemzeti értékként tájegységünk kulturális örökségét gazdagítja. Az elismerő oklevél átadására 2016. október 6-án rövid ünnepség keretében került sor a pannonhalmi könyvtárban.
11. Újabban a helyi borászok az értéktárunk által összeállított vetíthető anyagokat (pl. a Szurdikról szólót) kezdik felhasználni vendégeik kulturált és szakszerű tájékoztatására

2017-es terveink:
1. A Vaskapu pincesorának tájegységi értékké nyilvánításának előkészítése (kiemelt feladat)
2. Az idegenforgalmi pályázat szakmai támogatása (pl. Szurdik tanösvénye, stb.)
3. A meglevő helyi túra utak utógondozása (táblák, jelzések pótlása)
4. Részvétel az új Sokoró-térkép kialakításában
5. A Madarász utcai partlakás ablakának megjavíttatása
6. Kiállítás rendezése falunapon Nyúl értékeiből (később az iskolában is)
7. Az általános iskolai tanárok támogatása képanyaggal tantárgyanként Nyúl értékeiről
8. Vetélkedő szervezése iskolásoknak nyúli nevezetességekről
9. Megafon vásárlása
10. A fényképtár folyamatos gyarapítása

1.3 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

1.3.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Szinergiák a szomszéd településekkel

Jelen fejezetben a szomszédos településekhez kapcsolódó területi fejlődést, valamint az együttműködésben rejlő lehetőségeket elemezzük.
A legszorosabb kapcsolat Győrújbarát Községgel van, mivel a településnek van három olyan utcája is, melynek az egyik oldala Győrújbaráthoz, a másik pedig Nyúlhoz tartozik (Nagy Lajos utca, Határ utca, Fehérkereszti utca). A legfőbb együttműködési és fejlesztési irányvonal a 8311-es számú útszakasz rekonstrukciója, mely Győrújbarát elsőszámú és Nyúl második számú fő közlekedési útja. Ezen keresztül zajlik a közösségi közlekedés útvonala is. A két település együttműködést tervez közös vízrendezési koncepció és pályázati anyag kidolgozásában a majdnem megegyező földrajzi adottságok miatt, melyekre mind a két község vízjogi engedélyezési tervekkel rendelkezik. A rendezési terv tartalmaz egy összekötő utat a 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő főút és a 8311-es útszakasz között a két település határvonalán. Az út mentén kétoldalt a nyúli oldalon ipari és gazdasági övezet, valamint lakóövezet, míg a győrújbaráti oldalon mezőgazdasági művelési terület került kijelölésre. Az út megépítése lehetőséget adna Nyúl Községnek új lakóterületek feltárására, valamint gazdasági létesítmények letelepítésére a látványvédelmi szempontok betartása mellett.

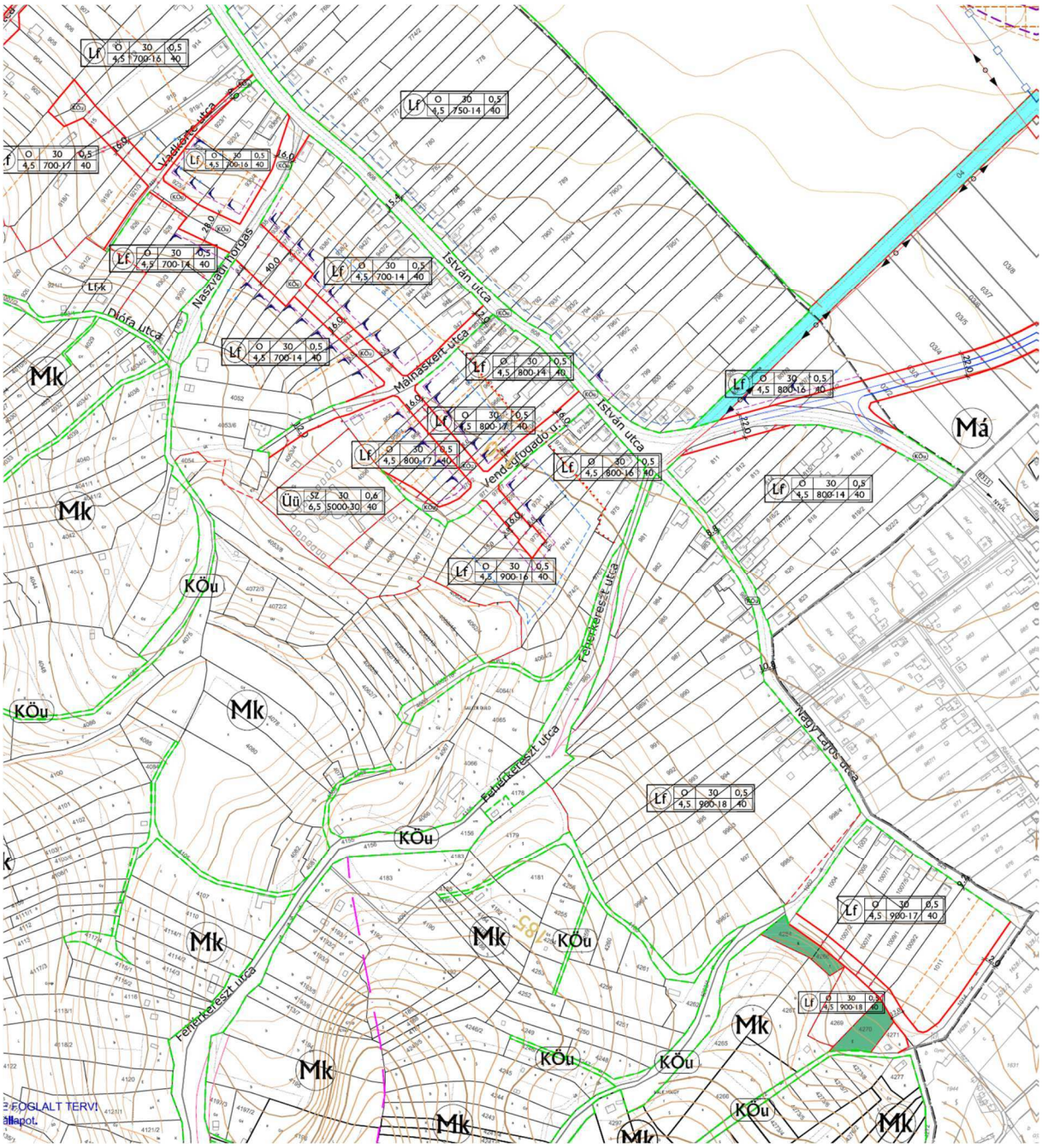

Nagyon érdekes Győrújbarát földrajzi elhelyezkedése, amely hatalmas területet foglal magába. A közigazgatási határ a 82-es főút Sokoró-dombság felöli oldalán a nyúli temetőtől Győr irányába, onnan mintegy 800 méterre kezdődik. Győrújbarát területe áthúzódik a 82-es főút és a vasútvonal túlsó oldalára, egészen a Győrt Győrsággal és Pannonhalmával összekötő úgynevezett Palotai útig, ami még mintegy 4 km-t jelent Töltéstava irányába. Nyúl és Győrújbarát között a választóvonal ezen az oldalon az úgynevezett Tüzes teleki birtokhatárokig húzódik. Győrújbarát másik határvonala az M1-es autópálya nyomsávja mellett helyezkedik el. 2007-ben történt megkeresés a két település önkormányzata felé ipari és gazdasági területek kialakítására. Egy befektetői csoport keresett hasznosítható ingatlanokat későbbi feltárás és gazdasági célú átminősítés miatt. Győrújbaráton a 82-es számú főút és a 8311-es út között

kiépített aszfaltozott út, valamint az M1-es autópálya között kijelölésre került 60 ha területű ipari övezet a meglévő 40 ha mellé a 82-es számú főút mentén. Nyúl Községben a győrújbaráti határvonal mellett kijelölésre került a Tüzes teleki ingatlan részen 110 ha ipari és gazdasági övezet. A határvonal győrújbaráti oldalán mintegy 30 hektárnyi területen a győrújbaráti önkormányzat szintén ipari zónát jelölt ki. A terület feltárásának feltétele lenne egy felüljáró építése a 82-es számú főút felett, melynek realitása nem a rövidtávú stratégia része. A kezdeményezés a 2008-as gazdasági válság miatt abbamaradt, azóta újabb próbálkozások nem történtek a terület átminősítésére. A beruházás megvalósulása esetén lehetővé vált volna a két település által egy közös ipari park létrehozása. A projekt realitását megkérdőjelezi a közmű és infrastrukturális hálózat teljes hiánya, ami milliárdos költségeket jelentene egy beruházó számára.

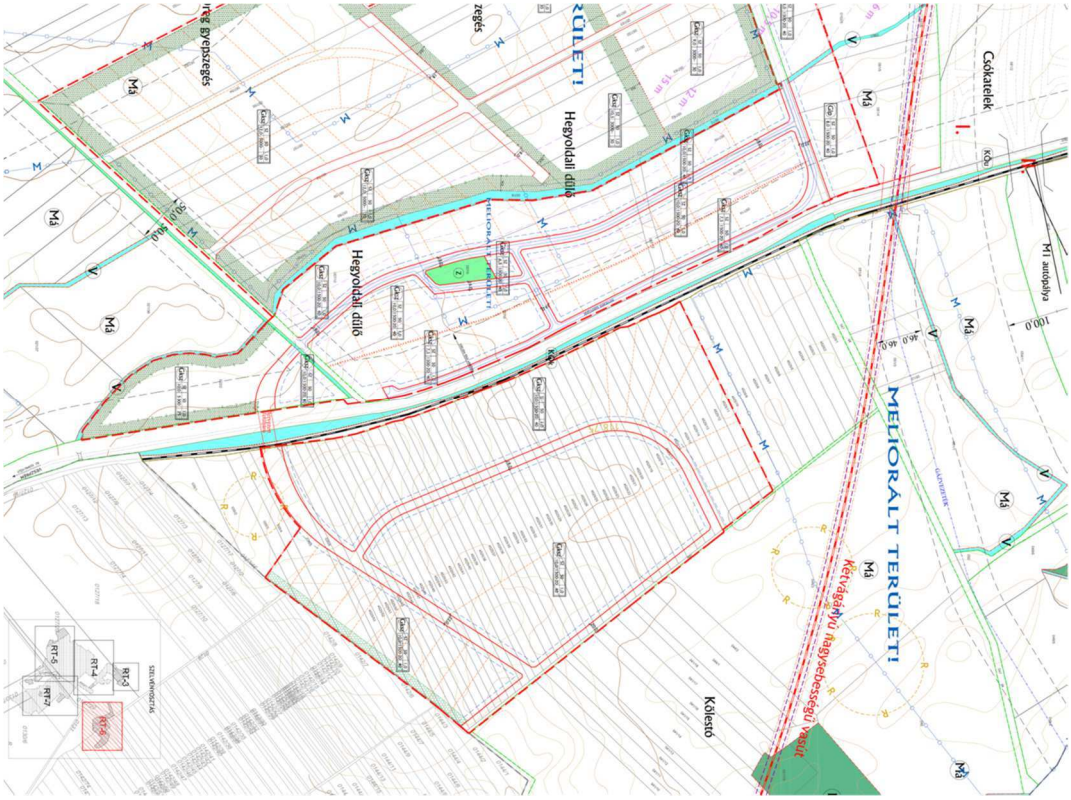

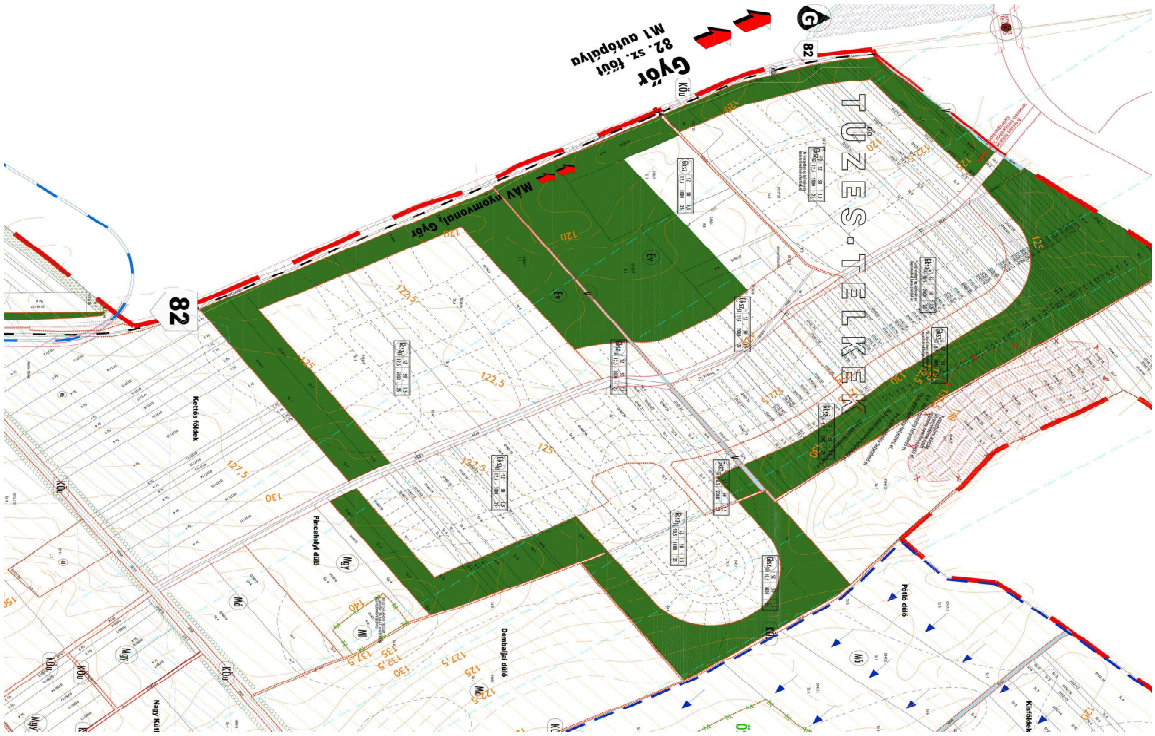

A két település összefogásából valósult meg 2017. őszén a Lilahegyi kilátó megépítése és környezetének, valamint az oda vezető utaknak a rekonstrukciója. A jelenleg kilátóként funkcionáló geodéziai mérőpont majdhogynem a két település határvonalán helyezkedik el a községek hegygerincén. A geodéziai mérőpont a Sokoró-dombság legmagasabb pontját képezi. A beruházás egy a Kisalföldi Erdőgazdasági Zrt. által elnyert pályázatból valósul meg a két település együttműködésével. Kívánatos lenne erre ráépítve a természeti értékek és az abban rejlő idegenforgalmi lehetőségek kiaknázása, erre közös stratégia felépítése Tényő, Ravazd és Écs Községekkel együttműködésben. A Sokoró-Pannon Táj Natúr Park csak nevében létezik, valós funkciója és összetartó egysége nincsen, melyet a településeknek újra kellene gondolnia. Ezt erősítenék a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárútból adódó lehetőségek.

Nyúl Község nyugati szomszédja Tényő, mellyel valós összeköttetés és együttműködési lehetősége nincs a településnek. Annak ellenére, hogy a két faluközpont között a távolság légvonalban mindössze 4 km, szilárd útvonalon Tényő csak Győrújbaráton át közelíthető meg közel 16 km-es útvonalon. A két települést a hegyen keresztül közúti közlekedésre nem alkalmas földutak kötik össze, melyek csak túrázásra alkalmasak. Az együttműködés lehetősége az előbb említett természeti és idegenforgalmi kooperációban lehetséges.

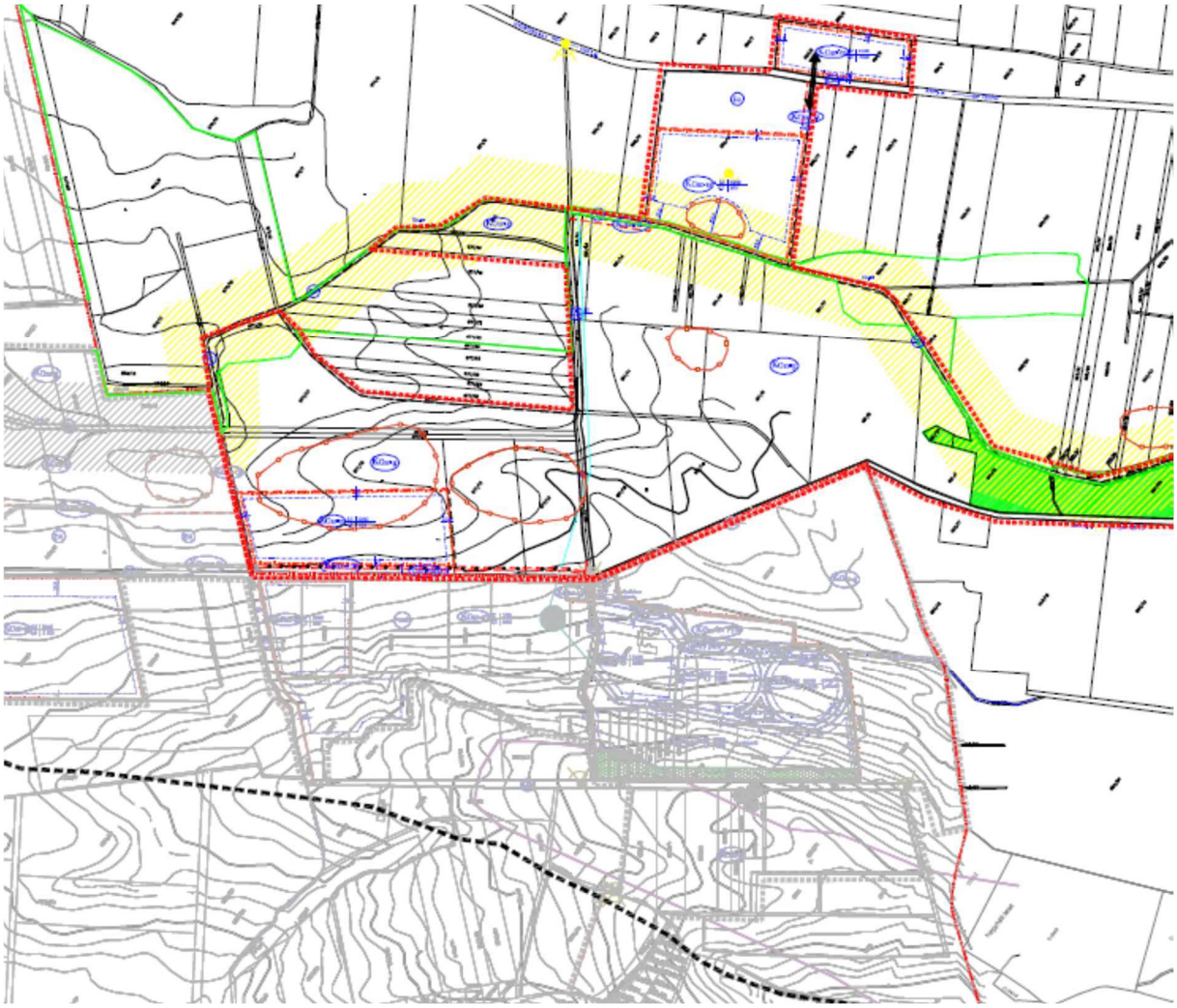

A déli szomszédságot Écs Község jelenti. A két települést a 82-es számú főút köti össze, a lakóterületek távolsága nem éri el a 1 km-t egymástól. Jelenleg Nyúl Község lakóövezete már mintegy 500 méterrel túlterjeszkedett a főútvonal mentén kijelölt belterületi határvonalnál. Écs Község rövidtávú fejlesztési tervei között szerepel egy új utca nyitása Nyúl irányba, ami még közelebb hozza egymáshoz a két települést. Hosszabb távú fejlesztési koncepciók során lehetőség van rá, hogy a két település lakóövezeti része összeérjen. A fent említett natúr parki együttműködés Écs esetében is érvényes.

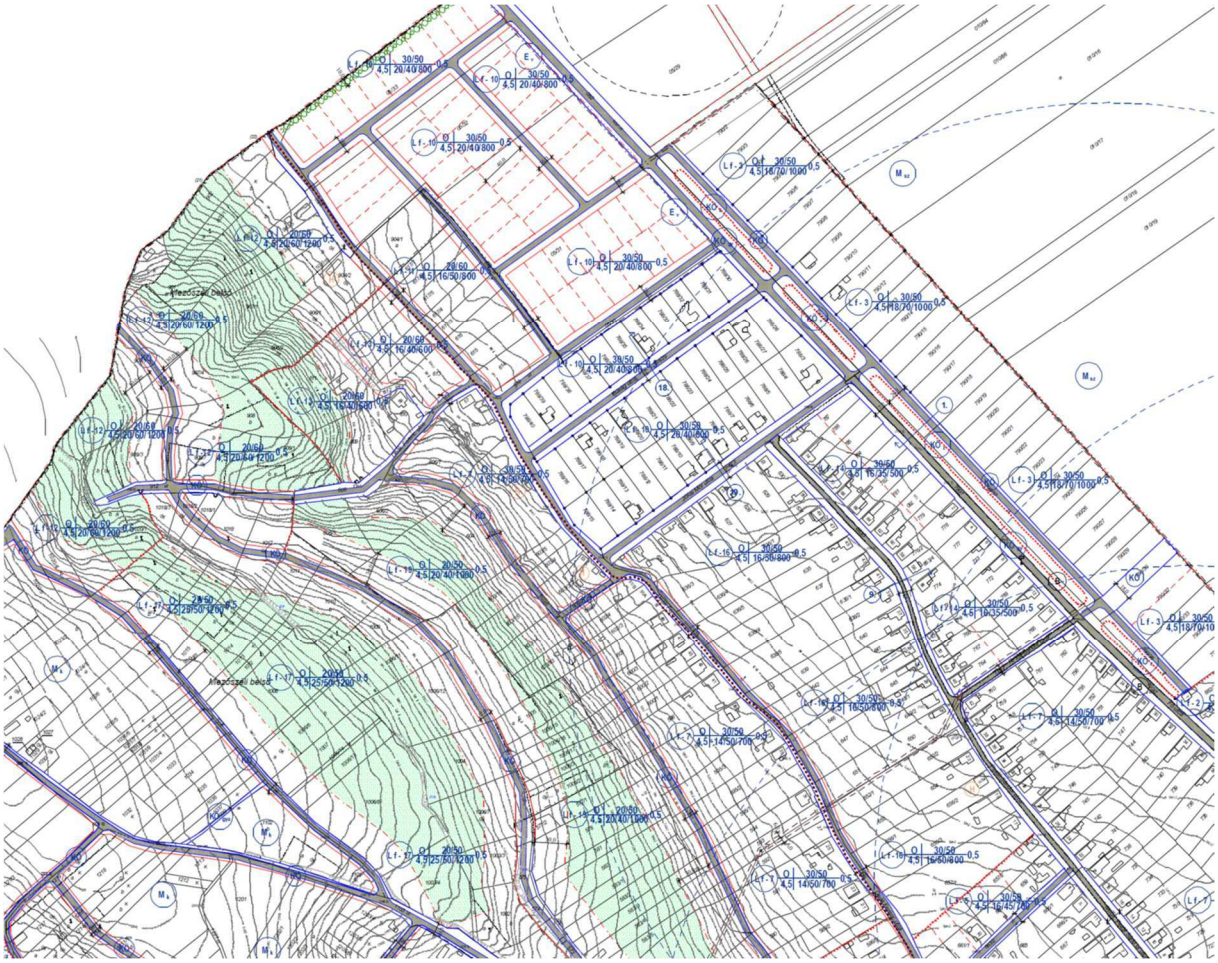

Nyúl külterületi részén közigazgatási határvonal húzódik Pannonhalma városával. Területi együttműködés és közös beruházások a lakóövezetek távolsága és a közlekedési infrastruktúra hiánya miatt nem lehetséges. Együttműködés inkább idegenforgalmi, szakrális turisztikai és kulturális téren lehetséges. Nyúl Községnek, valamint a térségnek érdemes építeni Pannonhalmára és a Benczés Apátságra, mint világörökségi helyszínre. A térség idegenforgalmának jelképe a Benczés Apátság, valamint a Konglomeráció által végrehajtott fejlesztések, gondolva itt az apátsági pincészetre, a levendula ültetvényre és feldolgozóra, az arborétumra, valamint a magas szintű kulináris szolgáltatásokat nyújtó Viator étteremre. A szűkebb keresztmetszetű térség idegenforgalmi fejlődése Pannonhalma nélkül nem várható, mivel az védjegyet jelent a térség számára, mint eladható marketing eszköz. A két település között a Pannonhalmi Kistérségi Társulás keretein belül van együttműködés, elsősorban szociális területen, ami magában foglalja a családsegítést, az ifjúság védelmet, a szociális étkeztetést és a házi segítségnyújtást. Külön kuriózum a két település kooperációja között, hogy Nyúl Község pozitív hozzáállása nélkül nem valósulhatott volna meg Pannonhalmán a kistérségi járóbeteg központ, ami a járás elsőszámú és kiemelt egészségügyi szolgáltatója.

A település keleti oldalán Töltéstava jelenti a szomszédságot. A két település közti választóvonal a Győr-Győrság-Pannonhalma közötti öt számjegyű út, melynek mindkét oldalán nagyméretű mezőgazdasági területek helyezkednek el. Az összeköttetést két külterületi út jelenti, melyek nem rendelkeznek szilárd burkolattal. Az utak hossza mintegy 4 km, melyek szilárd burkolattal való ellátása egyenként 100 millió Forintot meghaladó kiadást jelentene az

önkormányzatoknak. Mivel a két község a településektől 4 km-re futó M1-es autópályán megközelíthető, ezért a beruházás nem indokolt. A meglévő utak 90%-ban mezőgazdasági forgalmat bonyolítanak le. A két község között funkcionális együttműködés nincs, ezért közös koncepciókban nem gondolkozunk.
Nyúl több szomszédos településsel nem érintkezik, de semmiképpen sem elhanyagolható Győr szerepe, mint az elsőszámú kapocs a 82-es számú főút mentén. A térség fejlődését meghatározó beruházás lesz várhatóan 2018-2019-ben a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút építése, amely a Modern Elővárosok Program keretén belül valósulhat meg. A kerékpárút óriási jelentőséggel lesz a térség idegenforgalmára, valamint hatalmas kihasználtsága lesz a mindennapi közlekedés tekintetében is.
A térséget fogja erősíteni a Győr-Veszprémvarsány-Veszprém vasútvonal tervezett fejlesztése is, melynek villamosítása a hosszú távú Győr-Moson-Sopron megyei Területfejlesztési Terv része. Konkrétumokat ennek megvalósításáról nem tudunk, de megvalósulása mindenképpen komoly kihatással lesz a Bakony idegenforgalmára. A vasúti közlekedés jelen formájában és kihasználtsága mellett teljesen veszteséges, népszerűsége csak a néhány alkalommal beindított nosztalgia vasútnak van.
Kézzel foghatóbb és tervezhetőbb fejlesztés a 82-es számú főút új bevezető szakaszának kialakítása Győr területén, amely a külső veszprémi úttól indulva a Szentlélek Templom mellett futna be a 83-as számú Győrt Pápával összekötő főút győri belterületi szakaszára és onnan vezetne tovább Marcalváros I. és II. között a belváros irányába. A megvalósítás várhatólag 2022-ig megtörténik.
A Magyar Közút Nonprofit Zrt. által előirányzott beruházás a 82-es számú főútról Győrújbarát irányába vezető bekötőút csomópontjának közlekedésbiztonsági célú átalakítása akár körforgalmi csomópont, akár le és kihajtó sávok megépítésével. A beruházás a középtávú célok között szerepel.
Győr és Nyúl közötti együttműködést elsősorban a közigazgatási funkciók jelentik a Kormány Hivatalon keresztül. Győr az elsőszámú célpont megyeszékhelyként az egészségügyi ellátás, valamint a munkahelyek tekintetében is. Területi együttműködés nem várható, viszont Nyúl Község számára feladat, hogy tud-e élni a város közelségében rejlő előnyökkel és azokat hogyan kamatoztatja. Ráépülő funkciók elsősorban idegenforgalmi és kulturális területen lehetségesek, amit kiemel, hogy Győr szeretné elnyerni az Európa kulturális fővárosa címet, mely a közvetlen környezetre is kihatással lehet.

Település marketing:

Kihangsúlyozandó adottságok:

- a település földrajzi elhelyezkedése, Győr és az M1-es autópálya közelsége
- kistérségi összefogó és vezető szerepkör
- Pannonhalma, mint világörökségi helyszín szomszédsága
- a Bakony adta természeti értékek
- a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, mint Közép-Európa legnagyobb természetes vízmosása
- országosan egyedülálló löszmélyutak az azokban kialakult pincesorokkal

Társadalmi adottságok:

- fiatal családok magas száma

- pozitív demográfiai változások
- családias hangulat
- kiegyensúlyozott életszínvonal

Intézményrendszer bemutatása:
- új bölcsőde
- új óvoda
- teljesen felújított általános iskola
- felújított egészségügyi ellátórendszer
- dinamikus lakosságorientált fejlődés

Gazdasági környezet bemutatása:
- több mint 300 vállalkozás
- 3 nagy foglalkoztató vállalat
- fejlesztés alatt álló ipari gazdasági övezet
- szolgáltatások teljes spektruma
- új kialakítható lakóterületek

Tervezett fejlesztések propagálása:
- Győr-Pannonhalma kerékpárút
- Nyúl – Győrújbarát – Győr-Ménfőcsanak összekötő út felújítása
- ipari elkerülő út kialakítása
- új településközpont kialakítása
- látványtó, gumiszőnyeges futópálya, kültéri kondicionáló park
- rendezvény és látogatóközpont
- amfiteátrum projekt

Marketingfejlesztés helyi eszközei:
- Nyúli Hírvivő 1400 példányban
- Falu Tv Győrújbarát-Nyúl-Écs településeken
- települési honlap www.nyul.hu
- nyúli facebook csoport

Térségi marketingeszközök:
- Kisalföld megyei napilap
- Győr Plusz Rádió
- Rádio1

Tervezett rendezvények:
- Nyúli Húsvét Hagyományőrző Fesztivál
- „Fut a Nyúl” futóverseny
- Nyitott pincék napja
- Pannonhalmi Borvidék borfesztiválja
- Nyúli Advent Karácsonyi Vásár

Tervezett marketingeszközök:
- nyúli címerrel ellátott borászati termékek
- nyúli címerrel ellátott reprezentációs tárgyak

- naptárak, információs térképek
- prospektusok, kiadványok a településről és az intézményekről
- nyúli címeres elektronikus adathordozó eszközök
- bemutatófilm a településről
- együttműködés ingatlanközvetítő irodákkal a gazdasági területek értékesítésére

1.3.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Temető parkoló

A 2000-es évek végéig a település kapuja a beérkező utazó számára elszomorító képet mutatott. a főút két oldalán a temető szomszédságában hatalmas halmokban állt az építési törmelék, valamint egy szilárd burkolattal nem rendelkező parkoló okozott életveszélyes átkelési problémákat egy-egy nagyobb temetés vagy mindenszentek idején. Egy pályázati támogatásnak köszönhetően 2011-ben megépült egy ötágú körforgalmi csomópont a település bevezető szakaszán, melynek köszönhetően letelepült egy impozáns képet nyújtó üzemanyagtöltő állomás, illetve kialakításra került egy biztonságos megközelítést nyújtó új temető parkoló. A temető és a lakott terület közti 50 m széles közel 200 m hosszú és majd 2 ha terület önkormányzati tulajdont képez. Ennek első része egy murvás parkoló, míg hátsó részén építési törmelék és töltőföld található. Mindenképpen indokolt a terület rehabilitációja és egy térköves parkoló kialakítása, amit nagyban segítene egy termelői piac létrehozására benyújtott vidékfejlesztési pályázat. A terület nagyon alkalmas lenne akár egy kisebb bevásárlóközpont, edzőterem vagy üzletsor kialakítására is a naponta átmenő 10-12 000 gépjárműforgalom miatt. Egy komolyabb beruházás megvalósulása esetén ez nem csak Nyúlnak, hanem a 82-es számú főútra ráépülő pannonhalmi járási településeknek és a nyári balatoni forgalomnak is egy szolgáltató központot jelentene. A projekt célja lenne ennek valódi, életképes és profitábilis funkciókkal való megtöltése.

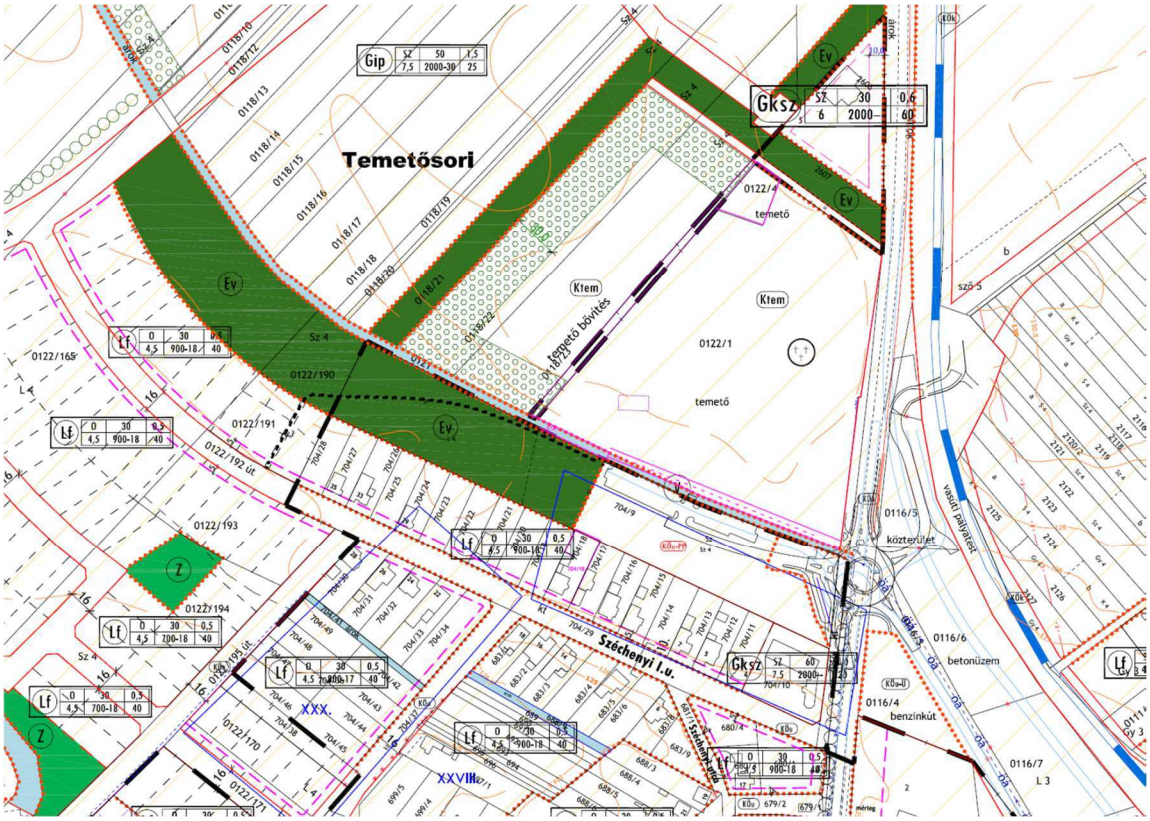

Vasútsor utcai és Arany János utcai csomópont:

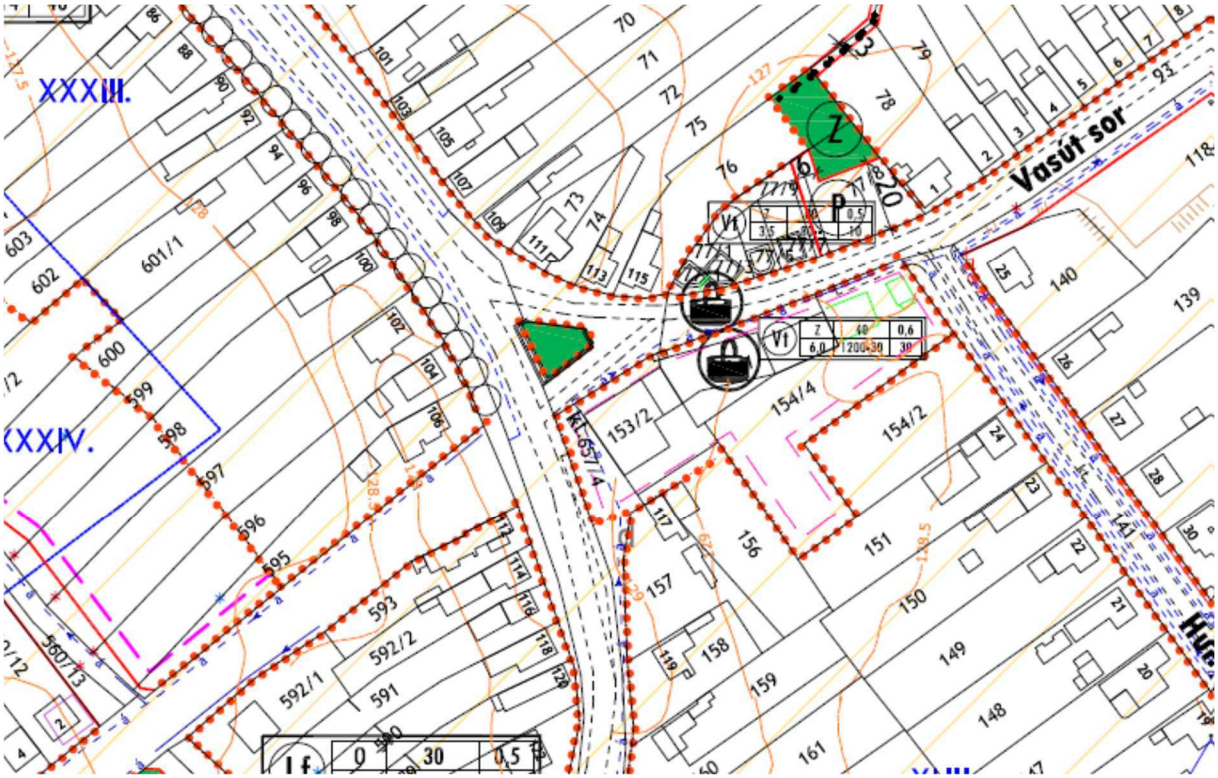

Az önkormányzat szintén a Széchenyi Egyetemmel együttműködésben tervezi a fenti két csomópont átalakítását. A Vasútsor 82-es számú főútra rávezető deltájában helyezkedik el egy 60 éves kőkerítéssel körbefogott új feszület körülötte parkosított résszel. Az ennek szomszédságában elhelyezkedő étterem, élelmiszerbolt, virágbolt, kozmetika, vegyesbolt, hentesüzlet, lottózó és közpark hatalmas forgalmat bonyolít le, amit még súlyosbít, hogy jelenleg csak itt lehet megközelíteni a település gazdasági övezetében lévő cégeket. Komoly kihívást jelentenek a parkolási és szállítási problémák is, amelyek a közlekedés szabályozatlansága, a vízelvezetés hiánya és az út szűk keresztmetszete miatt állandó torlódásokat és közlekedési akadályokat jelentenek. A kooperációban meg kívánja az önkormányzat vizsgálni a forgalom szabályozás és új parkolók kialakításának lehetőségeit.
Az Arany János utca, Petőfi utca, Béke utca és Sport utca csomópontjában az elmúlt évek során kialakításra került egy magas színvonalú körbekerített játszótér, amely rengeteg fiatal családot és gyermeket vonzz. A játszótér mellett kialakításra került három parkolóhely, ami a kihasználtság miatt kevésnek bizonyul. Szintén gondot jelentenek az elhelyezett terelőszigetek, valamint a közlekedés szabályozatlansága, amely nem biztosít egyértelműséget az elsőbbségadás terén. A koncepció célja ennek a területnek a továbbgondolása új látványelemek beépítésével, parkosításával és a forgalom egyértelmű szabályozásával.

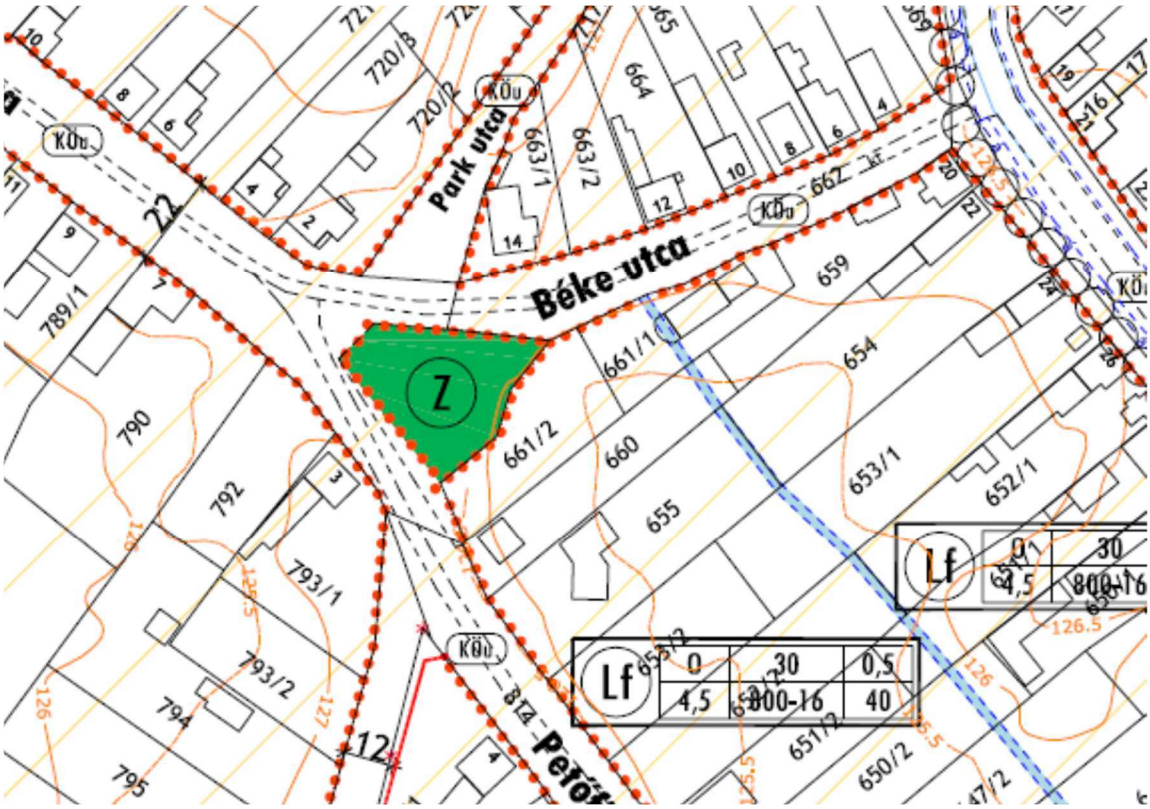

Közlekedési csomópontok

Az önkormányzat az elmúlt évtizedben sikerrel szerepelt az állami közutakat érintő forgalombiztonsági beavatkozások terén. Egy ilyen pályázatnak köszönhetően három gyalogátkelőhely épült a település fő útján, valamint támogatást nyert a Táncsics utca, Jókai

utca és Szurdik csomópont átépítési tervének elkészítésére. Szintén kapott az önkormányzat pályázati összeget a Táncsics utca, Szabadság utca, Zrínyi utca és Iskola utca csomóponti terveire.

Hatalmas fejlesztés lesz a település életében a 8311-es számú út teljes rekonstrukciója, amely a községben a Szabadság utcát és a Táncsics utcát érinti. A Modern Elővárosok Programban 3 milliárd Forint szerepel a 8311-es számú út felújítására. Ez Nyúl Községben tartalmazza az útburkolat javítása mellett a vízelvezetés biztosítását is. Az önkormányzat elkészíttette a terveit a Táncsics utca és a Szabadság utca vízrendezésének, ami burkolt és egy oldalon fedett árkokat tartalmaz a járdák szélesítésével. A beruházás részeként megvalósul az előbb említett két csomópont átépítése is. A Szabadság utca és Táncsics utca csomópontjában született egy koncepció egy kisméretű, átjárható körforgalom kiépítésére, amely a burkolat szélesítésével és az árokszakasz minimális fedésével kismértékű beavatkozással megvalósítható. A koncepció szerint a buszmegállónál gyalogátkelőhely vezetne át a Táncsics utca hegy felöli oldalára, ahol a most megszakadó járda tovább folytatódna a Márton Lakóotthon előtt egészen a Zrínyi utcáig az árok lefedésével.

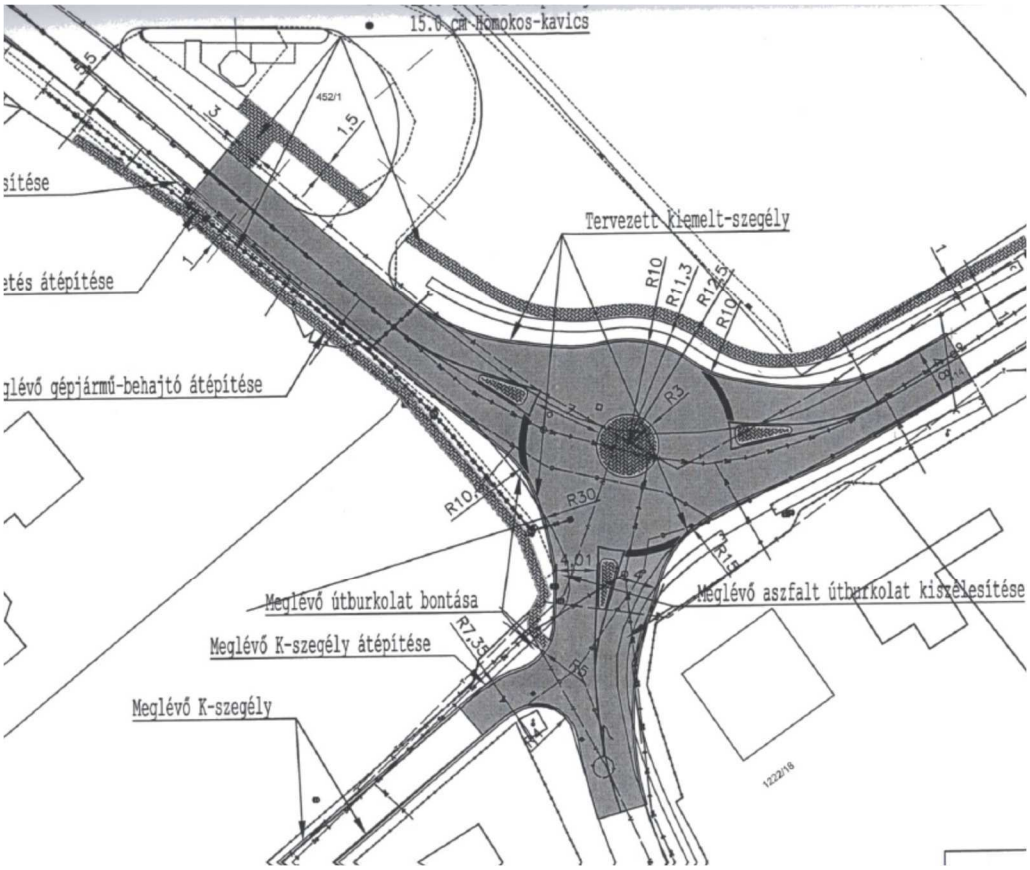

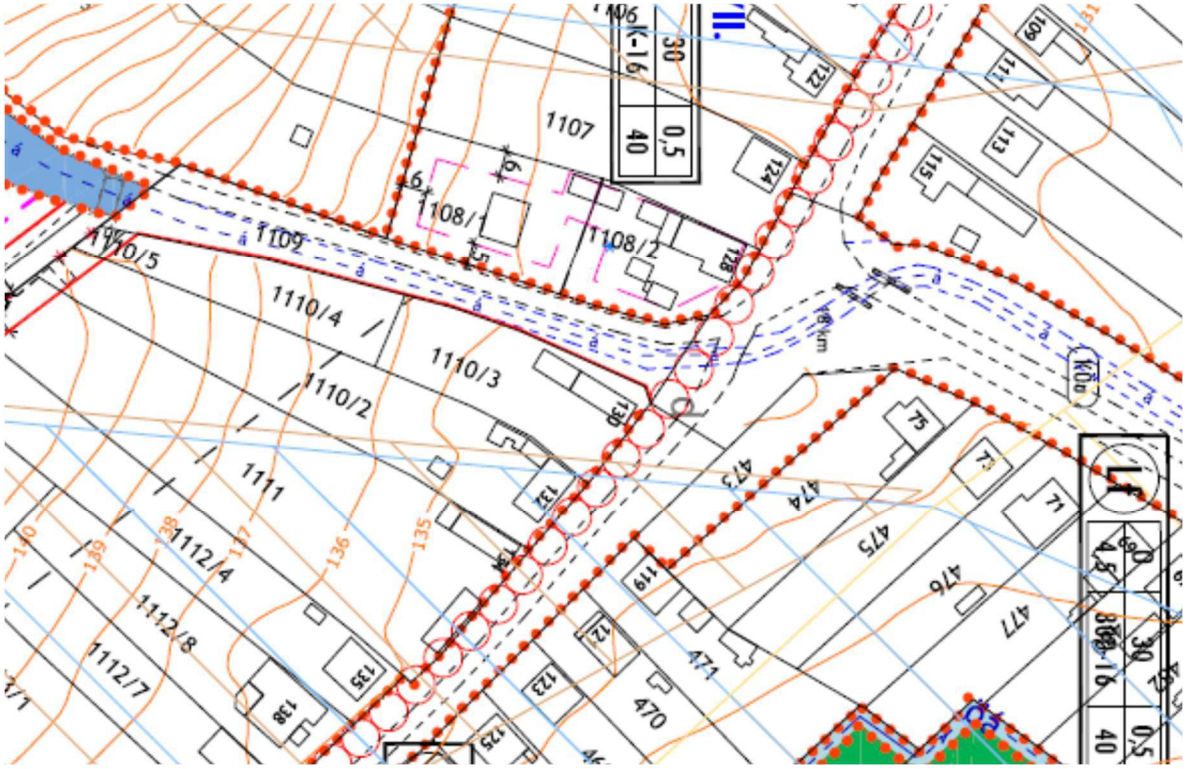

A Táncsics utca, Jókai utca, Szurdik csomópont lényegesen nagyobb kihívást jelent. A csomóponthoz tartozik egy buszmegálló, valamint megoldatlan a vízelvezetés problémája a nagy szintkülönbségek miatt. A tervek szerint a csomópont beláthatóságát akadályozó íve a hídnak elbontásra kerülne és alacsonyabb magasságú vízelvezető mederelemek beépítésével a csomópont síkba hozható lenne. A Győr felől jövő oldalon a buszmegálló és a Szurdik között kiépítésre kerülne egy járda, majd a Szurdik felé befordulva elkészülne egy átvezetés az ott már meglévő járdára, amely a Mária szobor mellett kivezetésre kerülne burkolt járdával a Győr felé menő buszmegálló felé. A tervek szerint a Szurdik, valamint a Táncsics utca deltája sávelhúzással jobban szabályozásra kerülne, így nőne a köztük lévő távolság, ami egyértelművé tenné az utak alsóbb és felsőbb rendűségét, így biztosítva az elsőbbségadási kötelezettséget.
Mind a két csomópont esetében a nagymérvű fejlesztés miatt újra kell gondolni a csomópontok szomszédságában lévő közparkok képét és funkcióját, ami további felújításra és modernizációra szorul.

Jókai út, Tavasz utca, Sport utca csomópont

Az önkormányzat szintén tervekkel rendelkezik az általános iskola, a sportpálya és a könyvtár alkotta település központi rész forgalom szabályozására. A fő problémát a széles és jó minőségű Jókai utca forgalma adja, amely a település hegyi részének, valamint a 8311-es számú út megközelítésének fő útvonala. Jó minősége miatt sajnos magas a gyorsan hajtók aránya, ami állandó életveszélyt jelent az iskola szomszédsága miatt, főleg a reggeli tanítás kezdési és a délutáni tanítás zárási időszakokban. A tervek szerint egy kiemelt gyalogátkelőhely szolgálná a forgalom biztonságát és annak lassítását. A Sport utca deltájának szabályozásával új megközelítést adna a terv a sportpályának és a tervezett közösségi háznak, valamint kijelöli új parkolóhelyek létrehozását is.

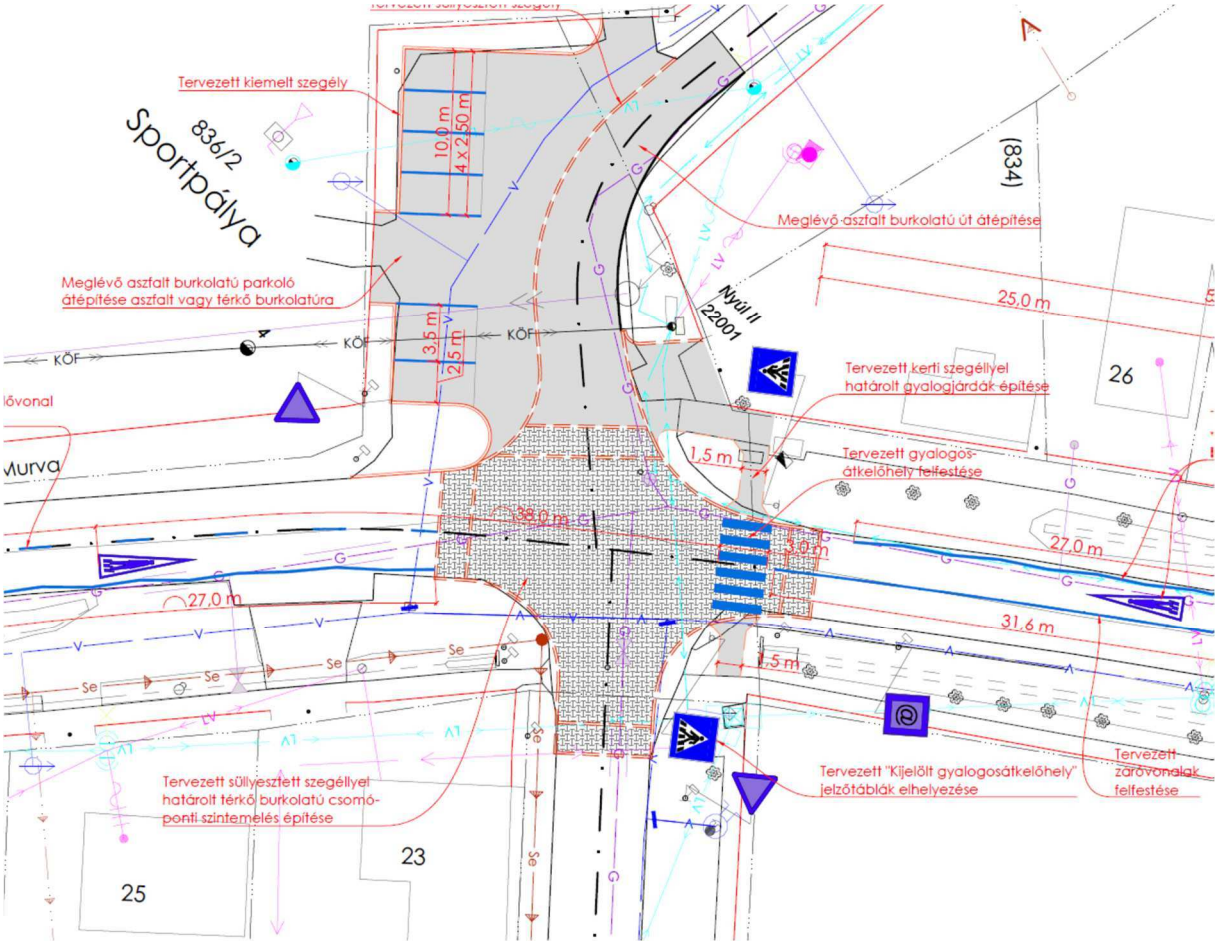

Kerékpáros közlekedés biztosítása

A település a Modern Elővárosok Programnak köszönhetően hatalmas haszonélvezője lesz az abban foglalt beruházásoknak. A Győr-Pannonhalma kerékpárút elkészültével robbanásszerűen fog nőni a település kerékpáros forgalma, melynek során a községnek élnie kell az abban rejlő idegenforgalmi lehetőségekkel. Az önkormányzat a 8311-es út koncepciójával kapcsolatban elkészíttette annak vízrendezési terveit. Ez a Szabadság utcában és a Táncsics utcában tartalmazza egyik oldalon az árkok lefedését. Ez lehetőséget ad és a tanulmányban megtervezésre is került egy kiemelt szegéllyel történő széles gyalogjárda kivitelezésére, ami elegendő helyet biztosít a gyalogos és a kerékpáros forgalom számára is. Ennek kapcsán a 82-es számú főút Szabadság utcai torkolatától megoldható lenne egy kerékpáros elvezetés Győrújbarát határáig.

A Győr-Pannonhalma kerékpárú projekt során a körforgalmi csomópontnál kerülne átvezetésre a kerékpárút a település Sokoró-dombság felöli oldalára, ahol a templomig felújításra kerülne a meglévő széles gyalogjárda szabvány szerinti kerékpárút kialakításával. A tanulmányterv szerint a Pannon Takaréktól az Ady utcáig a burkolt árok meder lapjainak lefedésével kerülne kiépítésre a kerékpársáv. Az önkormányzat nagyon jó alternatívának tekintené, ha a mostani járda szélesítésre és felújításra kerülne, hogy inkább ott haladjon a kerékpárút, mivel több vendéglátó és szolgáltató vállalkozás is jelezte, hogy az árok lefedésével megvalósuló kerékpárút ellehetetleníti parkolóhelyek kialakítását. Amennyiben a kerékpárút megvalósul, az

önkormányzatnak indokolt lenne a főút másik oldalán is lefedni a burkolt árokszakaszt, ami lehetővé tenné folyamatos parkolóhelyek kialakítását.

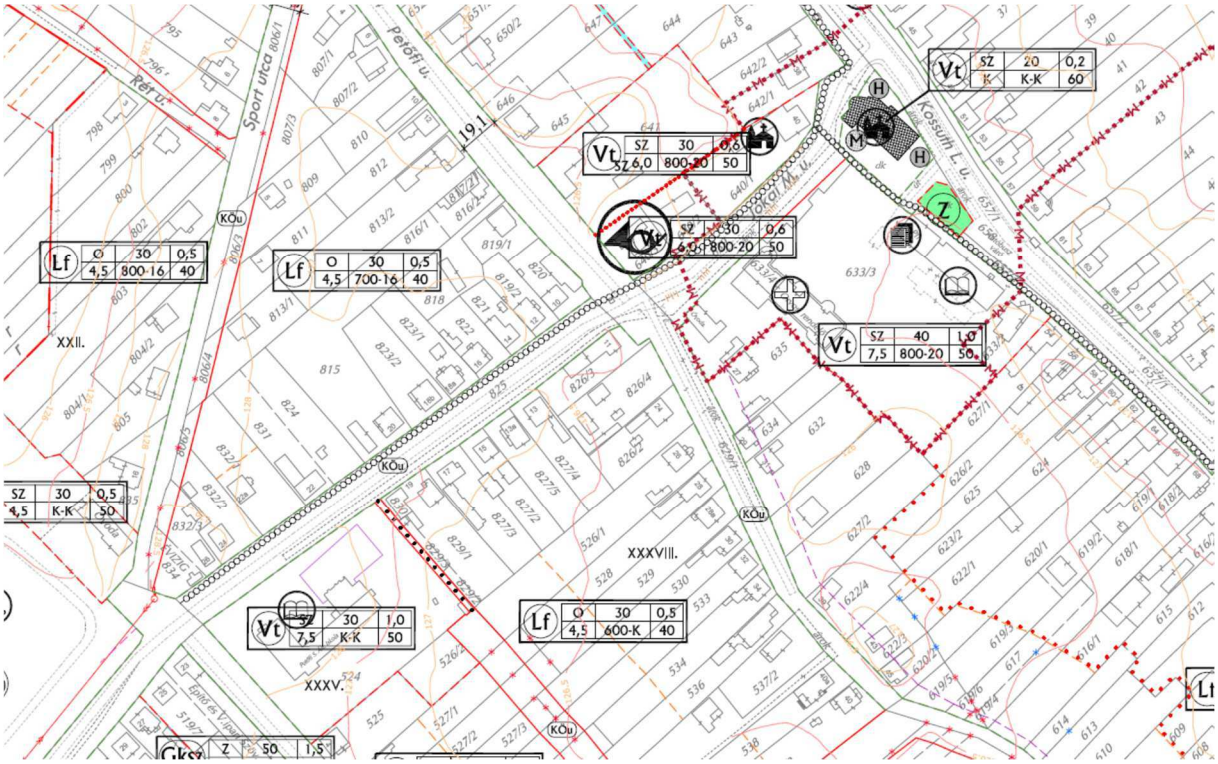

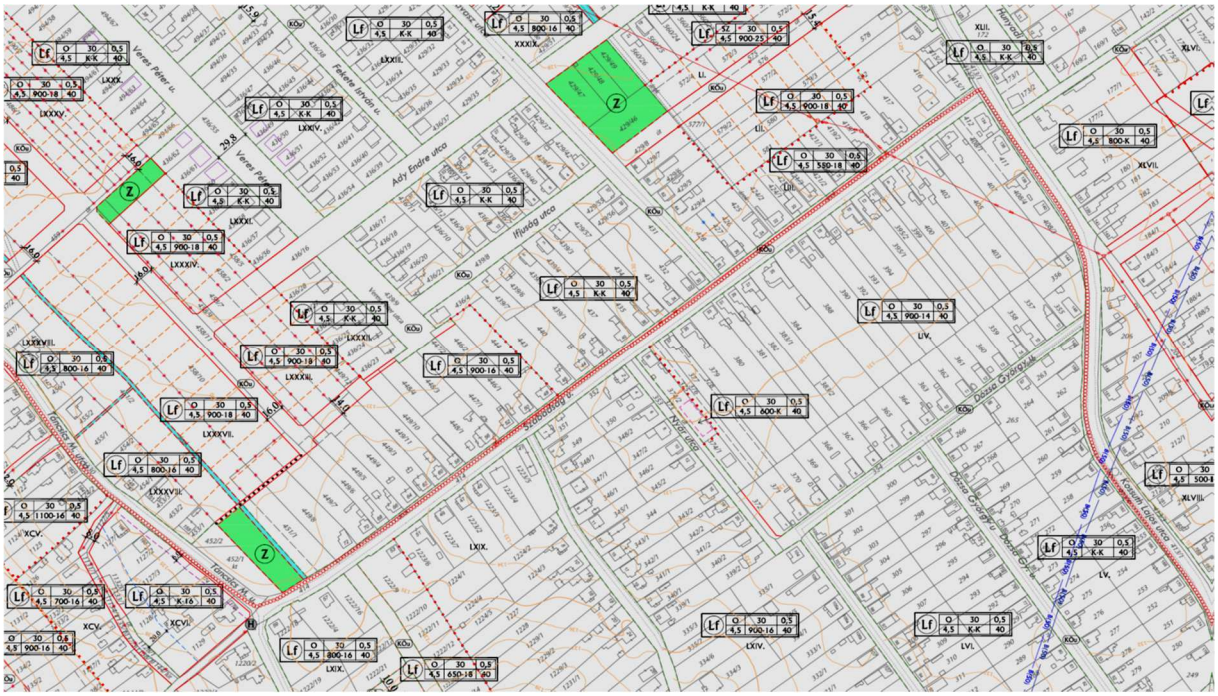

Amennyiben az önkormányzat tud élni a kerékpárút turisztikai hasznával, gondoskodnia kell a település fő értékeit nyújtó hegyi részek és vízmosások megközelítéséről. A Jókai utca mentén, a posta oldalán a sportpályáig futó széles járdaszakasz felújítása alkalmat adna a kerékpárút helyi tovább vezetésére. A Jókai utca és Tavasz utca csomópontjában elkészülő

gyalogátkelőhellyel a kerékpáros közlekedést tovább lehetne vinni a Jókai utcai házak előtti szerviz úton egészen a hegyi rész megközelítését szolgáló Szurdik vízmosásig, ahol bele tudna torkollni a Táncsics utcai 8311-es úthoz kapcsolódó széles járdaszakaszba, ami így egy komplex településen belüli kerékpárút hálózat megvalósítását jelentené.

Utcakép, ároklefedések

A stratégia kidolgozása során felmérésre került a település összes utcája, az útburkolat minősége, a járdás és vízelvezető árkok minősége, valamint az utcanév táblák és közlekedési táblák szempontjából. Ezek értékelésre és beavatkozási szükségletre minősítésre kerültek. A felmérést a mellékletek között szerepeltetjük. A felmérés során kidolgozásra került egy olyan utcakép koncepció, amely valódi kisvárosi és nyugat-európai hangulatot kölcsönözne a településnek. Az önkormányzat tervei egy koncepció kidolgozását a település belterületi részei vízelvezető funkcióval nem rendelkező árkok megszűntetésére vagy zárt vízelvezető rendszer kiépítésére. Ezek első körben a Jókai utcát, a Tavasz utcát, az Ady utcát és az Arany János utcát érintik. Itt az egyik oldali árok lefedésével vagy megszűntetésével lehetővé válna folyamatos parkolóhelyek kialakítása, ami nagyban növelné a forgalombiztonságot és jelentős pozitív változást jelentene az utcaképben.

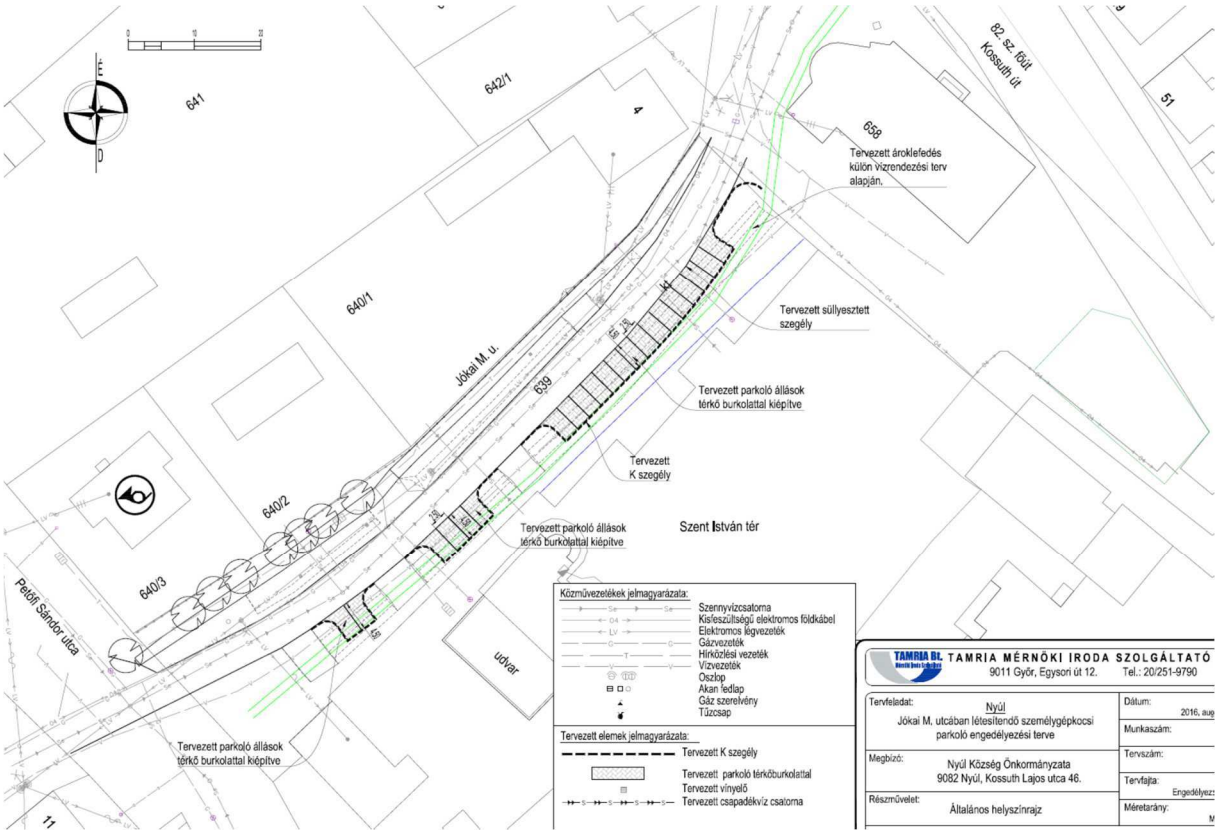

A tervezett utcaképi sablon kerítéstől kerítésig határozná meg a forgalom szabályozását és a víz elvezetését. Ez utcától függően egy vagy kétoldali kiemelt szegéllyel elválasztott járdát, legalább egy oldali zárt vízelvezető rendszert tartalmazna az út szélességétől függően parkolóhely kialakításával, valamint az elektromos hálózat oszlopsorának nyomvonalában kiemelt szegéllyel elválasztott zöld sávot az oda megfelelő díszfa sorral, illetve lehetőség esetén járdával. A zárt vízelvezető rendszer a település azon részén oldható meg, ahol nincsen hordalék terhelés és az árkok elsősorban szikkasztó szerepet töltenek be. Az egységes arculat miatt utcánként szabályozásra kerülnének az útsorfák, amelyek rendezettséget sugároznának az oda érkezők felé.

1.3.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Természeti értékeink

A természet Nyúl községet bőkezűen ellátta ajándékokkal. Nincsenek ugyan égig nyúló hegyóriásaink, de a Bécs felől már két órája a Kisalföld síkján átkelő autósnak a mi dombjaink jelentik az első felüdülést a látóhatáron. Azért tűnnek hegyeknek, mert bár a terület maga Győr felé lejt, de a dombok Ravazdtól Nyúlig fokozatosan magasodnak, és itt Nyúl, Écs és Tényő közös határpontjánál éri el a dombság a legmagasabb pontját (Szent Pál-tető, Nyúli-hegy 317m.) A győrieknek is ez a legközelebbi gyalogos kirándulásra kényelmesen alkalmas magaslat. A messzebbről idáig érkező autózó is szívesen mozgatja meg tagjait, vállal kisebb gyaloglást, különösen, ha fentről szép körkilátásban lehet része.
Tiszta időben szépen idelátszik a Pozsony mögötti Kis-Kárpátok (90 km), kelet felé Tata irányában a Gerecse (60 km) és délnek a Bakonyban a Kőrishegy meg a Kékhegy (32 km) körvonalait lehet kivenni. A Lila tetején levő kilátóból többször látható Somló (50 km), sőt a Soproni-és Kőszegi-hegység is (90 km) gyakran látható tiszta időben, és készültek fényképek a Schneberg havas csúcsáról is (120 km).

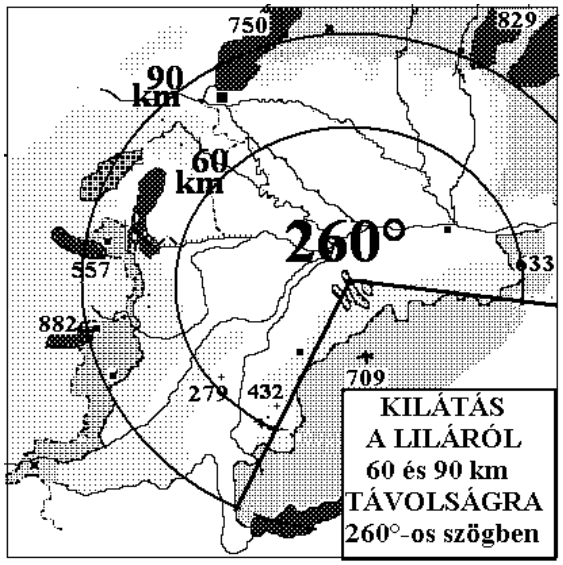

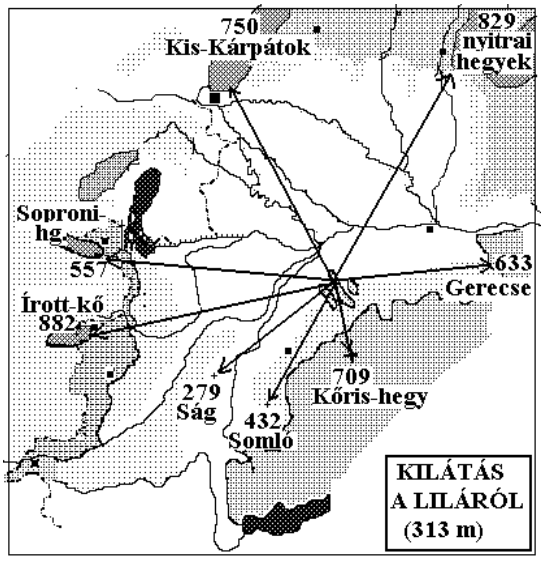

A dombtetőn 2-3 C°-al hűvösebb van, így télen előbb válik hóvá a csapadék, ami aztán később is olvad el. Mi, nyúliak jól tudjuk, hogy némi túlzással tréfásan „Nyúli-havasoknak” becézik magaslatainkat. Ez a havas táj télen aztán kedvelt kiruccanó helye a kisgyerekes szánkózó turistáknak és korábban működött a községben gépesített felvonóval rendelkező sípálya is, ami csak felújításra vár az újbóli működtetéshez. Ez nagyon jó terep lenne azon Győr környéki síelőknek, akik alkalmanként kilátogatnának a településre, mert idő hiányában a a Tátráig vagy az Alpokig nem jutnak el.

A település vízrajzát két dolog határozza meg. Egyik a Pándzsa patak, mely Ravazd községben ered és Győrben torkollik a Marcalba. Néhány éve a Pándzsa vízfolyás egy uniós nagy projekt keretében teljes rekonstrukción esett át, melynek eredményeként Ravazdon kikövezésre került a patakpart, míg a többi szakaszon mederkotrás valósult meg. Külön érdekesség, hogy nagyobb vízfolyások hiányában Nyúl község mégis árvízveszélyes területnek minősül. A szeszélyes csapadékeloszlás miatt a nyaranta lehulló záporok óriási vízmosásokat produkáltak. A leghatalmasabb persze a Sárkánylyuk (Szurdik), mely Közép-Európa legnagyobb vízmosása. Nyúlon ez a sajátos vízrajzi képződmény a legfőbb természeti látnivaló. Emberi beavatkozás hatására elindult kialakulása roppant tanulságos az utókor számára, de mint geológiai feltárás is nagyon érdekes. A Sárkánylyuk szurdok az ember és a természet birkózásának egy döbbenetes máig nyúló bizonyítéka. Ugyanígy minden löszmélyút, löszszakadék a község területén különös, érdekes látványosság, sajátos domborzati specialitás.

A község legszebb látnivalói minden bizonnyal az élővilág soraiból kerülnek ki. Ez a növény és állatvilágra egyformán érvényes. Szigorúan védett gyönyörű virágai (leánykökörcsin, több kosborfaj, méhbangó, árvalányhaj, erdei szellőrózsa, stb.) elhagyott dombtetők rejtekén nyílnak, csodálatos szín és formagazdagságot mutató lepkéi (atalantalepke, kardos lepke, nappali pávaszem stb.) erdőszéli bokrosok látogatói, színpompás védett madarai (gyurgyalag) meredek löszfalak lakói.

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet a Fertő-Hansági Nemzeti Park részeként a Sárkánylyuk szurdokkal együtt természetesen oltalom alá helyezte a település biológiai és geológiai látnivalóit.

A látogató a vasútállomástól jelzett turistautakon juthat fel a dombság legszebb részeire.

A község több olyan páratlan szépséggel és természeti különlegességgel rendelkezik, amellyel csak kevés település e hazában. Nem elég azonban büszkének lennünk értékeinkre, de védelmükről is gondoskodnunk kell, hiszen fennmaradásukért felelősséggel tartozunk az utókornak.

A Sárkánylyuk szurdok múltja, jelene és jövője

Nyúl község természeti nevezetességei közül minden bizonnyal első helyen áll hatalmas vízmosása, a Sárkánylyuk szurdok. A földrajzi szakirodalomban szurdoknak a meredek falu mély omladékvölgyeket nevezik, melyet löszös területen időszakos vizek hoznak létre. A mi „Szurdikunk” sajátossága, hogy a Hématető dombhátára merőlegesen ÉK-DNy-i irányban jött létre 630 méter hosszan teljesen átvágva azt. Szélessége mintegy 40-60 méter, partfalainak magassága 20-30 méter.

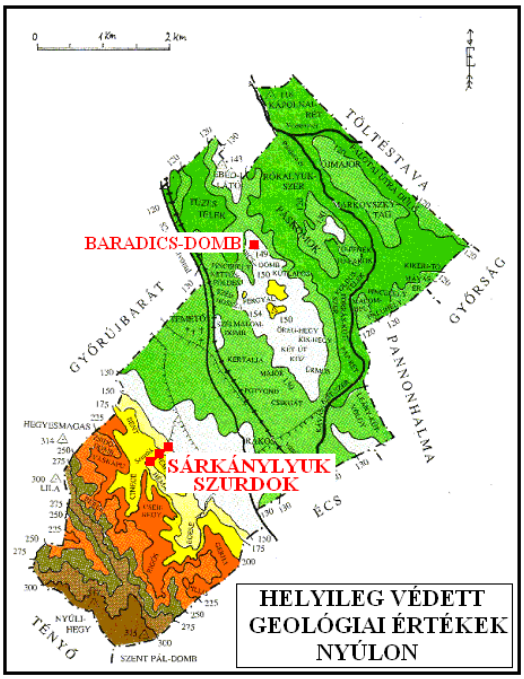

Az első 1784-es katonai térképen még nem szerepel, valószínűsíthető azonban, hogy helyén kocsiút vezetett fel az erdők rovására mindinkább terjeszkedő szőlőhegybe. Az 1830-as térképen megnevezés nélkül úgy ábrázolják, mintha az út vízmosás közepén vezetne fel a kápolna felé. 50 évvel később az 1880-as térképen már „Sárkánylik” megnevezéssel tüntetik fel. A legvalószínűbb az, hogy a Hématetőn átvezető kocsiút fokozatosan mélyülve vízmosássá szélesedett, amely egyre jobban a gerinc irányába fokozatosan hátravágta magát. A tető túloldalán a kápolna felé vezető rövidebb szakaszon ugyanez történt csak kisebb mértékben. Amikor a két hátráló vízmosás a gerinchez közeledve már csaknem elérte egymást, a felső rész lezúduló vizei egy nagyobb esőzéskor (valószínűleg egy vakondjáraton keresztül) lefolyást kerestek maguknak a túloldalra. Ez a lakosság körében félelmetes víznyelő lyuk (Sárkánylik) egyre szélesedett, mígnem valamikor az 1800-as évek vége felé a Héma utcában lakók kérésére át nem vágták a két vízmosás egymást megközelítő gerincmaradékot. A hémaiak azért kérték az átvágást, mert korábban a Cinege, Berek, Vaskapu és Madarász utca kb. 2 km^2-es öblözetében felgyűlt csapadékvíz a Hématetőn átfolyni nem tudván nagy pusztítást végezve a

Héma utcán vonult végig az Egese felé, megkeserítve az ott lakók életét. Az átvágás előre nem sejtett súlyos következményekkel járt. Az előbb említett öblözet összes vizei új medret alakítva a falu felé vették útjukat. Az 50 méteres szintkülönbség miatt a vízmosás rohamosan mélyült és szélesedett irdatlan mennyiségű hordalékot szállítva Káptalan- és Kisnyúl felé. A nyúli templomba korábban lépcsőn kellett felmenni, ma szintje a térszint alá került. A sorozatosan ismétlődő iszapelöntések miatt most az érintett 2 falu lakói fordultak panasszal az elöljárósághoz. Végül a Mária-szobortól a templom irányába gátat építettek, hogy a Szurdokon lezúduló vizeket a falut megvédve a Kis-Pándzsába, északi irányába tereljék. Ezen a gáton fut ma is a Jókai utca közlekedése. A tovább szélesedő és mélyülő Sárkánylyuk sok gondot okozott a nyúliaknak. Nem csoda, hogy a két világháború között bevett országgyűlési képviselői trükknek számított megígérni a nyúliaknak, hogy megválasztásuk esetén „betemettetik a Szurdikot”. A vad vízmosás alján fakadó forrásokra egy élelmes helyi zsidó vállalkozó (Sonnenfeld Ferenc) még strandfürdőt is tervezett. A különös gondolat megvalósítását korabeli képeslapok őrzik.

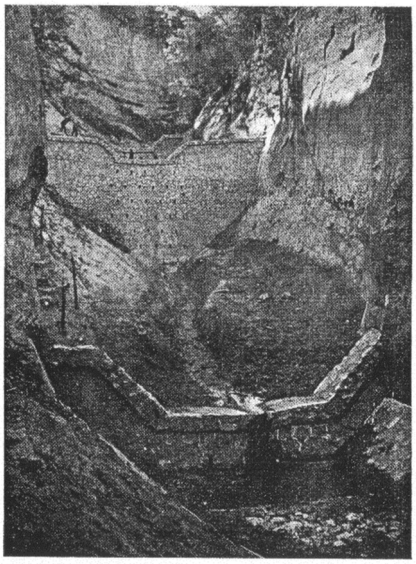

7. kép. A VI., VII. és VIII. sz. gátak.

Az első hordalék visszatartó gátak 1936-ban készültek el, 1938-ban pedig a felvezető út építésére született alispáni véghatározat. Újabb jelentős beavatkozásra 1954-ben került sor, amikor is több új kőgát építésén kívül a mai helyére került a kiszélesített hegybe vezető út. 1959-ben egy hatalmas esőzés során gátszakadásra került sor. Ezeket a gátakat több évtizedes csapadék átlagokat figyelembe véve úgy tervezték, hogy a 2 km^2-es vízgyűjtőről 4,6 m/sec sebességgel leérkező vizek 20 perc alatt leérve 1,3 m magasságban hömpölygő 19 m3/ sec mennyiségnek is ellenálljanak. 1959 nyár elején viszont egy 1,5-2 órás esőből 21,5 m3-es áradat keletkezett, így a gátszakadás elkerülhetetlenné vált. A munkálatok 1960-tól folytatódtak. 10 új gát épült. A legnagyobb 15 m magas, 1 m széles és 30 m hosszú.

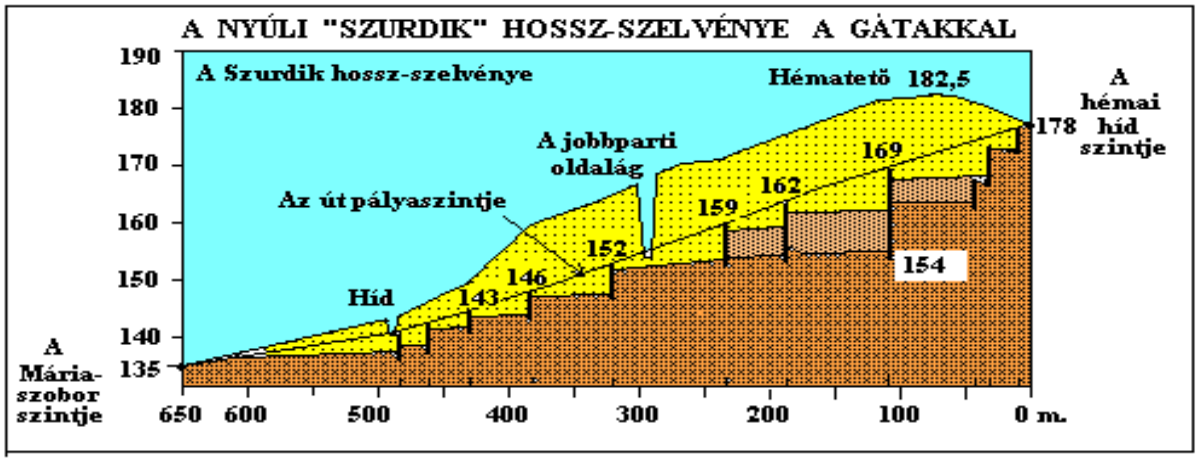

Az eltelt időben a gátak mögötti terület fokozatosan feltöltődött, az 1980-as beavatkozás óta pl. hatalmas fák nőttek fel. Szükség lenne a gátak további magasítására. 1985-ben a 260 m-es torkolati szakasz épült ki, 2011 nyarán pedig az egyre gyakoribbá váló és a közlekedést veszélyeztető csuszamlások kivédésére a felvezető út melletti ÉNY-i oldalon útszélesítésre és terméskő mellvéd építésére került sor.

Érdekes fordulatot hozott a Sárkánylyuk szurdok életében az, hogy a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet megalakulása után, annak részeként geológiai védelem alá került.

A lezúduló vizek által kettészelt domb partfalán szemléletes geológiai múzeumként tanulmányozhatjuk a Pannon-tenger agyag és homokkőrétegeit, illetve a jégkorszaki löszlerakódás, a talajfolyás és a fagyzsákok nyomait.

Az óriásvízmosás jövőjét kutatva mindenképpen az idegenforgalom felé kell fordulnunk. Reméljük hamarosan megvalósul nagy tervünk is, nevezetesen az, hogy túraút, illetve tanösvény tárja fel a látnivalókat és ismeretterjesztő táblák adnak eligazítást az érdeklődőknek.

A Sárkánylyuk-vízmosás (Szurdik) méretei:

Vendégeinket kalauzolva szívesen használjuk a Nyúlon jól ismert formulát, hogy „itt van Közép-Európa legnagyobb vízmosása”, de legalábbis azt, hogy „Magyarországon ez a legnagyobb”. A partfalak magasságára, a szurdokvölgy mélységére és a fenti partszegélyek egymástól való távolságára vonatkozólag leginkább csak becsült, tág határok közt ingadozó értékekkel lehet találkozni.

1. A Szurdik hossza. Ezt viszonylag a legkönnyebb lemérni, hiszen a gépkocsik távolságmérője is megmutatja. A Héma Kápolna utcába történő betorkolásánál levő hídtól a Mária-szobor melletti hídig a távolság 630 méter.

2. A Szurdik mélysége már bonyolultabb ügy, hiszen tudjuk, meg korabeli fényképek is vannak róla, egykoron a gátak építése előtt jóval mélyebb lehetett, hiszen a gátak mögött évtizedek alatt sokat töltődött a térszínt. Szerencsére a vízmérnökök szintezése a korabeli adatokat is rögzítette. Mindenek előtt tudnunk kell, hogy a Hématető legmagasabb pontja (185 m) és a Mária-szobornál lévő legalacsonyabb pont (135 m) közti szintkülönbség 50 méter. Ezt a mélységet azonban a vízmosás soha sehol sem érte el. Ott, ahol egykor a gátépítések előtt legmélyebb volt (egy kissé a 185 m-es gerinc szinttől lejjebb) 35,5 méteres volt a szintkülönbség. Kicsivel több, mint a nyúli templom

magassága a kereszt csúcsáig. Tehát képzeletben a templomot a Szurdik mélyére helyezve nem látszott volna ki belőle. A vízmosás a fejgáttól lefelé számított 150 méteres hosszban korábban mindenütt meghaladta a 30 méteres mélységet. A gátépítések miatti feltöltődés következtében azonban ezen a szakaszon ma már 16-26 méternél nagyobb mélység sehol sem mérhető.

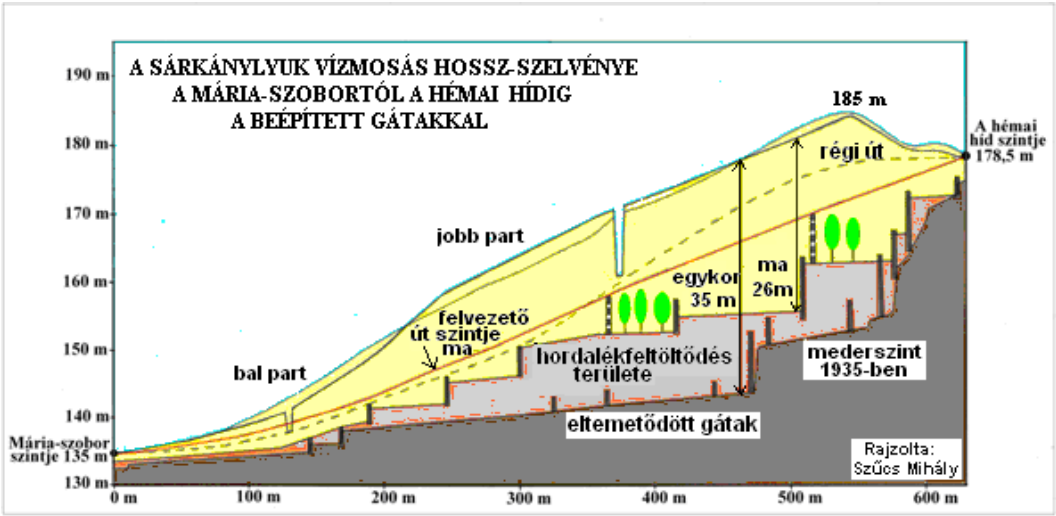

3. A Szurdik szélessége. Vagyis a két partfal egymástól való távolsága eléri, sőt meghaladja az 50 métert, mi több a jobb oldalról betorkolló mellékágnál a 65 métert is. A Szurdik 630 méteres teljes hosszából a középső 300 méteren 50 méternél több a vízmosás szélessége. A vízmosás a hémai hídnál 17 méter szélesen kezdődik és a Táncsics utca oldalán mintegy 20 m szélesen ér véget.

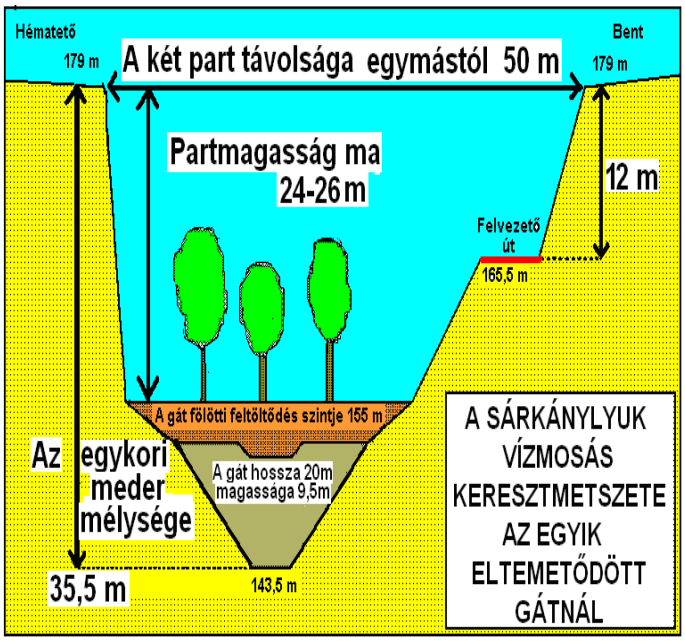

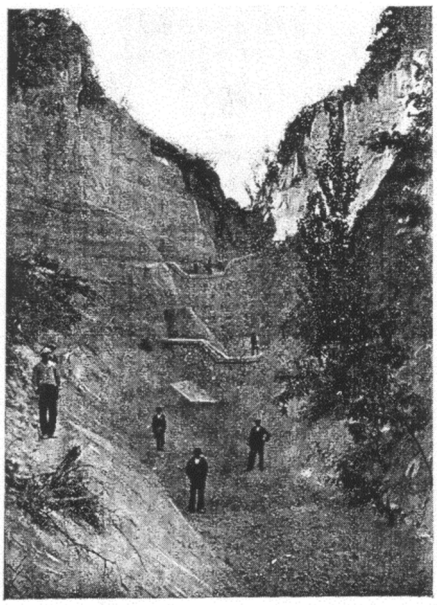

15. kép. A vízmosás képe a VIII. sz. gátról felfelé nézve.

4. A gátak mérete is nagyon különböző, de a legnagyobbak elérik a 20 méter szélességet és a 9,5 méteres magasságot, falvastagságuk pedig közel 1 m. A mellékelt rajzokból jól

kitűnik, hogy az idők során 8 közülük már teljesen betemetődött és csak 9 másik figyelhető meg a felszínen.

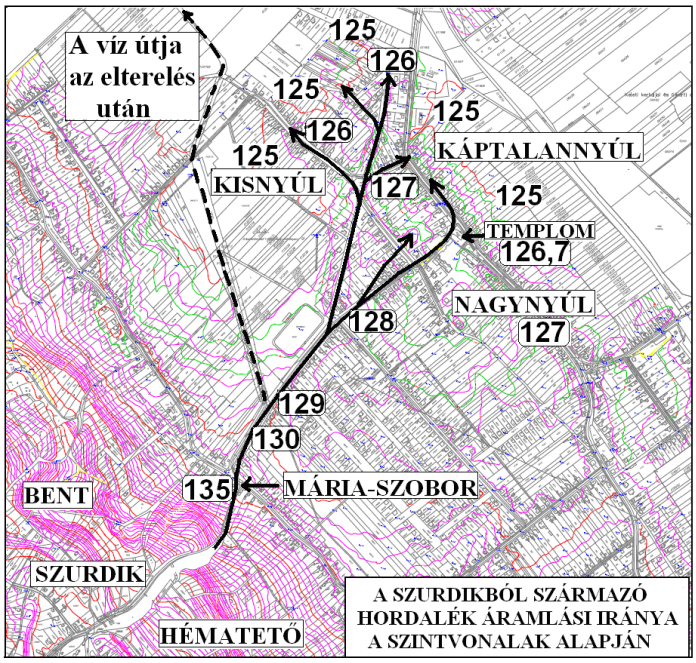

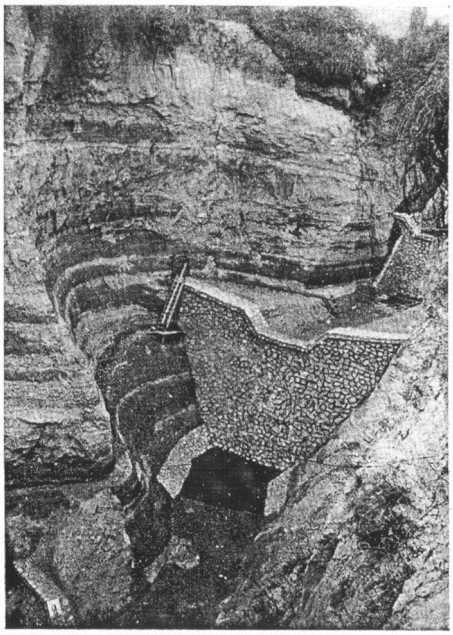

A Szurdik 1935-ben

Löszfalak, löszmélyutak, löszpincék Nyúlon

Nyúl község természeti értékeit bemutatva mindenképpen szólni kell azokról a természetes és mesterséges löszképződményekről is, melyek jellegzetes arculatot adnak egy-egy nyúlhegyi utcának s ezzel jelentős idegenforgalmi vonzerőt képviselnek a község idegenforgalmában.

A hazánk harmadát, így a Sokorói-halomvidék keleti lejtőit, vagyis Nyúl hegyi részét is betakaró lösz nagyon jellegzetes kőzet. E löszréteg vastagsága Ravazdnál (Likas-horog) még 25-30 méteres falakat alkot, majd Écsen át Nyúl, Győrújbarát irányába fokozatosan

elvékonyodik. A lösz sárga, néhány század mm átmérőjű kvarcpor szemcséit vékony bevonatú mészréteg cementálja össze, emiatt az meredek, függőleges falakban is képes megállni. Szárazon teherbírása jelentős, ezért a löszbe mélyített pincék nem igénylik a téglaboltozást. Mivel a lösz hajszálcsöves szerkezetű, jól szellőző kőzet ezért kiválóan alkalmas száraz löszlakások készítésére. (Kínában milliók laknak még ma is ilyenekben.) 100-150 évvel ezelőtt még Nyúlon is többen éltek ilyen partlakásokban. A Madarász utcában egynek az ablaka még ma is látható, de a Rigósban is fellelhető néhánynak a beomlasztott ajtaja. Ezeket belül kimeszelték és rendszerint több helyiséget alakítottak ki rajtuk. A lösz porózus szerkezete következtében könnyen művelhető, sárgás színe miatt Nyúlon „szőke földnek” is nevezik. Községünkben is fellelhető pusztulási formái, a löszmélyutak zömmel emberi beavatkozás következményei. A löszmélyutaknak, löszszakadékoknak, vagy ahogyan Nyúlon mondják „zúgoknak vagy horgasoknak” 3 változatát lehet a községben megkülönböztetni.

1. A völgyekben haladó hegyi utcákat az időszakosan lezúduló csapadékvíz mélyutakká változtatta, ahol a 3-5 méteres partfalakat ördögcérna futja be, lenn pincék sorakoznak, a fenti házakhoz feljáró vezet. Ilyen például a Vaskapu, a Madarász utca eleje, de az Alsó Egese is.

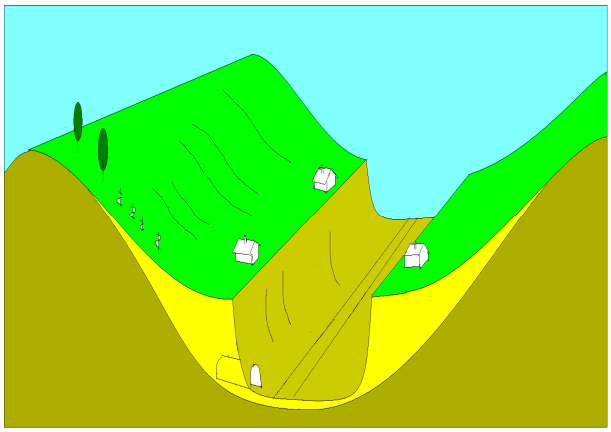

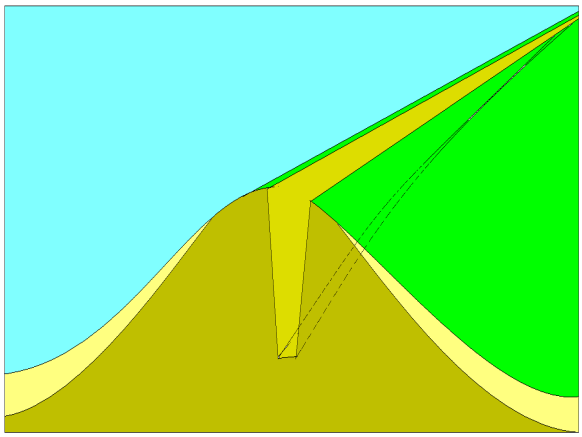

2. A **dombtetők gerincén** végigfutó utak keréknyomában a heves esőzések fokozatosan egyre mélyülő vízmosásokat hoznak létre. Az út végül már a dombot hosszában kettévágva 10-15 méter mélységben halad. Ilyen például Nyúlon a Gerha.

3. A **hosszanti dombot merőlegesen kettészelő** vízmosás meglehetősen ritka. Mindenki által ismert példája Nyúlon a Sárkánylyuk szurdok és a Szűkút.

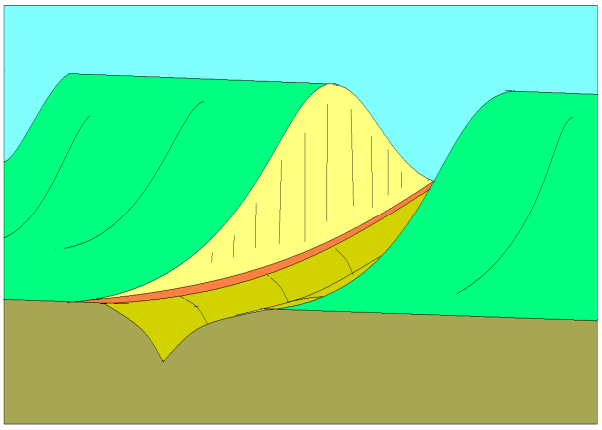

A fent bemutatott löszfalak természetes élőhelyei a védett gyurgyalagoknak, a lösszel fedett dombtetők pedig sajátos növénytársulások színhelyei, ahol az árvalányhaj éppúgy előfordul, mint a tavaszi hérics vagy a bűbájos leánykökörcsin.

Növény és állatvilág

Ahogyan az ember természetátalakító tevékenysége következtében megváltozik a vegetáció összetétele, úgy változik vele együtt a növényeket fogyasztó állatok elterjedése is. Ha egy őshonos tölgyerdő helyére akácost telepítünk, annak nem csak az aljnövényzete lesz szegényesebb, de eltűnnek a tölgyesben élő állatok (gerincesek, rágcsálók, rovarok, és más alacsonyabb rendű ízeltlábúak) is, helyükre pedig kevés számú, gyakran tömegesen fellépő idegenhonos fajok lépnek.
A változások ellenére a Sokoró rovarvilága még mindig gazdagnak mondható. A napsütötte erdei nyiladékokon, utak mentén színpompás nappali lepkék repkednek fel-alá, melyek egyike-másika gyakran megfigyelhető a lakott településrészeken is, amint virágról virágra járnak. Imágó, vagyis kifejlett lepke alakban telel át a citromlepke (Gonopteryx rhamni), a c-betűs lepke (Polygonia c-album) és a nappali pávaszem (Inachis io), amelyek már verőfényes télvégi napokon repülni kezdenek. Őket követi tavasszal a gyakori pókhálóslepke (Araschnia levana), a 2009-ben tömegesen repülő bogáncslepke (Vanessa cardui), az áprilisi napsütésben pedig már megfigyelhetjük a fecskefarkú lepke (Papilio machaon) és nagy ritkán a farkasalmalepke (Zerynthia polyxena) egyedeit is.
A szintén ritka gyönyörű kis fehérsávoslepke (Neptis sappho) lárvája a tölgyesek aljnövényzetében előforduló ledneket fogyasztja. Sokorószerte a legfigyelemre-méltóbb talán a díszes tarkalepke (Euphydryas maturna) előfordulása, melynek természetvédelmi értéke egyedenként 50 ezer Ft. Júniusban rajzik a mindenütt gyakran megfigyelhető sakktáblalepke (Melanargia galathea), és ekkortól repülnek a számos fajjal képviselt boglárkalepkék, gyöngyházlepkék és szemeslepkék is. Legszebb közülük talán a nagytermetű fekete szemeslepke (Minois dryas).

Az őshonos erdők átalakítását a tölgyesekben fejlődő számos bogárfaj sínylette meg talán a legjobban. Ma már csak ritkán lehet találkozni a nagy szarvasbogárral (Lucanus cervus), és a hosszú csápjukról könnyen felismerhető cincérfajok közül is elsősorban a nem lomberdőkhöz kötődő, díszes szárnyfedőkkel rendelkező viráglátogató fajok elterjedtek. 2009-ben nagy meglepetésre került elő egy gyertyánosból a hegyvidéki bükkösökre jellemző havasi cincér (Rosalia alpina).”

A Sokoró viszonylag nagy, É-D irányban összefüggő zavartalan és változatos cserjeszintű erdőségei miatt elég jelentős itt a vadállomány is. Különösen a szarvas populáció értékes, de az őz és a néha a túlszaporodó vaddisznóállomány is képes tetemes károkat okozni. Számukat a tájvédelmi körzet létrehozása óta az erdők vadeltartó képessége szerint alakítják. Ma sem ritka a községben a róka, szép számban élnek borzok és nyestek is, de vadmacskával már nemigen lehet találkozni. Gyakran megfigyelhetők viszont a táj fölött köröző ragadozó madarak: ölyvek, héják és szép számban élnek még vidékünkön baglyok is.

A jelenlegi erdőhatár és a lakóövezet közötti lankákon régóta folyó szőlő- és gyümölcstermesztés sok ősi sztyepprét feltörésével járt, azonban a felhagyási hullámokat követően ezek egy része regenerálódott, lösznövényeinek egy része visszatelepült. Az utóbbi két évtizedben újra jellemzővé váló füves szőlőparlagok és a belőlük kialakuló sztyepprétek jelentik Nyúl botanikai értékekben leggazdagabb helyeit, ahol számos védett növényfaj talált otthonra.

<u>Fokozottan védett növények:</u>

Méhbangó (Ophrys apifera)	ritka
Pókbangó (Ophrys sphegodes)	igen ritka
Védett növények:	
Vitézkosbor (Orchis miltaris)	szórványos
Bíboros kosbor (Orchis purpurea)	szórványos
Tarka kosbor (Orchis tridentata)	szórványos
Békakonty (Listera ovata)	ritka
Fehér madársisak (Cephalanthera damasonium)	ritka
Homoki árvalányhaj (Stipa borysthenica)	ritka
Pusztai árvalányhaj (Stipa pennata)	igen ritka
Leánykökörcsin (Pulsatilla grandis)	szórványos
Erdei szellőrózsa (Anemone sylvestris)	ritka
Csillagőszirózsa (Aster amellus)	ritka
Magyar repcsény (Erysimum pannonicum)	igen ritka
Hangyabogáncs (Jurinea mollis)	igen ritka
Borzas len (Linum hirsutum)	igen ritka

Homoki kocsord (Peucedanum arenarium)	ritka
Nagy pacsirtafű (Polygala major)	ritka
Bozontos csukóka (Scutellaria columnae)	ritka
Selymes boglárka (Ranunculus illyricus)	igen ritka
Korcs nőszirom (Iris spuria)	igen ritka”

Az erdőkhöz hasonlóan ugyancsak gazdag e rétek lepke és bogár faunája (fecskefarkú lepke, nagy gyöngyházlepke, atalantalepke, gyalogcincérek, kék nünüke, nagyfejű csajkó, stb.) Az erdőszéleken erdei siklóval és törékeny gyíkkal is találkozhatunk.

A hegyi rész mindig is híres volt gazdag madárvilágáról (fekete- és sárgarigó, házi rozsdafarkú, tengelic, kakukk, búbos banka, nagy fakopáncs, zöld küllő, kék- és széncinege, citromsármány, fülemüle, stb.) melyek utcák névadó is lehettek (Cinege, Rigós). Az utóbbi években azonban sajnálatosan megcsappant a község fecskeállománya. Ősszel a gyülekező és gomolygó felhőként vonuló és le-lecsapó seregélyrajok viszont komoly károkat okoznak a szüretelésre váró szőlőkben.

A legmeredekebb oldalakat és horgasokat ún. löszfalnövényzet borítja. A dombélek és a vízmosásperemek itt-ott egykor jellegzetes szilfasorai a zömmel a szilfavésznek estek áldozatul. (pl. Gerha). A meredek partokat iszalagoktól lenyűgözött akácok gyökerei járják át, a löszmélyutak oldalait pedig sűrű ördögcérna bokrok takargatják. Löszszurdokok fűzfáinak leveleivel táplálkozik a ritkaságnak számító kis színjátszólepke (Apatura ilia) hernyója. A szőlőhegyek homokos útbevágásaiban, sztyepprétek felnyíló részein érzik otthon magukat a melegkedvelő rovarok. Ide vájják lyukaikat, fészküket egyes hártyásszárnyúak (pl. útonálló darazsak, fadongók, poszméhek, egyes kaparódarazsak), ugyanitt gyakran megfigyelhető a fürge, színpompás mezei homokfutrinka (Cicindela campestris), valamint ősszel sok sáska- és szöcskefaj is. Ha szerencsénk van, az imádkozó sáska, más néven ájtatos manó különc megjelenésű példányaira is ráakadhatunk, amint éppen áldozataira vadászik.”

A madárvilág jellegzetes helyi képviselői a löszfalakban tanyázó színpompás tollazatú gyurgyalagok. A szaporodóban levő mókusok kimondottan kedvelik az erdővel benőtt vízmosásokat.

A települést keletről és északról határoló síkság a Pándzsa és lassú folyású időszakos mellékerei mentén vizenyős, mocsaras, több helyütt szikesedésre hajlamos terület, ahol a XX. század első felében még kiterjedt szikes rétek, legelők voltak, jellegzetes sziki növényzettel. A réteket azóta kiszárították és szántóföldi művelés alá vonták, sziki növényei csaknem teljesen eltűntek. A Pándzsa mentén több kisebb-nagyobb területű erdősávot létesítettek. Így pl. a Csíkgáti dűlőben, a Kávás-kút-szer területén, a Leány-kút-völgy szélén (a községhatárnál) és a töltéstavai műút (palotai út) mellett, valamint a Vezseny-ér torkolata és a műút közötti háromszögben, illetve a Tüzesteleki-tó és a 82-es főútvonal között. Ezek a zömmel nyárfa erdősávok mezőgazdasági célokat is szolgálnak (a szél megfékezése, talajvédelem). A még pár évtizeddel ezelőtt is gazdag madárvilágú lefolyástalan Tüzes-teleki-tó szinte teljesen eltűnt. A vizenyős réteken korábban mindennapos volt a gólya látványa, de ezek már évek óta nem fészkelnek Nyúlon, pedig a Pándzsa környékén még ma is gyakran látni kecskebékát, zöld varangyot és vöröshasú unkát, vízi siklót, a réteken fürge és zöld gyíkot. A szántókon a madárvilágot a fácán, a búbos és mezei pacsirta képviseli. A változatos növényzetű területen viszont gyakran találkozhatunk legelésző őzcsapatokkal. A Kis- és Nagy-Pándzsa közötti löszös hátakon szántóföldek és új telepítésű gyümölcsösök terülnek el, mezsgyéinek és meredekebb kiemelkedéseinek (pl. Baradics-domb) növényzete a Sokoró és a kisalföldi homokpuszták száraz sztyepprétjeivel mutat hasonlóságot. Külön említést és védelmet érdemel a növényritkaságokat rejtegető János (Baradics)-domb felhagyott homokbányája, ahol a szél formálta meredek homokkőpartok több védett madárfajnak is otthont adnak. Helyi védelem alatt állnak Nyúlon a Szent Donát-kápolna melletti hársfák, a Mária-szobrot oltalmazó vadgesztenye, a Gyilkos kereszt fölé magasodó hárs, és a Külső-Incső különlegesen, tőből elágazó törzsű tölgyfái.

1989-92 közt hozták létre a Pannonhalmi-dombság területén a tájvédelmi körzetet, mely több mint 5000 hektáros összterülete magában foglalja a Sokoró mindhárom vonulatának legtöbb erdőjét. Leginkább állattani, botanikai, erdőállományi és kultúrtörténeti értékeket tartalmaz a terület. Nyúl központi erdőterületéből több mint 200 hektár tartozik hozzá. A Lila környéki magaslatok területe elsősorban a turizmus és a szervezett természetvédelmi bemutatás (kilátópontok, tanösvények) összekapcsolására alkalmas, így a terület fejlesztése ez irányban indult meg. (Kökörcsin körút létrehozása)

Épített örökség

Községünk nincsen híján társadalmi adottságoknak sem. Igaz, várakat és hatalmas főúri kastélyokat nem hagyott ránk a múlt, de a népi építészet néhány remeke, dacolva a múló idővel ma is áll. A hegy területén (bár nagyon megfogyatkozva) fellelhetők még azok a régi tömésházak, présházak, melyek mestergerendáin 19. századi évszámok díszelegnek. Sajnos az egykori partlakások szinte nyom nélkül tűntek el (csak a Madarász utcában maradt meg egy belőlük), bár löszfalba vájt kemence még talán itt-ott maradt fenn mutatóban.

Külön kategóriát alkotnak a nyúli borospincék. A löszfalak rendkívül alkalmasak pinceásásra. A hegy területén mindenfelé találkozhatunk velük és gazdáikkal. Különösen a Vaskapu utca pincesora figyelemre méltó, sajátosan nyúli idegenforgalmi látványosság.

S ha már a pincéknél tartunk, emlékezzünk meg itt arról is, hogy községünk része annak a borvidéknek, amely országos rangra ugyan csak a közelmúltban emeltetett, de múltja távoli évszázadokban gyökerezik és szorosan összefonódik az egyház itteni egykori szőlőbirtokosainak a Győri Püspökségnek, a Pannonhalmi Főapátságnak, a Szombathelyi Püspökségnek a történetével. A Győri Püspökség présháza, mint kultúrtörténeti műemlék ma is tanúskodik az egyház és a helyi borok kapcsolatáról. A táj jó minőségű borai messze földön keresettek, de a helyszínen különös funkciót töltenek be; az idegenforgalom sajátos gasztronómiai vonzerői, speciális vendégmarasztalók.

Hatalmas értékük miatt mint idegenforgalmi vonzerőt meg kell említeni a község egyházi műemlékeit, köztük a Mária Terézia idején épített barokk templomot, a hegyi Szent Donát-kápolnát és a 310 éves Mária-szobrot.

Valószínűleg az 1774-78 között épült templom az, ahol a Nyúlra érkező idegennek először meg kell állnia. Ez a templom azonban nem csupán egy azon templomok hosszú sorából, melyek ebben a korban és stílusban készültek, sokkal több azoknál. Kevesen tudják, hogy freskóit és oltárképét a kor híres festője Dorfmeister István készítette, sőt az oltárt és a padokat is ő tervezte 1785-86-ban.További érdekesség, hogy Mária Terézia a felszenteléskor Krisztus keresztjéből származó ereklyét és egy 1750-ből való szép díszítésű kelyhet adományozott a templomnak, melyek ma is megvannak. A hegyi Szent Donát-kápolna szentélye 1710-ból való, melyet 1830-ban bővítettek kápolnává és 1901-ben látták el toronnyal. A kápolna melletti hatalmas öreg hársfák alatt tartják a búcsúi nagymisét a szent ünnepét (augusztus 7.) követő vasárnap délelőttjén, ahova az egész község területéről és a szomszéd településekről is több százan érkeznek.

A község legidősebb műemléke a „Szurdik” kijáratánál egy hatalmas gesztenyefa oltalmában álló, a török kiűzése után készült Mária-szobor, melyet 1994-ben szépen felújítottak.

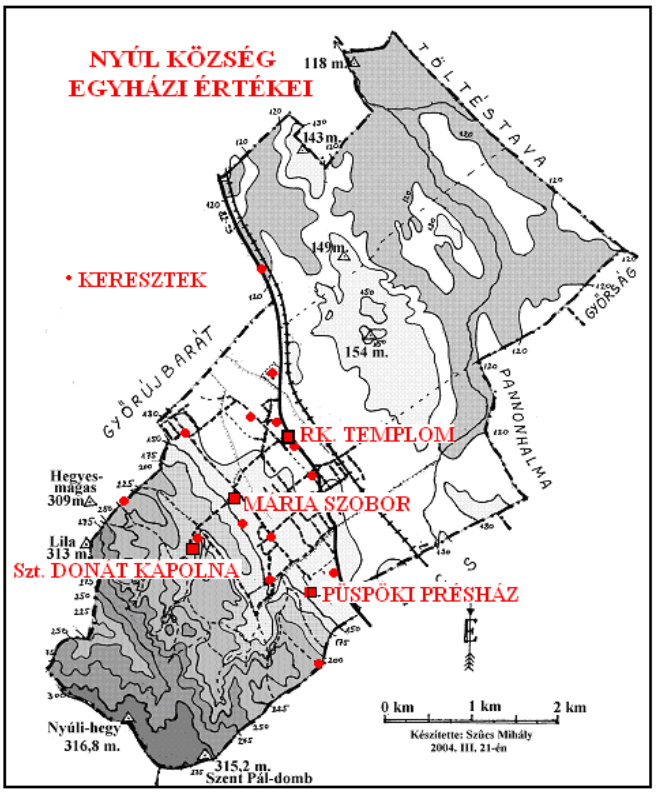

Az elmúlt években kialakításra került a Kökörcsin-körút és a Kereszt-út, amelyek községünk szinte minden látni érdemes idegenforgalmi értékét felfűzve bőséges képanyaggal kalauzolják végig a hozzánk látogató turistákat Nyúl község síksági és dombsági részein, a bűbájos sokorói Pannon-tájon.

Turisztikai értékek, a KERESZT-ÚT

A különleges túraút olyan gyalogtúra, amely egyben fizikai erőpróba is, hiszen közel 13 km-t kell megtenni változatos terepen, ugyanakkor biológiai, geológiai, sőt néprajzi és más érdekes, értékes látnivalókban is bővelkedik, de (és ez benne a különleges) mindezeken felül még egy szabályos keresztút is. Keresztút, mely 14 stációból áll, ahol Krisztus szenvedéstörténetét felelevenítve járhatjuk végig a 2000 évvel ezelőtt történteket. Egyesíti tehát a gyalogos turizmusban és a lelki elmélyülésben rejlő lehetőségeket. Az egyes stációk komolyságát 14 feszület hivatott biztosítani. Nyúl községben ugyanis, ahol ezt a sajátos Kereszt-utat kialakítottuk, nem kevesebb, mint 16 út menti kereszt található, melyből 14-nek a megfelelő sorrendben való végiglátogatásával lehet eleget tenni annak az elvárásnak, melyet e speciális zarándok-túra nyújthat.

Kinek ajánlható ez a sajátos keresztút? Mindenkinek, aki kellő önfegyelemmel szeretné próbára tenni önmagát. Ajánlható például egyházi iskolák osztályainak, akik osztályfőnökük testi és lelki vezetésével próbálkozhatnak közösséggé kovácsolódni. Javasolt hittanos, lelkigyakorlatos vagy ministráns csoportoknak, akik bizonyos szintre jutottak már a lelki épülésben, aztán vallásos családoknak, akik gyerekeikkel szeretnének egész napos túrára menni úgy, hogy végig érezzék az Isten közelségét. Ajánljuk olyan egyéneknek, akik egy napot gyalogos vezekléssel szeretnének tölteni, továbbá vallásos nyugdíjasoknak, akik jól érzik együtt magukat, és akik

alig várják, hogy egy-egy stációnál az imádkozás közben megpihenhessenek egy kicsit, végül mindenkinek, aki már rég óta járja a hazai és európai zarándokutakat.
Természetesen nem muszáj egyszerre megtenni a 12,6 km-t. A kereszt-út negyedénél, felénél és háromnegyedénél, de a legvégén is van buszmegálló a közelben, így aztán mód van arra, hogy akár 2, 3, sőt 4 részletben is végigjárhassuk ezt a lelki túra utat. Akár Győr, akár Veszprém irányából érkezik is hozzánk busszal a zarándok turista, a nyúli templom melletti megállónál kell leszállnia, mert itt kezdődik a Kereszt-út, pontosabban a templom előtti keresztnél. Ne induljunk azonban el gyalogtúránkra anélkül, hogy legalább egy imára be ne térnénk ebbe a nemrég kívül-belül felújított barokk istenházába. Az É-D irányba tájolt 35 m magas tornyú épület 1774-78 között épült. Terveit (valószínűleg Fellner Jakab típusterve alapján) Fritsch A. Ferenc magyaróvári építőmester készítette, ő volt a kivitelező is. Az építéshez a pénzt a királyi udvari kamara biztosította. A felszentelésre Mária Terézia Kornberger Mátyás püspököt küldte el, aki az új templom számára magával hozta a királynő ajándékait.
Felszentelésére a császárnő egy 1750-ből származó szép kelyhet és egy olyan ereklyetartót küldött ajándékba, amely Krisztus keresztjének egy kis darabkáját őrzi. Mindkét ajándék az uralkodó hitelesítő kísérőlevelével együtt mind a mai napig megvan.
Szily János szombathelyi püspök (a templom akkori kegyura) kérte fel Dorfmeister Istvánt, korának 2. leghíresebb hazai festőjét, a templom képeinek elkészítésére. Az oltárképek 1785 telén, a mintegy 200 m^2-nyi felületet kitevő freskók pedig 1786 áprilisától június elejéig készültek el. A főoltárt, a szószéket és a padozatot is Dorfmeister tervezte.

A főoltár 2,5x5 méteres képe az ó- és újszövetség főbb személyeinek ábrázolásával a Mindenszentek „bemutatására” vállalkozik, a mellékoltár képe pedig Krisztust ábrázolja a keresztfán. A főoltár fölötti freskón Szent István első vértanú megdicsőülése, a mennyezeti képen pedig Szűz Mária megkoronázása látható. A sekrestye felőli oldalon Loyolai Szent Ignác, a vele szembeni oldalon pedig Szent Norbert diadalának 5,5x 2,5 méteres freskója díszíti a templomot.

1981-ben. Samodai József új stációképeket készített. 2004-től 2007-ig Gábor Jenő irányításával 61,5 millió Forint értékben

teljes külső-belső felújításra került sor.
Ennek során elvégezték a felvizesedett falak szigetelését, kicserélték a cseréptetőt, felújították a járólapokat. A nyolcvan éves régi orgonát pedig Takács Péter irányításával 25 regiszteres újra cserélték.

A Győri Püspökség egykori szőlőjének présházépülete (a püspöki nyaraló) építészeti értéknek számít. A ház ugyan nemrég gazdát cserélt, de új tulajdonosa is szépen megőrizte az épület

műemlék homlokzatát, rajta a latin felirattal: GAUDETE IN DOMINO SEMPER, (Örvendjetek mindig az Úrban) Díszes kapuzata is megmaradt. Itt állt egykor a Főapátság 1880-ban készült óriás faprése, mely 2012-ben a Községháza előtti parkban kapott helyet.

A püspökség szőlőjébe korábban a kispapokat is gyakran kihozták dolgozni. Nyúli öregek elbeszéléseiből tudjuk, hogy Apor Vilmos, aki akkor még Győr püspöke volt, sokszor megfordult itt, és ha kellett, maga is példát mutatott a kispapoknak a fizikai munkában.

Pár házzal távolabb tőben elágazó különös alakú védett öreg tölgyfák találhatók az egyik ház udvarán. Az itt élő fiatal házaspár nagy szeretettel védi a becses famatuzsálemeket.

A Gerhai kereszt a Kökörcsin-körútnak is fontos állomása, ahol asztalok, padok várják a pihenni vágyókat. A kereszt előtt kocsiút vezet át Écsre. A második világháború után még a nyúli oldalon is utcasor állt itt, ma már csak az écsi oldalon maradtak házak, köztük néhány nagyon régi nádfedeles is, érdemes pár percet szánni arra, hogy ott is körülnézzünk. Ezek a nádfedeles döngölt falú 200-250 éves parasztházak már csaknem teljesen eltűntek mindkét községből. Nyúlon a Madarász utca, a Berek, a Rigós és az Egese utcában maradt belőlük néhány mutatóba.

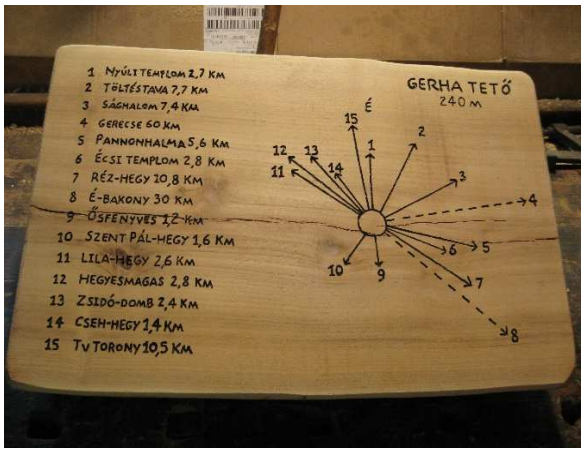

A Gerhai kereszt mögött egy 240 méter magas névtelen kopasz domb emelkedik tetején a vadászok magaslest fabrikáltak, melyet remekül használhatunk kilátó gyanánt. Ha időnk engedi, ide mindenképpen érdemes felkapaszkodni, ez a hely ugyanis az egész Nyúl község legjobb kilátópontja. Teljes körpanorámában lehet részünk. A tájékozódást egy faoszlopra erősített irányjelzős tájékoztató is segíti. ÉNy felé a kilátóval megemelt 313 méter magas Lila-hegy és az URH antennát hordozó Hegyes-magas (309 m.) zárja a látóhatárt, É-felé tiszta időben, akár a Pozsony melletti Kis-Kárpátokig el lehet látni. Győr házrengetegéből szépen kiemelkedik a Városháza tornya valamint a Színház épülettömbje, illetve a szabadhegyi TV-torony. Jobbra a Kisalföld síkján messzire fut a szem keleti irányba a Gerecse felé. DK-en pedig a Pannonhalmi Monostor koronázza a Sokoró szélső vonulatát.

Öreg, védett hársfák árnyékában húzódik a nyúlhegyi kápolna. Szentélye a római korban vértanúvá lett püspököt ábrázoló oltárképpel együtt 1710-ből való. Eredetileg ez valószínűleg csak egy út menti körmeneti stáció volt, amit aztán 1830-ban építettek ki kápolnává, de a harangtornyot csak 1901-ben ragasztották hozzá. Ekkor került a helyére a két kis harang is.
Szent Donátot Nyúlon is, mint a szőlők védőszentjét tisztelik. Kéthetenként tartanak itt misét, de egy évben egyszer, a szent ünnepét (aug. 7.) követő vasárnap a kis kápolna az egész község

nagy templomává lép elő: rendszerint vendégszónok meghívásával szabad téren tartják az ünnepi, a búcsúi nagymisét, melyre az egész községből nagy számban érkeznek nyúliak és vendégeik. A hársfák alatti szabadtéri padsorok nemcsak búcsúkor, de az arra járó zarándokoknak egész évben árnyas pihenőhelyet kínálnak.

A 9. stációt (Jézus harmadszor esik el a kereszttel) képviselő Kápolna melletti kereszt 1879-ben készült Felber Mihály adományából, mely 129 év alatt nagyon rossz állapotba került, ezért 2008-ban az eredetivel teljesen megegyező alakú újat készíttetett helyette az Egyházközség. Szentelésére még ugyanabban évben, búcsúkor került sor.

A kápolnát elhagyva a Kápolna utca bal oldali ága a Berek felé megy tovább, mely a Szurdikhoz hasonló, de kisebb méretű vízmosás, a jobb oldali ága pedig a Vaskapu utca felé fordul. A Vaskapu utca lényegében egy völgyben futó löszmélyút melyet az időszakos csapadékvizek lösztől szennyes áradata hozott létre évszázadok alatt. A 4-6 méteres partfalakat sűrűn benőtte az ördögcérna, a fák árnyékában nyáron kellemes sétálgatni. A függőleges löszfalakba jobbról-balról pincéket ástak a szőlősgazdák, azonban a fenti birtokosok és a lenti pincetulajdonosok személye nem okvetlenül azonos. Korábban ezek a pincék téglaboltozat nélkül készültek,

hiszen a lösz por finomságú szemcséinek mészburkolata igen nagy szilárdságot biztosítva képes megtartani azok mennyezetét.

Újabban azonban divatba jött a pincéket téglaboltozattal ellátni. Ennek egyrészt az az oka, hogy tehetősebb tulajdonosok birtokába kerültek, akik megengedhetik a drágább építkezést, másrészt az uniós szabványok bizonyos higiéniai előírásokat is tartalmaznak a borútba szerveződött gazdák számára. Ez azzal jár, hogy előteret építenek a pincebejárat elé. Többen vizes blokkal, fogadó térrel is ellátják pincéiket, ahova természetesen a villany is be van vezetve.

A fokozatosan emelkedő kaptató végén az erdő szélén elérjük a falu határát. Itt fönn a győrújbaráti határszélen 250 méter magasságban, a Lila hegy lábánál áll a Hideglelős kereszt. Megáldására 2010. május 30-án égdörgéssel, záporesővel kísért kellemetlen időben került sor. Ennek ellenére szép számmal vettek részt a hívek a kápolnától idáig kapaszkodó zarándoklaton. Az eredetileg itt álló pléh-Krisztus anyagát teljesen ki kellett cserélni, mert elég rossz állapotba került. A korábban itt állt feszület állításának évét nem ismerjük, bár az oldalán egy 1967-es dátum volt olvasható, ami valószínűleg inkább a felújítás idejét jelenthette. A „hideglelős" jelzőt vélhetőleg azért kapta, mert ezt is, mint az ország többi ilyen nevű keresztjét hideglelős betegek keresték fel gyógyulás reményében.

Térjünk azonban vissza a Madarász utca végén levő pihenőhelyhez. Innen mehetünk ugyanis tovább az Ács-kereszt felé. A Madarász utca keskeny aszfaltcsíkja az utca végén jobbra fordul és tovább kanyarodva kisebb emelkedővel felvisz bennünket a Bent nevű elődomb tetejére, ahonnan jó kilátás nyílik Győr irányába és K felé. Itt az útirányt jelző nyilat követve partfalba vájt lépcsősort találunk. Itt ereszkedhetünk le a Bednár-horgasnak nevezett vízmosás aljába. Utunkon termetes homokkősziklák mellett haladunk el. Lenn a vízmosás alján kitaposott ösvény vezet bennünket a Napóleoni rabok emléktáblájáig. Löszbe és homokkőfalba nyíló pincetorkok szomszédságában találjuk az emlékhelyet, melynek márvány emléktáblája arra emlékeztet bennünket, hogy 1809-ben, Napóleon kismegyeri csatája után, itt a nyúli pincékben tartották fogva a franciák azokat a grazi katonákat (112-en voltak), akiket a kismegyeri majorság elleni támadás során foglyul ejtettek. A biztos haláltól csak egy bátor helybeli nő mentette meg őket, aki helyismeretét felhasználva kiszökött az őrizetből, értesítette a magyar

hadvezetést, ők aztán sikeres diplomáciával közbelépve még éppen időben meghiúsították a kivégzést. Végül egy évnyi franciaországi hadifogság után jutottak haza e katonák Grazba.

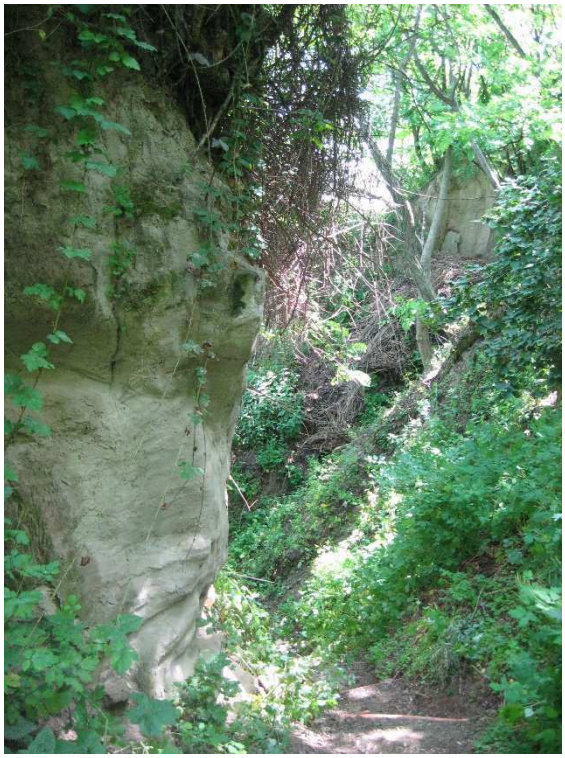

Kis kitérővel az emléktáblától felfelé vezető úton a Vincellér soron is tehetünk látogatást.

Nyúl Község túraútjai

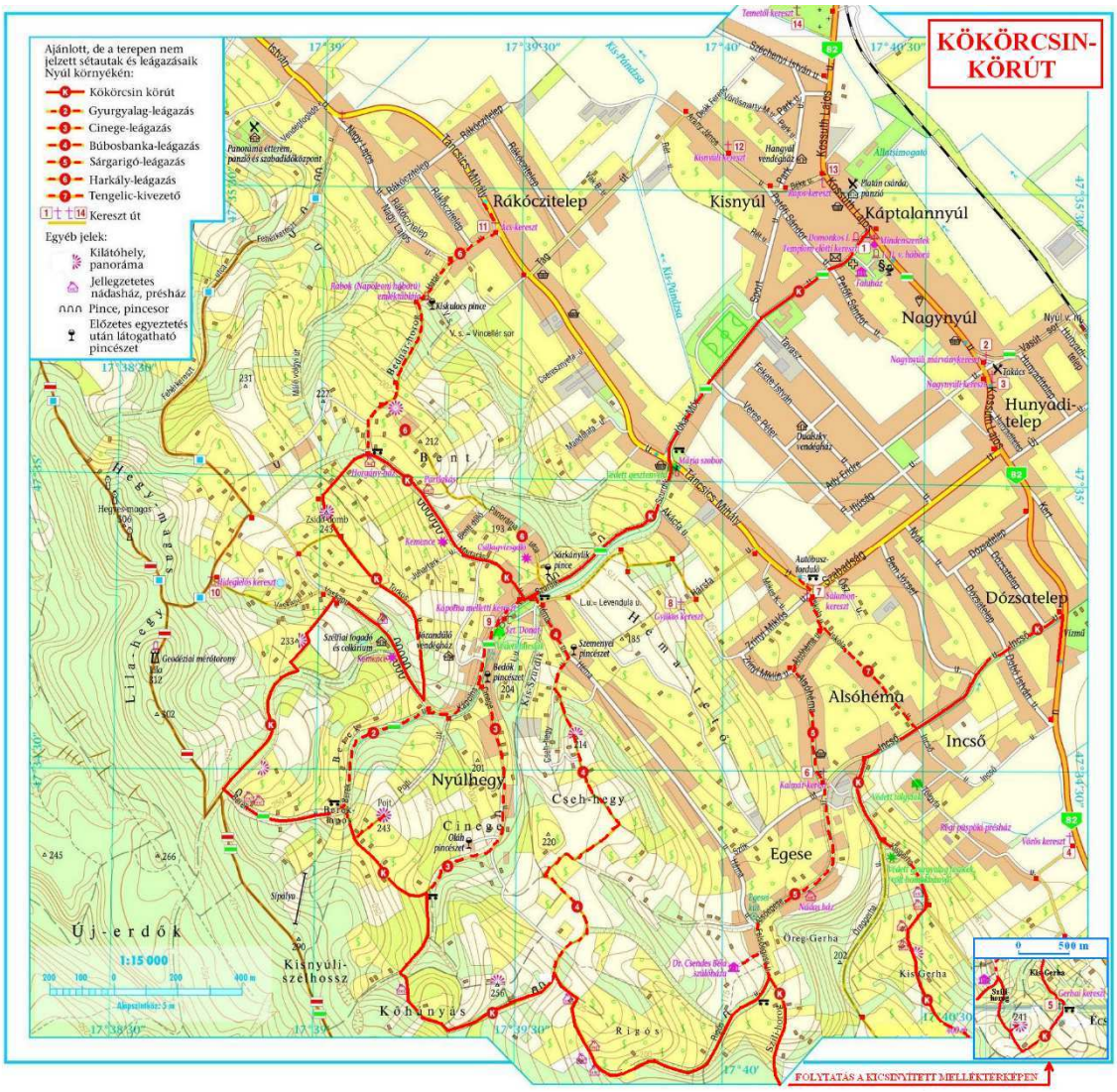
KÖKÖRCSIN-KÖRÚT
Ajánlott, de a terepen nem jelzett sétautak és leágazásaik Nyúl környékén:
Kökörcsin körút
Gyurgyalag-leágazás
Cinege-leágazás
Bübösbanka-leágazás
Sárgarigó-leágazás
Harkály-leágazás
Tengelic-kivezető
Kereszt út
Egyéb jelek:
Kilátóhely, panoráma
Jellegzetetes nádasház, présház
Pince, pincesor
Előzetes egyeztetés után látogatható pincészet
Rákóczitelep
Kisnyúl
Káptalannyúl
Nagynyúl
Hunyadi-telep
Dózsatelep
Alsóhéma
Incső
Egese
Nyúlhegy
Csech-hegy
Cinege
Hegymaros
Lila-hegy
Hegyi-maros
Bent
Hegy
Köhunyás
Kisnyúli-szelhossz
Rigós
Orog-Gerha
Kis-Gerha
Erdő
Ecs
Panoráma étterem, panzió és szabadidőközpont
Geológiai mérőtorony
Szőlőhegy
Szőlőhegy
Szőlőhegy

Körülnézve, az első, ami rögtön észre veteti magát, az a római katolikus templom nemrég kívül-belül szépen felújított barokk épülete. Hazánk sok-sok barokk temploma közül a nyúli több nevezetessége miatt is megérdemli, hogy településnéző sétánkat itt kezdve feltétlenül felkeressük

Az alacsony fakerítéssel védett, virágokkal körülültetett, 70 cm-es talapzaton 2 méteres korinthoszi oszlop áll, tetején Mária karján gyermekével szoborral. Fején a jellegzetes koronával. A talapzaton két évszám olvasható (1686 és 1701) egy címer és egy monogram (BM) társaságában. Valószínűleg a szobrot Bubnich Mátyás győri kanonok állíttatta a török kiűzése emlékére. A töröktől a környék, így községünk is a középkorban sokat szenvedett. A helyi hagyomány szerint viszont az alkotás fogadalmi-engesztelő szobor abból az időből, amikor a kuruc-labanc háborúskodások idején a Heister generális vezette rácok felégették a falut büntetésül azért, mert Nyúl község népe a kurucok oldalán harcolt. Akármelyik állítás igaz, tény az, hogy ez a szobor a legrégebbi emberi alkotás, amely községünkben fennmaradt. Legutóbbi felújítására 1994 őszén került sor.
Ez az utca lényegében a Héma folytatása. Jobbra tőlünk a Bent nevű dombvonulat magasodik. Tetején magán-csillagvizsgáló kupoláját fedezhetjük fel. Balra a Zsidó-domb emelkedik ki. Mindkét dombon nyaralók, hétvégi házak tarka sokasága figyelmeztet bennünket, hogy itt már

az üdülőövezet területén járunk. A Bent dombhátán utcává sűrűsödő házak elnevezése árulkodó. „Panoráma utca” hirdeti a Madarász utcából felkanyarodó faragott utcatábla. A mintegy 750 m-es Madarász utca középső és felső szakasza löszmélyút. A hegyből lezúduló víz alakította, formálta ilyenné. Balra egy ördögcérnával befutott partfal oldalába kenyérsütő kemencét pillanthatunk meg. Nyúlon korábban elterjedt szokás volt a kemencéket partfalba mélyíteni. Mára sajnos csak egy-kettő maradt meg közülük mutatóba. Tovább menve magasodik a partfal. Érdemes fel-felpillantani, mert jobboldalt különleges látványban lehet részünk. A lecsöngő ördögcérnahajtások közül ablak kukucskál ki a partfalból. Pincére nem szokás ablakot nyitni, itt sem arról van szó! A meredek löszfal mögött egykori partlakás rejtőzik.

A XIX. század végére rohamosan megnőtt a község lakosságának száma. Akkortájt családonként 8-10 gyermek nem volt ritka. Ennyi gyereket kiházasítani, lakáshoz juttatni viszont nem volt könnyű dolog. Különösen akkor nem, amikor 1888 után a filoxéravész idején a szőlőből, boreladásból élő hegyi lakosság egy csapásra elszegényedett. Kényszermegoldásként sokan az Amerikába való kivándorlást választották, míg mások a partfalakba vájt pinceszerű lakásokba költöztek. Ezek télen melegek, nyáron hűvösek maradtak ugyan, de a rosszul szellőző, dohos környezetben tombolt a „morbus hungaricus”, sűrűn szedte áldozatait a tüdőbaj. A partlakások falát szépen fehérre meszelték, a maguk módján még be is bútorozták. A konyhai füstöt a felszínre vezetett szellőző járatokon át engedték ki, de minden bizonnyal jutott belőle a bent lakóknak is. A partlakások többsége a két világháború közti időben vált lakatlanná, de egy itt élő idős őslakó elbeszéléséből tudjuk, hogy tán ez lehetett az utolsó, mert még az 1950-es években is laktak itt szegény sorsú emberek. A hegyközség más részein pl. a Rigósban is voltak partlakások, mára azonban vagy betemették, vagy pincévé alakították valamennyit. A valamikor itt élők leszármazottai mindent elkövettek, hogy a szégyenteljes múlt emlékeit végérvényesen eltüntessék, unokáik emlékéből örökre kitöröljék a nyomorúság tanúbizonyítékait.

Pár méterre az utolsó partlakástól baloldalon azt is szemügyre vehetjük, hogy milyen volt elődeink igazi hajléka. A Horgány-ház ugyanis szinte teljes épségben maradt meg. A nádfedeles tömésfalú öreg épület meglepően jó állapotban vészelt át több mint 100 évet. Nyúlon csak kevés maradt meg közülük. Többnyire az 1880-as években épültek, de Écsen találtak 1848 előttit is. Kalapos kéménye, búbos kemencéje ritkaságszámba megy.

A Madarász utca vége felé kiépített parkoló és pihenőhely csábít bennünket néhány perces letelepedésre. Itt, a horgas pincékkel kísért partfalába helyezték el azt az emléktáblát, melyet a kismegyeri csatában (1809) elfogott és itt, a nyúli pincékben fogságban tartott több mint 100 grazi katona emlékére állítottak. A Győrt megszálló napóleoni francia sereg által már kivégzésre előkészített század katonáinak életét végül is egy bátor magyar nő leleményessége mentette meg. Az emléktábla közelében levő pincés présházsor (Vincellérsor) elől szép rálátás nyílik a községre és a Pannonhalma felé nyúló völgyre.

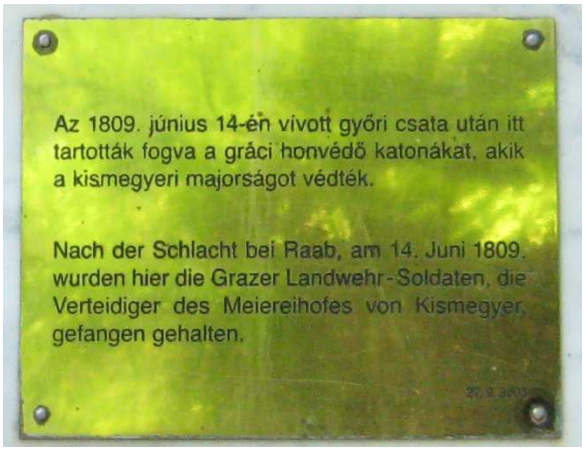

A Vaskapu minden bizonnyal Nyúl község egyik legjellegzetesebb látnivalója, tipikus pinceutca. A 450 méteres löszmélyútnak különösen az alsó, bevezető szakasza látványos. Az esőzésekkor alázúduló víz 4-5 méteres meredek falú mélyutat hozott létre, ezek a partfalak az elmúlt századokban pinceásásra csábították az egykoron itt élőket.
A kétoldalt ránk köszönő pinceszájak közt fokozatosan felfelé haladva érjük el balra a Szél Fiai Fogadó épületegyüttesét.

A **Berek-lapos**ból lehet feljutni a közeli Sípályához, de az erdő felé és a Pojt irányába is vezet fel út innen. A Berek-lapos ugyanis több irányból összefutó utak hegylábi találkozópontja, ahol a környező dombokról lefutó vizek hordalékukat lerakva kisebb lapályt hoztak létre, melyből csak egyetlen lefolyási irány maradt a Berek felé.

A Berek leginább a Szurdikhoz hasonlítható vízmosás, bár 450 méteres hosszával attól méretben elmarad, de szélessége és mélysége vetekszik a Szurdikéval. A Vaskapu bejárati szintje és a Berek-lapos közti 30 méteres szintkülönbség jól jelzi a vízmosás elvi mélységét. Természetesen az itt is beépített gátak miatt ez nem jöhetett létre. Tekintélyes korú öreg fák jelzik a növényzet korai betelepedését. Az iszalaggal és más növényekkel sűrűn benőtt vízmosás miatt mindig is rászolgált nevére. A „berek" jelleg itt ma is kézzel fogható. Lefelé haladva az út a vízmosás baloldalán halad. A baloldali magaspart meredek löszfala a téli fagy hatására több helyen megrepedezik és olykor oszloposan elválva tömbökben az úttestre zuhan. A lezúduló vizek szeszélyes vízmozgása miatt a nemrég aszfaltozott út felszínét itt jóval nehezebb volt biztosítani. Az új aszfaltút a Berek végéig kísér bennünket. A Berek folytatását attól a ponttól, ahol a Vaskapu kiágazik belőle, Kápolna utcának nevezik, innen kikövezett vizes árok vezet lefelé. Egy kanyar után jobbról szélesebb utca, a Cinege csatlakozik a Káplona utcába, aztán bal felé tekintve a Józandűlő Fogadó hívogat, továbbmenve pedig nemsokára hatalmas hársfák között jobbra feltűnik a Szent Donát-kápolna.

A római korban vértanúságot szenvedett püspököt a szőlősgazdák védőszentjükként tisztelik ma is az egész községben és a természeti csapásoktól való védő-óvó közbenjárást tulajdonítanak neki. Az épület szentély része 1710-ből való, melyet 1830-ban bővítettek kápolnává és 1901-ben látták el harangtoronnyal. A kápolna melletti hatalmas védett öreg hársfák alatti szabadtéri oltárnál tartják minden évben a szent ünnepét (aug.7.) követő vasárnap délelőttjén a búcsúi nagymisét, melyre az egész községből sokan gyűlnek össze, hiszen ezt az ünnepet a falu lakossága is jobban magáénak érzi, mint a templom búcsúját, a késő őszi Mindenszenteket.
A Kápolna után tovább haladva hamarosan elérjük a Szurdikot és ezzel, ha ezt a lejárati lehetőséget kihasználtuk Nyúlhegyben tett sétánk végéhez értünk.

Visszatérve az Écs felé vivő ösvényre vízszintes úton haladva érjük el az erdőszélen a községhatárt. 100 évvel ezelőtt még kisebb állóvíz, a Kálmán-tó vize csillogott itt.

Visszaereszkedve az ördögcérnával sűrűn benőtt meg-megszakadó partok közé, fokozatosan eltűnik a látóhatár az ember szeme elől s azon kapja magát a turista, hogy egy kocsikkal is járt vízmosás alján ballag egyre lefelé. Egyszer csak balra elfogy a part és egy terebélyes felhagyott homokbánya meredek falú karéja zárja le a képet. Itt fut össze az Öreg- és a Kis-Gerha közrefogva a homokbánya meredélyét. Elölről kerítés nehezíti meg a bánya megközelítését. A partfalba pompás tollú, színes madarak, gyurgyalagok tanyáznak. Hosszú járataikat a meredek löszfalba mélyítik. A hártyásszárnyúakra vadászó szigorúan védett madarak biztonságát a kerítésen kívül leginkább a partfalak hozzáférhetetlensége is biztosítja. A kolónia májusban népesül be, de kora ősszel már a távoli Afrikában találjuk őket.

A két Gerha itt már vad, meredekfalú szakadékos 8-10 méter mély sebhelyet vágva a domb élébe egyesül, hogy aztán 270 méterrel északabbra lealacsonyodva, megszelídülve érjen véget az Incsőhöz érve. Innen mély köves árok vezet végig az Incsőn.

Kulturális értékek

Az ezredéves múltú szőlőkultúra sajátos helyi vonása az is, hogy Nyúlon a szőlőhegyek védőszentjének tiszteletéből érdekes Szent Donát kultusz alakult ki, melynek messze földön híres búcsúnapja augusztus elején különleges népünnepéllyé terebélyesedve hatalmas vonzerőt gyakorol a környék településeire is. Kedves hagyománya községünknek az őszi szüreti mulatság megrendezése is, mely ugyancsak nagy érdeklődésre tart számot, így komoly idegenforgalmi vonzerőnek tekinthető. 2012-ben és 2013-ban megrendezésre került a Pannonhalmi Borvidék Borfesztiválja, amely naponként mintegy 4000 fő látogatót vonzott.
Sajnos a népszokások és a népi hagyományok a város közelsége és a kor szelleme miatt csaknem teljesen eltűntek már és csak a nagy egyházi ünnepekhez kapcsolódó őselemekre korlátozódnak (betlehemezés, ételszentelés, piros tojás festés). A hagyományok fenntartására indult el mintegy 15 éve a Nyúli Húsvét Hagyományőrző Fesztivál, mely országos hírnévre tett szert. A programsorozat keretében feleleventésre kerültek a helyi népszokások, állandó programok voltak a nyúl szépségverseny, a veterán traktor találkozó, a nosztalgia buszos falu és városnézés. tradicionális ételek készítése, mint a csiripiszli, illetve néptánc verseny. Az állattartás nálunk is háttérbe szorult, így ostort csattogatva nem hajt ki már a gulyás, mint egykor, de lovaskocsival még azért lehet találkozni és téli ünnepek előtti hajnalokon távoli keserves sivalkodás jelzi a vidám disznóölések színhelyét. A kakaskukorékolás és a kutyaugatás ugyanúgy hozzátartozik a falusi reggelek „csendjéhez”, mint a nyári esték tücsökciripelése vagy a fecskék hangos csivitelése és a gerlék burukkolása. Nos, éppen ezek lehetnek vonzóak azok számára, akik a városi emeletes házak bezártsága után az egymás hegyén-hátán lakást és a papírfalakat meg a vagy zöldség fogyasztására vágyva hétvégi ház építésébe kezdenek Nyúlon a hegyben, ahova ráadásul odalátszik a pannonhalmi monostor tornya is. A pihenő funkció biztosítása is komoly idegenforgalmi vonzerő lehet Nyúl számára. Azokból a gyalogos turistákból, akik hétvégeken kikapcsolódni jönnek hozzánk, a tájba beleszerelmesedve lesznek a község jövendő lakói.

1.4 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

1.4.1 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Közép és hosszútávú fejlesztési tervek

Települési vízrendezési koncepció

A települések ár- és belvíz-veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet Nyúl Községet közepesen veszélyeztetett területnek minősíti. Mivel a község egy síkvidéki és egy vízmosásokkal erősen szabdalt dombvidéki részből – az un. Hegyfalu-ból – tevődik össze, s ez utóbbi rész több ízben katasztrofális – egy esetben halálos áldozatot is követelő – árvízkárt szenvedett, így az országos minősítés nem illeszthető a projekttel érintett területre. A felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területek besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint Nyúl község fokozottan érzékeny területnek minősül.

A Hegyfalu belterületét meredek dombság szegélyezi, melyről lezúduló nagy intenzitású nyári záporok veszélyeztetik egyrészt a lakóépületeket, másrészt a megközelítésüket biztosító felhajtó utakat. Megjegyzendő, hogy az eróziós folyamatok a történelmi falurészt a dombvidéken rendszeresen – szinte évente – sújtják, így a lakosság a saját kárán okulva igyekszik a károkat mérsékelni.

Településünk az elmúlt 10 évben számos alkalommal szorult vis maior támogatásra. Ezek a támogatások a vízkár problémák orvoslására, megoldására lettek fordítva. 2002-ben településünk 16 millió Ft-ot kapott a hegyről lezúduló vizek elvezetésére és a talajeróziós problémák megoldására. Ennek folytán több helyen útalatti átereszek készültek, mellyel időlegesen tudtuk tehermentesíteni a dombvidéki vizek által közvetlenül érintett ingatlanokat. 2006. és 2008. között három alkalommal is kaptunk vis maior támogatást partfalerózió okozta károk enyhítésére és a kimosódott hegyi utak állapotának javítására. Az önkormányzat saját erőből az utóbbi években közel 10 millió Ft-ot költött a vízelvezető árkok karbantartására, tisztítására, valamint a hegyi útként is funkcionáló vízmosások használhatóságára. 2014-ben egy több 10 millió Forint nagyságrendű pályázati fejlesztés szenvedett jelentős károsodást. A Berek vízmosásban megvalósított szilárd vízelvezető burkolat a partfal alámosódása miatt mintegy 50 méter hosszban és 1 méter szélességben leszakadt a szegélyezéssel együtt. A károk helyreállítására szintén kapott vis maior támogatást az önkormányzat, mintegy 7 millió Forint értékben, amiből a helyreállítást és a védelmet meg tudtuk valósítani.

A térség csapadékviszonyaira – különböző időszak feldolgozása alapján 585 – 619 mm/év közötti értékeket állapítottak meg. A vízmosások kialakulása szempontjából a nagy intenzitású, lokális jellegű heves csapadéktevékenységek az érdekesek. A legnagyobb katasztrófát – halálesetet is – okozó csapadéktevékenység 1959 nyarán fordult elő, amikor 1,5 – 2 óra alatt 95-100 mm nagyságrendű csapadék zúdult a vízgyűjtőre. Ez az intenzitási nagyságrend a korabeli feldolgozások szerint 1-2 %-os előfordulási valószínűségű csapadéktevékenységként minősíthető (50-100 évenként egyszer előforduló).

A településre jellemző vízmosások kialakulásának tipikus módja, hogy dombvidéki területek mellékvölgyeiben lejtőirányú felhajtó utakat alakítottak ki a művelendő területek, illetve a lakóingatlanok megközelítése érdekében. E mellékvölgyekben általában időszakos vízfolyások szállították a terület vizeit a befogadó vízfolyáshoz. A rendszeres közlekedés hatására e nem burkolt alsóbbrendű utak lemélyültek, átvették a vízlevezetési funkciót. Az utak további mélyülése progresszív módon felgyorsult, nemcsak a közlekedés, hanem a lezúduló víz hatására. Így alakult ki a meredek partfalakkal szegélyezett vízlevezető utak rendszere. Amikor a helyzet tarthatatlanná vált közlekedési szempontból, a partfalba vájtak magasvezetésű új utat, meghagyva a régit a víznek. A mély völgyeletbe vízmosáskötő gátakkal igyekeztek a hordalékot visszatartani, és megakadályozni a további mélyülést, a kísérő utat igyekeztek

stabilizálni. Nyúl község vízgazdálkodási fejlesztései tekintetében figyelembe kell venni, hogy a település nagyobb, fejlődőképesebb része síkvidéki jellegű, és a Nagy-Pándzsa völgyeletében található, míg a Hegyfalu erózióra hajlamos és területi szabdaltsága miatt infrastrukturális kiépítésben is jóval mögötte van a síkvidéki résznek. A területfejlesztési elképzelések ennek megfelelően az utóbbi fél évszázadban a síkvidékre koncentrálódtak, az utóbbi évek társadalmi változásai irányítják a figyelmet a természeti értékekben gazdag Hegyfalu felé.
A kialakult helyzetet nagyban segítette 2010-ben a „Nagy-Pándzsa vízgyűjtő revitalizációja" című regionális nagyprojekt, melyben kitisztításra került a térség fő befogadójának a medre Ravazdtól Győrig, mellyel biztosítottá válhat a térség vizeinek elvezetése a Marcal folyóba. A kiemelt regionális projekt fő célja és egyik eredményindikátora, hogy a rendezett befogadó megteremti a lehetőségét a vízkárveszélyes települések belterületi vízrendezésének, az alsóbbrendű társulati és önkormányzati mederhálózat csatlakozásának.
A fennmaradó problémák megoldására a település 2016-ban kidolgoztatott egy egész községre szóló vízrendezési koncepciót. Korábbi pályázatoknak köszönhetően a település hegyi részein szinte teljes mértékben megvalósult a fő vízmosások szabályozása, köszönhetően a „Sárkánylyuk-vízmosásrendszer revitalizációja", valamint „A Pándzsa-balpart sokoróaljai településeinek vízrendezési koncepciója" című pályázatoknak. Ezek keretében mintegy 200 millió Forintos forrásból szilárd burkolatú vízelvezetők kerültek kiépítésre a Sárkánylyuk-vízmosásrendszerben, illetve közel 100 millió Forint összegben épült ki burkolt árokmeder a 82-es számú főút mentén. Utóbbi pályázatban Écs és Ravazd Községben is hasonló fejlesztések kerültek megvalósításra, melyet a 3 település konzorciumban valósított meg.
A 2016-ban kidolgozott koncepció elsősorban a település síkvidéki részeit kezeli. Itt elsősorban a belvizek és talajvizek jelentenek kiemelkedő problémát, amelyek megoldása komoly szakértelmet igényel. A terv a település vízelvezető rendszereit 5 fő részre tagolja, ami komplex megoldást nyújtana a település vizeinek a Nagy-Pándzsába, mint befogadó vízmosásba történő elvezetésére. A terv külön részletezi azokat a beavatkozási pontokat, amelyeket az önkormányzat helyi gépi erővel alacsony forrásból, esetlegesen kisebb fenntartási munkákkal el tud látni. Azon területek, amelyek út vagy ároképítési beruházással járnak, azok pályázati szinten kidolgozásra kerültek. A terv engedélyeztetése megtörtént. A beruházások során a legfontosabb kritérium a vízelvezető árkok tulajdonviszonyának rendezése lesz, mivel ezek számos részen, beleértve a fő artériát jelentő Kis-Pándzsát is, szakaszonként magántulajdonban vannak.
A pályázati projektre kidolgozott elsőszámú fejlesztés tartalma a következő:

- Héma utca vízelvezető burkolatának felújítása
- Kápolna utca árokrendszerének felújítása a meder szabályozásával
- Szűk utca vízelvezető burkolatának felújítása
- Incső utcai árok felújítása és mederszabályozása
- Incső utcai árok és Nagy-Pándzsa közötti kivezető szakasz mederkotrása

A fejlesztésre vagy TOP vízrendezési, vagy KEOP vízrendezési forrásból tudnánk támogatáshoz jutni.

<u>Új településközpont kialakítása</u>

A település faluközponti részén a templom, a polgármesteri hivatal, a bölcsőde, az óvoda, a posta, az orvosi rendelők, a házasságkötő terem és a fő tér közvetlen szomszédságában található a település 1800-as évek végén épült régi iskolája. Ez a 2000-es évek elejéig az utolsó évtizedekben óvodaként, napköziként és konyhaként funkcionált. Állaga miatt szakértői vélemény alapján bezárásra került, mivel balesetveszélyes minősítést kapott. Az elmúlt években raktárként használjuk, valamint az udvar rész depo helyként funkcionál. A terület nagysága mintegy 4500 nm-et tesz ki. Az elképzelések szerint az épület teljes elbontásra kerülne a mellette lévő posta épülettel és tűzoltó szertárral együtt. Így a hasznosítható területrész 5500 nm lenne. Nagyon régi elvárás a lakosság részéről egy nagyobb volumenű előadások és műsorok megtartására alkalmas művelődési ház kialakítása. Az 1990-es évek elejéig a település rendelkezett mozival, kultúrházzal, különálló könyvtárépülettel, melyek elbontásra kerültek. Azóta ezen funkcióknak nem tudtunk még megfelelő minőségű helyet biztosítani. Nagy elvárás egy ilyen jellegű objektum létrehozása, mivel a lakosság úgy tartja, hogy a régi kultúrház elbontásával a településen meghalt a kultúra is. Az igények egy akkora építményt jelölnek meg, amely alkalmas lenne egy színpad kialakítására, valamint mintegy 300 fő számára hely biztosítására. Az épület előtt szeretnénk kialakítani egy valódi minőségi főteret, amely helyet adhatna teraszoknak, utcabútoroknak, díszítőelemeknek, parkosított és térköves területnek, valamint talán a legnagyobb jelentőséggel bíró parkoló térnek.
Az intézmény megépítése mindenképpen megkövetelné egy programszervező alkalmazását, amivel legalább a fenntartási költségek kitermelhetőek lennének. Készíteni kell egy több évre szóló szakmai tervet és teszteli ezek látogatottságát, illetve felmérni a lakosok igényeit. A döntésnél mindenképpen mérlegelnünk kell a település társadalmi viszonyait és szokásait. A település demográfiája nagyon pozitív, magas a jól szituált fiatal családok száma. Emellett van egy magas számú és aktív nyugdíjas közösség is. A fiatal családok rendelkeznek gépjárművel és javarészt a szomszédos Győrben találják meg kulturális és szórakozási lehetőségeiket. A helyi programok célközönsége inkább a nyugdíjas generáció lenne. Sajnos mérlegelnünk kell a beruházást prioritási szempontból is. A terület rekultivációja a posta épület megvásárlása és elbontása, valamint a régi iskola épületének elbontása már maga több 10 milliós nagyságrendet jelentene. Az új felépítményben helyet kellene adni nagyméretű közösségi térnek, egy új postának, irodáknak, valamint szolgáltatások nyújtására alkalmas kiadható helyiségeknek. Előzetes becslések szerint ennek költsége meghaladná az 500 millió Forintot is. Kérdés, hogy lesz-e olyan pályázati forrás, amelyből ilyen nagyságrendű beruházás akár szakaszokban is megvalósítható lenne. A jelenlegi törvényi környezetben nem engedett hitelkonstrukció igénybevétele, legfeljebb csak olyan beruházások esetében, amelyek bevételt is termelnek az önkormányzatnak olyan szinten, amelyből maga a beruházás is megtérül. Ehhez pontos pénzügyi kimutatások, megtérülési terv és minisztériumi engedély is szükséges. Jelen projekt megvalósításának prognózisa a költségvetési helyzet miatt még nem tervezhető.

Nyúli Central Park és látványtó kialakítása

Középtávú terv a település központi részén, a Táncsics utca, Jókai utca, Tag utca és a Kis-Pándzsa közötti vizenyős területen egy másfél hektár nagyságú látvány tó megvalósítása körülötte gumiszőnyeges futópályával és szabadtéri rendezvény térrel. A beruházással a település központjának zöld szíve valósulna meg. Helyet tudnánk adni családi és baráti

összejöveteleknek, gyerekprogramoknak és lehetőséget biztosítanánk az egészséges életmód gyakorlásának. Kialakítanánk játszótereket, kültéri edzőparkot, illetve sportolási tevékenységre alkalmas tereket is. Itt helyezkedik el a település sportpályája is, ahol az elmúlt években a TAO pályázatoknak köszönhetően 150 millió Forint érték került lefektetésre a labdarúgó pálya felújításával, gyakorló pálya és műfüves pálya építésével, öntöző rendszer, vízelvezető rendszer, nagy teljesítményű világítás és parkoló kiépítésével. 2017-ben megvalósul mobil lelátók építése és egy 2000 nm-es térkövezett parkoló kialakítása is, amely tovább növeli a létesítmény színvonalát. Egy teljesen új településközponti terület alakulna ki, ami mind kialakításában, mind funkcióiban valódi 21. századi életteret varázsolna egy kisvárosi léptékű település mindennapjaiba.

A terület egy mély fekvésű, magas talajvízzel és pozitív kutakkal rendelkező településrész, amely lakóházas beépítésre, illetve mezőgazdasági tevékenységre nem alkalmas. A terület magántulajdont képez két ingatlan kivételével. Az ingatlanok belterületi minősítésben vannak, ezért az önkormányzat tulajdont szerezhet bennük. A korlátozott hasznosíthatóság miatt a kisajátítási ár nem lenne teljesíthetetlen mértékű. A kisajátítás vagy az adás-vételek mintegy 20 telket érintenének. Az önkormányzat tulajdonát képező ingatlanokon kialakítható lenne egy parkoló, valamint az oda vezető út. A tulajdonosok és az ingatlanok felmérésre kerültek. A geodéziai felmérések rendelkezésre állnak, valamint a tervek a pontos méretekkel és igénybe vett területnagysággal együtt. A fejlesztés költsége a 1,5 hektáros tó kialakítása tekintetében mintegy 40 millió Forintot jelentene. Területek vásárlására ingatlanforgalmi értékbecslés még nem született, ezt akkor tartjuk célszerűnek, ha lesz olyan pályázati kiírás, amely alkalmat ad a beruházás megvalósítására. Pályázatok esetén a területvásárlásra fordítható összeg a teljes projektköltség 2-4%-a. A megvalósításra vélhetően vagy TOP turisztikai forrásból, vagy KEOP vízrendezési forrásból lehet támogatást szerezni.

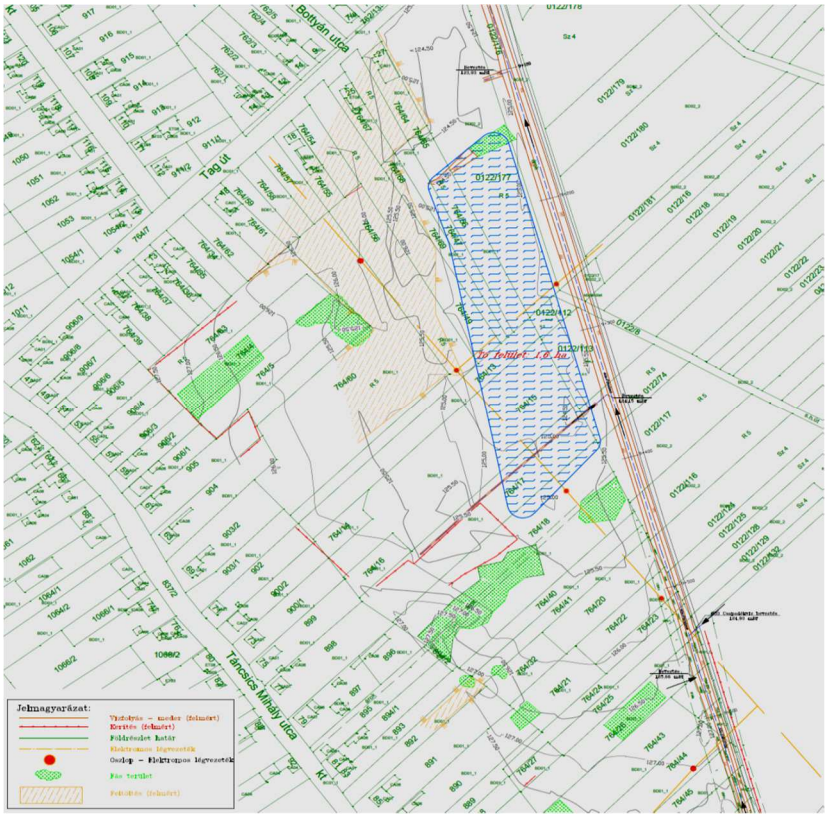

Szolgáltató központ és piactér fejlesztése

A település bevezető részén található a temető, egy építőanyag telep, egy üzemanyagtöltő állomás, egy sírkő üzem és egy betontelep. A 2011-ben kivitelezett körforgalmi csomópont és a beruházással párhuzamosan megvalósuló benzinkút kisvárosi arculatot kölcsönzött a település kapujának. A körforgalom megépítésével lehetőség nyílt az ipari elkerülő út feltárására, a betontelep biztonságos megközelítésére, a benzinkútra való közvetlen behajtásra, illetve egy teljesen új és biztonságos temetőparkoló kialakítására. A temető melletti terület mintegy 19 000 nm-et foglal magába, hosszúsága közel 200 m, míg szélessége 50 m-t tesz ki.
A terület első része egy murvázott rész, ami a körforgalomból közvetlenül megközelíthető. A hátsó rész a körforgalom építése során felhalmozott építési törmelékből és földből áll, ami mintegy 1000 m3 nagyságú kupacot képez. Több éve fennálló igény ennek a területnek a rekultivációja, illetve a törmelék és a föld eltűntetése.
Egy 2011-ben megjelent Vidékfejlesztési pályázati konstrukciónak köszönhetően lehetőség adódott termelői piacok létrehozására. A pályázat keretében elkészíttettük egy 2000 nm nagyságú térköves parkoló és árusító tér terveit. A pályázat sajnos elutasításra került. Most 2017-ben ismét megjelent a Vidékfejlesztési Program keretében piacterek fejlesztésére és kialakítására szóló pályázat 50 millió Forint támogatással. A testület döntése volt a pályázat ismételt beadása a meglévő tervekkel. A beruházással megoldódna egy nagyméretű helyi termékértékesítő piactér, valamint egy szilárd burkolatú temetőparkoló létrehozása.
A terület nagyon jó megközelítéséből, valamint a napi átlagos 9000 gépjármű forgalomból adódóan, ami a nyári időszakban a 12 000 gépjárművet is eléri, nagy reményeket fűzünk a beruházás sikeréhez. Itt megy keresztül a 82-es számú Győrt-Veszprémmel összekötő főútvonal, ami a balatoni forgalom legfőbb közlekedési iránya. A mindennapos forgalomban itt megy át Écs, Pannonhalma és Ravazd Győrben dolgozó lakossága is. Nyúl, valamint a három másik település mintegy 11 000 lakost foglal magába. Középtávú elképzelésünk egy szolgáltató központ létrehozása, melyben helyet adnánk egy kisebb bevásárlóközpontnak, fitnesz centrumnak, valamint kisebb boltoknak és rá épülő szolgáltatásoknak. Bízunk benne, hogy egy impozáns parkoló kialakításával értékessé tudjuk tenni a területet egy ilyen jellegű központ megtelepedésére. Mindenképpen elvárása a részünkről, hogy egy modern, impozáns, a településképbe beleillő központ kerüljön megépítésre.
A konstrukció a megépítésre és a működtetésre még kérdéses. TOP forrásban megjelent egy kiírás inkubátorházak létrehozására, mely lehetőséget adna kezdő vállalkozások számára épület kivitelezésére. Amennyiben az önkormányzat tudná ezt megvalósítani, akkor egy hosszú távú bérleti konstrukcióban tudna együttműködni a vállalkozásokkal. Jelenleg Győr-Moson-Sopron megyére szóló forrás ebben a kiírásban még nem jelent meg. Pályázati támogatás nélkül az önkormányzatnak nincs saját tőkéje egy ilyen volumenű beruházás megvalósítására. Elképzelésünk szerint az önkormányzat tudná biztosítani a helyszínt tőkeerős befektetők előtt, akik az objektumot létrehoznák és működtetnék. Ebben az esetben az önkormányzat az adóbevételekből tudna plusz forrást szerezni.

Kilátó terasz és kilátó fejlesztés

A település legnagyobb természeti értéke a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, mely Közép-Európa egyik legnagyobb természetes vízmosása. A vízmosásrendszer legnagyobb látványossága a mintegy 600 m hosszú „Szurdik vízmosás”, melynek partfalai helyenként elérik a 20 m magasságot is. A vízmosásrendszerben kiépített gátrendszer vízmosáskötési emléknek számít. Az elmúlt években a vízmosásrendszer teljes kitisztításra és revitalizációra került, majd mintegy 300 millió Forint pályázati forrásnak köszönhetően kiépültek a szilárd burkolatú megközelítési utak, járdák és támfalak. A beruházásoknak köszönhetően a vízmosásrendszer már turisztikai desztinációként is használható. A Szurdik védett természeti érték, de előnyét szolgálja, hogy nem állat vagy növényvédelmi besorolás alá esik, hanem mint védett tájképi érték szerepel. Jelentőségét emeli Pannonhalma szomszédos közelsége, valamint a Pannonhalmi Apátság, ami a világörökség része. A település kultúrája erősen összefonódik a borászattal és a szőlőtermesztéssel. A vízmosásokban gyönyörű pincesorok alakultak ki, melyek szintén országos jelentőséggel bírnak. A Szurdik monumentális adottságainak bemutatására tervezünk annak közepén egy ókori görög és római színházak mintájára kialakítandó amfiteátrumot, valamint középtávú célunk a vízmosás felső pontján egy gyönyörű panorámával rendelkező kilátóterasz és látogatóközpont létrehozása. Ebben helyet adnánk egy vendéglátó helyiségnek, bormúzeumnak, valamint helyi termékeket árusító üzletnek és információs pontnak. A beruházást TOP turisztikai forrásból kívánnánk megvalósítani.
A Sárkánylyuk-vízmosásrendszer, azon belül a Szurdik vízmosás a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet része és a Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság fennhatósága alá tartozik. Az

amfiteátrum projekt megvalósításában az igazgatósággal és osztrák partnerekkel együttműködve egy INTERREG III/A pályázatot nyújtottunk be, melynek eredményére még várunk. Az igazgatóság saját fennhatósággal rendelkezik éves fejlesztési kerettel és bízunk benne, hogy lesz olyan pályázati kiírás, melyben szintén velük együttműködve tudunk a látogatóközpont megvalósítására forrást lehívni.

Intézménybővítési lehetőségek:

Óvoda

Az előző pontok során taglaltuk a népességnövekedésből és a pozitív demográfiai változásokból fakadó kihívásokat. Bemutattuk, hogy a bölcsőde 85%-os, míg az óvoda 100%-os kihasználtsággal működik. Az évente születő közel 50 kisgyermek a kiköltözőkkel együtt komoly nyomást jelent az óvoda működtetésére. 2008-ban kialakításra került az óvoda hatodik csoportja és szűk 10 év alatt elértük azt, hogy indokolttá vált a hetedik csoport kialakítása is. Elemeztük, hogy az óvoda bővítése csak a civil egyesületek által használt terület terhére valósítható meg, ami hatalmas nagy társadalmi konfliktusokat szülhet, ha a több, mint 200 főt magába foglaló egyesületeknek nem tud az önkormányzat gondoskodni méltó helyről és körülményekről. Mind funkciójában, mind gyakorlati hasznában az óvoda hetedik csoportjának megvalósítása a jelenlegi közösségi ház helyén lenne javasolt, mivel egy épülettömbben helyezkednek el és egy ajtó beépítésével összeköthetővé válnának.

Bölcsőde

A bölcsőde jelenleg 80-80%-os kapacitáskihasználtsággal bír. A pozitív demográfiai folyamatok változása, valamint a szülők munka világába történő gyorsabb visszaállása miatt várhatóan ez a kihasználtság maximalizálódni fog egy 2-3 éves viszonylatban. A bölcsőde harmadik csoportjának kialakítása funkcionálisan önkormányzati területen nem oldható meg az épület bővítése csak egy szomszédos ingatlan megvásárlásával lenne lehetséges. Megoldás lehet viszont egy elő óvodai csoport kialakítása, amit az óvoda épületén belül el tudnánk helyezni, ami segíthetné az átmenetet és a beilleszkedést a két intézmény között.

Általános iskola

Az általános iskolában tanulók száma meghaladja a 260 fiatalt. A teljes mértékben felújított és energetikai szempontból korszerűsített épület kényelmes helyet biztosít a 8 évfolyamban tanuló 16 osztálynak. A tornaterem iskola időn kívül teljes kihasználtsággal működik sport tevékenységek számára. A jelenlegi mutatók nem igényelnek további bővítést, de egy gyors demográfiai növekedés mindenképpen felvetné ezt a kérdést. Készültek tervek az iskola teljes felújítására és bővítésére is, amely a Jókai utca felől egy új főbejáratot és aula részt alakítana ki a tornaterem és az épület Tavasz utcai szárnya között és így kiépíthetővé válna egy tornatermi karzat és lelátó is. A bővítés alkalmat adna akár új tanterem kivitelezésére is.

Közösségi ház

Szintén kifejtésre került a 6. Tervezett fejlesztések pontban egy EFOP pályázat beadása egy integrált közösségi tér létrehozására. A valójában közösségi vagy művelődési házat magába

foglaló fejlesztés a jelenleg könyvtárként működő volt Sport utcai óvoda teljes felújítását jelentené egy tetőtér ráépítésével, valamint az épület bővítésével. A pályázat sikere esetén közel 700 nm terület állna rendelkezésre a község civil egyesületei számára 4 foglalkoztató szobával, valamint egy új könyvtár épületrésszel. A pályázat sikere tovább erősítené ezen településközponti rész új funkcióját a sportpálya és az általános iskola szomszédságában. Szinergikus hatásként akkor megvalósulna a Sport utca, Jókai utca és Tavasz utca csomópont közlekedésbiztonsági szempontú átépítése is kiemelt gyalogátkelőhelyekkel. A beruházás új lendületet adhatna Nyúl Község kulturális életének, valamint számos társadalmi konfliktust oldana fel. Jelentőségét növelné, hogy a Nyúli Sport Klub a szomszédos sportpálya területén egy több, mint 1000 nm-es térköves parkolót alakított ki, amelynek folytatására mintegy 1200 nm területen újabb támogatást nyert, ami akár parkolóként, akár rendezvény helyszínként tudna funkcionálni nagyobb volumenű községi rendezvények esetén.

Polgármesteri hivatal

Pályázati kiírások reményében az önkormányzat terveket készítetett egy új polgármesteri hivatal kialakítására. A jelenlegi 1929-ben épült épület felújítása hatalmas nagy költséget róna az önkormányzatra, melynek megvalósítása nem lenne rentábilis. Ennek kapcsán jött az az elképzelés, hogy az orvosi rendelők tetőterének elbontásával és egy új szint ráépítésével kialakíthatóvá válna egy modern, a mai igényeknek megfelelő polgármesteri hivatal, amely mind funkciójában, mind energetikai jellemzőiben tudná produkálni a 21. századi követelményeket. Az önkormányzat rendelkezik tervekkel a mellette lévő árok lefedésével, ahol további parkolók lennének kialakíthatóak. A beruházás nagysága mintegy 80-90 millió Forintot emésztene fel, amely csak minimálisan haladná meg a mostani polgármesteri hivatal felújításának költségeit.

A jelenlegi polgármesteri hivatal hasznosítása többféle módon lehetővé válna faluközponti elhelyezkedése miatt, gondolva itt vendéglátó egységekre, helyi termék boltra, bor és falutörténeti kiállításra, valamint a közösségi házra vonatkozó pályázat sikertelensége esetén a helyi egyesületek számára civil házként való átadásra.

Orvosi rendelők

Minisztériumi döntés alapján az önkormányzat támogatást kapott egy új, gyermekorvosi rendelő kialakítására. Ennek megvalósítása 2017. őszén várható. A faluközpontban elhelyezkedő épülettömb magában foglalja a privatizált körzeti orvosi rendelőt, egy önkormányzati, körzeti orvosi és fogorvosi rendelőt, valamint a most megvalósuló beruházásnak köszönhetően egy gyermekorvosi és védőnői rendelőt a hozzájuk tartozó várókkal és szociális helyiségekkel, valamint egy műhelyrészt és egy házasságkötő termet. A jelenlegi beruházás úgy valósul meg, hogy a műhelyként használt 2x36 nm nagyságú épületrész egyik helyisége átalakításra kerül gyermekorvosi rendelővé. Amennyiben a lakosságszám növekedése megköveteli egy harmadik háziorvos, valamint egy új védőnő és gyermekorvos alkalmazását, akkor a koncepciót tovább kell gondolni. A település üzemeltetésben alkalmazottak és a közmunkások alacsony száma miatt az egészségügyi bővítés a megmaradt műhelyrész kárára lenne indokolt, amit egy másik önkormányzati épületrészbe kellene áttelepíteni. Jelen pillanatban ez a feladat megoldható, de későbbi település fejlesztési célok megvalósulása esetén ez már kérdésessé válik.

Sportpálya

A Nyúli Sport Klub a társasági adó pályázatnak köszönhetően több, mint 150 millió Forint fejlesztést hajtott végre a sportpálya területén. Ez magában foglalja az öltöző épület teljes átalakítását, egy 40x20 méteres műfüves pálya, valamint egy 45x90 méteres élő füves gyakorló pálya, több mint 2000 nm térköves parkoló és mobil lelátók kialakítását az oda vezető szilárd burkolatú úttal. A sportpálya területén fog megvalósulni egy kültéri edzőpark is, melyet indokol a meglévő nagy teljesítményű világítás is. A sportegyesület tervezi az elmúlt évtizedben szabadtéri diszkóként használt volt lőtér felújítását és annak ponyva borítását, amely alkalmas lenne közösségi rendezvények megtartására is. Szintén a társasági adó program támogatásai között szerepel gumiszőnyeges futópályák és sportparkok kialakítása, mely településünkön is indokolt lenne. A tulajdonosokkal történt egyezetés kapcsán a sportpálya szomszédságában lévő külterületi ingatlanok megvásárolhatóak lennének. A további fejlesztések mindenképpen indokolnák ennek meglépését.

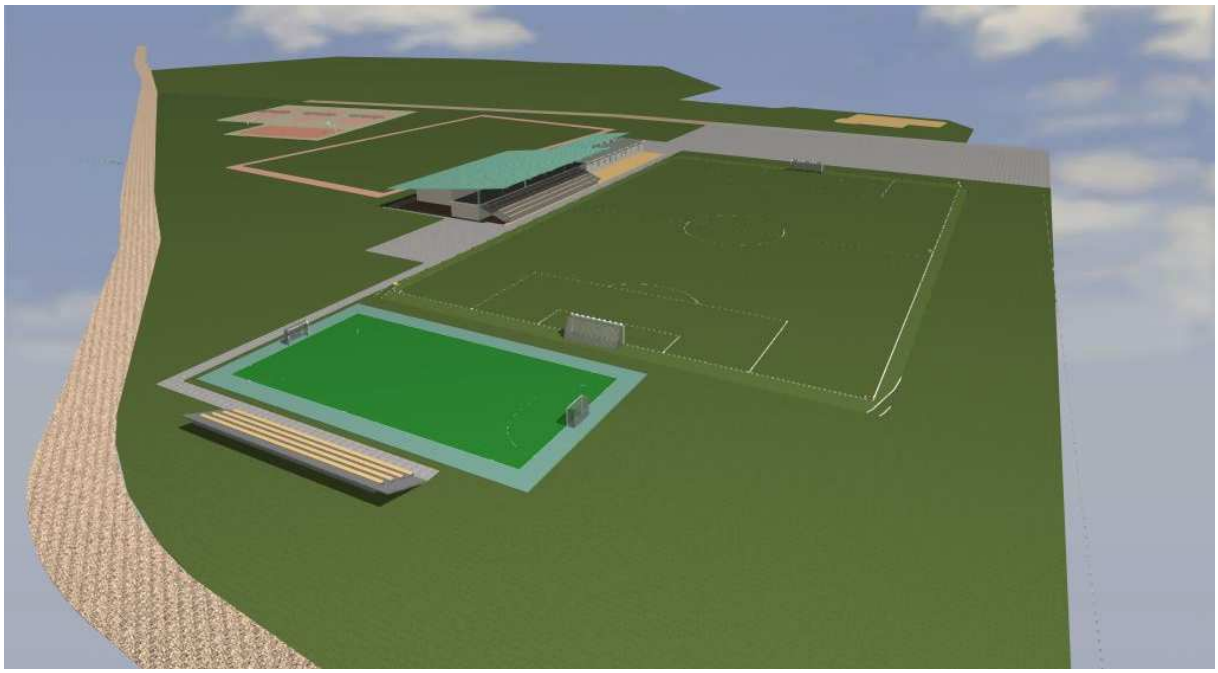

Fő tér

A település központjának negatív foltja a Petőfi utcai volt iskolaépület, mely későbbiekben napköziként, majd konyhaként szolgált. Ma az önkormányzat az épületet és annak udvarát raktárként hasznosítja. Az épület állaga életveszélyes, ezért is kellett megszűntetni a benne működő konyhát. Falai feláztak és megrepedtek, rendbehozatala és felújítása nem lenne gazdaságos. A hozzá tartozó terület mintegy 4500 nm, ami hatalmas lehetőséget jelent egy új településközpont és fő tér kialakítására. Ennek megvalósítása akkor válna teljes értékűvé, ha a mellette lévő posta és tűzoltó szertár épületet is el lehetne bontani. A helyszín tökéletes lenne nagyobb tömeget vonzó kulturális előadások megtartására alkalmas épület kialakítására, valamint vendéglátó és szolgáltató egységek elhelyezésére. Az ingatlanon lehetővé válna rendezvény tér kialakítása parkolókkal, térkövezett és zöld felületekkel. Amennyiben a

közösségi házra vonatkozó pályázat nem nyerne, illetve a polgármesteri hivatal sem valósulna meg, akkor az itt felépített épületrész helyet tudna adni mindegyik funkció számára. A beruházás nagysága meghaladná az 500 millió forintot, melyre az önkormányzat saját forrással nem rendelkezik.

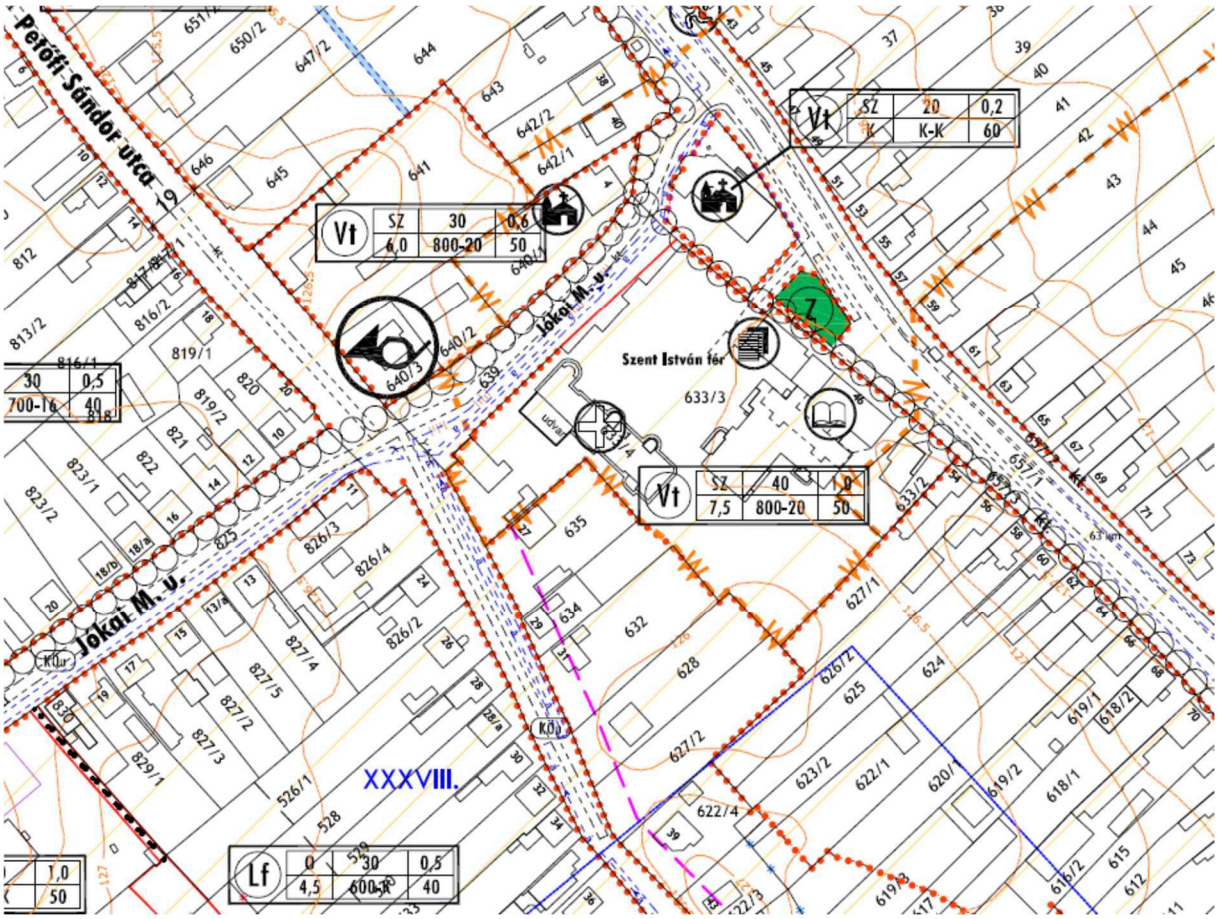

Szent István tér, régi iskola területe

Nyúl Község nagy előnye sakktábla szerű elrendezése, melynek köszönhetően nem nagyok az elérhetési távolságok és a község belterületi része gyorsan bejárható. Komoly értéke a településközponti rész, amely szinte az összes közületi funkciónak helyt ad, gondolva itt bölcsődére, óvodára, orvosi ellátásra, polgármesteri hivatalra, konyhára és étkezőre, templomra, plébánia hivatalra, közösségi házra, parkolóra és a gyógyszertárra. A Szent István tér és a Domonkos tér valódi faluközponti, majdhogynem kisvárosi központi funkciót kölcsönöz a településnek.

A fő térként használt Szent István tér fejlesztése folyamatosan tart parkosítással és történelmi emlékhelyek kialakításával. Az épített környezet változásával haladnia kell a tér fejlődésének is, valamint meg kell fogalmazni azt, hogy a későbbiekben az önkormányzat közösségi vagy látvány funkciót szán neki. Jelenleg probléma a tér túlságos zsúfoltsága a történelmi emlékhelyek miatt, melyek áthelyezése a község más pontjaira indokolt lenne.

Az előző pontban említett régi iskolaépület és annak területe a jövőben egy új településközpontként funkcionálhatna, ami valódi városi hangulatot adna a településnek. Itt

lehetővé válna egy nagyon modern arculat kialakítása, míg a szent István téren meg lehetne őrizni a múlt klasszikus értékeit.

Sárkánylyuk-vízmosásrendszer

A település egyik legnagyobb természeti értéke a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer és azon belül is a Szurdik vízmosás. Egy INTERREG pályázat kapcsán készültek látványtervek a Szurdik középső részén, a vízmosás aljában egy több száz nézőt befogadó amfiteátrum jellegű szabadtéri színpad és természeti bemutató tér kialakítására. Ennek megvalósítása újra írhatná Nyúl Község kultúráját, idegenforgalmát és jövőbeni meghatározó szerepét. Szintén ötletként merült fel a vízmosás tetején lévő fejgáton egy kilátó terasz építése egy hozzá tartozó, tájba olvadó épülettel, ami akár kávézóként, helyi termék boltként, vagy éppen helyi bor trezorként működhetne.

A vízmosás rendszer többi vízmosása az utóbbi években elvégzett infrastrukturális beruházásoknak, valamint a rendszeres karbantartásnak és gondozásnak köszönhetően nagyon szép természeti értékké vált. Külön hangsúlyt érdemelnek az ezekben és a löszmélyutakban kialakult gyönyörű pincesorok, melyek felújítása folyamatosan zajlik. A vízmosások medrében kialakíthatóak lennének tanösvények, valamint az egyre nagyobb sikernek örvendő Kneipp túra útvonalak. A Kneipp túra több, mint 120 éves múlta nyúlik vissza és Magyarországon is csak néhány helyen került kiépítésre. Ennek lényege, hogy különböző természetes burkolatokon kell

egy útvonalat végig járni mezítláb, amely segíti a vérkeringés működését. Ezek a burkolatok lehetnek a természetben fellelhető anyagok, mint kavics, kő, kéreg, faháncs, lombozat vagy éppen víz.

Jó marketing tevékenységgel a vízmosásrendszer valódi idegenforgalmi látványosság lehet, amelyet érdemes lenne a szomszédos településekkel együtt közös túra utakkal, erdei pihenőhelyekkel hasznosítani és egy úgynevezett öko energia parkot kialakítani.

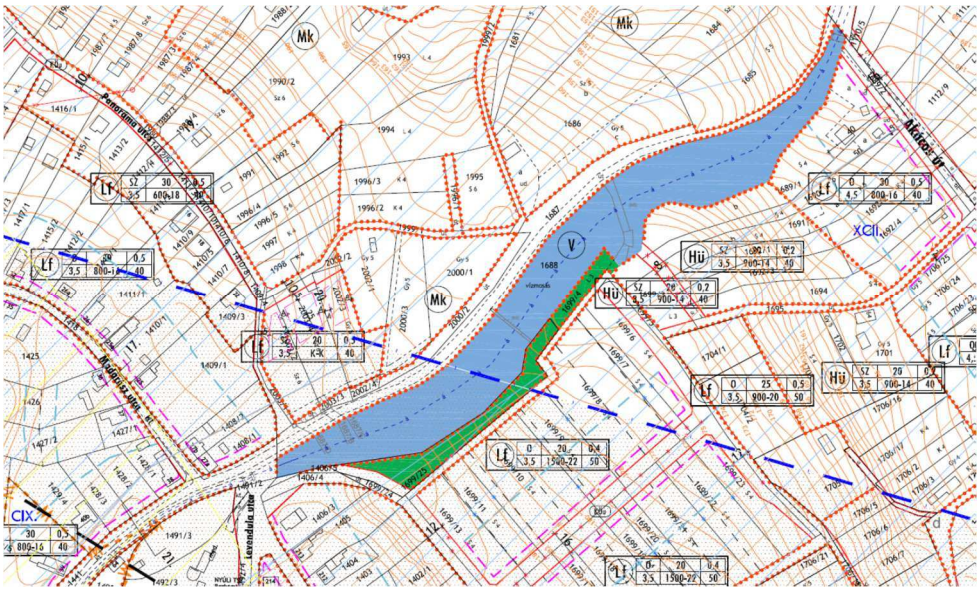

1.4.2 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A fejlődés lehetőségei és határai

Jelenleg Nyúl Község olyan határokon mozog, ami kérdésessé teszi a település további működését az intézményi háttér jelen formájában. A bölcsőde két csoportja 28 kisgyermekkel és az óvoda 6 csoportja 165 gyermekkel teljes kihasználtsággal működik. A körzeti orvosok 1800 fő, a gyermekorvos és a védőnők pedig a finanszírozott 600 fő létszám fölött teljesítenek. Amennyiben az önkormányzat úgy dönt, hogy növeli lakóterületeit és engedi a népességszám növekedését, akkor biztosítani kell az intézményi hátteret is hozzá. Ez magában foglalja az infrastrukturális, a személyi és a tárgyi feltételek biztosítását is. Amennyiben ezen irány mellett döntünk, akkor szükségessé válik a bölcsőde és az óvoda egy csoport szobával való bővítése, ami egy óvónő, két dajka, két gyermekgondozó és két technikai dolgozó további alkalmazását jelentené. Törvényi előírás szerint kötelezővé válna még egy háziorvos alkalmazása is. Jelen pillanatban nem rendelkezünk olyan kihasználatlan területtel, ami biztosítaná ezt a bővítést. Bármiféle átalakítást csak valamely működő szervezet sérelmére tudnánk megvalósítani.
Amennyiben új épületrész építése mellett döntenénk, az rengeteg plusz költséget és időt vonna el az önkormányzattól. Előzetes kalkulációk szerint új építés esetén annak költsége meghaladná a 300 millió Forintot. A közösségi ház megépítésére tervezett projekt sikere esetén viszont megszabadulnánk ezektől a gondoktól, mivel szabadulnának fel új épületrészek, melyek alkalmasak akár az óvoda akár a bölcsőde bővítésére. A civil szervezetek által használt

helyiségek, valamint a polgármesteri hivatal raktára és irattára az óvoda épületében helyezkedik el. Ennek belső átalakításával a felszabaduló 160 nm-en meg tudnánk oldani egy óvodai foglalkoztató és egy bölcsődei csoportszoba kialakítását. Ez a megoldás hosszútávon tudná biztosítani a harmadik bölcsődei és hetedik óvodai csoport működését, ami anyagi szempontból is a legkisebb ráfordítással és a legoptimálisabb szakmai megvalósítással járna.
Jelenleg folyamatban van egy pályázat az orvosi rendelők felújítására. Ennek lényege, hogy belső átalakításokkal kialakításra kerülne egy új gyermekorvosi rendelő és váró. Ez a bővítés lehetővé tenné a háziorvosok és védőnők számának növelését is. A tervek magukban foglalják az épület teljes akadálymentesítését is, valamint egy későbbi tetőtér átalakítás lehetőségét is. A projekt része lenne új parkolóhelyek kialakítása, ami tovább szolgálná a faluközpont fejlődését és a lakosok kényelmét. Nagy előnye a községnek, hogy egy központi területen egymás közvetlen szomszédságában a település fő terére ráépülve megtalálható a templom, a bölcsőde, a házasságkötő terem, az orvosi rendelők, a konyha és étkező, az óvoda, a polgármesteri hivatal, a gyógyszertár és a posta komplexuma. Az elmúlt 10 év során a faluközponti fejlesztések nagysága megközelítette az 500 millió Forintot. Ez magában foglalta az új óvoda kialakítását a konyhával és az étkezővel együtt 2005-ben, melynek költsége meghaladta a 300 millió Forintot. Az óvoda 6. csoportjának kialakítása 2009-ben valósult meg mintegy 15 millió Forint ráfordítással. 2011-ben teljes átalakításra került a település főtere, majd ezt követte 2012-ben egy új bölcsőde megépítése közel 100 millió Forintos költségvetéssel. A jelenleg tervezett orvosi rendelő átalakítás és bővítés mintegy 50 millió Forintot tesz ki, míg az új bölcsődei és óvodai csoportszoba kialakítása szintén hasonló nagyságrendű.
A fenti beruházások megvalósítása egy hosszútávon fenntartható egyensúlyt biztosítana az önkormányzatnak, melyeket pályázati támogatással meg tudna valósítani, illetve saját forrásból képes lenne a fenntartási és működtetési költségek ellátására. Jelen helyzetben figyelembe véve a demográfiai mutatókat, valamint a közművesíthető telkek arányát ez a fejlődés realitásában kezelhető és fenntartható. A növekedési mérték néhány éves távlatban az előbbi beruházások megvalósításával 300-400 fő letelepedését tudja kezelni. Ezt meghaladó lakosságszám bővülést az intézményi hálózat nem bírna el.
A település rendezési terve szerint a település központi részein javasolt új utcák és lakóterületek feltárása. Ezek elsősorban a Kossuth Lajos utca, Petőfi utca, Ady Endre utca és Tavasz utca által körülvett terület, ahol mintegy 64 db új házhely kialakítására van lehetőség. A folyamat megindult, a telekfelosztási terv elkészült és a telektulajdonosok túlnyomó többsége elfogadta a rá jutó telekszámot és nagyságot. A megvalósulást akadályozza a terület mély fekvése és vizenyőssége, ami megkövetelné nagyon komoly szintű csapadékvíz elvezető hálózat és csatornarendszer kiépítését külön átemelő szivattyú beépítésével. A beruházás nagysága megközelítené a 150 millió Forintot a közműhálózat és úthálózat költségeivel együtt, ami telkenként több, mint 2 millió Forint kiadást jelent. A beruházás realitása még egy évtizeden belül is kérdéses.

1.5 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

1.5.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

A szabályozási terv szintén beépítésre jelöli a Táncsics utca és Veres Péter utca közötti területet, ahol mintegy 40 db építési telek lenne kialakítható. Itt is problémát jelent a talajvíz magas szintje, valamint a tulajdoni viszonyok rendezetlensége. Ennek kapcsán nem várható, hogy lenne olyan tulajdonos, aki tudná vállalni a telekkönyvi módosítások költségeit, valamint az itt is hiányzó út és közműhálózat költségeit. Szintén hasonló problémával küzd a Táncsics utca, Tag utca, Jókai utca és a Kis-Pándzsa közötti terület, amely vizenyőssége miatt szintén alkalmatlan az ott kijelölt lakóutca megvalósítására.

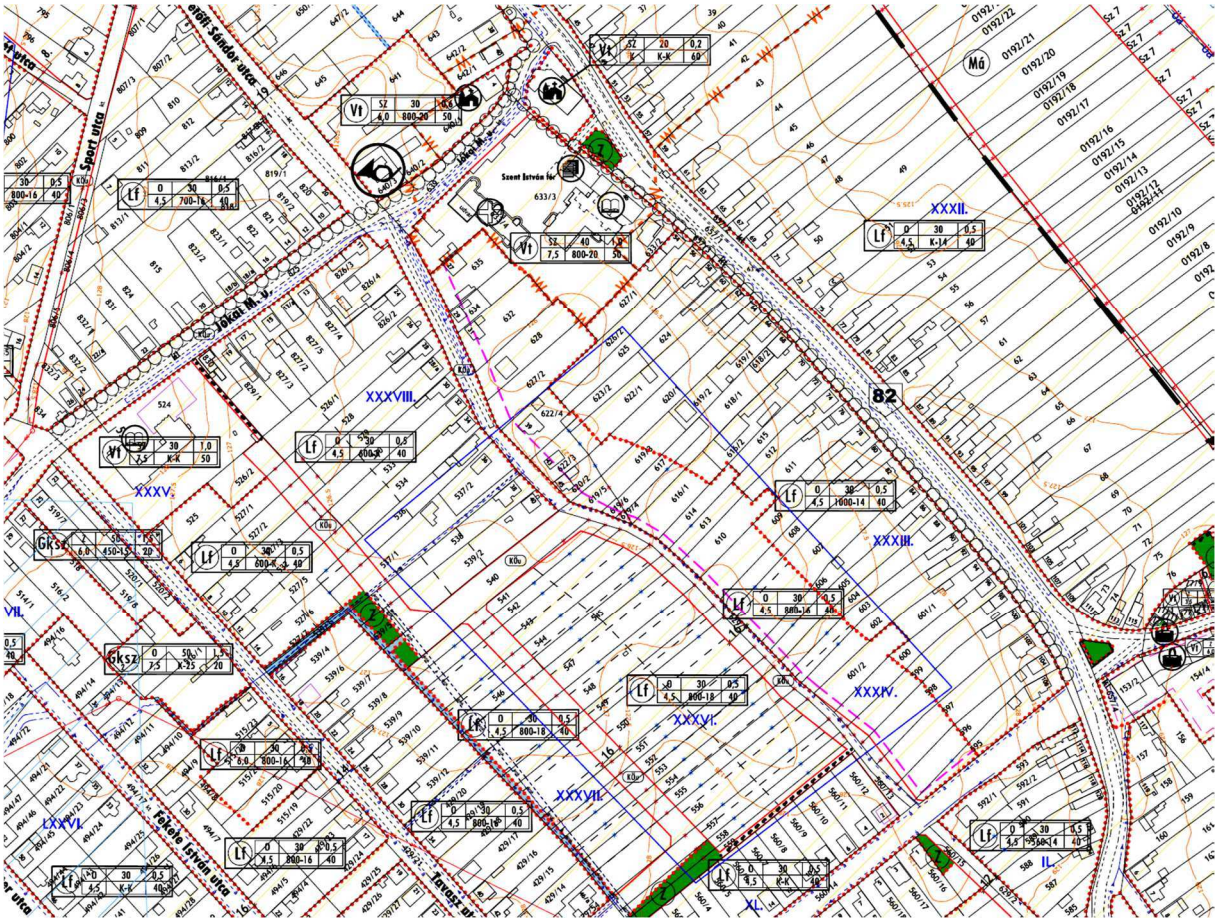

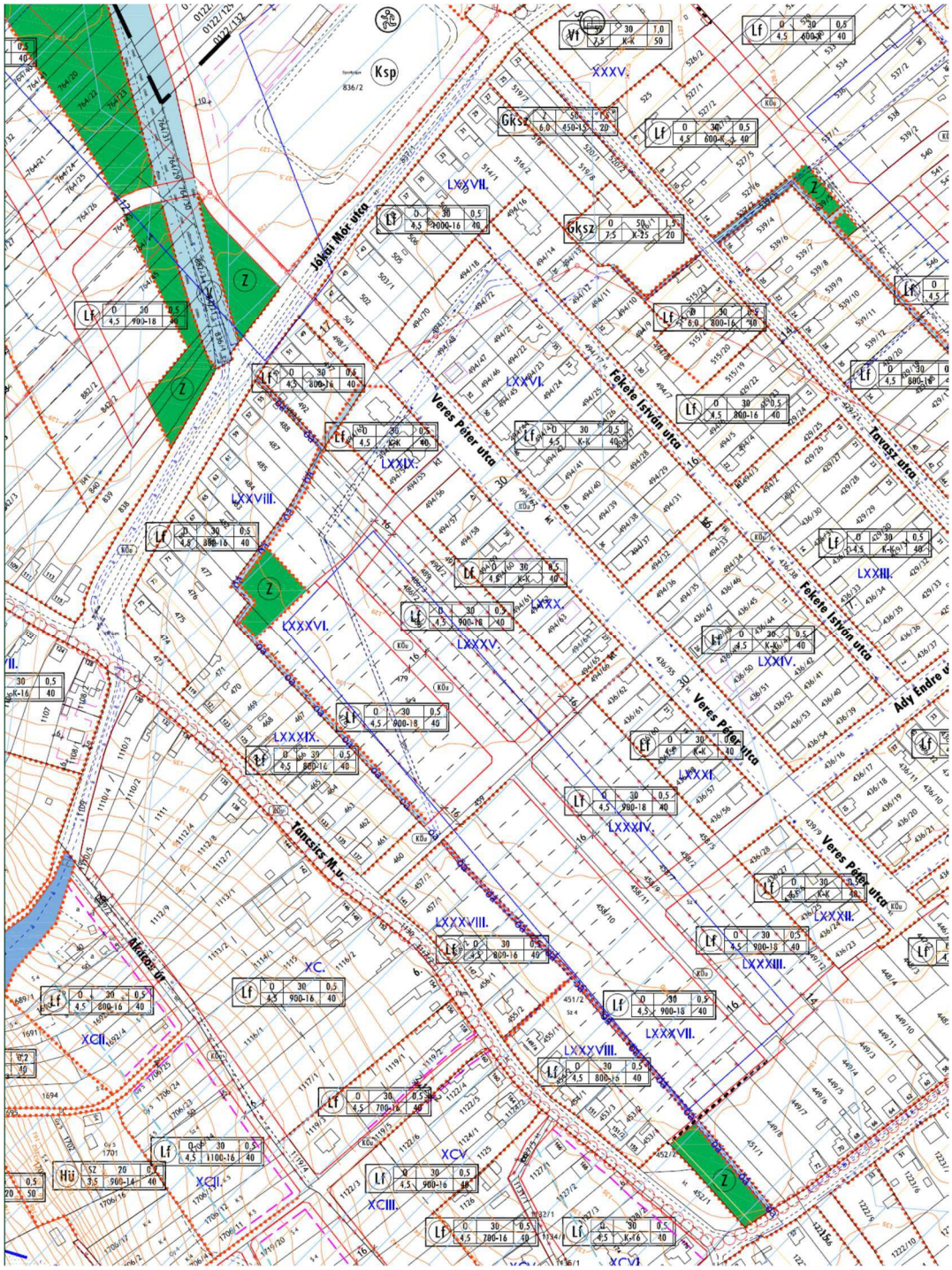
Jókai Mór utca
Veres Péter utca
Fekete István utca
Tavasz utca
Ady Endre u
Táncsics M. u.
Alkotás ut
Ksp
Gksz
Z
Lf
Hü
XXXV.
LXXVII.
LXXVI.
LXXIX.
LXXVIII.
LXXXVI.
LXXX.
LXXXV.
LXXXIX.
LXXXIV.
LXXXIII.
LXXXI.
LXXXIV.
LXXXII.
LXXXVIII.
LXXXIII.
LXXXVII.
LXXXVIII.
XC.
XCII.
XCV.
XCIII.
XCVI.

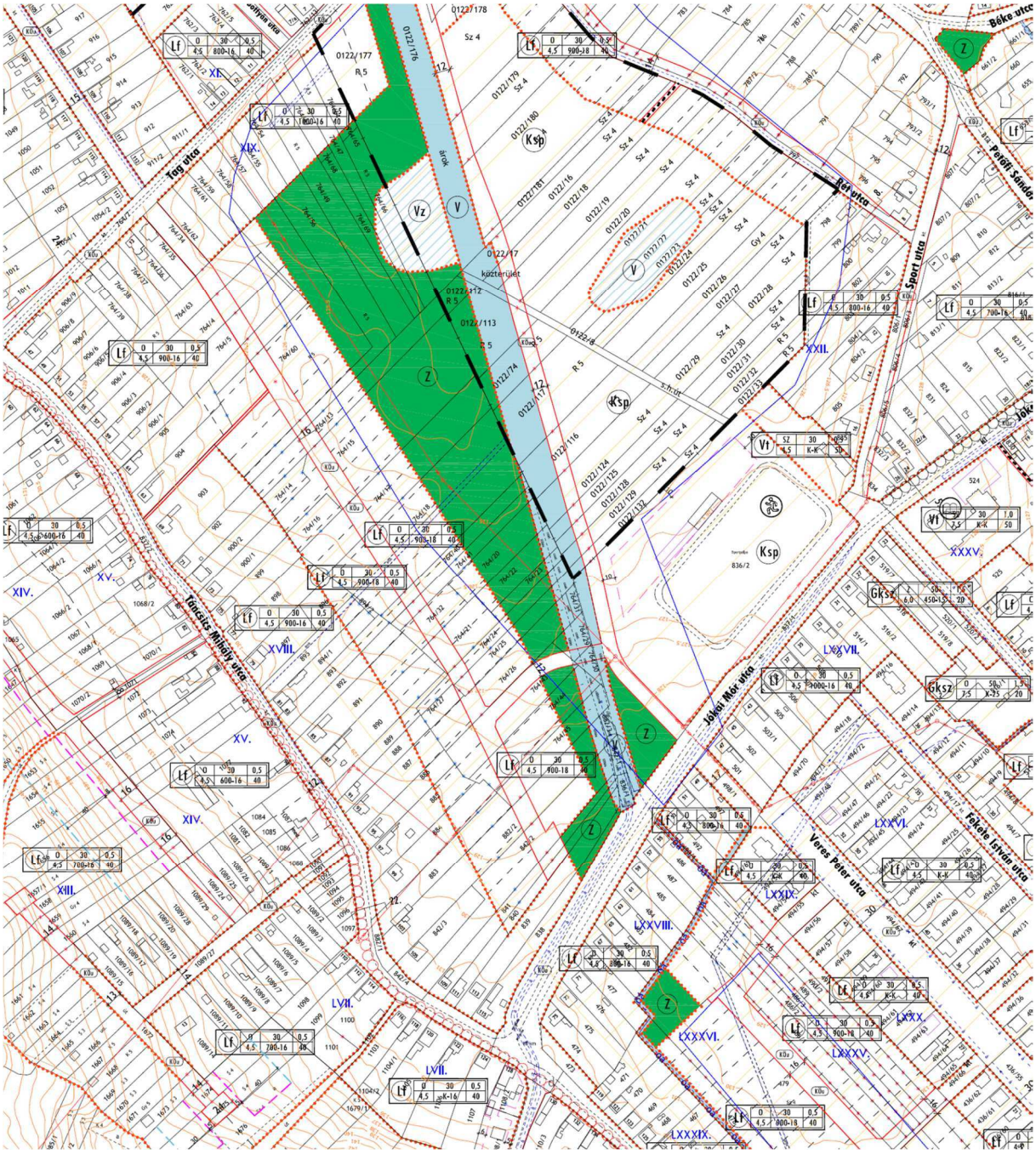

Az előbbiekben láthattuk, hogy melyek azok az elhibázott pontjai az elmúlt évtizedek szabályozásának, amelyek a közeljövőben nem fognak megvalósulni. De most nézzük, hogy melyek azok a területek, ahol az utóbbi évek tapasztalata szerint várható lakóházak megjelenése. Tapasztalható, hogy a település Győr irányába terjeszkedik. Ennek a kezdő lépést a 2000-es évek elején kialakított Széchenyi utca jelentette, mely a település első utcája Győr irányából. A Széchenyi utca és a környezetében kialakult új utcák, mint a Deák utca, Vörösmarty utca és Kölcsey utca a legjobb példák a település alvó jellegének megjelenésére. Itt tipikusan olyan fiatal családok jelentek meg, akik Győrben dolgoznak, de hétvégéiket falusi környezetben kívánják leélni és gyermekeiknek életteret biztosítani. Ők hét közben szinte csak aludni járnak haza és mind az óvodai és iskolai ellátást, mind a napi ügyek intézését a

megyeszékhelyen végzik. A Széchenyi utca példája a legjobb formája a szuburbanizációs folyamatok megjelenésének a településen.

A rendezési terv a Széchenyi utca folytatásában, valamint tőle a település felé eső területeken új utcák feltárását tervezi, ami lehetőséget adna még mintegy 60 házhely kialakítására viszonylag rövidtávon. Ehhez a területhez tartozik szerkezetileg az Arany János utca folytatása, valamint a Tag utcáról nyílva a Vak Bottyán utca folytatása, ahol már megindult a közművek kiépítése és családi házak építése. A Vak Bottyán utcában, valamint a Tag utcában megjelent az ikerházas beépítési mód is. A területen mintegy 50 db házhely lenne kialakítható.

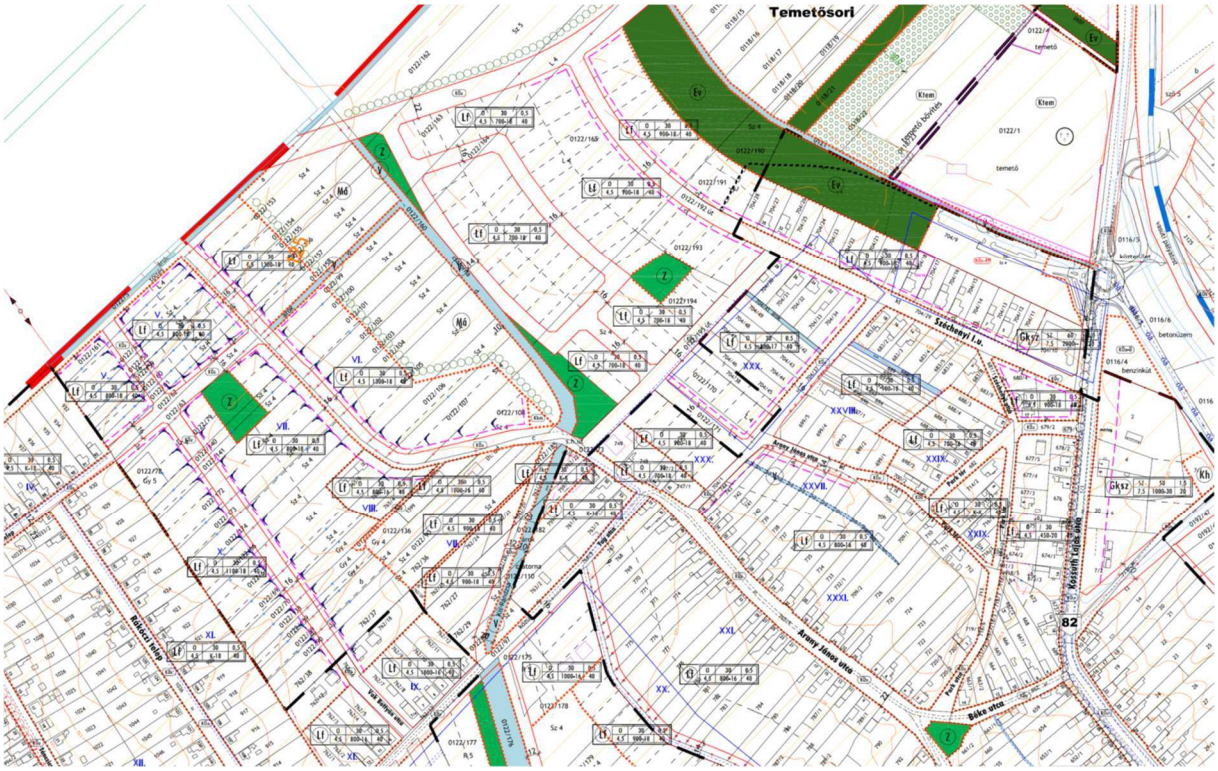

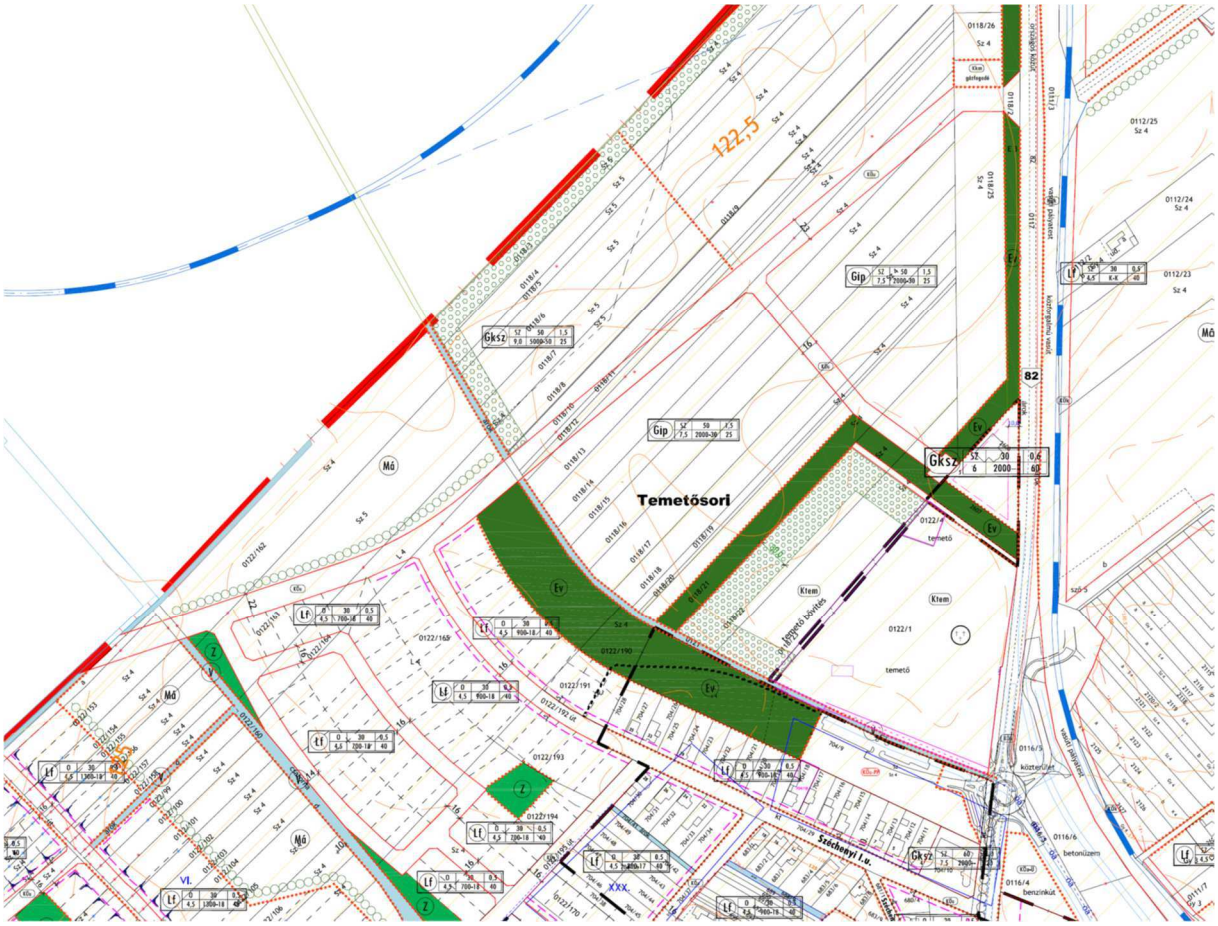

Javasolt lenne ennek az iránynak a folytatása Győr, illetve Győrújbarát felé. Ennek jelentősége hatalmas lenne, ha lehetővé válna a 82-es számú főútról egy lecsatlakozási lehetőség még a település belterületi határa előtt. Amennyiben ez reálissá válna és lehetne gondoskodni a közművek kiépítéséről, akkor egy új, komplett településrész válna kialakíthatóvá. Ez alkalmat adna akár 60-80 ingatlan kialakítására alacsonyabb telekméret mellett akár társasházi beépítéssel is.

A Győr irányú fejlődés azért lenne javasolt, mivel az itt megjelenő lakosság nem képezné a falu részét, hanem egy olyan új lakóövezet tagja lenne, amely funkciójában, életvitelében, mindennapos szokásaiban Győr peremkerülete lenne. Ez Nyúl számára annyiban lenne pozitívum, hogy az itt megjelenő lakosság csak nagyon kis mértékben jelentene terhelést a települési közszolgáltatásokra, illetve az intézményhálózatra.

Amennyiben a Széchenyi utca folytatása, a mellette lévő területek feltárása, valamint a Tag út és Arany János utca melletti terület kialakítása megvalósulna, az ott megjelenő lakossági többletet a helyi intézményhálózat a fent említett fejlesztésekkel el tudná látni.

A 82-es számú főútról nyíló lakóövezet megvalósítása települési forrásból nem kivitelezhető, az csak külső befektető által lehetséges. Az ott megjelenő populációt a helyi intézményhálózat nem lenne képes kezelni. Ennek megvalósulása a település lakosságszámának 5000 fő fölé növekedését jelentené és megkövetelné az adott helyszínen akár óvodai csoportszoba, új közparkok, játszóterek, buszmegálló megépítését. A településnek ekkor át kéne gondolnia teljes működési koncepcióját az intézményi háttér bővítésével, gondolva itt a bölcsődére, az óvodára, az orvosi ellátásra, a közigazgatási és a jóléti funkciókra is. Az ehhez tartozó fejlesztések

nagyságrendje az intézményi háttér bővítésével mintegy 1 milliárd Forintot követelne meg, ami a 2020 után megszűnő európai uniós források hiányában futurisztikus elvárásnak tűnik.

1.5.2 Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése

Tervezett fejlesztések:

1, Győr-Pannonhalma kerékpárút

Nagyon jelentős hatással fog bírni a település életére a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút, melynek első állomása Nyúl Község lesz. Az engedélyezett tervek szerint a kerékpárút párhuzamosan fog futni a 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő főútvonallal. A kerékpárút ezen szakasza részét képezi a későbbiekben megvalósítandó Győr-Balaton országos kerékpárútnak. A kerékpárút Nyúl Községbe érve a temető melletti körforgalmi csomópontnál csatlakozik a község úthálózatára. A temetős és a templom közötti szakaszon, valamint a templom és az Ady utca közötti szakaszon a meglévő gyalogjárda teljes felújításával és kiszélesítésével fog kialakulni a kerékpárút nyomvonala. A főút adottságai miatt az Écs felé vezető irányban nem lehetséges a főút melletti kiépítés, mivel a keskeny járda és árokszakasz nem teszi lehetővé a szabvány szerinti szélesség kialakítását. Emiatt a Hunyadi telep utcáin kerül levezetésre a kerékpárút, majd a vasúttal párhuzamosan halad a vízmű épületéig. Itt a nyomvonal újra visszavezetésre kerül a 82-es számú főút párhuzamos irányára. A településen két helyre van tervezve kerékpáros gyors szerviz és pihenő, egyik a temető parkolóban, míg a másik a település kivezető szakaszén. A beruházás tervezett megvalósítása 2018-ra tehető, a területi operatív programból a projektgazda várhatóan a Magyar Közút Zrt. lesz.

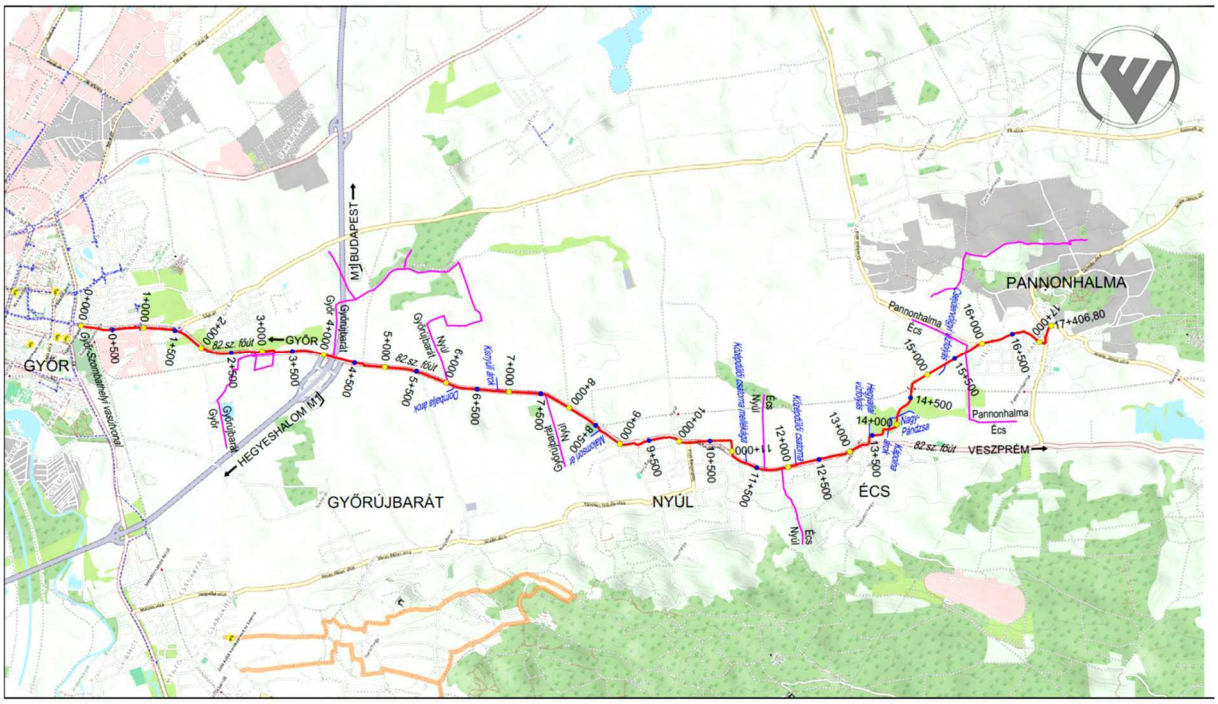

2, Integrált közösségi tér

A település lakosságszáma megközelíti a 4400 főt, amellyel a Nyugat-Dunántúli régió második legnagyobb falusi települése. A fejlesztések szempontjából a régióban vezető szerepet játszik. Ennek köszönhető a pozitív és egészséges demográfia, a fiatal családok magas száma. Az elmúlt években az oktatási intézményrendszer teljes felújításra került, ami modern és valódi 21. századi színvonalat tükröz. Ami a problémát jelenti a községben az a kulturális célú infrastruktúra hiánya, valamint a helyi civil szféra kiszolgálása. Sajnos nem rendelkezünk olyan előadó teremmel, ami biztosítaná nagyobb volumenű kulturális előadások megtartását, illetve nem tudunk méltó helyet biztosítani a helyi egyesületeknek.

A fennálló problémák megoldatlansága oda vezethet, hogy a hiányzó normális körülmények miatt a helyi egyesületek motiválatlanok lesznek működésük további folytatásában. Különösen nagy problémát fog jelenteni, ha egy megvalósítandó óvoda és bölcsőde építés miatt nem tudunk helyet biztosítani a civil egyesületeknek. Ez egyben működésképtelenségüket teremtené meg. Nem szeretnénk egy magasabb rendű társadalmi cél miatt a helyi kulturális élet alapját jelentő civil szférát feláldozni. Tapasztalhatjuk, hogy bármilyen közösségi rendezvény esetén a civil körök azok, akik közérdekből mozgósíthatók, ezért működési feltételeik megszűntetése települési szintű társadalmi konfliktust szülne. Nem számíthatnánk rájuk kulturális programok megtartásában, lebonyolításában és nem képviselnének semmilyen érdeket abban, hogy a település hírnevét öregbítsék magasabb szintű rendezvényeken.

A tervezett projekttel megoldódna a helyi egyesületek problémája is, mivel tudnánk megfelelő színvonalú helyet biztosítani működésükhöz. A tervek a faluközpontban elhelyezkedő régi óvoda épület teljes átépítését tartalmaznák alapterület bővítéssel és tetőtér beépítéssel együtt. A teljesen megújított épület egy közel 40 éves adósságot oldana meg a település lakossága felé. Kialakításra kerülne egy modern, magas színvonalú **integrált közösségi tér**, melyben helyet tudnánk adni a helyi civil egyesületeknek és a könyvtárnak is. Az utóbbi beruházás összértéke közel 110 millió Forintot jelent, melyet 2018-ra kívánnánk megvalósítani. A

jelenleg könyvtárként és a mazsorett egyesület gyakorló helyeként használt 1972-ben épült lapos tetős **épület teljes felújításra és bővítésre** kerülne. Az épületben a 2000-es évekig 3 csoportos óvoda működött, utána került a mostani hasznosításra. Területileg a település központjában, az általános iskola és a sportpálya szomszédságában helyezkedik el. Alapterülete mintegy 260 nm, ami kibővítésre kerülne alapszinten 90 nm-el, valamint új tető építésével a tetőtérben 265 nm-el. A beruházásnak köszönhetően az új épület hasznos területe 610 nm lenne. Jelenleg a Nefelejcs Nyugdíjas Klub 50 tagja, a Borbarát Dalkör 18 tagja, a Falukórus 25 tagja, a Baba Mama Klubból pedig közel 30 szülő és kisgyermek osztozik egy régi, leromlott színvonalú 90 nm-es épületrészen, amelyhez mindössze egy mellékhelyiség társul. A pályázat sikere hozzájárulna a békés és zavartalan egymás mellett működéshez. Ezáltal nem jönnének ki a generációs feszültségek, valamint az egymás okolásából keletkező problémák. Az új épület alsó szintjén mintegy 350 nm alapterületen 3 foglalkoztató helyiség kerülne kialakításra a hozzá tartozó raktárakkal, információs pulttal és akadálymentesített mellékhelyiségekkel. A kialakítandó csoportszobák alapterülete a hozzá tartozó raktárhelyiségekkel meghaladná a 60 nm-t, ami kényelmes helyet biztosítana az egyesületek és önképző körök számára. A tetőtérben mintegy 265 nm-nyi teljes értékű terület állna még egy foglalkoztató szoba és egy nagy volumenű könyvtár számára, ami képes lenne előadások, tréningek, képzések, író-olvasó találkozók és csoportfoglalkozások megtartására is.

3, Polgármesteri hivatal kialakítása

A projekt célja, hogy az orvosi rendelők feletti tetőtér átalakításával tudjunk helyet biztosítani a polgármesteri hivatalnak, ami megoldást jelentene a konfliktusok feloldására. A beruházás eredményeként egy megújult környezet fogadhatná az ügyfeleket, miközben a dolgozók

modern és megbízható háttér infrastruktúrával hatékony és minőségi munkát tudnának végezni. Az ergonomikus környezet biztosítaná a nyugodt munkavégzés körülményeit, ami jelentős hatással lenne a teljesítményre és hatékonyságra.
Véleményünk, hogy a Nyugat-Dunántúli Régió második legnagyobb falusi települése az oktatási, nevelési és egészségügyi intézményrendszerének teljes körű felújítása után megérett arra, hogy a település lakosait, illetve ügyfeleit a település színvonalának megfelelő polgármesteri hivatalban fogadja. Ez nagymértékben hozzájárulna presztízsének növeléséhez, illetve a település arculatának kialakításához.
Jelenleg a polgármesteri hivatal a helyi közügyek intézését egy közel 90 éves épületben látja el, ami sem ergonómiai, sem energetikai, sem műszaki háttérrel nem rendelkezik ahhoz, hogy abban a dolgozók megfelelő színvonalú munkát végezzenek.
A pályázat sikere biztosítaná egy új épületben a modern és megfelelő munkakörnyezetet, ami mind a dolgozók mind az ügyfelek számára nagyon nagy előrelépést jelentene. Gondolhatunk itt az alkalmazottak motiváltságára, munkakedvére, mindennapi hangulatára, ami nagyon nagymértékben kihat az ügyfelekkel való bánásmódra is. A beruházással jelentősen tudnánk növelni a hivatal presztízsét, ami tudná közvetíteni mind az ügyfelek mind a vendégek felé. A magasabb színvonal magasabb szintű tárgyalási pozíciót és komolyságot is tükrözne az önkormányzatról és annak szándékairól. Ez jelentősen növelné pozícióit mind a pályázatok, mind magasabb szintű beruházások esetén.
A beruházás mindenképpen hatással lesz a település jövőképére is. Jelenleg olyan határokon mozgunk, ami kérdésessé teszi a település további működését. A bölcsőde két csoportja 28 kisgyermekkel és az óvoda 6 csoportja 165 gyermekkel teljes kihasználtsággal működik. A körzeti orvosok 1800 fő, a gyermekorvos és a védőnők pedig a finanszírozott 600 fő létszám fölött teljesítenek. Amennyiben a község úgy dönt, hogy növeli lakóterületeit és engedi a népességszám növekedését, akkor biztosítani kell az intézményi hátteret is hozzá. Ez magában foglalja az infrastrukturális, a személyi és a tárgyi feltételek biztosítását is. Amennyiben ezen irány mellett döntünk, akkor szükségessé válik a bölcsőde és az óvoda egy csoport szobával való bővítése, ami egy óvónő, két dajka, két gyermekgondozó és két technikai dolgozó további alkalmazását jelentené. Törvényi előírás szerint kötelezővé válna még egy háziorvos alkalmazása is. Jelen pillanatban nem rendelkezünk olyan kihasználatlan területtel, ami biztosítaná ezt a bővítést. Bármiféle átalakítást csak valamely működő szervezet sérelmére tudnánk megvalósítani. Amennyiben új épületrész építése mellett döntenénk, az rengeteg plusz költséget és időt vonna el az önkormányzattól. Előzetes kalkulációk szerint új építés esetén annak költsége meghaladná a 300 millió Forintot. A projekt sikere esetén viszont megszabadulnánk ezektől a gondoktól, mivel szabadulnának fel új épületrészek, melyek alkalmasak akár az óvoda akár a bölcsőde bővítésére. A civil szervezetek által használt helyiségek, valamint a polgármesteri hivatal raktára és irattára az óvoda épületében helyezkedik el. Ennek belső átalakításával a felszabaduló 160 nm-en meg tudnánk oldani egy óvodai foglalkoztató és egy bölcsődei csoportszoba kialakítását.

4, Óvoda bővítés

Amennyiben az integrált közösségi tér építésére vonatkozó pályázat eredménnyel járna, akkor lehetőségünk adódna a jelenleg közösségi házként használt épületrész felújítására. Ez az épületrész az óvodával és a polgármesteri hivatallal közös épülettömbben helyezkedik el. Mellette és felette óvodai csoportszobák működnek és egy ajtó beépítésével közvetlenül összenyitható lenne az óvodával. A demográfiai folyamatok megkövetelik a hatcsoportos óvoda további bővítését. Az óvodába jelenleg 144 kisgyermek jár, akiknek a száma 3 éven belül meg fogja közelíteni a 160 főt. A sajátos nevelési igényű gyermekek dupla létszámot képviselnek, így a jelenlegi gyermekszám 162 főt tesz ki. A létszámnövekedés következményeként a felszorzott létszám meg fogja közelíteni a 180 gyermeket. A megengedett létszám csoportonként 25 gyermeket határoz meg. A 2016-os évben a született gyermekek száma 45 fő, melyhez még hozzá jön a beköltözők száma is. Az óvoda és a bölcsőde bővítése a legoptimálisabban a közösségi házként használt épületrészben lenne kialakítható, ami a civil egyesületek kiköltöztetését jelentené. Ezzel a beruházással megvalósulna egy hétcsoportos óvoda kialakítása, míg a fennmaradó helyen tudnánk helyet biztosítani egy csoportszoba kialakítására azon gyermekeknek, akik a bölcsődéből mennek át az óvodai ellátásba. Így ki tudnánk alakítani egy harmadik csoportot a bölcsődében is.

5, Geológiai bemutatótér és amfiteátrum projekt

Egy INTERREG pályázati kiírás célja a települések táji, ökológiai, természeti és kulturális értékeinek kihangsúlyozásával turisztikai potenciáljuk erősítése és ezáltal a helyi védendő értékek megőrzése és karbantartása. Az utóbbi évtizedben egyre nagyobb hangsúlyt kap a természet közeliség és erre ráépítve a falusi turizmus és vendéglátás szerepének erősítése. Az

elmúlt években több program született, melynek célja hasonló volt a jelen kiírásban megfogalmazottakhoz. 2005-ben létre jött a térségben a Sokoró Naturpark Egyesület, ami 32 települést tömörített Pannonhalma és Győr térségében. Erre ráépülve létre jött a Pannontáj – Sokoró Leader Egyesület, ami Tét és a Bakony irányába bővítette tagjai körét. Az egyesület sikeresen lefolytatott egy pályázati kört saját szervezésében, melynek köszönhetően megindult egy térségi együttműködés. A pályázati kiírások változásával 2008-ban létre jött a Pannónia Kincse Leader Egyesület, ami már 52 települést foglalt magába a pannonhalmi, a győri, a téti és a Rábca menti kistérségből. Az akciócsoport európai uniós forrásokból tudta támogatni a térség önkormányzatait, egyesületeit és vállalkozóit, elsősorban örökségvédelmi és idegenforgalmi célok megvalósításában. A támogatások kapcsán vendégházak, borászatok, lovas panziók és kulturális programok kerültek fejlesztésre. A Leader Akciócsoport a térségben kiemelt célként fogalmazta meg az ökoturisztika fejlesztését magában foglalva a kerékpáros, lovas és vízi turizmust, mint a térség kiugrási lehetőségét.

Nyúl Község az elmúlt években nagy összeget fordított a település természeti értékeinek bemutatására, 2008-ban a település látványosságaként elhíresült vízmosások mentén pihenőhelyeket építettünk ki, majd 2012-ben saját túra útvonalakat jelöltünk ki útbaigazító és információs táblákkal, illetve kilátó pontokkal. Készült több kiadvány gondolva itt a település történetét és értékeit bemutató könyvre 1500 példányban, valamint térképekre és zsebkalauzokra.

A legnagyobb jelentőséggel viszont a településen végre hajtott vízrendezési beruházások bírtak. A község 4 fő vízmosásában mintegy 1800 m hosszúságban szilárd vízelvezető aszfaltburkolat került kiépítésre, mellyel megközelíthetők a település vízmosásai és pincesorai, ami legfőbb természeti értékeinket adja. Közel 500 m hosszon a partfalat megkötő terméskő támfal került kiépítésre, mellette térkövezett járdával és spot lámpákkal az országos jelentőségű Sárkánylyuk-vízmosás mentén. A beruházások kapcsán meg tudtuk teremteni ezen látványosságok infrastrukturális hátterét és kényelmes megközelítését. Az évek óta tartó tisztítási és takarítási munkáknak köszönhetően valódi látványossággá váltak ezek a természeti képződmények.

Évről évre tapasztaljuk a község folyamatos felértékelődését. Ez megjelenik az ide látogató turisták számában is. Habár az itt eltöltött napok számban nagy változás még nincsen, de egyre több hétvégi túrázó látogatja a települést. A legnagyobb idegenforgalmi vállalkozás a Szél fiai Panzió, amely mintegy 120 vendéget tud elszállásolni és kiszolgálni. Egy gasztronómiai magazin 2012-ben a megye egyik legmagasabb kitűntetésével értékelte a fogadót. Rajta kívül még 2 vendégház működött a faluban, de ebben az évben egy újabb vendégház kezdte meg működését. Mindegyikre jellemző a magas gasztronómiai minőség népi, kemencében készített ételeikkel. A községben 5 olyan borászat működik, amely saját palackozóval rendelkezik és boraikat országos szinten forgalmazzák. Két helyi borászat 2012 és 2014 között kiérdemelte Győr Város Legjobb Bora címet. Az elmúlt néhány év során mindegyik megoldotta vendégfogadó hely kiépítését, így képesek csoportok fogadására. A Pannonhalmi Borvidék az ország egyik legfiatalabb, de legjobban feltörekvő borvidéke. Nyúl Községben 2012-ben és 2013-ban került megrendezésre a Pannonhalmi Borvidék Borfesztiválja, melyen naponként közel 4000 látogató volt.

Nyúl Község célja és kihívása, hogy tud-e élni adottságaival és lehetőségeivel. A település közvetlen szomszédja Győrnek és Pannonhalmának és a kérdés, hogy a két város

idegenforgalmi potenciáljára tudunk-e építeni, képesek vagyunk-e olyan programokat és látványosságot nyújtani, ami a két központból Nyúlra tudja hozni a vendégeket. Nagyon nagy problémánk, hogy nem rendelkezünk sem olyan épülettel, sem olyan szabadtéri rendezvény helyszínnel, ami alkalmas lenne magasabb volumenű események megrendezésére és lebonyolítására. A projekt célja egy, az antik görög és római amfiteátrumok módjára egy olyan geológiai bemutatótér a Sárkánylyuk-vízmosás medrében, ami a geológiai értékek bemutatása mellett alkalmas lenne kulturális rendezvények és koncertek megtartására. A 2017-2018-ban kiépítendő Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárútra építve szeretnénk kialakítani a település központjában egy modern látogató központot, ami több funkcióban képes lenne a helyi értékek bemutatására, rendezvények, előadások tartására. Szintén problémát jelent a marketing eszközök hiánya, melyeket a pályázat sikere meg fog követelni és nélkülözhetetlen lesz ahhoz, hogy a község tétségi, esetleg országos hírnévre tegyen szert.
A projekt eredményének köszönhetően hátteret tudnánk biztosítani a helyi idegenforgalomban érdekelt vállalkozásoknak további fejlesztések megvalósítására, illetve a kistermelői és kézműves réteg bekapcsolására a gazdasági vérkeringésbe.

1.5.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz

A II.2.1.-es pontban felsorolt fejlesztési területek közül az alábbiak megvalósulása nemcsak az egész település, hanem a környező településekre és a térségre is jelentős pozitív hatással lennének:

1, Győr-Pannonhalma kerékpárút
Nagyon jelentős hatással fog bírni a település életére a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút, melynek első állomása Nyúl Község lesz. Az engedélyezett tervek szerint a kerékpárút párhuzamosan fog futni a 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő főútvonallal. A kerékpárút ezen szakasza részét képezi a későbbiekben megvalósítandó Győr-Balaton országos kerékpárútnak. A kerékpárút Nyúl Községbe érve a temető melletti körforgalmi csomópontnál csatlakozik a község úthálózatára. A temetős és a templom közötti szakaszon, valamint a templom és az Ady utca közötti szakaszon a meglévő gyalogjárda teljes felújításával és kiszélesítésével fog kialakulni a kerékpárút nyomvonala. A főút adottságai miatt az Écs felé vezető irányban nem lehetséges a főút melletti kiépítés, mivel a keskeny járda és árokszakasz nem teszi lehetővé a szabvány szerinti szélesség kialakítását. Emiatt a Hunyadi telep utcáin kerül levezetésre a kerékpárút, majd a vasúttal párhuzamosan halad a vízmű épületéig. Itt a nyomvonal újra visszavezetésre kerül a 82-es számú főút párhuzamos irányára. A településen két helyre van tervezve kerékpáros gyors szerviz és pihenő, egyik a temető parkolóban, míg a másik a település kivezető szakaszén. A beruházás tervezett megvalósítása 2018-ra tehető, a területi operatív programból a projektgazda várhatóan a Magyar Közút Zrt. lesz.

2, Geológiai bemutatótér és amfiteátrum projekt

Egy INTERREG pályázati kiírás célja a települések táji, ökológiai, természeti és kulturális értékeinek kihangsúlyozásával turisztikai potenciáljuk erősítése és ezáltal a helyi védendő értékek megőrzése és karbantartása. Az utóbbi évtizedben egyre nagyobb hangsúlyt kap a természet közeliség és erre ráépítve a falusi turizmus és vendéglátás szerepének erősítése. Az elmúlt években több program született, melynek célja hasonló volt a jelen kiírásban megfogalmazottakhoz. 2005-ben létre jött a térségben a Sokoró Naturpark Egyesület, ami 32 települést tömörített Pannonhalma és Győr térségében. Erre ráépülve létre jött a Pannontáj – Sokoró Leader Egyesület, ami Tét és a Bakony irányába bővítette tagjai körét. Az egyesület sikeresen lefolytatott egy pályázati kört saját szervezésében, melynek köszönhetően megindult egy térségi együttműködés. A pályázati kiírások változásával 2008-ban létre jött a Pannónia Kincse Leader Egyesület, ami már 52 települést foglalt magába a pannonhalmi, a győri, a téti és a Rábca menti kistérségből. Az akciócsoport európai uniós forrásokból tudta támogatni a térség önkormányzatait, egyesületeit és vállalkozóit, elsősorban örökségvédelmi és idegenforgalmi célok megvalósításában. A támogatások kapcsán vendégházak, borászatok, lovas panziók és kulturális programok kerültek fejlesztésre. A Leader Akciócsoport a térségben kiemelt célként fogalmazta meg az ökoturisztika fejlesztését magában foglalva a kerékpáros, lovas és vízi turizmust, mint a térség kiugrási lehetőségét.

Évről évre tapasztaljuk a község folyamatos felértékelődését. Ez megjelenik az ide látogató turisták számában is. Habár az itt eltöltött napok számban nagy változás még nincsen, de egyre több hétvégi túrázó látogatja a települést. A legnagyobb idegenforgalmi vállalkozás a Szél fiai Panzió, amely mintegy 120 vendéget tud elszállásolni és kiszolgálni. Egy gasztronómiai magazin 2012-ben a megye egyik legmagasabb kitűntetésével értékelte a fogadót. Rajta kívül még 2 vendégház működött a faluban, de ebben az évben egy újabb vendégház kezdte meg működését. Mindegyikre jellemző a magas gasztronómiai minőség népi, kemencében készített ételeikkel. A községben 5 olyan borászat működik, amely saját palackozóval rendelkezik és boraikat országos szinten forgalmazzák. Két helyi borászat 2012 és 2014 között kiérdemelte Győr Város Legjobb Bora címet. Az elmúlt néhány év során mindegyik megoldotta vendégfogadó hely kiépítését, így képesek csoportok fogadására. A Pannonhalmi Borvidék az ország egyik legfiatalabb, de legjobban feltörekvő borvidéke. Nyúl Községben 2012-ben és 2013-ban került megrendezésre a Pannonhalmi Borvidék Borfesztiválja, melyen naponként közel 4000 látogató volt.

Nyúl Község célja és kihívása, hogy tud-e élni adottságaival és lehetőségeivel. A település közvetlen szomszédja Győrnek és Pannonhalmának és a kérdés, hogy a két város idegenforgalmi potenciáljára tudunk-e építeni, képesek vagyunk-e olyan programokat és látványosságot nyújtani, ami a két központból Nyúlra tudja hozni a vendégeket. Nagyon nagy problémánk, hogy nem rendelkezünk sem olyan épülettel, sem olyan szabadtéri rendezvény helyszínnel, ami alkalmas lenne magasabb volumenű események megrendezésére és lebonyolítására. A projekt célja egy, az antik görög és római amfiteátrumok módjára egy olyan geológiai bemutatótér a Sárkánylyuk-vízmosás medrében, ami a geológiai értékek bemutatása mellett alkalmas lenne kulturális rendezvények és koncertek megtartására. A 2017-2018-ban kiépítendő Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárútra építve szeretnénk kialakítani a település központjában egy modern látogató központot, ami több funkcióban képes lenne a helyi értékek bemutatására, rendezvények, előadások tartására. Szintén problémát jelent a

marketing eszközök hiánya, melyeket a pályázat sikere meg fog követelni és nélkülözhetetlen lesz ahhoz, hogy a község tétségi, esetleg országos hírnévre tegyen szert.
A projekt eredményének köszönhetően hátteret tudnánk biztosítani a helyi idegenforgalomban érdekelt vállalkozásoknak további fejlesztések megvalósítására, illetve a kistermelői és kézműves réteg bekapcsolására a gazdasági vérkeringésbe.

1.6 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

Földrajzi elhelyezkedéséből, Győr és az M1-es autópálya közelségéből, a 82-es számú Győrt Veszprémmel összekötő balatoni főút meglétével, valamint a Sokoró-dombság gyönyörű természeti értékeivel Nyúl Község fejlődésre van ítélve. A kérdés az, hogy mennyire tud élni ezekkel a lehetőségekkel, illetve el tudja e kerülni azokat a hibákat, amelyek hosszútávon kitörölhetetlen nyomot hagynak a településen.
Az országos statisztikákat tekintve érezhető volt a 90-es években megindult szuburbanizációs folyamat a nagyvárosok közelében. Győr, mint megyeszékhely tipikusan jó példa erre, amikor egy igényesebb és tehetősebb városi réteg a nyugodt és családias környezet igénye miatt kiköltözött a város környezetében fekvő szomszédos településekre. A 90-es években, majd főleg a 2000-es évek elején kialakuló lakóparkok miatt nagyon magas volt a lakosságszám növekedés a nagyvárosok peremén. Győrre épülve robbanásszerűen nőtt a lakosságszám Győrújfalu, Győrzámoly, Dunaszeg, Győrújbarát, Töltéstava és Gönyű esetében. Ekkor sokkal inkább az életforma, a természeti és családias környezet volt a domináns, nem pedig az anyagi érdekek.
Az egyre erősödő érdeklődés miatt folyamatosan emelkedtek a telekárak, ami beindította új területek feltárását és új utcák kialakítását. A frissen megjelent lakóparkoknak köszönhetően a Szigetköz falvai szinte összeépültek és soha nem látott fejlődésen mentek át a települések. A lakosságszám növekedésnek köszönhetően pozitív társadalmi hozadékként megjelent az óvodák és általános iskolák bővítési igénye, valamint a 2000-es években a falusi bölcsődék megjelenése is. A falvak jelentős minőségi változáson mentek keresztül, gondolva itt az épített környezetre. A lakosságszámmal, valamint a letelepedő vállalkozásokkal megjelenő bevétel többlet, valamint az európai uniós támogatások a közintézmények felújításához, az utak, járdák, terek teljes rekonstrukciójához vezettek, ami egy minőségi környezetet teremtett az ott lakóknak. A pozitív változások további ingatlan áremelkedéshez vezettek, aminek köszönhetően megindult a verseny a szabad területekért mind letelepedési, mind befektetési célzatból. A 2000-es évek második felében a fenti településeken egy építési telek ára megközelítette a 8-10 millió Forintot, ami a 2008-as gazdasági válság során sem csökkent jelentősen.
Szintén nagy volt az ugrás Győrújbarát esetében is, ahol egy 15 éves időszakban a lakosság száma közel 80%-al nőtt. A nem egész 4000 lelkes településből napjainkra egy több, mint 6000 fős nagytelepülés vált. A község nagy hátránya lehet a jövőben, hogy a megengedett társasház építési folyamatok következményei beláthatatlanok. Már most tapasztalható, hogy a falu

minőségi intézményi háttérrel nem bírja követni a fejlődés ütemét. Az általános iskola teljes felújításra került, valamint megépült egy kétcsoportos bölcsőde is, de az orvosi ellátás mintegy három körzetre bomlik megfelelő háttér nélkül. Különös gondot jelent a közlekedési utak nagyon rossz állapota, melyek a Magyar Közút Zrt. fennhatósága alá tartoznak és felújításuk még várat magára. A reggeli és délutáni időszakban állandó a közlekedési káosz az utak gyenge áteresztő képessége, valamint Győr előtt a villanylámpás közlekedési csomópontok miatt.

Győr közelségének, valamint a nagyon szép természeti környezetnek köszönhetően Győrújbarát hegyi részén megjelent egy gazdag, tehetős réteg, ami kiélezte a konfliktusokat a régi lakosok és az újonnan kiköltözők között. A magasabb társadalmi ranggal járó megnövekedett igények a belső konfliktusok kiinduló pontjává váltak. A régi lakosok számára egyetlen pozitív hozadékként az jelentkezett, hogy az ingatlanok jelentős mértékben felértékelődtek, ami biztos alapot jelent a továbblépéshez. Sokaknak a betelepülők közül presztízzsé vált Győrújbaráton lakni. Ahogy az előbb említettük a legfőbb probléma, hogy a magas társadalmi osztályú réteg letelepedésével megjelenő igényszintet az önkormányzat megfelelő minőségű intézményi háttérrel nem tudja kiszolgálni. A településen megindult társasház építési folyamat és további lakóterület feltárások társadalmi hasznossága egyáltalán nem mérhető, mivel az csak további terhelést fog jelenteni a községnek és szinte csak kizárólag anyagi-befektetői érdekeket szolgál.

Nyúl Község esetében a népesség növekedés lényegesen mérsékeltebb volt és az ingatlan árakban sem volt drasztikus elmozdulás. A 2000-es évek 3600 fős lakosságának száma mára 4400 főre emelkedett, mellyel elérte egyensúlyi szintjét. Az éves 80-100 fős növekedés a halálozások arányában egy teljesen kiegyensúlyozott fejlődést mutat. Ezt a növekedést a község az intézményhálózat folyamatos fejlesztésével követni és kiszolgálni tudja. Folyamatosan nő az ezt kiszolgáló kisvállalkozások száma is. A településen megjelent az igény új lakóterületek feltárására, ami évről évre, ha alacsony mértékben is, de előremozdulást mutat. A településen régebben kijelölt építési övezetek realitása alacsony, azokat csak nagyon magas befektetések árán lehetne beépítésre alkalmassá tenni. Ezt a telektulajdonosok önerőből nem tudják felvállalni, egy vállalkozó számára pedig akkora befektetést jelentenének, amelynek megtérülése és profitabilitása túlságosan megkérdőjelezhető. A jó fekvésű közművel és infrastruktúrával ellátott telkek száma folyamatosan fogy, így az elmúlt két év során egy jelentősebb árnövekedés is végbe ment a településen. Nagyon érdekes, hogy a korábban pihenő övezetként használt hegyi rész mára teljes értékű lakóövezetté vált. Letelepedési célból már nem válik külön a település hegyi és síkvidéki része, és a hegyen az ingatlan árak is magasabbá váltak.

A kevés jó minőségű telek és az ebből fakadó magasabb árak miatt egyre jobban felértékelődik Nyúl Község is. Presztízsét külön növelni fogja a Győr-Pannonhalma kerékpárút megépítése, valamint a 8311-es számú főút rekonstrukciója. Nagyon nagy előnye a Győrbe való kényelmes és gyors bejutás forgalmasabb közlekedési csomópontok híján. A domborzati viszonyok, valamint a mély fekvésű részek miatt nagyon kevés olyan egybefüggő terület van, ami vállalkozói szemszögből értékes befektetés lenne, így a községben nem működik az ingatlan spekuláció. A település jövőjét és értékeinek megőrzését nagyban segíti a képviselőtestület azon határozott állásfoglalása, hogy nem engedik meg lakóparkok és társasházak kialakítását, valamint a telkek elaprózását. Az úthálózat fejlesztésére fordított jelentős összegek miatt egyre kevesebb azon utcák száma, ahol nincsen szilárd burkolat. Ezek folyamatos kiépítésének

köszönhetően további felértékelődés várható. Nagy előny, hogy építésre alkalmas, egybefüggő nagyobb területek a falu Győr közeli oldalán találhatóak, amelyek későbbi beépítése csak mérsékelt terhelést jelentene a település intézményeire és úthálózatára.
Hogy a 8.2 a Fejlődés veszélyei című fejezetben foglalt kockázatokat mérsékelni, illetve elkerülni tudja a település konzekvensen ki kell állnia az előbb említett elvei mellett. Amennyiben ezeket tartani tudja, akkor egyensúlyban tarthatóak a bölcsődei, óvodai, általános iskolai és egészségügyi kapacitások, valamint a szociális ellátórendszer. A visszafogott telkesítés mellett az ingatlanok magasabb árszintje megtartható, de azok versenyképessége miatt még a település számára kívánatos társadalmi réteg számára elérhetőek, gondolva itt elsősorban a fiatal értelmiségi családokra. Amennyiben az önkormányzat ezt saját hatáskörben vagy a tulajdonosokkal összefogásban tudja kezelni, valamint a közművesítést és az infrastruktúra kiépítést saját finanszírozásban megoldani, addig ki tudja zárni a befektetési céllal megjelenő spekulánsokat.
Nyúl, valamint a Győr környéki települések további felértékelődését szolgálják a megyeszékhelyen megindult negatív folyamatok. Az elmúlt öt év során Győrben a 60-as évek panellakás építési programja óta nem látott társasház építési bumm alakult ki. A rendkívül alacsony kamatszint, valamint a pénzintézeti botrányok afelé irányították a megtakarítással rendelkezőket, hogy pénzüket ingatlanba fektessék. Az elszabadult albérlet árak miatt nagyon vonzóvá vált mind a panelházak, mind a társasházi lakások vásárlása befektetési célzattal. Nagyon érdekes folyamat, hogy egy felújított panellakás ára vetekszik egy hasonló méretű új, fűtés kész társasházi lakáséval. Egy újépítésű társasházi lakás fűtés kész ára nm-enként 400 000 Ft körül mozog. A hatalmas érdeklődés miatt nagyon sok építési vállalkozás beszállt a lakásépítési üzletbe. Különösen motiváló ez akkor, amikor egy beruházás során a lakások 60%-át már „papírról” eladják úgy, hogy a vevő csak a tervrajzot látja, anélkül hogy a valóságban akár egy kapavágás is történt volna. Az építési láznak köszönhetően folyamatosan emelkednek a győri telekárak és ezért olyan területeken alakulnak ki új lakóövezetek, ahol 20 évvel ezelőtt ezen senki sem gondolkozott volna. A belváros és Nádorváros zsúfoltsága miatt egyre jobban értékelődik fel Sziget, Kisbácsa és Szabadhegy, ahol új lakóparkok nőttek ki az elmúlt néhány évben. Itt még olcsóbb volt a megvásárolható ingatlanok ára, ami kellő számú lakás megépítése esetén komoly haszonnal jár. Az ingatlanokért való versenyfutás viszont ezeken a külvárosi részeken is jelentősen feltornázta az árakat. A hatalmas nagy lakáskínálat, valamint az olimpiai falu gyanánt felépített Győr-újvárosi 200 lakásos társasház előbb utóbb akkora kínálati piacot fog teremteni, hogy az ingatlanpiac telítődni fog. A prognózisok kapcsán 2 éven belül stabilizálódni fog mind az ingatlanok, mind az albérletek ára és az elemzők kisebb mértékű árcsökkenéssel is számolnak.
A győri telekspekuláció, valamint az óriási telekárak miatt egyre jobban fog felértékelődni a megyeszékhely környezete. Látható, hogy a város nem bírja kezelni a 150 000 főt meghaladó lakosságszámból fakadó, valamint az agglomerációból dolgozni járók által okozott közlekedési problémákat. Az utak és közlekedési csomópontok áteresztő képessége főleg a vasúti átjárók miatt nem bírja kezelni a főidőkben ránehezedő személygépkocsi forgalmat. Az M1-es autópálya, valamint a most épülő keleti és északi elkerülő elsősorban az ipari park megközelítését szolgálja, illetve a bevásárló központok elérhetőségét támogatja. A városon belüli úthálózat mind minőségében, mind keresztmetszetében elégtelen a folyamatosan

növekedő lakosság és gépjármű létszámhoz. Már évek óta gyorsabb bejutni egy szomszédos településből Győr központjába, mint Győr külvárosi részeiből.
Fenti problémák, valamint a sok társasház miatt az össze zsúfoltság érzése egy újabb szuburbanizációs folyamathoz vezet, mint a 90-es évek idején a panelházakból való menekülés idején. Az ingatlan befektetők Győr helyett egyre jobban fognak terjeszkedni a Győrrel szomszédos falvak irányába. Ahol az önkormányzat ennek teret enged, ott a település el fogja veszteni eddigi jellegét és arculatát, valamint egy komoly gondot vesz a nyakába az ezt kiszolgáló intézményi infrastruktúra kiépítése miatt. Nyúl Község esetében is fennáll a veszélye annak, hogy az ingatlan spekuláció a településen megjelenjen. A szigorú rendezési tervi szabályozásnak köszönhetően viszont nincsenek olyan kiskapuk, amelyek teret engednének az ilyen jellegű folyamatoknak.
Egy külvárosban átlagos 12 lakásos társasház felépítése közel 50-60 fővel növelné a település lakosságát, ami ma egy éves növekedésnek felel meg. Néhány társasház megjelenése mintegy 300 fős népesség bővülést jelentene, amivel a község elérné intézményi kapacitásainak határát. Ez a 200-300 fő az a határ, amelyen túllépve a településnek már új irányokban kellene gondolkodnia, melyre fedezettel nem rendelkezik. Ekkor válnának érvényessé a 8.2 A fejlődés veszélyei című fejezetben szereplő intézményi kockázatok, miszerint bővíteni kellene mind a bölcsődei, mind az óvodai kapacitásokat, illetve az egészségügyi és szociális ellátó rendszer, harmadik körzeti orvos, második gyermekorvos, harmadik védőnő és új rendelők kialakításával.
Ezen az úton tovább haladva a kapacitások optimális kihasználtsága mellett sem tudnánk 4500-4600 főnél nagyobb lakosságnak optimális élet és intézményi hátteret biztosítani jelentősebb mértékű beruházások nélkül. Ha egy 5000 fős lélektani határral számolnánk, az a mostani állapotokhoz képest még 600 fő, mintegy 150 család megjelenését jelentené. 600 fő mintegy 150 család letelepedését jelentené 2 felnőttel és 2 gyermekkel számolva. Ez azt jelentené, hogy néhány éves távlatban 300 gyermek jelenne meg az oktatási és gyermeknevelési intézményrendszerben. Ha ennek a fele a győri intézményekben jelenik meg a létszám akkor is riasztó. Az óvoda jelenleg 160 kisgyermekkel működik, ami azt jelenti, hogy az 5000-es lélekszám mellett még egy új hatcsoportos óvoda megépítése válna szükségessé. Ez a mai törvényi előírások mellett közel 500 millió Forint kiadást jelentene a településnek, mivel a konyhai kapacitások növelése is szükségessé válna. A jelenlegi kétcsoportos bölcsődét szintén legalább két csoporttal kellene bővíteni, amit csak új helyen és új épületben tudnánk megoldani. Ennek kivitelezési költsége meghaladná a 100 millió Forintot. Az iskolai kapacitások 270 gyermeket látnak el most, de itt is további bővítésre szorulnánk. Ennek költsége mintegy 150 millió Forint lenne két új tanterem kialakításával. Fenti összegek meghaladják az önkormányzat 1 éves költségvetését, amelyből a fejlesztésekre fordítható összeg a fenti 750 millió Forintnak csak a 8%-a, ami 50 millió Forintot tesz ki. Európai uniós támogatások nélkül ennek kezelése lehetetlen, az viszont további pesszimizmusra ad okot, hogy 2020-tól nem várhatóak további uniós támogatások. Kimondhatjuk, hogy Nyúl Község várossá válásának kérdése nem társadalmi döntés, hanem az anyagi lehetőségek kérdése.

1.7 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A fejlődés veszélyei

A település az európai uniós pályázatoknak köszönhetően az elmúlt bő egy évtized során hatalmas fejlődésen ment keresztül. A 2007-2013-as ciklusban megvalósított közel 1,5 milliárd Forint fejlesztés, valamint a 2013-2020-as periódusban megvalósuló 2 milliárd Forint beruházás akkora fejlődést jelent, amelyet a település saját erőből talán csak 50 év alatt tudott volna megvalósítani. Egy amúgy is felgyorsult világban az ilyen sebességgel megvalósított fejlesztések hozzá szoktatják a lakosságot a magas szintű és iramú előrelépéshez. A 2020 után megszűnő európai uniós források jelentősen vissza fogják vetni a további nagymérvű invesztíciókat. Feladatunk az, hogy a még rendelkezésre álló uniós forrásokat olyan beruházásokra használjuk fel, amelyeket később csak fenntartani és üzemeltetni kell, mivel nagyobb kiadásokra az önkormányzatoknak nem lesz háttere. A megnövekedett fejlődési ütem ezért kockázatokat hordoz magában, hogy a későbbiekben melyek legyenek azok a preferált pontok és melyek legyenek az előnyben részesített társadalmi rétegek, akik a további fejlesztések haszonélvezői lesznek. Ennek kapcsán foglalkoznunk kell a magas szintű társadalmi igények miatt megjelenő konfliktusforrásokkal.

Társadalmi kockázatok

A társadalmi kockázatokat hosszabb távon a projekt pozitív hatásai jelentenék. Győr közelsége révén a megyeszékhely agglomerációja kedvelt letelepedési célpont. Érezhetőek, egyrészt a szuburbanizációs folyamatok és egyre nagyobb mértékben jelentkeznek a belső migrációs áramlások. A munkalehetőségek, a jobb oktatási és intézményi háttér, a nyugati határ közelsége nagyon sok letelepedőt vonz. A településnek számolni kell a lakosság ugrásszerű növekedésével, ami megköveteli az intézményi és infrastrukturális hálózat fejlesztését. Nyúl Községben is tapasztalható a több mint 4000 lakos miatt a falusias közösség elmozdulása a kisvárosi lét felé, de szerencsére nem vesztette el barátságos attitűdjét.

Városias lét – falusias lét

A magas lakosságszám és a sok beköltöző miatt, ha kismértékben is, de kezdenek kialakulni a generációs ellentétek. A település idősebb generációi született nyúlinak számítanak, akik életüket a mezőgazdaságban, állattartásban, háztáji gazdálkodásban élték le a győri munkavállalás mellett. A 90-es évek végéig szinte a település összes portáján működött a háztáji gazdálkodás, a kertek művelésével és kisszámú állat tartásával. Ezt indokolta a málna és uborka átvevő helyek működése, ami jelentős bevételt adott a gazdálkodóknak. A bevásárló központok megjelenésével, valamint a gyümölcs és zöldség átvétel megszűntetésével ez a lehetőség bezárult a lakosok előtt. Az autóval rendelkező és mobilis termelők termékeiket Győrben a vásárcsarnokban vagy a piacon tudták értékesíteni korlátozott mennyiség mellett. A felvásárlás megszűntetésével viszont nagyon nagy mennyiségű termény került a piacra, amely jelentősen csökkentette az árakat, így sem a termelés sem a beszállítás, sem a ráfordított idő nem indokolta a további gazdálkodást. A bevásárló központok megjelenésével átalakult vásárlói szokások szintén ebbe az irányba hatottak. A Győri Ipari Park, valamint az Audi megjelenésével és

fejlődésével a foglalkoztatási szektor inkább az ipar és a szolgáltatások felé mozdult. Pozitívnak tekinthető, hogy ennek az eltartó képessége biztosabb bázis, mint a háztáji gazdálkodás, vagy a mezőgazdaság. Ezek a hatások, valamint a még háztáji gazdálkodással foglalkozó generációk elöregedése oda vezetett, hogy egyre kevesebb a megművelt terület aránya a településen. Jobb esetben megjelentek új, fiatal családok biztos anyagi háttérrel, akik szép, parkosított környezetet alakítottak ki maguk körül és csak a konyhakerti műveléssel foglalkoznak. A település hegyi részein viszont magas a gondozatlanul hagyott földek aránya. A településen felfutó borászati ágazatnak köszönhetően szerencsére megjelentek szőlőtelepítési kezdeményezések is a napsütötte hegyi részeken. A mezőgazdaság és az állattartás egyre kevesebb személyre összpontosul, ami viszont pozitív folyamat, hogy a kevés gazdálkodó viszonylag nagy területekkel és nagyobb állatállománnyal rendelkezik, amelyeket a település külterületi részeire koncentrálnak, így azok hatásai nem zavarják a belterület nyugalmát.
A fenti folyamatok érvényesek a gazdasági tevékenységekre is. A községben több, mint 300 vállalkozás működik, melyeknek 98%-a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikro vállalkozás. Ezek között is nagyon magas a szolgáltatói szektorban szereplők aránya, gondolva itt kereskedelmi tevékenységre, fodrászatokra, kozmetikusokra, biztosítási tevékenységgel foglalkozókra, valamint szellemi szolgáltatásokat nyújtókra. A rendezési terv elmúlt években bekövetkezett változásai beszabályozták TEÁOR szám szerint, hogy milyen jellegű tevékenységek végezhetőek a község belterületi részein. Ennek kapcsán nagyobb zajjal, forgalommal és környezeti terheléssel járó tevékenységek lakott területen nem végezhetők. Nagyon pozitív az a folyamat, hogy az ide tartozó kisüzemek olyan szintre fejlődtek, hogy a település ipari és gazdasági övezetében tudtak ingatlant venni és gyártó csarnokot építeni, vagy esetleg akár Győr vagy más város területén tevékenykednek.

Luxusvillák-klasszikus értékek

A fejezet ezen pontjában elsősorban a Győrújbarát és Nyúl közti különbséget kívánjuk elemezni. Mint szomszédos települések sok évtizedes rivalizáció jellemezte a két községet. Jelenleg Győrújbarát nem csak a megye, hanem a Nyugat-Dunántúli Régió legnagyobb, míg Nyúl a második legnagyobb falusias települése. A 90-es évek végén Győrújbarát lakossága 3700 fő, Nyúl lakossága 3600 fő, míg Pannonhalma lakossága 3500 fő volt. Jelenleg Győrújbaráton a populáció meghaladja a 6200 főt, míg Nyúlon a lakosok száma közelíti a 4400 főt. Nagyon érdekes, hogy a városi rangot megszerző Pannonhalmán a népesség csökkenő tendenciát mutat a maga 3400 lakosával.
Győrújbarát és a Győr közigazgatási területéhez tartozó Győr-Ménfőcsanak nagyon kétarcú fejlődés és ellentéteket mutat. Győr-Ménfőcsanakon a Metro és a Tesco megjelenésével, illetve a 83-as főút elkerülő szakaszának, valamint az M1-es autópálya megépítésével hatalmasan felértékelődtek a területek. A 2000-es években kiépült mediterrán lakópark volt az első klasszikusan lakóparknak mondható övezet, mely valójában a 60-as és 70-es években kiépített lakótelepek modern környezeti változata. A kis telkeken sűrű beépítés mellett minimális élettérrel alakultak ki társasházi övezetek, ahova néhány utcára egy egész településnyi embertömeget helyeztek el. A családok növekedésével beszűkülő élettér viszont előbb utóbb megköveteli a továbblépést és a családi házas övezetbe történő elvándorlást. A fő problémát a

nagyszámú személygépjármű állomány jelenti és az azt kiszolgálni nem bíró úthálózat, ami számos konfliktus és veszélyhelyzet okozója is.
Győrújbarát viszont még nagyobb ellentéteket hordoz magában. A régi településrészeken nagyon rossz minőségűek az utak és nagyon alacsony színvonalú az egészségügyi ellátó hálózat. Hiányoznak a játszóterek és elhanyagolt a sportpálya és annak környezete is. Problémáját jelenti nagyon nagy és elnyúlt településszerkezete, amely 3 hosszabb útszakaszra épül és ezért a lakosok nagy része településen belül is a helyközi busszal közlekedik, illetve a gyerekek busszal járnak iskolába. A község régi részein számottevő fejlesztés az elmúlt évtizedek során nem volt tapasztalható. A helyzetet súlyosbítja, hogy a település főbb útjai állami kezelésben vannak, így azokra forrás csak nagyon nehezen biztosítható. A 90-es években kialakításra került egy új lakóövezet, amely megadta az első lépést a lakosságszám nagymérvű megugrásához. A társadalmi konfliktusok kiéleződése viszont a település hegyi része miatt vált ki. A gyermektábor felé vezető út mentén a Tényő felöli domboldalon a 2000-es években új utcák és lakóparkok kerültek kialakításra a győri elit által. A gyönyörű természeti környezetben halom szám épülnek a sok 10 milliós értékű luxus villák egy magas presztízsű réteg által. Ezt támasztja alá, hogy a megyében Győrújbarát az első helyen áll jó pár éve az egy főre jutó SZJA tekintetében. Ez a tendencia az ingatlan árakban is megjelent, mivel a telek és lakás árak a megyében szintén itt a legmagasabbak.
A magas színvonal és a gazdagság kisugárzása viszont új problémákat szült. Az új lakosokra jellemző, hogy csak alvó településként használják Győrújbarátot és az egymás között emelt téglafalak és a bezárkózás miatt a szomszédok sem ismerik egymást. Megjelent egy sznob réteg, amely magas presztízséből kiindulva magas követelményeket állít az önkormányzati szolgáltatásokkal szemben, melyek nem teljesítése esetén társadalmi konfliktusokat gerjeszt. Az új övezetekben megépített luxus villák és aszfaltozott utak társadalmi ellenállást váltottak ki a település ősi részein elhanyagolt utak és környezeti állapotok miatt. Ez a konfliktus tovább gerjedt, amikor az újonnan beköltözők külön egyesületet alakítva a település irányítását is meg kívánták szerezni és többségbe is kerültek a 2010-es választások során. A nagy elvárások és a realitások közti különbség, a viselkedési attitűd, valamint a képviselőtestület és a polgármester közötti ellentétek odáig fajultak, amelyet a település lakossága nem tudott tolerálni. A 2014-es választásokra az egyesület szétesett és tagjai közül alig kerültek be az újonnan megválasztott testületbe.
Győrújbarát fejlődésének legnagyobb érvágása az volt, amikor 2013-ban a Klebensberg Intézmény Fenntartó Központ létrehozásával az általános iskolák fenntartása állami kézbe került. Ennek ellentételezéseként a kormány elvette a településektől az addig oda átutalt SZJA 8%-át, az ehhez tartozó kiegészítő támogatásokat, valamint a gépjármű adó 60%-át. Ez Győrújbarát esetében mintegy250 millió Forintos bevétel kiesést jelentett, ami éves költségének közel ¼-ét teszi ki. A fejlesztésre fordítható összegek minimális szintre csökkentek, míg a hatalmas területből és nagyon magas lakosságszámból adódó problémák és igények növekvő tendenciát mutatnak.
Győrújbarát település a saját helyzetét nehezíti azzal, hogy hozzájárult a 6200 fős lakosságszám mellett társasházak építéséhez. Ennek hatására kialakult a Százszorszép Lakópark Győr-Ménfőcsanak szomszédságában, ahol megkezdték 10 lakásos társasházak építését, valamint a település központi részein is új társasházak építését. A 83-as számú Győr és Pápa közötti főút hatalmas forgalma, illetve a Tesconál és a Metronál található közlekedési csomópontok gyenge

átereszt ő képessége állandó közlekedési konfliktusok forrása, ami a lakosságszám további növekedésével csak erősödni fog. Mind a külső, mind a belső gyatra minőségű úthálózat jelentős társadalmi nyomást fog helyezni mind az önkormányzatra, mind a Magyar Közútra, mint a támogatásokban érdekelt minisztériumi szervekre.
Ezzel szemben Nyúl Község potenciálja és kiegyensúlyozott fejlődése sokkal kedvezőbbnek mondható. A községben az általános legkisebb teleknagyság 800 nm és csak különös esetekben engedélyezett az ennél kisebb telkek kialakítása. A településen társasházat építeni nem lehet, maximum ikerházra ad ki az önkormányzat építési engedélyt, de azt is csak a teleknagyság 30%-ig. A település hegyi részei környezeti védelem alatt állnak, ezért ott is korlátozottak a beépítési lehetőségek. Az újonnan kiköltözők nagy része szívesen válassza a település hegyi részeit letelepedési célpontként, de a kialakult nagy telekméret miatt biztosított a kényelmes élettér és a lazább beépítés. Nyúlon a telekárak mindig is kismértékben elmaradtak azon felkapott településektől, ahol lakópark jelleggel jelentek meg új övezetek. A 2000-es években hatalmasat nőtt a Győr környéki szigetközi települések lakosságszáma, gondolva itt Győrújfalura, Győrzámolyra és Dunaszegre, valamint Töltéstavára, ahol az ingatlan árak robbanásszerűen emelkedtek a többi településhez képest. Nyúlon az ingatlanárak mintegy 30%-kal kedvezőbbek az előbb említett településekhez, valamint a szomszédos Győrújbaráthoz képest. Ennek eredményeként a településen egy konszolidáltabb, a település életében részt vevő és közösségi életet élő fiatal, családos generáció jelent meg, amely kötődéssel van a település felé és gyermekeit a helyi bölcsődébe, óvodába és iskolába járatja. Az elmúlt egy évtized fejlesztéseinek köszönhetően nyugodtan kimondható, hogy közszolgáltatások terén Nyúl Község a megyei elitbe tartozik, és minden téren felveszi a versenyt, de inkább meg is előzi Győrújbarátot, valamint a rivális településeket. A településre jellemző még a falusias attitűd, mivel a kiköltözők közösségi életet élő, természetet kedvelő és a város közeli falusias lét előnyeit élvező személyekből kerülnek ki, akik a barátságos egymás mellett élést, és nem a konfliktusokat keresik.
A két település közti ellentétekre jó példa a Győrújbaráton bevezetett csendrendelet is, valamint a bírságolási jogkörrel rendelkező település őr alkalmazása. Előbbiek értelmében vasárnap nem lehet nagyobb zajjal járó tevékenységet folytatni a község lakóövezeteiben, gondolva itt kiemelten a fűnyírásra. A település őr alkalmazása elsősorban a kerti hulladékok égetése miatt lett indokolttá téve.

Telkesítés
Az előbbi pontokban taglaltuk a lakóparki kialakítás miatt kiéleződő társadalmi feszültségeket. Az utóbbi évek állami szabályozásai, valamint finanszírozási rendszere nem ösztönzik az önkormányzatokat a lakosságszám növekedésére. Az iskolák állami fenntartása szintén levett egy terhet az önkormányzatok válláról, míg kisebb településeken a bölcsőde fenntartása nem kötelező önkormányzati feladat. Amennyiben az önkormányzat nem rendelkezik saját építési telkekkel saját bevételének növelésére, addig nem érdekelt abban, hogy a lakosságszámot növelje. Az SZJA 8%-ának eltörlése, a jövedelemkülönbség mérséklésének megszűntetése, valamint a gépjármű adó 60%-ának elvétele abba az irányba mutat, hogy a bevételi forrásokat más pillérre kell építeni. Nyúl Község esetében ennek az iránynak az ipari övezet infrastruktúrájának fejlesztését kell képviselnie a letelepedő cégek iparűzési adója miatt.

A községben is megindult egy folyamat új lakóterületek feltárására és új utcák kialakítására. Megjelentek igények a rendezési terv módosítására, hogy újabb területek kerüljenek bevonásra lakóövezeti célra. Indultak olyan kezdeményezések is, hogy csökkenjen a legkisebb kialakítható telekméret, illetve növekedjen a beépítési százalék. Ezek az igények sokkal inkább az egyéni haszonszerzést és az ingatlanok felértékelődését célozzák, mintsem hogy ennek kézzel fogható társadalmi haszna legyen.

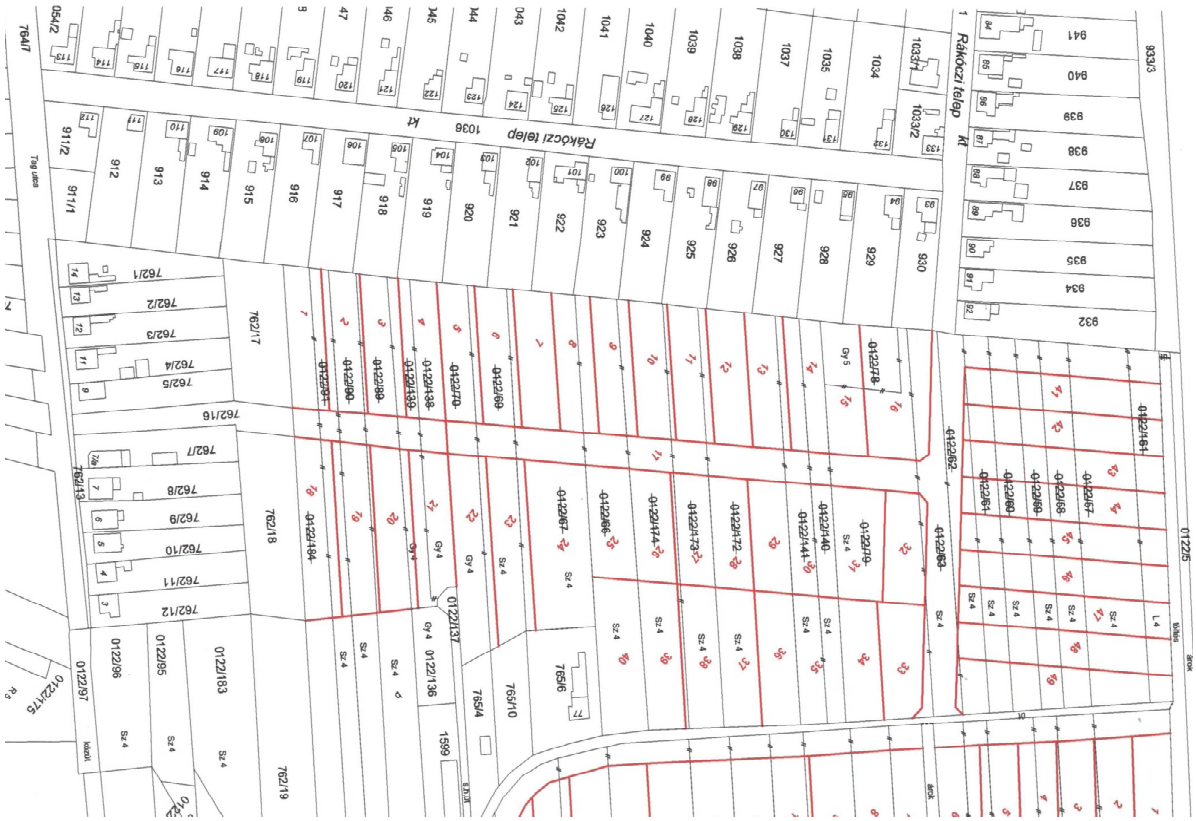
Rákóczi telep Kt
Rákóczi telep 1036 Kt
933/3
932
934
935
936
937
938
939
940
941
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
764/7
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
911/1
911/2
762/1
762/2
762/3
762/4
762/5
762/6
762/7
762/8
762/9
762/10
762/11
762/12
762/13
762/16
762/17
762/18
762/19
0122/96
0122/95
0122/97
0122/183
0122/175
0122/137
0122/136
1599
765/4
765/6
765/10
0122/62
0122/63
0122/65
0122/66
0122/67
0122/68
0122/69
0122/70
0122/71
0122/72
0122/73
0122/74
0122/75
0122/76
0122/77
0122/78
0122/79
0122/80
0122/81
0122/82
0122/83
0122/84
0122/85
0122/86
0122/87
0122/88
0122/89
0122/90
0122/91
0122/92
0122/93
0122/94
0122/95
0122/96
0122/97
0122/98
0122/99
0122/100
0122/101
0122/102
0122/103
0122/104

kulturális élet alapját adja. A civil egyesületek állandó szervezői és résztvevői a helyi kulturális programoknak, több évtizedes működésüket megyei szintű díjak fémjelzik. Megfelelő színvonalú közösségi helyszín hiányában mind a nyugdíjas klub, mind a kórusok, mind a baba-mama klub, mind a tűzoltó egyesület működése lehetetlenülne el, amelyben a legnagyobb áldozat az lenne, hogy az emberek a közösségi hovatartozás érzését, az önkormányzati támogató hozzáállás hiányát tapasztalnák, ami azt az üzenetértéket hordozná magában, hogy a településnek nincsen szüksége rájuk, eddig elért eredményeik és munkájuk az önkormányzat számára értéktelen és támogatásra nem méltó. Ez hatalmas presztízsveszteség lenne az egyik legfejlettebbnek kimondott térség, a Nyugat-Dunántúli Régió második legnagyobb falusi településének.

Gazdasági kockázatok

Ahogy az előbbi fejezetben említettük, az önkormányzatok költségvetési struktúrájára nagyon nagy hatással volt az oktatási intézmények állami kézbe vétele. Míg korábban az önkormányzat fő bevételi forrásait a lakosságszám nagyságából adódó kommunális adóra és állami normatívára, az SZJA helyben maradó 8%-ára, a jövedelemkülönbség mérséklésére kapott kiegészítő támogatásra, a gépjármű adó 100%-ára és az iparűzési adóra építhette, addig 2013. után ez a struktúra alapjaiban borult fel. Nyúl Község esetében a költségvetési normatívák átalakítása pozitívumot hozott. Az általános iskolában a pedagógusok után kifizetett bérköltség több volt, mint az elvont SZJA, a kiegészítő támogatás és a gépjármű adó 60%-a. A mérleg mintegy 5-6 millió Forinttal az önkormányzat javára billent. Ezt tovább erősítette, hogy 2016-ban az iskola teljes fenntartása a közüzemi költségekkel és a kisegítő személyzet bérével együtt szintén állami hatáskörbe került.
Az előbbiek alapján láthatjuk, hogy a pozitív demográfiai mutatók miatt a bölcsőde és az óvoda szinte teljes kihasználtsággal működik, ezért ezek fenntartása nem jelent gondot az önkormányzatnak. A társadalmi kockázatoknál taglaltuk, hogy a növekvő lakosságszám közel sem jár annyi pozitív hozadékkal a fenti indokok miatt, mint amekkora későbbi kiadást az önkormányzatnak jelentene, kiemelve itt az infrastruktúra építést, valamint az intézmények bővítését. Jól láthatjuk, hogy az a pont, amire az önkormányzat a jövőjét építheti az az iparűzési adó bevétel. Győr és az autópálya közelsége, valamint a település elején lévő körforgalmi csomópont indokolja az ipari és gazdasági terület bővítését a községben. Jelenleg mintegy 13 hektáron folyik gazdasági tevékenység a település ipari és gazdasági övezetében. Az ott letelepedett cégek további fejlesztésekre készülnek, ami szintén pozitív hozadékkal járhat. A német tulajdonú ipari takarítógépeket, valamint irodai elektronikát gyártó Hefter Kft. a nyúli és győri telephelyén mintegy 120 főt foglalkoztat. A győri telephely egy bérelt raktárcsarnokban üzemel. A cég kérte a rendezési terv módosítását az építménymagasság 12 m-re történő növelésére, hogy egy új raktárcsarnokot építhessen. A nagy teljesítményű szennyvíztisztító telepi alkalmazásokra és tengeri halászatra szivattyúkat gyártó svájci Hidrostal Kft. 2015-ben adta át új 3000 nm-es gyártócsarnokát a meglévő szintén 3000 nm-es üzemegység mellett. A cég terve néhány éven belül egy új öntöde építése, ami a meglévő 35 alkalmazott mellé még több, mint 30 új munkavállaló alkalmazását jelentené. A német tulajdonú KSH Rugógyár Bt. pneumatikus rugókat gyárt az autóipar és a bútorgyártás számára, valamint termékei

megjelennek gyógyászati eszközökben és a repülőgép gyártásban is. Alkalmazottainak száma meghaladja a 70 főt, ami 2013-as letelepedése óta folyamatosan emelkedik. A fenti három cég adja a helyi iparűzési adó mintegy 30%-át. Mellettük a gazdasági övezetben egyre több kisebb vállalkozás jelenik meg, amelyek kulturált üzemeikkel és telephelyeikkel tovább növelik a kialakuló gazdasági övezet színvonalát.

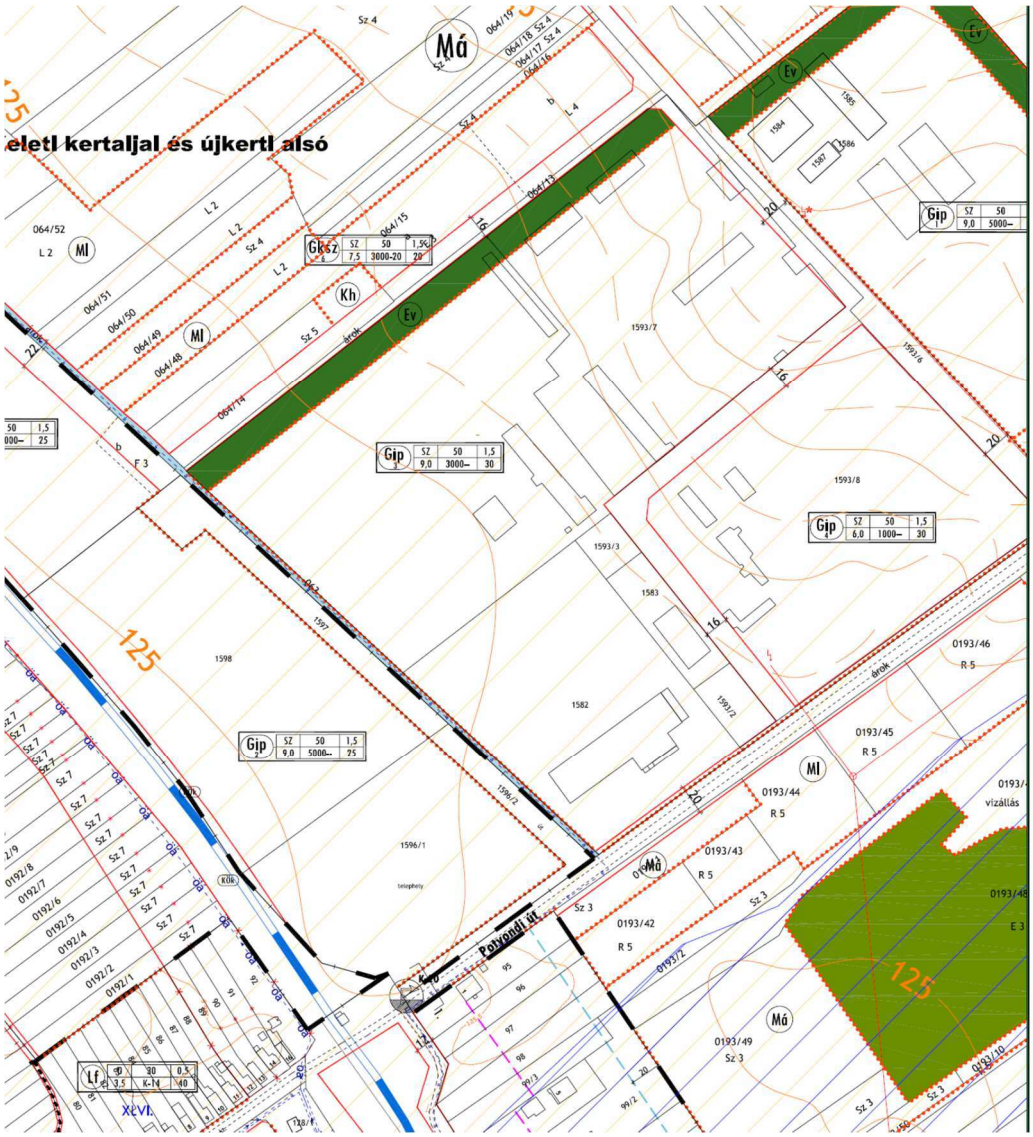

Meg kell említeni a Nyúli Mezőgazdasági Kft-t is, amely az egykori helyi termelőszövetkezet jogutódja. Az átalakulás 2015-ben történt meg, de működését előtte is a céltudatos gondolkodás és az előrelátó fejlesztések vezették. A cég most építi tízedik magtárját, valamint néhány éve épített egy új gabonaszárítót. A bértárolás vált a társaság elsőszámú bevételi forrásává, ami időjárástól függetlenül folyamatos bevételt termel. A társadalmi konfliktusok egyik kiváltója a szövetkezet működése volt, mivel a magtárak megközelítése a település főútján és a Vasútsor teherforgalomra alkalmatlan útján zajlott, ami számos lakossági ellenállás és konfliktus forrása volt.

Az önkormányzat az elmúlt egy évtized során elhárította a jogi akadályokat egy ipari elkerülő út megépítése elől, amihez 2017-ben komoly összegű, mintegy 210 millió Forint összegű

támogatást nyert. A Területi Operatív Programnak köszönhetően az ipari elkerülő út megvalósításának első üteme már 2017. őszén várható, amivel biztosított lesz a település kapujában lévő körforgalmi csomópontból az iparterület megközelítése egy 1400 m hosszú 6 m széles és 40 tonna teherbírású új, szilárd burkolatú úton keresztül. A beruházás második üteme a magtárak és a Potyondi út közötti 330 m hosszú szakaszt jelentené, valamint a Potyondi út mintegy 500 m hosszú szakaszának burkolatjavítását új aszfaltréteg kiépítésével. Az önkormányzat szintén a Területi Operatív Program kiírására pályázik egy 85 millió Forint nagyságú projekt tervvel.

Az ipari út megvalósítása egyértelműen adja, hogy az általa körül ölelt mintegy 50 hektárnyi területen jelöljön ki az önkormányzat ipari és gazdasági övezetet. Ezt indokolják az ott meglévő sok tulajdonú mezőgazdasági nadrágszíj parcellák, melyeken rentábilis mezőgazdasági tevékenység nem folytatható. A most meglévő gazdasági területen ki van építve a közműhálózat, ami itt bővíthető lenne plusz költségek nélkül.

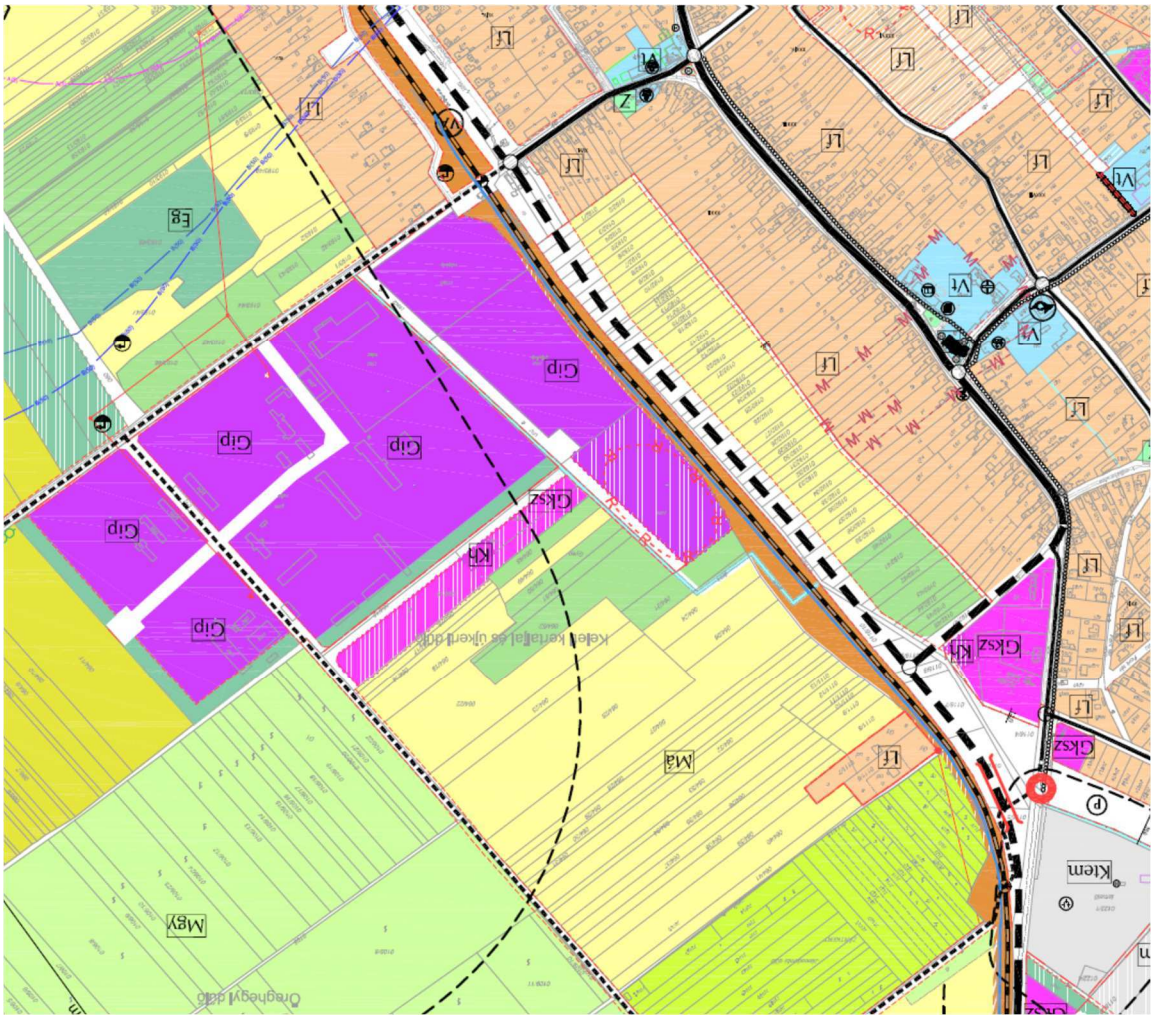

Amiért gazdasági kockázatok között elemezzük az ipari és gazdasági övezetek kijelölését, azok az elmúlt években bekövetkezett folyamatoknak köszönhetőek. Mindenképpen mérlegelnie kell az önkormányzatnak, hogy mit áldozna fel a környezet és a települési arculat rovására. A település közigazgatási területén két gazdasági és két ipari övezet van kijelölve, amely jelenleg mezőgazdasági használat alatt áll és semmiféle infrastruktúrával nem rendelkezik. Az előbbi

kérdésre nagyon jó példa volt az úgynevezett „Tüzes telek” története. Egy befektetői csoport kereste meg Győrújbarát és Nyúl önkormányzatát, Győrújbaráton 80 hektár, Nyúl esetében pedig 100 hektár nagyságrendben ipari zóna kialakítására. Ennek realitása a vasútvonal miatt csak akkor lehetne valós, amennyiben egy beruházó megfinanszírozná egy a 82-es főút és a vasút felett átívelő felüljáró megépítését, ami közel milliárd Forintos tétel. A kezdeményezés a 2008-as gazdasági válság miatt befulladt, de mind a két település önkormányzata elkészíttette a rendezési terv módosítását és a terület átminősítését. Külön probléma, hogy a közműhálózat teljes hiánya miatt annak kiépítése szintén milliárdos nagyságú összeg lenne, aminek a következő évtizedekben nem látni realitását.

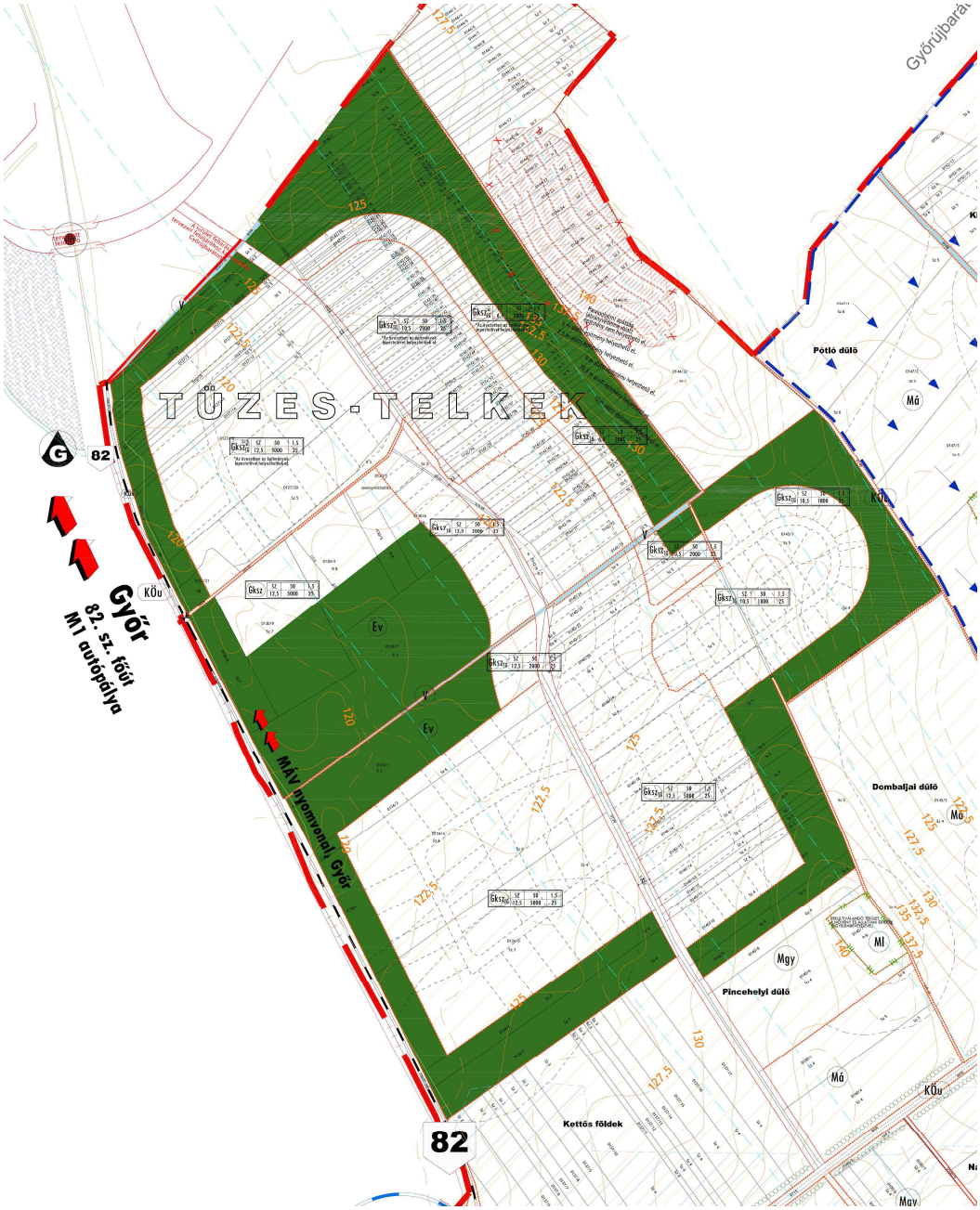

A település Sokoró-dombság felöli oldalán a 82-es számú főút mellett szintén egy ipari és gazdasági övezetet jelölt ki, mintegy 80 hektár területen a temető előtti részen. Ezen a területen

is egyértelmű mind az infrastruktúra, mind a közműhálózat hiánya, amit még nehezményez, hogy a 82-es számú főútról külön csomópontot kellene építeni a terület feltárásához. Ez mind engedélyezésében, mind kivitelezésében meghaladja az önkormányzat lehetőségeit. Külön problémát jelent, hogy a Tüzes teleki terület és az előbb említett településrész is látványvédelem alatt áll. Előbbi a Pannonhalmi Apátság, utóbbi pedig a Sokoró-dombság látképét befolyásolja.

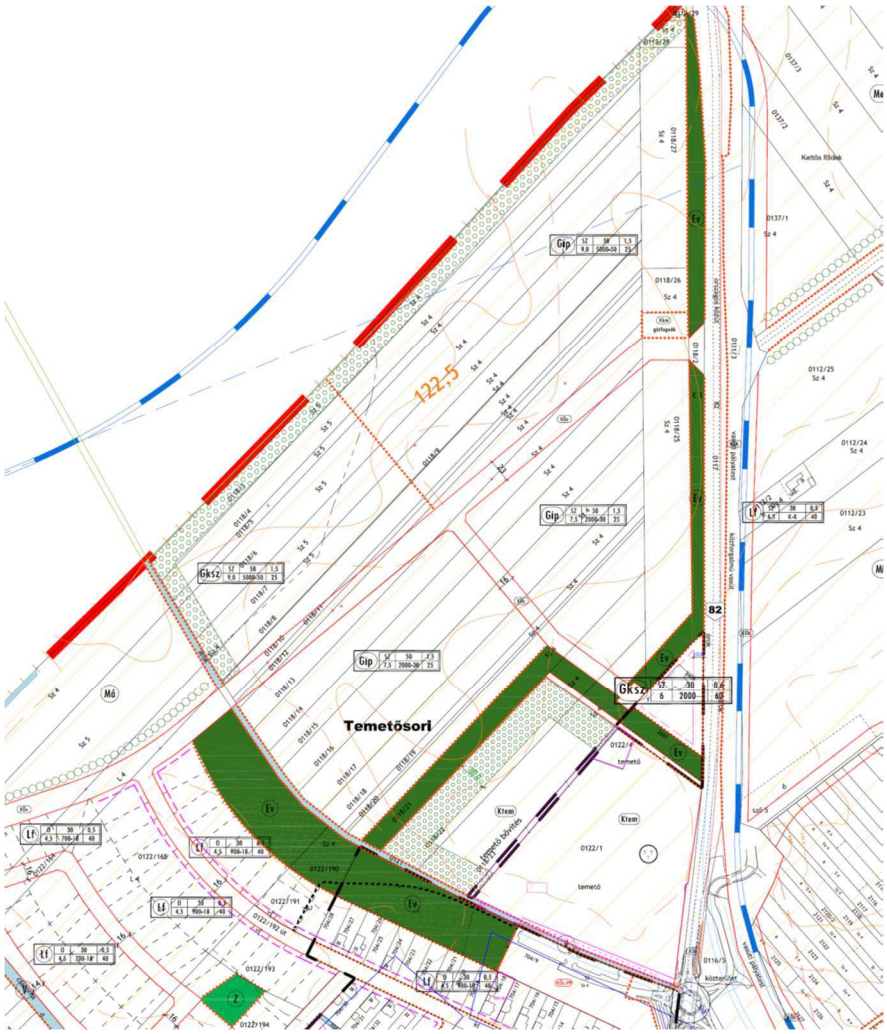

Ezért mérlegelni kell, hogy az infrastruktúra és a közműhálózat hiánya miatt van-e realitása és egyáltalán értelme gazdasági övezetek kijelölésének olyan területeken, amelyek később örök pecsétet hagyhatnak a település arculatában és hangulatában. Szintén kérdés, hogy megéri-e feláldozni egyes területek természeti értékét a pillanatnyi haszonért, mivel ahogy egy tollvonással elvételre került az SZJA és a gépjármű adó, úgy mikor születik egy olyan kormányzati döntés, hogy az iparűzési adó sem maradhat az önkormányzatoknál. Különösen érdekes ez annak a fényében, hogy a cégek iparűzési adó formájában történő többlet adóztatása unió ellenes és az Európai Bizottság által kifogásolt rendelkezés. A mérlegelés során Nyúl Községnek tekintettel kell lennie arra is, hogy Győr közelségének fejlettsége miatt a település és környezete nem munkanélküliséggel, hanem munkaerőhiánnyal küzd és új munkaadók megjelenésével, valamint a cégek további bővülésével egy nem kívánt belső migrációs

folyamat és túlzott lakosságszám növekedés is megvalósulhat. Ez újabb társadalmi konfliktusok kiváltója lehet, ami nem biztos, hogy a keletkező többletbevétel ellensúlyozni tud.

Intézményi kockázatok

A fent említett törvénykötelezettség az önkormányzatok számára az egészségügyi, az óvodai, valamint az általános iskolai alapellátások biztosítása, ami 2017-ben kiegészül a bölcsődei ellátás biztosításával is. A település lakosságszáma megközelíti a 4400 főt, ami éves szinten mintegy 80 fős növekedést jelent. A magas szintű háttérintézmény rendszer, illetve földrajzi elhelyezkedés és infrastruktúra miatt nagyon jók a demográfiai mutatók és magas a kiköltöző fiatal családok száma. Ez köszönhető Győr közelségének, az urbanizációs folyamatoknak, illetve a születések magas számának, ami 2016-ban 45 kisgyermeket jelentett. Ez a növekedés egy 3-4 éves távlatban magában hordozza a bölcsőde és az óvoda további bővítését, valamint egy harmadik védőnő és harmadik körzeti orvos alkalmazását is. Amennyiben a közösségi térre vonatkozó pályázat nem nyerne támogatást, akkor önerőből kell biztosítani az infrastruktúra bővítését. Ez azt jelentené, hogy a közösségi részként használt épületrész átalakításra kerülne bölcsődei és óvodai csoportszobává, aminek költségvetése mintegy 80 millió Forintot tenne ki. Ebben az esetben helyet kell biztosítani a helyben működő egyesületeknek. Jelen pillanatban nem rendelkezik az önkormányzat olyan szabad helyiséggel, ahol minőségi körülmények között tudná működésüket biztosítani. A legalapvetőbb megoldás lenne a beruházás megvalósítása, melynek költségvetése meghaladja a 100 millió Forintot. Fentiek létrehozására az önkormányzat saját forrással nem rendelkezik, különösen kiábrándító ez annak fényében, hogy az önkormányzat által saját forrásként fejlesztésekre biztosítható összeg éves szinten csak mintegy 35 millió Forintot jelent. A bölcsőde, az óvoda és az egészségügyi ellátás bővítése esetén a tárgyi feltételek mellett gondoskodni kell a személyi feltételek ellátásáról is, ami a bölcsőde esetében két fő gyermekgondozó, az óvoda esetében két óvodapedagógus és egy dajka, egy fő háziorvos, egy fő védőnő és egy fő takarító személyzet alkalmazását jelentené, ami éves szinten még közel 20 millió Forint bér és járulék költséget jelentene.

Infrastrukturális kockázatok

Egy település lakosságszámának növekedése általában a lakóterületek bővülésével, valamint új lakóövezetek kialakulásával is jár. Az önkormányzat új területek feltárásakor, valamint a rendezési tervben megengedett övezetek létrehozásakor kötelezettségeket is vállal magára. Ez magában foglalja a közműhálózat kiépítését, gondolva itt a víz, szennyvíz, gáz és elektromos hálózatra, valamint a portalanított és szilárd burkolatra, vízelvezetés és járda biztosítására, illetve a közvilágítás megteremtésére, valamint ezek későbbi fenntartására és működtetésére is. A közszolgáltatókkal kötött szerződések alapján a létesítmények fenntartása nem az önkormányzatot terheli, de az utak karbantartása, a vízelvezetés biztosítása, valamint a síkosság mentesítés ellátása kötelező önkormányzati feladat.

1.8 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

1.8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

Nyúl Község Rendezési Terve

Nyúl Község Rendezési Tervének utolsó nagyobb mérvű felülvizsgálata 2008-ban valósult meg, azóta az önkormányzat lehetőséget biztosít rá, hogy a lakossági, valamint az önkormányzati igények minden évben módosítás keretében átdolgozhatóak legyenek. A rendezési terv a legjelentősebb települési dokumentum, ami a területi szabályozást, a település szerkezetet és az arculatot szabályozza. A rendezési terv különböző területeket jelöl ki a településen belül, amelynek megfelelően szabályozásra kerül a terület felhasználhatósága, az ott megvalósítható létesítmények szerepe és mérete, valamint a használat módja. Ennek kapcsán szabályozásra kerülnek a kül- és belterületi részek, valamint a gazdasági, a lakhatási és az üdülési célú övezetek.

A település külterületi részein vagy a mezőgazdasági termőföldek, vagy erdősített területek találhatóak. Ezeken a területeken a használat módja szigorúan mezőgazdasági célra kötött és a beépítés csak nagyon alacsony mértékben valósítható meg mezőgazdasági tároló céljából.

A település a belterületi részeken három zónát szabályoz külön. A legnagyobb részt a lakóövezeti terület jelenti, ahol a mindennapos életfunkciók céljára kijelölt családi házas övezet jelenik meg 30%-os beépítéssel általában 600 vagy 800 nm minimális teleknagysággal. A lakóövezeti funkció nagyon jelentős a jogi funkciók szempontjából is, mivel a családi házakra érvényesíthetőek a bankhitelek, a lakhatási támogatások, illetve a szociális támogatások. Emellett a lakóövezetben az önkormányzatot terhelik a kötelezően ellátandó feladatok, mint a pormentes út biztosítása, a vízelvezetés megoldása, a közműhálózat kiépítése, a közvilágítás és a síkosság mentesítés biztosítása.

Kisebb részt jelentenek az üdülőövezeti ingatlanok, ahol a teleknagyság 15%-ában, de maximum 120 nm alapterület nagyságban hétvégi házak építhetőek. Ezek a területek vagy bevont belterületi, vagy zártkerti ingatlanok, ahol az önkormányzatnak nincsenek olyan szigorú fenntartási kötelezettségei, mint a családi házas övezetekben.

Jelentős tényező a település életében a gazdasági övezet kijelölése. Ezen belül megkülönböztetünk gazdasági és ipari övezetet, valamint gazdasági, kereskedelmi és szolgáltató övezetet. Az előbbi esetben engedélyezett nagyobb volumenű ipari létesítmény létrehozása, mely környezeti terheléssel is járhat, gondolva itt a forgalomra, a kibocsájtott zajra, valamint a termelés volumenére és fajtájára. A gazdasági, kereskedelmi és szolgáltató övezetben a nagyobb zaj és forgalom terheléssel járó tevékenységek tiltásra kerülnek, melyet TEÁOR lista szerint szabályoz a rendezési terv. A beépítés a GIP és GKSZ övezetben általában engedi az 50%-ot, előírt kötelező fásítás és parkosítás mellett.

A terv szabályozza a meglévő és kialakítandó utcák szélességét is, ahol biztosítani kell a megfelelő útburkolat szélességet, valamint gyalogos járda, vízelvezető árok és közműhálózat elhelyezésének lehetőségét is.

A rendezési tervben a beépítésnél külön fejezetben szerepelnek a látványvédelmi intézkedések. Ennek kapcsán meghatározásra kerültek a Pannonhalmi Apátság, valamint a Sokoró-dombság látványát védő pontok, mely rálátási szögekben korlátozottak az építménymagasságok, illetve azok stílusa és formája, a tetőszerkezet színével és anyagával együtt. A terv tartalmazza a helyi védettség alatt álló örökségeket is, gondolva a katolikus templomra, a kápolnára, a keresztekre, a pincesorra, partlakásokra, és fennmaradt nádas házakra is. A védettség alatt álló ingatlanok és létesítmények keretében szabályozásra kerül azok átépítésének, illetve felújításának lehetősége.
A 2017-ben elfogadott törvényi változásoknak köszönhetően a településeknek lehetősége nyílik egy olyan arculati kézikönyv létrehozására, amellyel akár utcánként tudja szabályozni a tájképbe illő építmények elhelyezését, stílusát, anyaghasználatát és tetőszerkezetének dőlésszögét is. A települési főépítész, annak hiányában a polgármester jogköre lesz megfelelő szakmai indok birtokában a nyilatkozat megtétele az építéshez való hozzájárulás kérdésében.

Nyúl Község Vízrendezési Koncepciója

A Sokoró-dombság településeinek földrajzi összekapcsolódását a Sokoró-dombság, valamint vízfolyások szempontjából a Nagy-Pándzsa biztosítja. Nyúlon és a szomszédos településeken problémát jelent a domborzati viszonyok miatt a vonalas erózió, és a síkvidéki részeken a magas talajvízszint. A vidék a felszín alatti vizek állapota szempontjából az érzékeny területek besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint fokozottan érzékeny területnek minősül.
A települések ár- és belvíz-veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a településeket közepesen veszélyeztetett területnek minősíti. Nagyobb esőzések esetén jelentős káresemények fordultak elő a településeken, az elmúlt évtized során mindegyik település számos alkalommal nyújtott be vis major kérelmet és kapott támogatást a vízkárok enyhítésére. A problémák nagy része azonos. A legfőbb veszélyt jelentő tényező a Sokoró-dombság adottságai a szabdalt vízmosásokkal, melyek állandó elöntés veszélyt jelentenek a települések síkvidéki részein. A vízmosások számos esetben a hegyi részek megközelítő útjaiként funkcionálnak, de egy-egy komolyabb esőzés után a kimosódás miatt közlekedésre alkalmatlanná válnak. A kimosódással együtt jár a partfalak erodálódása, valamint a termőföld lemosódása, ami hordalékként jelenik meg a települések síkvidéki részein. Ezt súlyosbítja a domlábaknál jelentkező rétegvíz, és a Pándzsa ártér magas talajvízszintje, és az ebből adódó, egész évben jelentkező belvízproblémák.
A vízrendezés számos feladatot ró az önkormányzatokra, mivel a partfalak védelme és a hegyről lezúduló vizek kezelése együtt kell, hogy járjon a síkvidéki árokrendszer kiépítésével és karbantartásával, melynek fő funkciója a lezúduló vizek elvezetése lenne. A kialakult helyzetet nagyban segítette 2010-ben a „Nagy-Pándzsa vízgyűjtő revitalizációja” című regionális nagyprojekt, melyben kitisztításra került a térség fő befogadójának a medre, mellyel biztosítottá válhat a térség vizeinek elvezetése a Rába folyóba. A kiemelt regionális projekt fő célja és egyik eredményindikátora, hogy a rendezett befogadó megteremti a lehetőségét a vízkárveszélyes települések belterületi vízrendezésének, az alsóbbrendű társulati és önkormányzati mederhálózat csatlakozásának.

Az elmúlt évek európai uniós pályázati kiírásainak köszönhetően a Sárkánylyuk-vízmosásrendszer revitalizációja, valamint a Pándzsa-balpart Sokoróaljai településeinek vízrendezési koncepciója című pályázatok keretében Nyúl Községben mintegy 300 millió Forint összegben valósultak meg vízrendezési beruházások. Ennek keretében vízelvezető burkolatok kerültek kialakításra, mintegy 2 km hosszúságban a település hegyi vízmosásaiban, valamint 1100 m hosszúságban szilárd burkolatú vízelvezető árok került megépítésre a település fő utcáján a 82-es számú főút mentén.

A fenti indokok miatt szükségessé vált egy településre szóló egységes vízrendezési terv elkészítése, melynek köszönhetően céltudatos beavatkozásokkal orvosolható egy-egy településrész vízelvezetésének megoldása. A tervben geodéziai felméréseknek köszönhetően beméréseket kerültek a fő vízfolyások, és meghatározásra kerültek a szükséges művi beavatkozások is új műtárgyak építésével, új árkok kialakításával. A terv kapcsán elkészült egy tételes költségvetési kiírás is, mely beárazásra került. Az egész településre szóló vízrendezési megoldások összköltségvetése bruttó összegben elkerüli a 900 millió Forintot. A terv alapján látható melyek azok a részek, ahol kisebb gépi beavatkozással az önkormányzat képes a vízelvezetést biztosítani, illetve a további kártételeket elhárítani. Szintén kitűnik a koncepcióból, hogy melyek azok a beruházások, amelyek csak állami vagy európai uniós támogatással valósíthatóak meg. A terv külön, de egy egységben kezeli a település hegyi részének vízmosásait, a településen átvezető belterületi árkokkal egészen a befogadó Nagy-Pándzsa vízfolyásig. Fő tételt élveznek a település hegyi részén felújítandó vízelvezető burkolatok, mint a Héma utca és a Szűk utca, valamint a hegy vizét lehozó két fő kikövezett árok, a Kápolna és az Incső utcákban, melyek terméskő burkolata teljes felújításra szorul.

A Dózsa telep vízelvezetési gondja a 2016-ban elvégzett beavatkozásoknak köszönhetően megoldódott, valamint jelentős előrelépés történt a Kisnyúli településrész vízrendezésében is a Rét utcai árok kitisztításával. A Kis-Pándzsa vízfolyás, valamint a Táncsics utcával párhuzamosan futó övárok kikotrásával biztosításra került a település hegyi részéről lezúduló víz biztonságos elvezetése a Nagy-Pándzsa irányába. Kihívást jelent a Táncsics utca vízelvezetésének biztosítása is, mely remélhetőleg 2019-ben a 8311-es út felújítási programjának keretében megvalósulhat. A konkrét feladatra engedélyes szintű tervekkel rendelkezünk.

A terv két veszélyeztetett pontot határoz meg, melyből az egyik a Petőfi utca és a Tavasz utca közötti mély fekvésű településközponti terület belvízének elvezetése, illetve a sportpálya és a Táncsics utca közötti mély fekvésű terület rehabilitációja egy záportározó kiépítésével. Állandó veszélyforrást jelentenek a löszfalba vájt vízmosások eróziós problémái és partfal szakadásai, melyeket az utóbbi években Vis Major vagy saját forrásból állékonyság szempontjából biztosítani tudtunk a partfal megtámasztásával vagy az út tengelyének elmozdításával.

A koncepció meghatároz néhány település jóléti funkciót is. Ebből az egyik a sportpálya mentén kialakítandó záportározó jóléti tóként való használata a körülötte kiépítendő látvány és szórakoztató, valamint sportolási elemekkel. A másik pont a Jókai utca bölcsőde és templom közötti szakaszán az árok lefedése, ahol parkolóhelyek alakíthatóak ki, több mint 20 db autó számára.

Tanulmány szintjén foglalkozunk a belterületi, hordalékkal nem terhelt elsősorban szikkasztó árkok lefedésével, zárt vízelvezető rendszer kiépítésével, vagy éppen az árkok megszűntetésével, amely így további parkolási lehetőségek biztosítását nyújtja.

A közeljövő beruházása lesz a Győrt Pannonhalmával összekötő kerékpárút a 82-es számú főút mentén, mely Nyúl Községben a mederlapokkal kiépített fő utcát érinti, ahol a tervek szerint a kerékpárút az árok felett a mederelemek lefedésével valósul meg.
Az elkészült vízrendezési koncepció engedélyezésre került, és az önkormányzat rendelkezik az idegen területek tulajdonosainak hozzájáruló nyilatkozatával egy-egy beruházás megvalósítására.